

JOH. COMBACHII
Theologia & Philosophia Pro-
fessoris ordinary in Academia
Cassellana,

DE COMMU-
NICATIONE
IDIOMATUM

L I B E R ,

Cui accessit eiusdem Confessio orthodo-
xa, de Persona & Officio
Christi,

Quam pro licentia Doctoratus in Theologia
imperanda proposuit in Academia Marpur-
geni Anno Chr. 1618.

*Cum Indice rerum & verborum
utili.*

CASSELLIS
Excudebat Iohannes VVesselius
Anno MDCXXXIX.

H
E
A
R
I
N
G
P
L
A
Z
M
D
T
9
9

Illusterrimo & Celsissimo Prin-
cipi ac Domino,

Dn. WILHELM O,
Hassia Landgravio, Comiti in
Catzenelnbogen, Dietz, Zie-
genhain & Nidda, &c

Domino suo Clementissimo.

TLLusterrime & Celsissime
Princeps ac Domine, Domine Cle-
mentissime, Quantò nobis attulit
majorem luctum & mærorēm mors
intempestiva & immatura Illusterrimi quondam
Principis ac Domini, Domini VVilhelmi, Hassia
Landgravii, Comitis in Catzenelnbogen, Dietz,
Ziegenhain & Nidda, &c. Herois illius magna-
nimi, & Ecclesia defensoris fortissimi, Patru cui,
Domini nostri Clementissimi: tanto majorem la-
titiam & gaudium concitavit in animis nostris,
quod divinâ benignitate ex tam felici arbore ali-
quis sit relictus surculus, qui succresceret in spem

PRÆFATI.

Imperij, & parifœlicitate & fortitudine suorum tutelam & defensionem aliquando in se susciperet, & Ecclesia ac patriæ misere admodum pressacuram gereret & succurreret. Nam cum in eo jam esset Princeps felicissimus, ut post tot tamq; nobiles victorias ad patriæ tranquillitatem & quietem respiceret, nihilq; magis in votis haberet, quam ut pacem, quantum in ipso erat, patriæ redderet, diversisq; legationibus hinc inde missam urgeret maxime, & spes jam esset impetratum eum, quod optaverat tantoperè: infausto plane atq; nolis infelici fatō prater omnium spem & opinionem tempore maxime importuno is Princeps, in quem omnium oculi erant conversi, quemq; autoritate & prudentissimis consilie sperabamus effecturum, quod conceptus votis & ardentib. precibus ac gemitibus desiderabamus vnicè, pacem & concordiam, è medio nostri abripitur. Immatura verò mors erat ea. In ipso atatis flore, quum virtus & prudentia maturuisse propè videbantur, ac dulcissimos ex se fructus progingere carpiſſent: concidit ecce magnum hoc orbis terrarum decus & ornamentum Princeps noster: qui fortitudine emulabatur proavum Philippum, sapientiā VVilhelmiū avum, curā in Ecclesiam & Rem publicam Patrem Mauritium: Iamq; animi magnitudine testabatur, quantus erat futurus, nisi terra invidiffent eum superi, & immo-

P R A E F A T I O.

immaturā nimis morte nobis eripuissent.

De eo verò gloriamur, gratulamurq; nobis
meritò, quòd è tam nobilitate radice relictus sis no-
bis Princeps Illustrissime, tanquam germanus &
surculus aliquis, qui à stirpe tam illustri non de-
generet, sed amplam spem faciat Ecclesie & pa-
tria, fore, ut paternarum virtutum bares &
emulus ejus vestigiis insistat fortiter, & magna
suum laude & gloria Hassiam regat & guber-
nat.

Virtutes verò quae Principem ornant potissi-
mum sunt: Pietas, Prudentia, Fortitudo, Tem-
perantia, Iustitia & Magnificentia. Pietas
reliquarum fundamentum & basis est, ut quan-
do hæc primum radices firmas egerit in animo
pectoris heroici, reliquæ subsequantur facile.
Cum contraria, ea ubi defuerit, spes equi & hone-
sti nulla possit esse reliqua. Quid enim equi
boniq; expectandum fuerit ab eo, qui nullæ
curæ divinae legis & voluntatis habita, sua sese
mancipaverit libidini, excusso omni religionis
divinitati timoris jugo? Dixit de eo Principum
genere magnus ille Rex & Propheta in spiritu
olim (Psalm. 2.) Quare tremuerunt gentes &
populi meditati sunt inania. Astiterunt reges
terra, & Principes convenerunt in unum ad-
versus Dominum & adversum Christum ejus:
istrumpamus vincula eorum, & projiciamus

P R A E F A T I O .

à nobis jugum ipsorum. Sed in vanum laborem
homines ejusmodi, irridente & subsannante eos
Domino, qui habitat in cælis. Tandemq; Pha-
raonis exemplo, Mosi respondentis & Aaroni:
*Quis est dominus, ut audiam vocem ejus, & di-
mittam? nescio dominum,* & Israël non dimittam:
submersi peribunt & interibunt. Tu
vero mi Princeps, audi Dominum Deum tuum,
per os Mosis loquentem, & præcipientem Regi;
(Deut. 17. 18.) Postquam sederit in solio re-
gni sui, describet sibi Deuteronomium legis hujus
in volumine: accipiens exemplar à sacerdoti-
bus Levitica tribus, & habebit secum, legesq;
omnibus diebus vita sua, ut discat timere Dominum
Deum suum, & custodire verba & ceremonias
eius, quæ in lege præcepta sunt. Ita namque
benè erit tibi Princeps, & benedictus eris à Deo
bonis temporalibus & spiritualibus, docente
Apostolo (I. Tim. 4. 8.) Pietas ad omnia utilis
est, promissionem habens vita quæ nunc est, &
futurae. In generat animo Pietas ea curam &
amorem Religionis, & pura atque orthodoxa
Confessionis: quâ nihil fuit antiquius majo-
ribus tuis, Princeps Illustrissime. Hanc atravus
Philippus ille Magnanimus in Comitiu Augu-
stanis fortiter tuendam defendendamq; suscepit:
V Vilhelmus Sapiens proavis, pace Religioni
concessâ, puram illibatamq; conservavit: Lucca-
tissimum

PRÆFATI.

riſſimus Princeps Mauritiuſ magnâ curâ & conſtantia in hiſ terris propagavit: & Pater tuus VVilhelmuſ beros fortiſſimus pro Eccleſia deſendenda laborabat unice, & in pace tractanda nihil magis ſpectabat, quam ut de religionis ſecuritate cauutum nobis eſſet. Horum exemplum ſi imitaberis Princeps, & eris magnus in terris, & gloriouſus aliquando, poſtquam hinc ex-ſeffeſis, in cælis.

Prudentia virtus altera eſt, quam carere Princeps non poterit: tanti habita à Salomone, (3. Reg. 3.) ut eam preſulerit diebus multis, di- viuſ & gloria: Deo & ipſo hoc voquum tam cle- menter approbante, ut haec quoq; addere volue- ri Salomonis, ſapienſiam & prudentiam petenti. Nam hâc ſine fieri nequit, ut poſſit Princeps ju- dicare populum, & diſcernere inter bonum & ma- um. Dei donum ea eſt, quod ardentibus pre- tubus impetrandum à Deo. Tria tamen ſimul ſunt neceſſaria: ut cum ſapienſibus frequenter univerſis, hiſtoriarum monumenta & pruden- tium ſcripta ſedulo legas & examines, & ac- tio- nes ad eorum praefcriptum & conſilium in- ſtituas, uſque dum atatis progressu, crescente ſuſtu experientia & praeteritus de praefenti- buſ & futuriſ diſcas ſtatueriſ & juſdicare. Pri- mū dixit Iose filius Ioëzer (in Capitulis Pa- tum libello apud Hebreos elegantissimo:)

P R A P A T I O N E

Sit domus tua domus Conciliabuli pro sapientibus, & esto pulverisans te in pulvere pedum eorum, atque bibe cum siti verba eorum. Et R. Eliezer dixit: Esto calefaciens te ad ignem sapientum. Atque hinc factum, ut Alexander M. perpetuo in manibus habuerit Homerum scriptorem sapientissimum, & noctu sub pulvinari etiam reposuerit, ne quando vir tantu ab eo abesset longius. - Et de proavo, tuo y Vilbelmo sapiente referri memini, habuisse eum in manu sedulo libros Regum Biblicos, hinc ut prudentiam disceret & sapientiam, & ex his formaret consilia, & sanctorum ac piarum Regum exempla imitaretur; fugeret vero atq; evitaret iuvenum mores, scelerata & pena. Sed satis non est otiosè hac tractare: manu admovenda rebus agendis sunt, ut, quod in arti quacunque alia videmus, frequenter agendo ut artem, ita prudentiam acquiramus & comparemus nobis. Hac effecit, ut fuerit Salomon admirationi non suis tantum, sed & exteris, & Regina Austri à finibus terra venerit ad audiendum sapientiam Salomonis, ut ex ejus historia notum, Christo etiam id approbante (Matth. 12. 42.) Et Hassia nostra ex eo celebris est, quod plures legationes ad nos accesserint, hinc ut pertinent Consilia, rebusq; suis prospicerent. Huic virtus felicem reddit Principem sive domi s.

PRÆFATI.

sive foris, sive belli fuerint tempora, sive pacis: ad utrumque enim summoperè requiritur prudenteria.

Ea namqz Fortitudinem etiam ceterasqz virtutes regit & moderatur, ut absque hac simulachra virtutum ea sint potius, quam virtutes. — Fortitudine vero opus profecto est & animi magnitudine, ut quod deliberatum est prudenter, fortis animo perficiatur: nec obstante pericula & difficultates, que à salute Reipubl. promovenda videntur absterrere Principem, quo minus prosequatur susceptum institutum feliciter: isqz terrori sit hostibus atque inimicis, qui Reipubl. quietem & tranquillitatem turbare cohan-tur.

Accedit Temperantia maximum hominis, Principis in primis ornementum: que ubi ex-
ular, bestiam, sive Vlyssis socios, si ita malis,
in porcos conversos referet nobis societas ea,
que ingluviei, comessationibus, ebrietati frequen-
tur indulserit. Hic perit ingenium, periclitatur
valecudo, tempus absuntur, rebus necessariis & utilibus tractandis datum & concessum,
mores corrumpuntur, gravitas Principis decus,
ad autoritatem apud subditos pariter & exte-
teros conciliandam, non negligendum abit in
contemptum, & ut uno verbo dicam, sordent
omnia, ubi locus Temperantia non est. Quare

PRAEFATIO.

temperanter vivendum Principi est, qui non potest in tanta rerum negotiorumque multitudine abundare tempore, & cui perpetuo vigilandum est, ne qua elabatur occasio de Republ. bene merendi, siquidem Pater patria esse voluerit, quem Principis titulum quibuscumq; aliis acclamacionibus preferebat magnus ille Cæsar & Imperator Augustus.

Porro Iustitiam Coryphaeus ille Philosophorum Aristoteles ita commendavit nobis, ut dixerit: sapè videri esse eam virtutum omnium præstantissimam, ac neq; Luciferum, neque Hesperum esse aquæ admirabilem, atq; hac ipsa virtus sit, & abyssus in proverbium:

Iustitia in sece virtutes continet omnes.
Hac duce & comite ius & aquū poteris discernere, justum judicium ferre, lites tollere, intemperantes & legum transgressores punire, castigare & cobibere, suum cuiq; tribuere, & ut sit firmum ac solidum solium regni imperiuq; tui efficere. Huc amorem pariter & terrorē generat in subditorum animis: Pius de Principis iustitia plurimum sibi gratulantibus, impiis ab ea sibi mercuēbus.

Magnificentia denique Principis autoritati atque majestati splendorem addit maximum. Ea vero sita in eo non est, ut in res vanas & ludicas

PRÆFATI O.

eras graves sumptus impendantur: qua sulta
multorum opinio est. Sed ut ante omnia consulat-
tur pauperibus: & alantur & edacentur in
scholis & Academiis viri graves & sapientes,
qui informare possint alios scientiam & sapientiam,
eorumq; mores regere, ut adolescenti in spem
Reipubl. Quibus & ipsis prospiciendum de-
richtu & amictu, ne egestate & inopia coacti in
ipso studiorum cursu deficere ac resilire cogan-
tur. Nisi enim fuerint seminaria ejusmodi,
exhaurientur brevi examina & alvearia, ac ca-
rebit Respublica virus, qui grave illud onus Prin-
cipis sublevare possint, ne oneri plane succumbat.
Adde & hoc: ut viri de Ecclesia & Republ. bene
meriti debitissimis pramiis afficiantur, eorumq; exem-
pli excitentur alii, ut & ipsis excubare velint,
pro bono & salute Respublice. Ita namque
fiet, ut Columna & lumina perpetuo futura
sint, quibus cura sit Ecclesia & Respublica salus &
decus. Id vero omne cedit & vergit ad Principis
splendorem & gloriam.

Ha precipuae virtutes sunt, Princeps Illustrissi-
me, ad quas acquireendas si fueris institutus,
easq; animo firmiter impresseris, dubium non
est, esse te agnituros omnes pro germine &
surculo ab illustri illa stirpe & stemmate

Hafia-

P R E B A T I O.

Hassiaco prognatum, & concepturos esse subditos amplam de te spem & expectationem, fore aliquando, ut magnâ tuâ gloriâ, & patria fructu succedas in hereditatem avitam & paternam. Has enim virtutes comitabuntur facile, quotquot sunt præter has alia.

Et quia preclara virtutum semina in te jam relucent, Princeps optime, repullulatura & eruptura brevi, curâ Illustrissima Principis matris, Domina nostrâ clementissimâ, & eorum, qui studiis moribusq; tuis regendis præsunt, opera & industria, in amplam & uberem segetem ac messem: mei esse officium existimavi, de præclaris illis animi dotibus submisi tibi gratulari, ut laudata ea spes sese & erigeret magis magisq;, & in virtutes eas præclaras accresceret.

Id visum est facere, cum sub initium hujus anni ederem in publicum libellum de Communicacione Idiomatum, quo volui aliquâ ex parte consulere gravi illi schismati, quod Ecclesiis nostris grave admodum vulnus infixit à multo iam tempore, nec adhuc mali finis est, statum Controversie clarius & dilucidius aliquando ante oculos ponendo, & ad eum argumenta revocando, quem non satis esse cognitum multis, animadverto sapius inter disputandum, & res ipsa docet, quam turpiter in eo hallucinentur multoties adversarii. Hac verò doctrina Augustana Confessioni

con-

PRÆFATIO.

cōformis est, & ab ea approbata, quāq; sonat in nostris Ecclesiis hodie. In ea ut probē ab ipsa adolescētia instituari necesse est, ut juvenili pectori maturē impressa hec Confessio, eādem constantiā, quā ab Illustrissimo patre fuit defensa hactenus, à te quoq; defendatur, nec in Ecclesiis nostras admittatur heterodoxia huic contraria & aduersa. Simulq;
T. Cels. me meaq; studia tempore hoc diffīlici roli commendare, ut ea recipias in tutelam & patrocinium tuum: id enim omni curā & studio ago, attestante mihi conscientiā, ut feliciter progrediatur pium opus à Patre tuo sancte institutum in hac Academia, & in ea Iuventus in bonis artibus, literis & pietate probē instituatur. Serenā itaque fronde respice Princeps Illustrissime, exiguum hoc munusculum, quod boni ominis gratiā sub initium anni hujus offero, & clementer commendatum me habe, meaq; studia. Ita fiet, ut magnā tui gloriā & celebritate tuis auspiciis felicius apud nos tractentur studia, exulet barbaries, & te Patronum suum agnoscent artes & scientie liberales. Quod superest, Deum Opt. Max. precor supplex, ut Illustriss. T. Cels. cum Illustrissima Principe matre, & universa familia Illustri sospitem & incolumen conservet diutissimè, & ipsa crescat cum etate sapientia, & gratia apud Deum & homines, & sub alta pace regat
subdit-

P R A E F A T I O .

*subditos suos ad Dei gloriam, Ecclesia incremen-
tum, & Reipubl. salutem. Fauxit Deus, bene-
dictus & gloriosus in secula, à cuius nutu pen-
dunt omnia. Cassellis Calend. Ianuarii Anno
à nato Christo M D C XXXIX.*

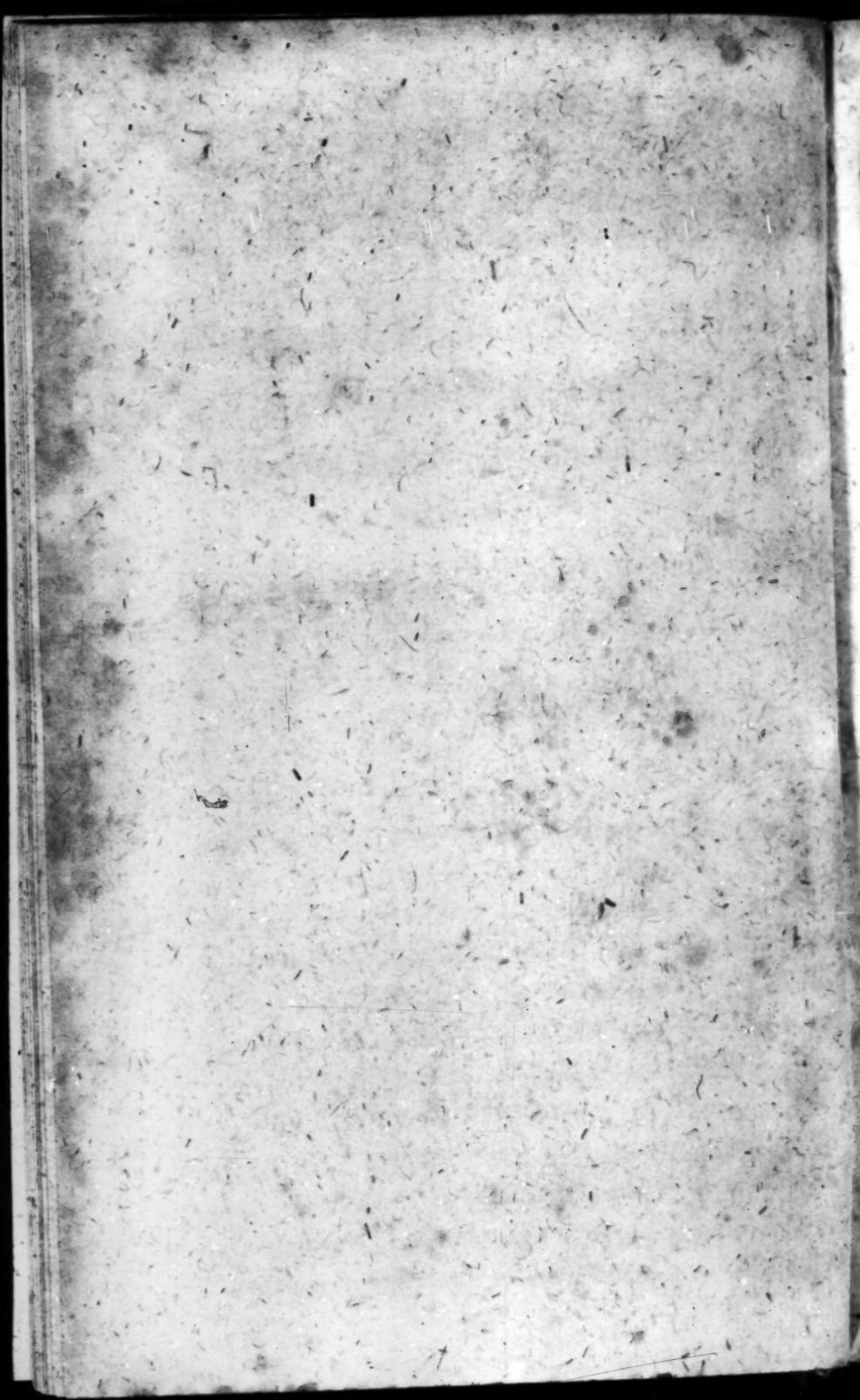
Illustriſſ. T. Celsi.

Humilitus

Joh. Combachius.

JOH.

JOH. COMBACHII
Theologiae & Philosophiae
Professoris in Academiâ
Cassellana

DE COMMUNICATIONE
Idiomatum Liber.

Præfatio.

DOctrinæ de persona Christi ab ipso incarnationis Christi Salvatoris & mediatoris nostri tempore variis modis adversatus est Satan, jam ejus humanitatem oppugnando, jam divinitatem in dubium vocando, jam personam vel dividendo, vel natura's confundendo, ut testantur historiae Ecclesiastice. Et quia fraudes ejus detectæ sunt omnibus seculis, non jam apertè rem agit amplius, sed per cuniculos subvertere conatur opus, de quo evertendo desperat alias, si dolus deprehendatur & animadver-

A

tatur.

tatur. Indeque non jam impugnat ex professo doctrinam vel de persona ipsa, vel de utraque ejus natura: sed à posteriori rem aggreditur per doctrinam de communicatione idiomatum: gravi schismate excitato inter Evangelicos, de quo non immereitò dolemus omnes. Magnis conatibus res ea nunc agitata est à multis hinc annis, non absq; grayi Ecclesiæ scandalo & detimento: & quidem magno multorum applausu, quod ad eam obscurandam adducebantur insignes Scripturæ loci, & Patrum scripta ad consensum antiquitatis evincendum: è philosophiâ etiam proponebantur, quærem videbantur reddere satis probabilem, ut hinc in errorem fuerint abrepti graves etiam & docti viri. Necdum malo finis est, iis qui rem minus dextrè agunt, homines innocentes hæreses accusantibus, & ceu pestem Ecclesiæ & Reipublicæ de testantibus. Itaque ut & ipsi lucis aliquid inferamus in hanc doctrinam multis modis obscuratam, breviter eam tractandam suscipiemus. Et ut res fiat clarior: 1. Terminos, qui in hac doctrina sæpius occurruunt, explicabimus. 2 Disputationem de Communicatione propriorum, è Philosophicis in scenam productam, breviter in genere perstringemus. 3. Inde vero ad fundamen-

damentum ipsius communicationis idiomatum in persona Christi accedemus, & quæ de tribus ejus generibus disputantur, ordine examinabimus. Deus gratiâ & spiritu suo nos regat, ut omnia cedant ad ipsius gloriam & nostram ac multorum salutem, Amen.

CAP. I.

De vocabulo κοινωνίας seu communicationis.

Kοινωνία vox satis generalis est, & interpretantur eam pro subjecta materia diversitate, jam per communionem, jam per communicationem, jam per participationem. Ita quod *Hebr. 13, 16.* dicitur κοινωνία μη ἐπιλανθάνεσθαι, alii per modum communionis, ut vulgata, alii vero interpres per modum communicationis explicant. Et per communionem sanctorum exponimus κοινωνίαν αγίων in symbolo Apostolico. Alias saepius per communicationem vertitur. *Act. 2, 42. 1. Cor. 10, 16.* Consortium significat *2. Pet. 1, 4.* ut per haec efficeremini divinæ confortes naturæ: græce habetur

4 Cap. i. De vocabulo Communicationis.

habetur γένηθε θείας κοινωνοὶ φύσεως. Per societatem & communionem hoc vocabulum interpretantur 2. Cor 6, 14. quæ societas, alii, quæ communio luci cum tenebris. Per participationem effertur 1. Cor. 9, 23. omnia facio propter Evangelium, ut participes ejus efficiar, græcè συγκοινωνος. Et agnoscit hanc ambiguitatem Menzerum Anti Martinio p. 446. nec, inquis, elabitur Sadeel ambiguâ significatione vocabuli communicandi: sic enim eo utimur, ut ipsa scriptura Hebr. 2, 1. Pet. 4, 1. Cor. 10, 2. Cor. 13, 2. Pet. 1. & orthodoxa antiquitas, non pro confusione, vel pro conversione, sed pro κοινωνίᾳ tali, quæ unioni respondeat, nempe (quando de Christo est sermo) personali. Et paulò post: illustrationis ergo hoc adjicio, communicationem naturarum vocari, quam veteres dixerunt κοινωνία. Vox ergo ambigua est, κοινωνία & cōmunicatio. Et Hutterus in Sadeele elenchom. p. 394. distinguit in cōmunicabile κατὰ μέθεξιν & συνδύσιν.

2 Quæ res ut clarius intelligatur, explicemus vocabulum Communicationis. Cōmunicatio ergo in genere vel extrinseca est, vel intrinseca: Extrinseca vel intentionalis est, vel realis Illa per modum finis: hæc per modum causæ efficientis. Ita omne bonum dicitur esse sui cōmunicativum, tum per

Cap. I. De vocabulo Communicationis 5

permodum finis, sui desiderium & amorem excitando: tum etiam aliquid sui comunicando per modum caussæ efficientis, quo modo omnis caussa confert aliquid suo effecto. Intrinsica etiam est, vel secundum rationem, seu communitatem rationis, vel est communicatio realis. Priori modo, superiora prædicata, genera v. g. & species dicuntur communicari suis inferioribus. Scholastici hoc modo dicunt esse aliquid communicabile ut **Quod**, quia superius se totum communicat suis inferioribus, ut conceptus essentialis in **Quid** dicitur de suis inferioribus, & quæ cum conceptum sequuntur: Unde communis est regula, **Quod** quicquid est in genere, id omne sit in singulis speciebus. Communicatio vero realis, est vel per modum identitatis, vel per modum unionis tantum. Ille modo est communicatio in divinis, ubi una numero essentia eadem communicatur tribus personis, realiter inter se distinctis. Communicatio vero ratione unionis, vel sit supernaturaliter: quomodo λόγος ita se communicavit humanæ naturæ, ut subsistat in λόγῳ. Vel sit naturaliter: qualis est communicatio unius rei respectu alterius per formalem unionem, vel conjunctionem aliquam, ut forma communicatur materiæ, & materia.

formæ, pars suo toti, & sic de aliis. Hoc sensu apud Scholasticos dicitur, aliquid esse communicabile ut Quo. Vide Nicolaum de Orbello in 1. sententiarum dist. 2. q. 4. & in 3. dist. 1. q. 1. art. 1. & Gabriel Biel in 3. dist. 1. q. 1. art. 1. notab. 1. Hos diversos modos communicationis eleganter exposuit & explicavit Franciscus Suarez. disp. metaph. 34. s. 5. n. 54. & seqq. quos propterea huc adducere volui, quia eorum usus insignis apparebit in seqq. & in multis docebit nos vocabuli ὄμων-πιαν rectè distinguere.

CAP. II.

Quæ dicantur Idiomata?

IDiomatum tria genera ponit Chemnitius de duabus naturis in Christo cap. i. ita ut sint idiomata vel essentialia, vel accidentalia, vel personalia. Et essentialia idiomata dicunt alia esse συστικὰ τῶν φύσεων, constitutiva naturæ, alia vero τὰ περὶ τὴν φύσιν, quæ sunt circa naturam, vel παρεπόμενα τῇ φύσει, quæ naturæ constitutionem, vel essentialiam constitutam consequuntur. Ad prius genus refert omnia essentialia idiomata, quæ non sunt aliquid distinctum aut diversum ab ipsa essentia divina. Posterioris essentialium

tialium idiomatum genus adducit e Damasco lib. 1. cap. 4. & 12. & exempli loco ponit, quod humana natura naturali ratione sit visibilis, palpabilis, physica locatione circumscripta, &c. Accidentalia idiomata nominat, tum infirmitates propter peccatum humanæ naturæ impositas, quas Christus non naturæ necessitate, sed volens absq; peccato assumserit: tam reliqua dona creata ac qualitates, sive præter naturales vires, quibus humana natura in Christo formaliter, habitualiter & subjectivè ornata est. Personalia denique idiomata vocat, quæ personam τὸν λόγον ab aliis personis Trinitatis distinguunt: ut q; est Filius, λόγος, unigenitus ex patre, secunda persona Trinitatis, quæ personaliter humanæ naturæ est unita. Et in eandem sententiam Menz. in Anti Martinio pap. 115. scribit: Cui tertium (erratum) accedit, idq; Theologicum, hoc est, longè gravissimum: quando enim humanae naturæ Christi nihil tribuis, vel concedis, nisi essentiale & accidentarium: quod ergo referes Martini personalia? nam caro subsistit in τὸν λόγον persona non essentia- liter, non etiam accidentaliter, sed personaliter.

In quibus, si ex æquo & bono agere velenimus, multa desiderari possunt: 1. quod

dicit esse idiomata συστικὰ τῶν Φύσεων: exempli loco ponit idiomata essentialia in natura divina. Memini essentialia distingui in essentialia à priori, quod sit naturæ constitutivum, & essentialia à posteriori, quod naturam concomitetur & consequatur. Sed esse in divinis aliquid naturæ divinæ constitutivum, non memini me legere apud probatos authores. Quin imò Damasc. in locis, qui citantur à Chemnitio l. 1. c. 4. & 12. de divinis attributis, agit & docet esse ea περὶ τὴν Φύσιν, & παρεπόμενα τῆς Φύσεως. Quæcunq; inquit cap. 4. per Theologiam affirmativam de Deo dicimus, non naturam ejus, sed ea, quæ sunt circa naturam insinuant, & τὴν Φύσιν, ἀλλὰ τὰ περὶ τὴν Φύσιν δηλοῦ. Nam & si bonum, si justum, si sapiens, si quidvis aliud dixeris: non naturam dicas Dei, sed ea quæ circa naturam. Et cap. 12. de Deo loquitur ita: Bonum, justum, sanctum & id genus talium, naturam consequuntur, non autem substantiam ostendunt, παρεπόμενη τῇ Φύσει, ἐκ αὐτῆν δὲ τὴν φύσιαν δηλοῦ. Ideoq; ea in re non loquitur è mente Damasceni Chemnitius. Et inauditum est in Theologia, esse aliquid συστικὸν τῆς θείας Φύσεως, constitutivum naturæ divinæ. Identitatem attributorum divinorum cum essentialia divina docent Theologi, non constitutionem:

tutionem: quæ in divinis locum non habet.
2. Dicit esse idiomata essentialia quædam
συστικὰ τῆς ψοίας. At quod Græcis est
ἰδιωματικά vel *ἰδίοτυς*, latinis est proprietas:
proprietates verò non constituunt essen-
tiam, sed essentiam consequuntur. Et ita
Chemnitius in dicto libro de duabus naturis in
Christo pag. 82. docet: non esse propriam i-
diomatum communicationem in his: Deus
est homo, homo est Deus: sed personalem
unionem inter naturas. Et approbat senten-
tiam tum aliorum, tum Philippi, qui po-
nunt communicationem idiomatum in
proprietatum attributione & prædicatione.
Ac Menzerus in *AntiMart.* pag. 10. distinguit
communicationem naturarum, à commu-
nicatione idiomatum. Communicatio, in-
quit, est vel naturarum, vel idiomatum: &
ponit loco exempli illius: Deus est homo,
homo est Deus. Sed ita nullum poterit esse
idioma *συστικὸν τῆς ψοίας.* Ideoq; im-
pria est locutio, esse idioma essentialē *συστικὸν τῆς ψοίας.*

Dicit idiomata esse essentialia alia, alia
accidentalia. Quod nisi comparativè intel-
lectum, verum esse non potest: in quan-
tum id quidem divinæ naturæ convenit, hoc
verò humanæ. Ita crucifigi in se accidéntale,

A s huma-

humanae naturae proprium dici potest, in quantum Domino gloriae mediare tribuitur, non ratione naturae divinae, sed humanae, quae subiectum inhæsionis est crucifixionis, non ita divinitas: patitur enim Dominus gloriae, divinitate impassibili manente, ut definitum in Concilio Chalcedonensi, & scriptum i. Pet. 4, 1. Alias idiomata proprietatem propriè designat ab accidentalibus distinctam.

- 4 Quod vero ab essentialibus distinguunt idiomata personalia, & erratum Theologicum, hoc est, longè gravissimum, ut describit Menz. in eo esse statuunt, quod nihil nisi essentiale & accidentarium Christo tribuerit Martinius: nescio an in hoc quidem genere, quando agitur de communicatione idiomatum, sit erratum tam grave. Quando in divinis loquimur de unitate essentiae in tribus personis, rectè distinguimus notiones personales ab attributis essentialibus: & rectè ob distinctionem λόγως à persona Patris agnoscimus in λόγῳ notiones characteristicas eas personales. Concedimus & hoc, ratione unitatis suppositi & personæ fieri, ut idiomata diversarum naturarum eidem Christo, vel ab utraq; vel ab altera natura denominato tribuantur. Sed longè aliud est queri, an essentialium,

zialium, an vero personalium idiomatum sit communicatio: & aliud querere de fundamento communicationis, quod est in unione hypostatica situm. Quæstio enim est de attributis essentialibus, cujusmodi sunt omnipotentia, ubiquitas, omniscientia, esse vivificum, adorari: tametsi id dispiceretur, an ea communicatio naturæ ad natutam fiat ratione unionis personalis, quod inter nos dubium. Et in genere, quando essentiali accidentali oppositum, tum personale idioma & ipsum esse, ratione connexionis immediatae proprietatis ad suum suppositum, ut propterea error ille tam gravis non sit in præsenti negotio, atq; existimat Menzerus. Erratum vero Theologicum certè est, hoc est gravissimum, docere: carnem subsistere in τῷ λόγῳ, esse idioma personale: & esse vivificum, si vel maximè carni tribuitur, esse idioma personale: nam & falsum est λόγον subsistere in λόγῳ, & falsum convenire λόγῳ subsistere in alio: non ergo idioma personale λόγος esse potest: sed per se subsistere per modum suppositi, genitum esse à patre ab æterno, id enim personale idioma est, quanto neutrum carni tribui potest. Et vivificatio nunquam sit personale attributum vel idioma, si vel maximè ratione unionis perso-

personalis seu hypostaticæ carni tribuantr vivificatio. Ideoq; inconsequens est: unio personalis est fundamentum subsistentiæ carnis in λόγῳ, & ut caro possit dici vivifica: Ergo in doctrina de communicatione idiomatum in considerationem venire debent præter essentialia & accidentalia, idiomata etiam personalia. Sed pallium tantum hoc est, ad regendam & obscurandam falsitatē communicationis idiomatiū naturæ, ad natu-ram per ejusmodi χριστούγετα, quando pro-pterea personale attributum nominant, quia unio personalis fundamentum est communicationis ad suppositum hujus vel illius idiomatis essentialis, ad inferendam suam fictitiam communionem naturæ ad naturam. Ita namq; non nisi personalia idiomata essent in considerationem vocan-da, quia unio hypostatica unum solum as-proprium fundamentum est communica-tionis idiomatum, tum ejus quæ utrinque conceditur, tum ejus, de qua nunc disputa-mus. Sed ea de re infrafusiùs: hoc loco tan-tum attigisse sufficit.

CAP.

CAP. III.

De Abstracto & Concreto.

Abstractum est, quod habet simplicem significandi modum: seu, quod significat principaliter illud, quo rei convenit aliqua denominatio concretiva, ut humanitas, justitia, fortitudo: ita enim ab humanitate denominatur homo, & justus à justitia, à fortitudine fortis, docente Gabriele Biel in prologo sententiarū quæst. 3. Dicitur v. habere simplicē significandi modū: quia dicit naturam præcisē, ut non implicet simul suppositum, vel proprium, vel alienum. Id v. non intelligendum est secundum existentiam, vel separationem realem: ita enim abstracta nunquam existunt extra suppositum, sive proprium, sive alienum: sed secundum mentis abstractionem, quæ distinctè considerat duo in eodem supposito, quæ secundum actum separata non sunt. Nunquam albedo existit separatim: est enim accidens, quod non potest existere extra suum subjectum, quod album esse denominatur: in albo tamen distinctè possim concipere, & albedinē, quæ est in genere qualitatis, & subjectū, quod album esse denominatur, q[uod] potest esse substantia, ut lac. v.g. q[uod] albū esse denominatur. Ita humanitas distinctè consideratur, nō quodd.

quod extra suppositum hominis existat separatum unquam: sed quia abstrahit ab hoc & illo supposito; h.e. non recte possum dicere, Johannes vel Petrus est humanitas, praeceps enim consideratur natura & abstracte: sed concretive recte possum dicere, Johannes est homo, & Petrus est homo. Hic enim libenter utor verbis Reuchlini Cabal.lib. 2. pag. 492. facia sedulò Philolaus ait, si prius te commonuero, ne cum rudib. Philosophastris erres, qui ea tantū sapiunt, quæ oculis cernunt, ut de Antistene scripsit Amonius Hermiæ, cum dixisset: hominem quidē video, humanitatem autē non video. Unde putabat, humanitatem nihil rerum esse nisi cogitationis figuramentum: ταῦτα ἐκφίνεται εἰλεγε τῇ αἰσθήσει μόνη ζῶν, καὶ μὴ δυνάμενος τῷ λόγῳ εἰς μεῖζον εὑρεσιν. εἰπούντον ἀνεγκέν: interpretatur sic: Haec ille dixit, sensualitate sola vivens, & non potentiatione ad majorem inventionem se ipsum extollere. Ita Hermiades in Isagogu.

2 Cum v. abstracta, secundum descriptionem, abstrahant à supposito vel proprio, vel alieno: inde distinguuntur abstracta, ut abstractū alind sit à subjecto, aliud à supposito, seu ab inferioribus: subjectū n. est suppositum alienū, quia accidens est essentia & substantia aliud à subjecto, cui inheret: inferiora verò non sunt aliud à suis superiori-

bus, quia superiora se totis insunt inferioribus, & cum iis identificantur. Hinc abstractum abstractione subjecti est abstractum accidentale: accidens enim quod secundum actualem existentiam semper est in subjecto, mentis abstractione concipitur tanquam ab eo praecisum. Ita albedo existit non nisi concretive, hoc est, albedo non potest videri separata unquam à subjecto: nusquam enim existit albedo separatim, sed quod existit album est: Definitivè tamen consideratur, ut abstracta à subjecto, quia subjectum non connotat in quo existit. Abstractum abstractione à supposito dicimus, quando natura praecepsè consideratur, ut est, & non ut est in hoc vel illo singulari vel individuo: ut humanitas est abstractum hominis, homo enim dicit suppositum ad humanitatem, ut naturam. Hæc abstracta vocantur aliâs abstracta metaphysica, ad distinctionem illorum, quæ physica dicuntur. Ac de metaphysicis disputatio est, an abstracta generum, specierum & differen-
tiarum possint verè inter se prædicari, qua
videri potest apud Francij. Suarez. disp. metaphys.
6. sectio. 10. Nobis brevitatis studio in præ-
senti sufficit regula, quam tradit Nicol. de Or-
belli in primo sententiarum dist. 8. q. 4. in crea-
turis non est vera prædicatio abstracti de-

abstra-

16 Cap.3. De Abstracto & Concreto.

abstracto. Ita falsa est hæc: animalitas est rationalitas, & contraria. Oppositum tamen est in Deo: quod oritur tum propter infinitatem, ut ille existimat, juxta quam termini supra se mutuo feruntur: tum, ut ego arbitror, propter summam simplicitatem, secundum quam termini sibi maximè identificantur: ita Deus est ipsa sua bonitas, sapientia, &c. Quod rectè de Deo annotavit Scalig. Exerc. 365. f. 6. quoniam, inquit, multa Deo attribuuntur, ut omnipotens, omnisciens, pius, justus, vindex, sanctus, fortis, immortalis, bonus, primum Ens: haud rectè extorxit usus, ut sic loqueremur. Si enim denominativè de eo quipiam predicaretur: abstractū esset tum aliud ab ipso, tum ipso pri⁹, qđ sanè impiū est. Quare neq; ens est, sed essentia: neq; bonus, sed bonitas, neq; sapiens, sed sapientia: neq; omnipotens sed omnipotentia. Quæ ita in ipso sunt, ut sint ipsum: ita insunt, ut nihil antecedat nihil subsequatur.

3. Concretum est, quod habet compositum significandi modum. Hinc in concreto duo notari solent: materiale & formale. Formale designat principalem significacionem per abstractum significatam: Materiale consignificat minus principaliter, vel subjectum, vel suppositum ad quod abstractum est ordinatum. Ita album significat,

& principaliter albedinem per modum formalis: & consignificat minus principaliter subjectum, parietem v.g. cui inheret. Ita homo praeter humanitatem, quæ formale hominis est connotat seu consignificat sua inferiora, de quibus potest praedicari homo: non v. humanitas, hæc enim abstractit à Petro, Paulo, Johanne. Nam & hic notatur concretum duplex: Concretum concretione subjecti, quod est concretum accidentale, consignificans ordinem ad subjectum cui inheret: & concretum concretione suppositi, seu ad sua inferiora, quale est superiorius omne respectu suorum inferiorum, de quibus dici & praedicari potest.

Inde vero sequuntur hæc: 1. quod concretum aliquando plus includat, quam abstractum, saltem quoad nostrum concipiendi modum: nam praeter principalem significationem per abstractum designatam, simul aliquid consignificat, quod abstractum præcisè non denotat. 2. Quod concretum significet per modum totius: abstractum v. per modum partis. Ita humanitas significat per modum formæ, sed homo per modum totius: & in universum compositum respectu sui simplicis se habet ut totum, vel quasi totum ad partem, vel

quasi partem. Abstractum vero habet simplicem significandi modum, concretum vero compositum in ordine ad suum abstractum.

5 Concretiva ejusdem suppositi vel subjecti possunt de se invicem praedicari, quia consignificant idem suppositum vel subiectum. Non vero abstractum, etiam ejusdem suppositi, de abstracto. Ita hoc, quod est animatum est corporeum, quia idem animal & anima & corpore constat: sed anima corpus non est. Et musicus potest dici architectus: tametsi musica architectura non sit, apud Aristotelem 5. metaph. c. 6. Et Averroës epit. metaph. l. i. c. uno: dicimus, inquit, quod medicus & ædificator sunt unum & idem, cum contingit unum ædificatorem esse medicum. Sed abstracta, propter modum significandi præcium, ejusmodi prædicationem non admittunt. Hinc Thomas 3. parte q. 16. art. 1. docet: suppositis distincta praedicari invicem non posse, nisi figurativè. Et prædicationem non esse abstracti de abstracto, sed concreti de concreto. Et in hunc ferè modum de concreto & abstracto disputare solent Philosophi & Scholastici: videamus nunc usum hujus doctrinæ in Theologia.

6 In doctrina de persona Christi nomina & voces,

& voceſ, quæ ſignificant personam ſeu ſu-
poſitum, dicūtur concretivæ: quæ deſignant
naturæ, vocantur abstractæ. Appellatūr
verò pſona jam ab alterutra, jam ab utraq;
naturā: ipſæ v. naturæ ſemper ſunt inter ſe
diſtinctæ. Ita concreta ſunt, & personam
dehorant: Deus, homo, Chriſtus: abſtra-
cta verò ſunt diuinitas ſeu diuina natura,
& huimanitas ſeu humana natura 2. Indeq;
jam fit, ut in concreto dicatur & Deus eſſe
homo, & homo Deus: eadem enim perſo-
na eſt, quæ ſubſiſtit in duabus naturis; ſed
nec diuina natura potheſt dici humana: nec
humana potheſt dici diuina.

3. Indeq; ſequitur; quod de hac eadem 7
perſona poſſint dici & prædicari in concre-
to, tam ea, quæ ſunt diuinae, quam quæ ſunt
huimanæ naturæ, ſive ab alterutra, ſive ab
utraq; natura denominata. Sed propria
divinae naturæ de huimanæ, & huimanæ na-
ture propria de diuina dici non poſſunt.
Ideoq; Thomas 3. parteq. 16. art. 5. ea quæ
ſunt propria unius, non poſſunt verè de alio
prædicari, niſi de eo, quod eſt idem illi: ſie-
ut riſibile non competit, niſi ei, quod eſt ho-
mo. In mysterio autem incarnationis non
eſt eadem natura diuina & huimanæ: ſed
eadem eſt Chriſtus utriusq; naturæ: &
ideoea, quæ ſunt unius naturæ, non poſſunt

20 Cap.3. De Abstracto & Concreto.

de alia prædicari, secundum quod in abstracto significatur. Nomina vero concreta supponunt ~~in~~ naturæ: & ideo indifferenter prædicari possunt, ea, quæ ad utramque pertinent, de nominibus concretis, sive illud nomen, de quo dicuntur, det intelligere utramque naturam, sicut hoc nomen Christus, in quo intelligitur unguens divinitas & humanitas unita: sive solùm divinam naturam, sicut hoc nomen Deus, vel Filius Dei: sive solùm humanam, sicut hoc nomen homo. Unde Leo Papa dicit in Epistola ad Palæstinos: non interest, ex qua Christus substantia nominetur, cum inseparabiliter manente unitate personæ, idem sit & totus hominis filius propter carnem: & totus Dei Filius propter unam cum Patre Deitatem.

8 4. Et hoc totum fit, propter personæ seu suppositi unitatem. Quia enim non est alius Christus, qui sit Deus, & alius qui sit homo, sed idem Christus & Deus & homo: Hinc fit, ut de eodem Christo in concreto, quod personam seu suppositum denotat, dicatur divina & humana: quæ tam in abstracto propter naturas inter se diversitatem, ut naturæ ipsæ de se invicem dici & prædicari non possunt, ita nec alterutri naturæ proprietates de natura altera ab hac diversa dici & prædicari possint. Ideoq; di-

vina attributa seu idiomata nō possunt dici de natura humana; nec idiomata humana de natura divina. Est n. in Christo non alias & alias, sed aliud & aliud: h. e. duæ naturæ essentialiter inter se diversæ, sed nō alia atq; alia persona, sed unus idemq; Christus subsistens in duab. naturis à se invicem diversis. 9

5. Et hinc aversamur tam Nestorii, quam Eurychetis heresin, illius personam à se invicem divellentis: hujus naturas inter se confundentis. Hic enim libenter utimur verbi Concilii Ephesini: non duplex est, unus Christus & solus, quamvis ex duabus diversisq; rebus ad unitatem cognoscatur individuam coiisse: & libenter Mariam verè esse Dei genitricem profixemur: nec dicimus hominem vel coadordanum cum altero, vel connuncupandum Deum, ne dividamus in duos Christos eum, qui unus est, hominem scorsum in parte, & Deum similiter in parte constituentes. Nec tamen audemus passibilem deitatem unigeniti dicere: sed cum Chalcedonensi Concilio agnoscimus, unum eundemque Christum in duabus naturis inconfusè, immutabiliter, indivisiè, inseparabiliter, nusquam sublata essentia naturarum per unionem, magisque salvâ proprietate utriusq; naturæ, in unam personam atq; existentiam concurrentem.

22 Cap. 3. De Abstracto & Concreto.

non in duas personas partitum, neq; divi-
sum neq; disjunctum.

10. 6. Et hinc negamus, Deum & hominem
in persona Christi sese habere per modum
disparatorum: cum enim unus idemque
Christus sit & Deus & homo: & Deus non
sit aliis ab homine fieri nequit, ut idem sibi,
ipsi sit disparatum. Quod si v. naturas ipsas
non separatas, sed disparatas, hoc est, sub-
stantia & essentia inter se diversas dicere
quis velit, non repugnabitur.

12. 7. Non etiam rejicimus, communem Scho-
lastorum distinctionem inter totum
Christum, & totum Christi. Id enim vult,
quod totus Christus denotet suppositum
in concreto, seu in persona consideratum:
totum vero Christi denotet utramque na-
turam. Ita Magister sententiuarum in 3. dist. 22.
dicit: Christus totus est, ubiunque est, sed
non totum. Idq; explicat Bellar. de Christo l. 3.
c. 19. Magister cum ait: totus Christus est u-
biique, sed non totum: scilicet ibidem ex-
plicat, sic dicens: totum ad naturam refe-
ritur, totus ad ~~u~~os & ~~u~~eritatem. Itaq; totus Christus
est ubique, quia persona & natura est ubique:
at non totum Christi est ubique, quia altera
naturarum ejus non est ubique.

13. 8. Hic tamen observandum, sapè com-
mutari vocabula concreta & abstracta, ut

quæsua natura abstractum quid significant, pro concreto accipientur, & contra concreta pro abstractis ponantur. Caro v.g. propriè denotat naturam humanam: pro homine tamen usurpari videmus, non tantum sèpè aliâs, quod notum, sed & in mysterio incarnationis: & homo vocabulum concretum est, sèpè tamen pro humanitate ponitur. Ita Ioh. 1, 14. Verbum caro factum est: carnem hîc synecdochicè accipi pro homine annoçarunt Theologi. Ita Aug. contra sermonem Arrianorum c. 9. & iisdem penè verbis l. 1. contra Maximum Arrianorum Episcopum pag. 682. edit: Basil. Anno 69. Verbum, inquit, caro factum est, nec illic anima nominata est: intelligent carnem pro homine positum, significante locutionis modo, sicuti est, ad te omnis caro veniet, Psal. 64. item ex operib. legis non justificabitur omnis caro, Rô. 3 q̄ aperti⁹ alio loco dixit: Ex lege nemo justificabitur Gal. 3. itēq; alio: nō justificabitur homo ex operib. legis. Ita ergò dixit: omnis caro, ac si diceret, omnis homo. Sic itaq; dictum: Verbum caro factum est: ac si diceret, verbum homo factum est. Homo dicitur 1. Tim. 2. mediator Dei & hominum, homo Christus Jesus. Ita Cyrillus Alexandr. hom. 2. audi rursus dicentem: & verbum caro, i.e. homo factum est. Est autem unigenitum Dei verbum homo factum, non

abjecto quod Deus erat, sed assumptâ carne manens q̄ erat. Et de incarnatione unigeniti c. 24. Quoties audimus carnem factum esse verbum, hominem intelligamus ex anima & corpore factum. Et ita accipi per syncedochen, carnem pro toto homine, docet Clichthoreus in supplemento Cyrilli in Iohannem l. 7. c. 7.

14 Contra s̄pē homo pro natura humana seu humanitate usurpatur. Ita Chrys. hom. II. in Marcum: quicquid magnum est refer ad Filium Dei, quicquid parvum est refer ad filium hominis, & tamen unus Filius Dei est. Hic unitas suppositum seu personam denotat, quando dicitur unus Filius Dei est: Distinctio verò naturas spectat, quia pro naturarum distinctione & diversitate distinctio & diversitas attributorum est secundum magnum & parvum: & tamen concretis vocabulis exprimitur & exponitur ea distinctio naturatum. Et in hunc modum interpretamur locutiones Augustini, quando dicit, λόγος assumisse hominem, per hominem intelligendo non personam, sed naturam. Id docuit Lombardus in sentent. dist. 6. Augustinus, inquit, in expositione symboli sub anathemate tradit, diligens: si quis dixerit arque crediderit, hominem Jesum Christum à filio Dei assumum.

tum non suisse, anathema sit. Qui etiam in pluribus scripturæ locis hujusmodi utitur locutionibus: ille homo à verbo Dei est assumptus. Docet verò præmissas locutiones explicandas esse, ut ad hominis natu-ram, non ad personam respicias. Ideoque quando dieitur assumptus homo, ita dicit esse determinandum: si de hominis per-sona quæris, respondeo non: si de hominis natura, dico est. Monuit id ipsum, pluribꝫ ex-emplio è Patribus adductis eleganter Chemnit. de duab. nat. in Christo cap. 15. sub finem. Et hæc de terminis quoad præsentem contro-versiam dicere voluimus. Nunc in gene-re, primum de communicatione pro-prietatum: inde in specie de com-municatione idiomatum in persona Christi a-gemus.

CAP. IV.

*In quo disputatur in genere
de communicatione pro-
priorum.*

Occasione doctrinæ de communicatiōne idiomatum disputari cœptum de communicatione propriorum: de qua hoc loco in genere, sed breviter agemus, ad intelligendum rectius statum controverſiæ, & explicanda exempla, quæ ad eam alſerendam & confirmandam adduci ſolent.

i. Ergo non est disputatio, an propria generis vel superiorum possint communiciari suis speciebus, vel inferioribus. Quando enim proprium secundum Porphyrium illud dicitur, quod convenit omni, ſoli & ſemper, manifestum inde eſt, quod quando ſoli dicitur convenire proprium, ut tamen simul omni tribuatur, non excludi ſubordinata ſeu inferiora. Sensus enim is eſt: propria v. g. animalis ita convenire generi, ut conveniant interim omnibus speciebus & individuis ſub hoc genere contentis.

Quia

Quia enim genus totam suam essentiam communicat suis inferioribus, fieri nequit, quia simul cum essentia hominis communicatur propria, quæ generis essentiam immediate consequuntur, & ab ea separari nequeant. Is verè modus communicacionis sequitur identitatem essentiæ & naturæ: quia n. genus non est aliud à suis speciebus, & species non est alia à suis individuis: inde communicatio proprietum non est ut ad rem aliam à se diversam, sed ut eandem secundum naturam & essentiam. In eo tamen differentia est, quòd propria ejusmodi generis primò & immediate convenient generi, speciebus & individuis, non nisi mediata: dicuntur enim de genere quatenus ipsum, & reciprocantur cum genere: speciebus verò convenient quidem per se, sed non secundum quatenus ipsum. Animal enim in quantum animal habet facultatem sensitivam, adeoq; cum animali ea primò & per se reciprocatur & convertitur, sed homo habet eandem sentiendi facultatem, non quatenus ipsum, seu in quantum homo, sed in quantum animal est.

2. Nec est disputatio de communicacione extinseca, secundum quam aliud agit in aliud, producendo aliquid, quod sit ejusdem speciei. Ita calor ignis habet naturam quant-

quandam multiplicativam sui, secundum
quam actione materiali afficit suum subje-
ctum habile, ut calorem similem in eo ge-
neret & efficiat: quando enim focus in-
struitur, aer ab igne incalescit, ut inde totum
conclave calefiat, & quicunq; sunt in eo
conclavi. Sed haec non est communicatio
ejusdem proprii, sed productio similis secun-
dum speciem. Sunt n. qualitates activae, iusq;
mediantibus agit & operatur substantia cu-
jusq; speciei. At quia otiose non sunt, mul-
tiplicant etiam seiphas in subiecto, q; afficiunt.

3. Nec est questio, an formae formalem
quendam effectu causentur, vel in materia,
vel in composite, & an ab ea forma nascantur
facultates & operationes, tanquam a sua cau-
siente. Hic n. locu habet regula Scaliger
Exer. 7: *Dans formam, dat etiam ea, quae for-
mam consequuntur. Sequuntur vero formi-
tria: esse, distingui & operari.* Non ergo per-
tinet ad disputationem priorum, quan-
do forma dicitur vel actus formalis largin-
esse specificum composite, & materiarum, ut sit
hoc aliquid per formam, & sub forma, ut lo-
quitur idem exer. 9. & 102. f. 3. Nam & hinc ad
ille formalis non est subiectivae in forma, in
ita comunicetur per solam intimam unionem,
vel materiarum, vel composite: sed est influxus
causalis, per quam forma esse confert ei, adq;

per

per naturam est ordinata forma, ut ita actus
ille formalis sit à forma & per formam, non
p̄existens formaliter & subiectivè in forma.

Ab eadem v. formâ resultant etiam, & emanant tum facultates, tum operationes
speciei cuiq; propriæ tanquam à causa effi-
ciente, quæ & ipsæ sunt à forma tanquam
causa, non in forma.

4. Sed nec dubiū, partes, ut ipsæ concur-
runt ad constitutionem sui totius, ita & de-
nominare totum, & conferre toti quicquid
habent vel viriū vel operationum. Ira ocul-
lus pars hominis est: inde homo & dicitur
esse oculatus, & habere vim & facultatem
videndi & videre actu. Negamus verò
contra, quod quicquid toti tribuitur, idem
tribuatur partibus singulis: cum enim in
toto multæ partes sint, hæ singulæ quic-
quid habent conferunt suo toti: habet
ergo totum, quicquid habent partes sin-
gulæ. Sed quod toti tribuitur, non pro-
pterea singulis convenit: Sunt enim in-
ter se alias atq; alias, distinctæ formis parti-
libus, facultatibus & functionibus, atq; hinc
quod totum habet, ratione alterius atque
alterius partis habet: ac propterea quod
toti competit, vel tribuitur ut toti, adeoq;
propriè nulli partiū: vel ratione partium, &
ia alii partiū, sed non omnib. convenire
dice-

dicemus. Et negamus, tametsi partes uniu-
nuntur inter se & concurrunt ad constitu-
tionem totius, propterea quod est pro-
ptium unius partis, communicari parti alteri,
ab ea realiter diversæ. Sunt enim ejusdem
compositi partes plures eam ob causam, ut
a singulis conferatur aliquid in usum totius:
non v. ut pars una communicet vel accipiat,
quod est alterius. Hic enim libenter utimur
illo Scaligeri Exerc. 346. unius animæ multi
fines medii ad unum finem ultimum. Id
circo multæ actiones specie differentes:
ut currere, intelligere. Differentes igitur
etiam potestates, ergo & membra sive in-
strumenta.

5 Dicunt esse hoc loco quæstionem de
communicatione non κατὰ μέθεξιν, sed
κατὰ συνδύσιν. Communicationem κα-
τὰ μέθεξιν esse volunt eam, qualis est inter
genus & speciem, de qua superius diximus.
Caro Christi ajunt est omnipotens, non
κατὰ μέθεξιν: Ergo κατὰ συνδύσιν. Quot
modis autem sumatur συνδύσις quid atti-
net operosius inquirere? Sufficit enim no-
bis in hoc argumento, dicunt i. delineatio
Philosophi i. de partibus animalium c. 2. & 3.
proprium ignis calidum συνδυάζεται, i.e. co-
pulatur seu conjungitur cum aqua & ferro.
2. Explanatio Damasceni per τερψιχώρησιν

ἐν αὐτοῖς αὐσυγχύτως 3. de orthod. fide cap. 5.
 3. adeoque maximum hujus περιχωρήσεως
 καθένασεως privilegium. Est enim singula-
 riter mirabilis & mirabiliter singularis
Aug. de corrept. & gratiâ c. II. Quod Sadeeli non
 displicet de veritate humana natura c. 1. ita illi.
 Non ergo hoc loco venit in controversiam,
 communicatio κατὰ μέθεξιν, sed κατὰ συν-
 διαστιν. Quæ qualis sit, & quomodo de-
 scribatur, videamus ordine: terminorum
 enim notitia erit hīc omnium maximè ne-
 cessaria, ne extremus in statu controversiæ
 assignando.

1. Est communicatio, inquit, per συνδύ-
 σιν. Lata nimis appellatio: nam apud
 Scapulam, si originem species, denotat
 conjunctionem, combinationem, copula-
 tionem, conversationem, consuetudinem,
 commercium, conjugalem etiam conjunc-
 tionem. Itaq; ex vi vocabuli nullam pro-
 priorum communicationem hinc proba-
 veris. Sed Aristoteles dixit: proprium
 ignis calidum συνδυάζεται, i. e. copulatur
 sive conjungitur cum aqua & ferro. Ubi? 1.
 de partibus animalium c. 2. & 3. Anne legisti?
 an vero aliunde transcripsisti? quod enim
 ad institutum faciat, non in primo de parti-
 bus animalium, sed in secundo libro habe-
 tur. Sed est hoc vitium typographicum;

dum-

dummodo citatio vel quoad verba , vel
quoad sensum justa sit. Pr prium ignis
calidum *γυρδυαζεται*, i.e. copulatur seu con-
jungitur cum ferro : ita legunt illi. Sed non
ita scriptum apud Aristotelem. Disputat c. 2.
citati libri secundi de partibus animalium. quid-
nam dicatur calidius Aristoteles ? Hic post-
quam distinctiones adduxit quasdam , tan-
dem docet : ea quae calida esse diximus , ca-
lorem aut externum continent , aut suum ,
hoc dicit esse calidum per se , & exempli lo-
co ponit flammarum : illius exemplum est a-
qua fervens , quam dicit esse calidam per ac-
cidens . Hinc subjungit : amplius urit
quod per se calidum est , ut flamma , quam
aqua ardens : sed tactu amplius calefacit a-
qua fervens , quae per accidens calida est .
Itaque judicium , utrumnam ex duobus cali-
dius sit , non esse simplex , apertum est : quan-
do fieri potest , ut h c alterum , ill  alterum
ratione calidius sit : nonnulla enim ex iis
ne dici quidem simpliciter calida , aut non
calida possunt . Subjecto enim quod tan-
dem sint non calida sunt : sed per associa-
tionem calida sunt : veluti si ferro calido ,
aut aquae nomen impones : hoc enim modo
sanguis est calidus , Gr ec  ita sonat : ὁ μὲν
γὰρ πότε τηγχῖνες ὅν τὸ θωκεμένον , εἰ
θερμὸν : συρδυαζόμενον δὲ θερμὸν : ὅτου εἰ-

Cap. 4. De Communicat. proprior.

53

τις θετούσα μέση τη σιδήρω. Docet ergo Aristoteles, aquam & ferrum esse calidum per accidens ratione associationis eum eo, quod est calidum per se: non enim subiecto, hoc est, naturā suā esse ea calida, sed continere calorēm externum.

Hactenus probavit συνδύασιν: sed non probavit id, quod erat probandum, quod proprium ignis, quod calidum est, συνδυάζεται seu unitur & conjungitur aquæ & ferro, ita ut non sit in ferro, vel aqua, subiectivè, habitualiter, formaliter: ejusmodi enim συνδύασιν posuerunt in præsenti negotio, ut natura humana sit omnipotens, ubique, omniscia per συνδύασιν, ita tamen ut ipsa has proprietates habeat, non subiectivè, non habitualiter, non formaliter.

7

Confundit vero 1. calorem, & calidum, proprietatem ipsam, & hoc quod calidum esse denominatur: hoc est abstractum cum concreto: non enim loquitur Aristoteles de proprietate, sed loquitur de calido, quod conjunctum cum aqua & ferro faciat, ut aqua fervens, & ferrum calidum dicatur: quale dicit esse ignem, fumum, carbonem. 2. Et docet Aristoteles, quod subiecto, hoc est, suā naturā calidum non est, fieri subiectum calidum per affectionem vel passionem. Sensus ergo Aristotelis is

8

C est,

est, quando ignis, vel exhalatio suā naturā calida conjungitur cum aqua & ferro, hinc affectionē aliquam imprimere per se calida, his quæ per se calida non sunt, & hanc passionem in se recipere aquam & ferrum, ut propter ea calida dicantur. Non ergo dicit propria communicari sine esse etiū & affectionē, sed denominationem largiri formalem seu intrinsecam: aqua enim & ferrum sunt formaliter, habitualiter, subjectivè calida, per actionem materialem, quam exercet in id, quod unitur & conjungitur. *Vii pluribus Aristotelem 2. de partibus animalium;* ubi hoc genus calidi confert cum albedine in albi hominis ratione: ut subjectivè & formaliter inesse intelligatur. Quod genus communicationis nunquam negavimus sed est id ipsum, quod superius secundo loco nominabamus communicationem extrinsecam, secundum quam agit aliquid in aliud, simile quid e jussim sp̄eciei in eo producendo: quod ab hoc genere communicationis, de quo nunc agitur, aliud planè est & diversum. 3. Accedit huc, quod calida per *συνδύασιν* dicuntur ab Aristotele calida per accidens. Valde verò dubito, an humanam naturam velit dicere omnipotentem, ubique &c. per accidens, semper enim respondent, personaliter ita dici, quod
longe

longè aliud est etiam secundùm ipsos, ab eo, quod est per accidens. Itaq; Aristoteles συνδύασις nihil planè facit ad rem præsentem.

2. Sed Damascenus descripsit hanc συνδύασιν per περιχώρησιν ἐν αἰλήλαις αὐτογχάτως. Sed quid inde infertur? Naturæ invicem sunt intimè unitæ, hæc enim est περιχώρησις seu immeatio & immanentia mutua naturarum inter se, quæ nihil facit ad communicationem proprietatum naturæ ad naturam. Hanc enim περιχώρησιν hoc cap. ponit in dupli mysterio: primo in mysterio personarum Trinitatis. 2. In mysterio incarnationis. De mysterio Trinitatis ita loquitur Damascenus: Differentiam ϕωστάσεως in solis tribus proprietatibus incausalı & paterna, causalı & filiali, & processiva agnoscimus, & easdem insecessibiles & indistantes ab invicem & unitas, & invicem inconfusè se immeantes scimus, ἐν αἰλήλαις αὐτογχάτως περιχωρήσας ἐπισάμεθα. Sed subjungit: una, quæque secundum seipsum subsistit, i.e. perfecta est ϕωστάσις, & suam proprietatem, i.e. existentiam modum differentem possidet. Audis περιχώρησιν ἐν αἰλήλαις: sed & audis, negati proprietatum inter personas unitas quidem, sed inter se distinctas communica-

rationem. De mysterio incarnationis ita scribit: Eodem quoq; modo & Christi naturæ, tametsi uniuntur, inconfusè tamen uniuntur: & tametsi in se invicem commeant, immanentque, ἐν αὐλήλαυς περιχώρσιν, in invicem tamen versionem & transmutationem non admittunt. Servat enim utraq; sui ipsius naturalem incommunicatam proprietatem. Audis esse mutuam περιχώρησιν: sed communicationis idiomaticum naturæ ad naturam mentionem fieri non audis. Et quòd περιχώρησις non inferat hoc genus communicationis, saltem de quo quæstio est, inde manifestum: Et enim περιχώρησις mutua, περιχώρησιν αὐλήλαυς dicit Damascenus: at verò tertium hoc fictitium communicationis genus mutuum non est. Ita enim Mentz. in Anti Martinio pag. 13: Hoc genus novariorum verè esse distinctum ab illis superioribus patet: quia non est, ut illa reciprocum Damasc. l. 4. c. 19. Non ergo mutua ea περιχώρησις vel designare, vel efficere nobis poterit, non mutuum illud communicationis genus. Nos itaque περιχώρησιν αὐλήλαυς, intimam naturarum immeationem admittimus libentissimè: negamus verò illud communicationis genus inferi
inde

inde posse: quod elenchum consequentis appellant Logici.

3. Philosophamur hactenus: ad speciale 10
privilegium nunc accedimus. Subjungit
enim: Adeoque maximum hujus $\pi\epsilon\gamma\chi\omega-$
 $\pi\eta\sigma\epsilon\omega\pi\eta\mu\epsilon\pi\omega\pi\eta\sigma\epsilon\omega$ privilegium. Est enim
singulariter mirabilis, & mirabiliter sin-
gularis August. de corrept. & gratia cap. II.
Quid tu nobis illudis? Privilegium Chri-
sti querendo apud Aristotelem: at privi-
legium Christi speciale nunquam ex Aristote-
le petendum, sed ex tabulis specialibus
scripturæ sacræ. Hinc proba nobis par-
ticulare & speciale hoc privilegium: hu-
manam Christi naturam esse omnipoten-
tem, esse ubique, & si quæ sunt aliae ejus
generis proprietates, & valeat Aristote-
les cum philosophia omni, haec tabulæ no-
bis sufficerit in privilegio illo particulari &
speciali maximo. Et apparet in illis tabulis
nusquam, quod ille nobis refert privile-
gium: hactenus de communicatione idio-
matum tertii generis.

Alias libentissime agnoscimus, quod 13
predicat August. de corrept. & gratia cap. II.
hoc verò his verbis ex sacris literis trans-
scipit; Deus naturam nostram, id est,
anum rationalem carnemque hominis

38 Cap. 4. De Communicat. proprie.

Christus suscepit, susceptione singulariter
mirabili, vel mirabiliter singulari, ut nullis
justitiae suae præcedentibus meritis, filius
Dei sic esset ab initio, quo esse homo co-
pisset, ut ipse & verbum, quod sine initio
est, una persona esset. Et hoc privile-
gium, & quæ inde sequuntur plurima alia,
de quibus inferius, & ipsi cum Sadeel
agnoscimus libentissime; sed fictium
illud in nullis tabulis relictum descriptum-
ve, Sadeel semper, & cum ipso rejicimus
nos. Hanc doctrinam de Communicatio-
ne proprietum fusiis disputavi Anti-

dori mei lib. I: cap. 15. &
seqq.

CAP.

CAP. V.

*Quodnam sit fundamentum
communicationis Idio-
matum in persona
Christi?*

Fundamentum communicationis idiomatum omnium rectissimè demonstravit Lutherus Tom. I. Jenensi latine in disp. de hac repag. 529, b. Fides, inquit, Catholica hæc est, ut unum Dominum Christum confiteatur, et unum verum Deum & hominem. Ex hac veritate geminæ substantiæ & unitate personæ, sequitur illa, quæ dicitur Communionis idiomatum, ut ea quæ sunt hominis recte de Deo, & è contra, quæ Dei sunt, de homine dicantur. Verè dicitur: Iste homo creavit mundum. Et Deus iste est passus, mortuus, sepultus &c. non tamen, hæc rata sunt in abstractis (ut dicitur) humanae naturæ. Plura in eandem sententiam allegat è diversis Lutheri locis Chemnitius de duabus naturis in Christo cap. 14. Hic docet Luther, i. Quæ propriè dicatur communicationis idiomatum, ea scil. quæ sit in

prædicationibus concretivis, non quæ sit in
prædicationibus abstractivis. 2. Et quod
ea sequatur è veritate geminæ naturæ, & u-
nitate personæ. Quia enim duæ naturæ,
in loquitur Concil. Chalced. concurrunt in u-
nam personam: inde jam unitatem perso-
næ & suppositi sequitur ea communicatio
idiomatum, seu mutua prædicatio.

3. Id docet Capreolus Episcopus, Chartag. in
Epistola ad Vitalem & Tonantium, & citatur
apud Baronium ad A.C. 431.n.31.32. quando ita
scribit: Ecce & hic advertitis, quemad-
modum propter unitatem Dei, hominisq;
personæ, Filium hominis ubi erat prius,
perhibet ascensorum, quem in utero virginis
constat esse formatum, & ex eo humana
nativitatis sumisse principium. Et Damasc.
3. de Orth fide c. 4. De hypostasi, sive ex utraq;
sive ex una naturarum eam nominamus, p-
triusq; naturarum propria illi adjicimus.
Et paulò post: Et iste modus est alterna-
tionis alternatæq; attributionis utriusq;
naturæ, alterutri propria vicissim reddentis
propter hypostaseos idenditatem, & ipsarū in
invicē immanentiam ac infessionem: secundū
hoc possumus dicere de Christo, hic Deus
noster in terra visus est, & hominibus con-
veratus est. Ac clarius ejus Commentator
Petrus Victorius ad hunc locum: propter hanc
per-

permissionem alternationis proprietatum
 (quam idiomatum communicationem plen-
 riq; nuncupant) quod solius Dei est pro-
 prium, plerūq; homini adscriptum compe-
 rimus propter quandam consequi necessi-
 tatem ex identitate personæ: ut filius ho-
 minis increatus est, & æternus. Et ita Do-
 ctores Scholastici fundamentum com-
 municationis Idiomatum semper petunt ex
 unitate suppositi, ut videre est apud Thomam
 1. parte quest. 16. & Gabr. Biel. in 3. dist. 7. q.
 unicâ.

Constans est etiam ea sententia Augustini.
 Ita in lib. contra sermonem Arrianorum c. 8. do-
 cet: Ac per hoc propter istam unitatem
 personæ in utraq; natura intelligendam, &
 filius hominis dicitur descendisse de cœlis,
 quamvis sit ex ea, quæ fuerat in terra virgi-
 ne assumptus: Et filius Dei dicitur crucifixus,
 mortuus & sepultus, quamvis hæc non in
 divinitate ipsa, qua est unigenitus patri co-
 æternus; sed in naturæ humanæ sit infirmi-
 tate perpetuus. Et contra Maximum lib. 3.
 c. 19. Nec te moveat, inquit, quomodo Chri-
 stus secundum id, quod homo est, descen-
 derit de cœlo, eum de matre, quæ in ter-
 ra erat factus sit homo. Hoc enim pro-
 pter unitatem personæ dictum, quoniam
 una persona est Christus, Deus & homo.

Et paulò pōst: propter hanc ergo unitatēm personæ, non solum filium hominis dixit descendisse de cœlo, sed esse dixit in cœlo, cum loqueretur in terra. Et postquam dīseruit Concilium Ephesinum, humanas divinasque voces, ab uno Christo dictas, de uno Christo intelligendas, tandem concludit: uni igitur personæ cuncta ejus in Evangelio asscribemus, uni substantiæ, verbi scilicet incarnati, quia unus est Dominus Jesus Christus, ut scriptum est. Est ergo constans & perpetua antiquitatis purioris sententia, communicationem idiomatum p̄ se & immediatè sequi unitatēm personæ & suppositi: ut quia utraque natura suas proprietates communicat eidem supposito: hinc propter suppositi unitatem indifferenter dicantur de eodem supposito duarum naturarum idiomata, à qua cūq; earum illud denominetur.

4 Cæterum usitatus hodie loquendi modus is est, quod Communicatio idiomatum sit consequens unionis personalis, seu hypostaticæ. Ita enim Wirtemberg. in Colloquio Mompelgart: th. 10. de persona Christi: nos credimus, quod ex unione personali sequatur talis proprietatum realis communicatio, qua Filius Dei communicet assumptæ humanæ naturæ sitam omni-

omnipotentiam, omniscientiam, omnipræsentiam & vim seu virtutem vivificandi. Et thes. 14: hanc majestatem omnipotentiae, omniscientiae, omnipræsentiae & virtutem vivificandi habuit Christus quatenus homo (propter personalem unionem) etiam quum in utero matris esset: sed tunc eam non exeruit aut usurpavit. Ita Mehtzerus in AntiMartinio pag. 10. Ex ista unione (hypostatica nimirum de qua dixerat) consequitur ~~natura~~ communicatio, quæ talis est, qualis est unio (ait Nazianzenus) nempe realis & personalis, non verbalis. Eam verò communicationem docet esse vel naturatum vel idiomatum: & hanc esse vel naturæ ad personam, vel naturæ ad naturam,

Et nos quidem à phrasí seu modo loquendi non abhorremus: à sensu tamen horum hominum absimus longissime, qui negamus, esse communicationem idiomatum naturæ ad naturam: & negamus esse eam ipsam fictitiam communicationem consequens unionis personalis. Ac quia dissentimus in duobus: 1. in definitione unionis personalis: 2. in consequenti communicatione naturæ ad naturam: de utraq; satis dicendum patet.

Ac unionis quidem modis sunt variis; est 6
enim

enim vocabulum generale satis: quos refert
Chemnitius de duabus naturis in Christo. 7: ut
est unio, 1. per corruptionem. 2. per conver-
sionem. 3. per confusione m. 4. per coa-
cervationem. 5. per assidentiam. 6. secun-
dum habitudinem & relationem: quod re-
fert eam, quæ est ratione dignitatis, autho-
ritatis, potestatis, & ordinis ejusdem. 7.
secundum consensum. 8. secundum gra-
tiam. 9. secundum apparentiam. 10. ~~ανθρώπινην~~, non ea, de qua sermo est, persona-
lis, sed quando persona personæ jungitur,
ut quando Spiritus Sanctus habitat in
Paulo, vel quando quis ex alterius persona
loquitur. 11. substantialis. 12. carnalis. 13.
spiritualis. 14. essentialis, & tandem. 15. ea
de qua hic agitur, unio hypostatica.

7 Ac nos missis cæteris significationibus,
de iis tantum agemus hoc loco, quæ in præ-
sentis negotii considerationem veniunt.
1. Ergo Concilium Ephesinum removet
modum unionis, eum, qui est per inhabita-
tionem in sanctis. 2. eam, quæ est per com-
mutationem, 3. eam, quæ est ratione digni-
tatis & authoritatis, 4. ratione collationis
& connexionis. 5. secundum participatio-
nis effectum. 6. conjunctionis etiam no-
menevitat: nec enim existimat, hæc verba
esse satis idonea, ad arcanum hujus unitatis

expri-

exprimendum. Verba Concilii sunt: *Quam-
vis verbum habitaverit in nobis, & dictum sit in
Christo habitare omnem plenitudinem Deitatis
corporaliter: tamen intelligimus eum, quod caro
factus, non sicut in sanctis habitare dicatur; nec ra-
tem in ipso habitationem factam definire tentavi-
mus: sed unitus juxta naturam, nec in carnem pe-
nitus commutatus, talem sibi fecit habitationem,
qualem & anima hominis habere creditur ad pro-
prium corpus. Unus igitur est Christus filius &
Dominus, non velut conjunctionem quamlibet in
unitate dignitatis & authoritatis homo habens
ad Deum. Nec enim potest unire naturam sola di-
gnitatis equalitas. Nec juxta collationem, vel con-
nectionem modum conjunctionis advertimus: Hoc
enim ad unitatem non sufficit. Nec secundum par-
ticipationis effectum: sic nos etiam adhaerentes
Domino, unus cum eo spiritus sumus. Inde potius
conjunctionis nomen evitamus: tanquam non ex-
istens idoneum, quod significet unitatis arcanum.
Concilium vero Chalcedonense describit
unionem hanc hypostaticam certis qui-
busdam particulis, quib. quoad fieri potest
modus ejus quadam tenus exprimat: *Confe-
mitur, inquit, unus eundemque Christum filium, Do-
minum unigenitum, in duabus naturis inconfusè, immu-
tabiliter, indivisiè, inseparabiliter agnoscendū, nus-
quam sublatā essentiā naturarū, propter unionē, magisque
salva proprietate utriusque natura, in una personā atque
existen-**

¶ 6 C. 5. De Fundam. communic. Idiom.

existentiam concurrentem, non in duas personam partitum atq; divisum neq; disjunctum, sed unum & eundem Filium unigenitum, Deum verbum Iesum Christum. Et in hunc quidem modum sancta & purior antiquitas in Conciliis universalibus hypostaticam hanc unionem nobis descripsit: eamque securi purioris Ecclesiaz Patres in universum omnes.

8 Vidēamus nunc, quomodo recentiores unionem personalem definiant. Brentius, & qui eum sequuntur ubiquitarii, differentiam specificam unionis hypostaticæ pertinentem ex communicatione attributorum seu proprietatum divinitatis facta humanae Christi naturæ. Ita enim Brentius in recognit. pag. 15: *Sicut Christus constat ex duabus naturis, divina videlicet & humana, ita negari non potest, quin & alii homines constent suo quodam modo ex his duabus naturis, idq; inseparabiliter. Habet igitur in quovis homine utramq; naturam, divinam videlicet omnia impletam, & humanam à divina sustentatam & conservatam.* Investigamus in presentia verum ac proprium discrimen & specificam (ut dialectici loquuntur) differentiam inter Christum & alios homines. In hoc igitur proposito verè quidem dicitur, duas esse in Christo naturas, divinam & humanam: easq; esse inter se tum distinctas, tum indissolubili nexu unitas. Nen autem satis dicitur. Sic enim in

quovis

quovis homine sunt due distinctæ naturæ, qua 2.
uq; adē sunt conjunctæ sibi & connexæ, ut hu-
mana absq; divina ne momento quidem temporis
constare possit. Pergamus igitur. In Christo
enim divina & humana natura non sunt simplici
& vulgari quodam modo, indissolubiliter unitæ,
sicut in aliis hominibus, sed ita sunt unitæ, ut unam
tantum personam constituant. Hic jam habe-
remus proprium discrimen & specificam differen-
tiam inter Christum & alios homines: 3. Nisi,
vanitate & depravata interpretatione Ciuglia-
norum corrumperetur. Sentiant enim divinam
naturam in Christo cum humana 4. in uni-
tate personæ ita unitam, ut tamen interea huma-
nitas ejus, 5. non solùm inanitione, verùm
etiam exaltatione & maiestate suâ in uno tantum
certo sit loco, sive in terra, sive in cœlo, sola autem
divinitas cœlum & terram impleat. 6. Quid
autem hoc aliud est, quām ex Christo vulgarem
facere hominem, & ex una persona duas? 7. Nam
si natura divina in Christo non univit sibi huma-
nam propius & conjunctius, quām ut relinquat,
eam maiestate sua, in uno certo loco, ipsâ interim
totum universum implente, quid quoſo Christus
differt hac in parte à quovis alio homine? Siqui-
dem & Petri humanitas in uno tantum loco est,
divinitas autem 8. qua & impletur & 9.
sustentatur, ubiq; ſeſe diffundit: Et cùm propter
banc causam Petrus & Deus, seu Ilius Dei, qui
est

48 C.4. De Fundam. communic. Idiom.

est in Petro sint dua distinctæ hypostases seu persona, quomodo non etiam 10. propter eandem causam filius Maria, & 11. Filius Dei qui est in filio Maria, dua fierent persona? Quid si ratio unitatis persona in Christo, non eò se extendit, ut 12. divinitas Christi ubiq^z habeat sibi humanitatem, quam assumpsit conjunctam & indissolubili nexo copulatam, quid aliud sequeretur, quam quid Christus in uno tantum loco 13. Deus esset, & homo, in omnibus autem alius solummodo Deus? Annon est hoc clare, aperte & manifeste. 14. dum facere personas? Tandem concludit pag. 20. Cum ergo dicitur 15. quod Deus seu Filius Deus assumserit hominem seu filium hominis personaliter, non id solum significatur, quod Deus substantia seu essentia sua existat in homine, & confera aliqua sua dona in hominem: sed illud propri significatur 16. quod Deus ita se conjugat, & uniat cum homine, ut & in ipsum omnem suam maiestatem conferat, nec cum uno tantum & altero, aut etiā multis, sed infinitis, adeo q^z omnib., omnibus (inquam) suis cœlestibus ac divinis donis ornat. Quod beneficium nulli alteri creature, ac ne angelica quidem, sed soli semini Abrahæ, quod est Iesus Christus Dominus noster, contingit. Et hinc jam format statum controversiæ pag. 19. Hic jam versamnr in proprio hujus controversiæ statu. Num incarnationis Christi, seu unio personalis eò se extendat, ut 17. Filius Dei 18. effuderit in filium

in filium hominis 19. omnem suam maiestatem: videlicet omnipotentiam, omniscientiam, omnisa-
pienciam, omnijustitiam, & omnipresentiam &
omnifelicitatem? Affirmo igitur personalem
duarum naturarum unionem in Christo tam latè
patere, ut divinitas non unam tantum & alteram
partem 20. sua maiestatis, sed 21. omnem suam
maiestatem in humanitatem Christi conferat:
quod rectè 22. communicatio idiomatum, hoc est,
proprietatum vocatur. Hæc omnia Brentius
dicto loco fusè disputat: & egit de eadem
re in tract. ad libellum Bullingeri, cui titulus est:
Tractatio verborum Domini in domo Patris mei
mansones multæ sunt:

Et ita in colloquio Maulbrunnensi actione 1. 9
Jacobus Andreæ unionis hypostaticæ diffe-
rentiam specificam ait esse, divinæ naturæ
proprietatum realem cum humana com-
municationem, salva naturæ utriusque
substantia, id est neutram in alteram con-
verti: quia divinitas & spiritus sit, & ab æ-
terno: neutrum horum homo.

Ethæc insignis est ea Philosophia Bren- 10
tiana, tota aliena à Theologia, aliena nem-
pe à Sacris, in quibus ne apex quidem ejus
exrat, aliena à puriori antiquitate, à Theo-
logis denique aliena. Quod ut fiat clarius,
rem evolvemus pluribus aliquanto.

i. Sicut Christus, ait Brentius, constat ex 11

duabus naturis, divina videlicet & humana ita negari non potest, quin & alii homines constent suo quodam modo, ex duabus naturis. Quæ hæc nova Manichæorum phrasis, inaudita in Ecclesia, hominem constare ex natura divina & humana? Præsentiam Dei, qua omnibus in universum ad est creaturis, easque regit & gubernat; & inhabitacionem specialem, quâ est in sanctis, uno ore asserimus omnes: sed qui propterea dixerit, creaturem vel hominem, vel sanctum constare, è divina natura, præter Manichæum dixerit nemo, qui partem Dei ita omnibus rebus, adeoq; cibis: commixtam asserit, ut per cibos electorum suorum, ac per Solem & Lunam purgari asseveret. Itaque participationis effectus agnoscimus nos è Concil Ephesino, quomodo nos adhaerentes Domino, unus cum eo spiritus sumus: sed constare è divina natura negamus. Quod enim Rom. 11, 36. scriptum: quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia, effectivè intelligendum, docente August. de natura boni adversus Manichæos cap. 27: ex ipso non hoc significat, quod de ipso. Quod enim de ipso est, potest dici ex ipso; non autem omne quod ex ipso est, rectè dicitur de ipso. Ex ipso enim cœlum & terra, quia ipse fecit ea: non

autem

autem de ipso, quia non de substantia sua.

2. In quovis homine, *inquit Brentius*, sunt 12 duæ distinctæ naturæ, quæ usq; adeo sunt conjunctæ & connexæ, ut humana absque divina, ne momento quidem temporis constare possit. Quis hic convenientiæ & unitatis modus, inter unionem divinæ & humanæ naturæ in Christo, & in quovis alio homine, totus cōsistens in ambiguo? Est enim inter Deum & hominem non nisi participatio effectus & influxus, seu dependentiæ & communicationis extrinsecæ: ut non possit esse & vivere homo, nisi à Deo conservetur in esse & vita. Quæratio longe alia est ab ea, qua Christus subsistit in duabus naturis concurrentibus, ut loquitur *Councilium Ephesinum*, in unam personam. Quod verò disputatur de connexione indissolubili, & hic lulus est in ambiguo: in Christo enim est indissolubilis unio, tum per *περιχώρησιν* ēv. *ἀπόλυτος*, secundum quam quod semel assumpsit, deponet nunquam: at verò in homine vulgari non est mutua ea *περιχώρησις*. Confert Deus, nihil confert homo: nec est unio indissolubilis: exicatum est fœnum, & cecidit flos, quia spiritus Domini sufflavit in eo. Ies. 40, 7. Tametsi enim homo non possit carere influxu di-

52 C. 5. De Fundam. communic. Idiom.

vine: indissolubilis tamen unio nō est: pot. est enī mori homo, ut Deo nihil decedat. In Philosophicis separabiliadicuntur accidentia: non quod separari possint ipsa existerre absq; subjecto: sed quia adesse & abesse possunt ipsa absq; subjecti corruptione. Itaq; non dicitur indissolubilis unio, nisi simutua. In conjugio indissolubilis est viuere conjunctio, quia consensus in eam et partis utriusque, non alterius tantum.

13 3. In eo verò scopum jam attingit, & verè docet, unionem hypostaticam in eo consistere, quod duæ naturæ ita sunt unitæ, ut unam tantum personam constituant; & ei hoc proprium ejus discrimen & differentiam specificam, à quoenque alio unioni genere. Verè hactenus. Sed addit: Caglianorum depravata interpretatione corrumpti hoc verè dictum. Ergone quod per accidens est, tollit ipsam rei veritatem. Nec enim si verum est, & quidem proprium & specificum unionis hypostaticæ discrimen, potest corrupti vitio alieno, eoq; cunctis: non enim propterea verbū Dei est aliud à seipso, si vel maximè aliund ab heretico falsa interpretatio affingatur. Tu mihi Brenti agnosce nobiscum, quos Caglianos appellas, id quod verum utrinq; & goscimus: unionem hypostaticam in eis differentem.

differre ab alia quacunque, quod unus personâ Christus subsistat in duabus naturis: seu, quod duæ naturæ concurrant in unitatem personæ. Et hæc hypothesis esto rata, utrinque: quicquid præter hanc veritatem concessum & conclusum est, de eo disputeretur.

4. Id ergo in quæstionem nunc adducatur, tanquam dubium utrinque, An sit ad unionem hypostaticam necessaria talis unio, ut quemadmodum divina natura, ita & humana implete cœlum & terram? Hoc namque non spectat ipsam differentiam specificam, sed est consequens: pertinet enim ad communicationem idiomatum, quæ unionis personalis consequens est, non ad ipsam unionem hypostaticam formaliter sumptam. Et specifica differentia non nisi una est, eaq; præcisa: de qua quia convenit utrinq;, manifestum hinc est, disputationem jam non esse de unione hypostaticâ ipsâ: sed de alio quodam, quod sit præter eam: id non potest formaliter designare specificum esse, quod in indivisibili est possum.

5. Malè vero distinguitur specifica differentia unionis hypostaticæ ratione status diversi, inanitionis & exaltationis: unio enim illa non variatur pro ratione status,

54 C.5 De Fundam. communic. Idiom.

sed una est tam exinanitionis, quam exaltationis tempore, indeq; ut in exinanitionis ita nec in exaltationis statu humanam Christi naturam esse ubique, nec omnipresentem esse dicimus. Sed in terris illo quidem tempore fuisse, nunc in cœlis esse, indeq; reditum ejus ad judicium expectare, noi constanter afferimus, nec potest è scripturis doceri contrarium.

16 6. Nec propter ea vulgarem hominem agnoscimus & facimus Christum; sed hominem, qui simul sit Deus, quod nulli aliorum hominum convenit unquam; nec unam personam in duas dividimus: hanc enim differentiam specificam credimus & confitemur & tueimur, coiisse in Christo duas naturas in personæ unitatem.

17 7. Sed probat suam consequentiam: nem enim differet à quovis alio homine Christus, si divina natura ipsa implens totum universum, humanam relinquit certo quodam loco. Verum cum nascebatur Bethlehemi, jacebat in præsepio, ascendebat Hierusalem, erat in navi, gaudebat se non fuisse cum Lazaro, pendebat ex cruce, jacebat in sepulchro, & Angelus de eo respondebat, surrexit non est hic: anno tempore nihil differebat à vulgari homine: uno certè hypostatica non tum primum

cœpit,

cœpit, quando post ascensionem in cœlos sedebat ad dextram patris, sed ab ipso tempore conceptionis & incarnationis: quam primum verò humana natura in utero matris assumta est in unitatem personæ, non jam erat amplius homo vulgaris, sed homo qui erat Deus: certo tamen fuisse loco scriptura docet secundum humanam natu-
ram eum, qui cœlum simul & terram im-
pletat divinitate. Utrumq; ergo simul pot-
est consistere; & non esse hominem vulga-
rem Christum, & divinitatem esse omnibus
locis præsentem, humana natura certo loco
consistente.

8. Sed nihil differet à Petro: nam & Pe-
tri humanitas in uno tantum loco est, divi-
nitas autem qua impletur & sustentatur, u-
biq; se diffundit. Nihil ergo differt Christus
à Petro. Quis ferat ita argumentantem
in secunda figura, præmissâ utraq; affirma-
tâ, & negatâ cōclusione. Homo est animal,
Leo est animal. Nihil ergo differt ab homi-
ne Leo. Itane decet in re tanta ludificari, ut
necè Theologia peratur sana loquēdi phra-
sis, nec è Philosophia saltem justa petatur
concludendi ratio.

9. Utitur vocabulo Sustentationis: & 19
in modo sustentandi judicat convenire hu-
manam in Christo & in Petro naturam.

At verò insulsum hunc loquendi modum appellat *Lutherus* in *disp. de communicatione idiomatum* Tom. I. Jenens. lat. pag. 530. excusatnamen, si dextrè intelligatur. Mentzerus verò in *exeg. Aug. Confess. art. 3. s. 5. n. 1.* ubi agit de doctrina Papistarum de Christo, cum planè damnat & appellat Nestorium. Nulli, inquit *Lutherus*, insulsius loquuntur, quām moderni, quos vocant, qui omnium volunt subtilissimè & propriissimè loqui videri. Hi dicunt humanam naturam sustentari, seu suppositari à divina natura, seu supposito divino. Hoc & portentosè dicitur, & cogit pene Deum vel portare vel gestare humanitatem. Sed omnes illi rectè & catholicè sapiunt, ideo condonanda est illis incommoda locutio quia rem ineffabilem volunt effari. In incommodā phrasin excusat *Lutherus*. Sed damnat planè *Mentzerus*: quām longe inquit, ab hac doctrina recedant, novi illi Monachi Lojolitæ, qui Jesuitarum nomine sibi imposuere, paucis verbis dici non potest. Quos Nestorii errorem tueri certum est, quicquid prætexant. Nam unionis personalis definitionem proponunt ejusmodi, ut formæ loco habent naturæ humanae in filio Dei sustentationem.

29 10. Quia duas hypostases proprieas sunt

sunt in Petro, quia Petri humanitas in uno tantum loco est, divinitas vero ubique se se diffundit: propter eandem causam filius Mariæ, & filius Dei, qui est in filio Mariæ duæ fierent personæ. Hic i. notamus phrasin, filius Dei est in filio Mariæ: non enim aliis est & alius, quorum ille sit in hoc, sed ipse unus est & idem; ac propterea dicimus, filium Dei esse filium Mariæ.

Quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei, dicit Angelus *Luc. 1, 35*. Ideoque inter Petrum & filium Mariæ in eo est differentia: De Petro recte dicitur, quod Deus in Petro sit, tanquam in suo templo *1. Cor. 3, 16. 1. Cor. 6, 19. 2. Cor. 6, 16*. Sed Petrus Deus non est. At vero filius Dei est filius Mariæ: unde & Dei genitrix seu θεοτόκος dicta in Concilio Ephesino. Et ea de causa Ephesinum Concilium anathematismo aduersari, rejicit syllabam Con: ne alter & alter intelligatur, sed idem. Ideoque Nestoriana phrasis est: Filius Dei est in filio Mariæ, quasi ille alter sit ab hoc, & in hoc, cum sit idem ipse. Eaꝝ de causa inter improprias locutiones Chemnitius de duabus naturis in Christo cap. 15. sub finem ponit hauc: Christum univisse hominem Deo, filius Dei nostrum assumisse hominem, &

similes à Patribus ferè ante Nestorium usurpatas.

21. II. Inde verò secundo loco negamus consequentiam: tametsi enim & divinitas habitet in Petro, & habitet in humana Christi natura: modus tamen inhabitatio-
nis est longè alius atq; alius. Id elegantei nobis exposuit August. Epistola 57. ad Darda-
num: Est enim ubique Deus per divinitati-
præsentiam: sed non ubique per inhabita-
tionis gratiam: hinc enim gratia dilectio-
nis ejus agnoscitur. Sed singulari quadam susceptione hominis illius una facta est per-
sona cum verbo. De nullo enim sancto-
rum dici potuit, aut potest, aut poterit
Verbum caro factum est. Nullus sancto-
rum qualibet præstantia gratiæ unigeniti
nomen accepit, ut quod est ipsum Dei ver-
bum ante secula, hoc simul cum assumptu
homine diceretur. Singularis est ergo illa
susceptio, nec cum hominibus aliquibus
sanctis, quantlibet sapientia & sanctitas
præstantibus ullo modo potest esse com-
munis. Ita ille, tametsi ergo vel præsen-
tia, vel inhabitatio in genere ita dicta
admittit duas hypostases: singularis tamen
ea, quæ est in Christo, non admittit duas
esse hypostases.

22. 12. Amphibologia verò in eo est, quando
dicitur

dicitur, quod divinitas Christi ubique habeat sibi humanitatem, quam assumpsit conjunctam, & indissolubili nexu copulatam. Velenim sensus is est: quod divinitas ipsa ubique existens humanitatem habeat sibi intimè & hypostaticè unitam: quem sensum libenter admittimus. Vel quod divinitas ubique habeat humanitatem sibi unitam, existentem & ipsam ubiq;: quem sensum planè negamus. Hypostatica enim unio consideratur, vel ad intra, hoc est, intra naturas ipsas: vel ad extra, hoc est, respectu creaturarum aliarum, quæ in unionem hypostaticam non veniunt. Prioris sensu verissimum & certissimum est, quod divina sibi semper habeat intimè præsentem humanitatem, ubi ubi etiam sit divina natura: quia enim quod semel assumpsit nunquam deponet, fieri nequit, ut Christi naturam divinam ullibi existentem dicamus, carnem intimè sibi unitam non habentem. At negamus, sequi propterea, carnem & ipsam præsentem esse quibuscunq; aliis creaturis, quibus præsens est divina natura: eò quod unio consistit in ordine naturarum inter se: non in ordine ad creaturas alias, extra unionem ipsam hypostaticam subsistentes.

13. Nec tamè propterea sequitur: ita 23
forç,

fore, ut Christus uno loco tantum sit Deus & homo, in omnibus autem aliis, solummodo Deus. Nam ad ejusmodi denominationem sufficit, ut uno sit in supposito seu in persona: unde etiam tota persona nominatur Deus & homo, si vel maximè humanitas non habeat eandem indistinctam ad creaturas, quam habet divinitas. In oculatus homo esse dicitur, nec tamen esse est, ut ubi est aliquid hominis, ibi quoq; oculus, nec enim in pedibus vel manibus oculus est: homo tamen oculatus est dicitur, quia homini convenit habere oculum, seu quia oculus est aliquid proprium hominis. Et ita respondet ad hoc argumentum *Becanus in manuali controversiar* l. 2. c. 1. n. 24: Si persona verbi est alicubi non est humanitas, jam verbum alicubi est homo, & alicubi non est homo, quod absurdum. Respondeo: Non sequitur nam haec duas propositiones sunt distincta verbum alicubi est sine humanitate, & verbum alicubi existens non est homo. Prævera est, & bene sequitur ex illo antecedenti. Posterior falsa est, & non bene sequitur. Vide Bellarm. de incarnat. l. 3. c. 7.

24. 14. Ideoque inconsequens est fieri duae personas. Ad personæ enim unitatem non requiritur, ut utrumq; unitorum sit equi-

indistans uni tertio, quod est extra & præter unionem: sed ut ea ipsa immediate inter se uniantur ita, ut caro seu humana natura sit propria τε λόγις, & cum eo concurrat in unitatem personæ.

15. Phrasis i. incommoda denuò est, 25 quando Deus seu filius Dei dicitur assumptissim hominem seu filium hominis personaliter: Est enim filius Dei filius hominis, ut supra dicebamus, non verò filius hominis est assumptus à filio Dei, &c 2. concedimus libenter, non esse mensurandam unionem hypostaticam è nuda vel præsentia divinitatis, vel donorum aliquorum in hominem collatione. Illa enim creaturis omnibus communis est: hæc etiam sanctis. Nos verò unionem hypostaticam metimus, non è donis, sed quia humana natura est assumta in unitatem personæ, adeoq; propria τε λόγις ita facta, ut verè dictum: Verbum caro factum est.

16. Est & hæc phrasis incommoda & 26 impropria, quod Deus se conjungat & unitur cum homine. Non enim aliis est Deus, & alius homo: quemadmodum inter se uniuntur & conjunguntur, quæ aliud quid, & diversum faciunt inter se.

17. Concedimus alias, quæcunque dicuntur de Deo, eadem rectè dici & prædicari 27

cari de hoc homine in concretō seu in sup-
posito: Et hoc beneficium & privile-
gium nulli alii vel creaturæ, vel Angelo con-
venire, damus libentissimè. Cui enim
dixit aliquando Angelorum, filius meus es
tu, ego hodie genui te *Hebr. 1.5.* Ast de hoc
homine è cœlo audivimus vocem patris:
Hic est filius meus dilectus, in quo mihi
complacui *Matth. 3.17.* & *c.17,5.* Ideoque
huic homini convenire omnia attributa &
proprietates essentiales, quæcunq; conve-
niunt Deo, ascriimus. Sed hæc non est
quæstio: An homini concretivè considerato
seu personæ convenient: sed an humanæ
naturæ præcisè & de se in abstracto signi-
ficatæ, vi unionis personalis, convenient
proprietates & attributa divinæ naturæ.
Nec est quæstio, an omnia etiam *χαρισμα*
& dona, cujuscunque excellentiæ con-
veniant humanæ naturæ: nec enim & hoc
negamus. Verum infinita ea esse negamus,
& ab attributis seu proprietatibus divinis
distinguimus, quemadmodum & ipsi so-
lēt ea distinguere in tertio genere comuni-
cationis idiomatum, ut intrà dicetur latius.

28 18. Itaque verum non est, statum con-
troversiæ in eo positum esse; an filius Dei
effuderit in filium hominis omnem suam
majestatem: quomodo enim effuderit
quic-

quicquam filius Dei in filium hominis, cum effusio sit inter ea, quæ sunt aliud quid, & aliud subiecto. At verò nō est aliudquid filius Dei à filio hominis: Est enim idem. Unde non negamus omnimajestatem, omnipotentiam, omniscientiam, omnisa-
pientiam, omnijustitiam, omnipræsentiam & omnifelicitatem filio hominis convenire: rectè verò tribui humanæ naturæ ne-
gamus.

19. Et esse factam communicationem 29
idiomatum per modum effusionis, phrasis est familiaris satis Brentio, *tum hoc loco sapientis in recognitione, tum alias in libro contra Bullingerum, cui titulus est tractatio verborum Domini, in domo patris mei, &c. pag. 8. & 9.* Eumque sequitur discipulus ejus Iacobus Andreæ in *Colloquio Mompelg. pag. 205:* quando dicit,
λόγος non tantum unitus est cum humana natura, sed in eam quoque effudit omnem plenitudinem divinitatis. Si enim de S. Sancto effudit Dominus in sanctos peculiaria dona, quomodo non effudisset in Christum illam plenitudinem Deitatis, cui spiritus non ad mensuram datus est? At falsitatem hujus effusionis agnoscit *Menz. in AntiMartino pag. 14.* Non, inquit, transfunduntur de uno subiecto in aliud: loquitur verò de idiomatis naturæ divinæ communicatis huma-

humanæ. Allegant communiter illud Basiliū in sanctam nativitatem : & metasemant, non transitive, sed metaphoricas distributive sive communicative. Et Ioh. Gerhardus Confess. Cathol. lib. 2. art. 2. cap. 1: non statuimus, inquit, essentialem quandam divinorum idiomatum in humana Christi naturam transfusionem. Et Chemnitius de duabus naturis in Christo c. 5. pag. 32. docet: Tam arctam esse hypostaticam hanc unionem, ut inde in persona Christi oriatur & sequatur veritas & communio seu communicationis non autem communicatio vel confusionis, vel effusionis, vel exæquationis, sive inter naturas, sive inter earum idiomata. Certe effusio est ab uno in aliud tanquam in subiectum, ut aliud quidem sit unde effundatur, aliud vero in quod effundatur & sit vel per evacuationem, vel saltem per diminutionem prioris, vel per multiplicationem, ut jam duplex sit omniscientia duplex omnipræsentia: vel sequatur confusio naturarum. Hinc August. Tom. 10. sent. 191. de tempore, qui est tertius de Trinitate: illorum quoque, inquit, execramus simpliciter blasphemiam, qui novo sensu asserere conantur, tempore acceptæ carnis, omnia, quæ enim divinitatis in hominem demigrasse, & rursum quæ humanitatis erant, in Deum eum trans-

transfusa: ut quod nulla unquam hæresis ausa est dicere, vincatur hac confusione utraq[ue] exinanita substantia, & Deitatis scilicet, & humanitatis, & amissio proprio statu in aliud esse mutata, ut qui tam Deum perfectum in filio, quam hominem confitemur. Augustinus judicat è demigratione & transfusione proprietatum nasci confusione naturarum: quomodo ergo verum, unionem esse factam inconfusè? è transfusione amitti statum naturæ: quomodo ergo salva erit natura, & magis salvæ proprietates securas atq[ue] definitum in Concilio Chalcedonensi.

20. An vero partibilis majestas, ut dici possit divinitatem in Christo, non unam tantum & alteram partem suæ majestatis, sed, 21. omnem suam majestatem in humanitatem Christi conferre: Idque 22. recte vocari communicationem idiomatum, hoc est proprietatem. At vero ego existimabam, nobis sermonem esse de differentia specifica unionis hypostaticæ: video vero conclusionem fieri de communicatione idiomatum. Non enim unum idemque simpliciter sunt unio personalis & communicatio idiomatum. Est enim unionis consequens νοιωνία iδιωμάτων: quia unio est causa communicationis idiomatum,

66 Cap. 5. De Fundam. communic. Idiom.

tum, dicit Mentzerus in Anti Mart. pag. 284. & quidem immediatum & necessarium p. 446 Et communicatio idiomatum est effectum immediatum & necessarium unionis hypostaticæ pag. 310. Anne vero quando de specific differentia quæstio est, judicabimus esse eandem causæ & effectus: vel effectum esse causæ suæ differentiam specificam Dices: Ex effectis causam cognosci: Conando: sed 1. à posteriori. 2. non specific seu à priori. & 3. tum primum, quando effectum esse necessarium & immediatum si causæ constat: quod dubium certè de he ipso communicationis genere naturæ naturam, de quo tota ferè inter nos controversia est, quando de communicatione idiomatum disputamus: ut propterea differentia specifica eam non agnoscamus. Faluum vero majestatem divinam in invisibili positam, ita sese habere, ut in ea designare possimus vel partem communicationis, vel omnem eam. Et quomodo innatam communicatam esse poterit dicere Brentius, qui nec eternitatem communicationis esse humanæ naturæ, ut arbitror, concederit, nec eternam eam generationem, qua distinguitur à patre & spiritu sancto filius: nisi forte ab omnimajestate ha velit excludere? Sed de his agetur inferius.

23. Nos itaque falsissimam esse assertio- 31
 nem concludimus : unionis hypostaticæ
 differentiam specificam consistere in reali
 communicatione idiomatum divinæ natu-
 ræ cum humana. Non id probatum à Bre-
 ntio haec tenus. Qui enim de conclusione
 ea esse poterimus certi , quæ tam falsis,
 tamq;ue erroneis fundamentis nitatur ? nec
 consentiunt, qui aliâs eandem cum Brentio
 doctrinam fovent. Ita enim *Menz.* in Exe-
 gesi August. Confess. art. 3. f. 4. n. 7. describit eam:
*unio, inquit, hypostatica est veræ & integræ
 humanitatis ex substantia Maria virginis
 maris in ipsam personam filii Dei assump-
 ptio: ut sit una persona composita θεόνθρω-
 πος absque naturarum confusione.* Vide
eandem in AntiMart. pag. 9. Nulla hic com-
 municationis idiomatum mentio : non
 ergo specifica differentia Mentzero : hæc
 enim, si nota sit, à definitione non excludi-
 tur. Et certè, una litis materia communi-
 catio illa est: non ergo in definitione ea
 ponenda, quam positionem vocat Aristoteles, &
 numerat inter principia, unde per-
 tatur demonstratio 1. post. t.c. 14.

Nostra sententia hæc est : unionem hy- 32
 postaticam, ut quamvis aliam , considerari
 induibus : in iis, quæ uniuntur, & in termi-
 no unionis. Ea quæ uniuntur , naturâ

inter se diversa sunt: unionem & unitatem accipiunt ratione termini. Unde unionem quamvis formaliter metimus è termino: ut essentialis esse dicatur, quæ terminatur in eo, quod est unum secundum essentiam: accidentalis, quæ terminatur ad quod est unum per accidens: adeoque hilo hypostatica, quia terminatur ad unum suppositum seu personam. Et hinc fit, quæ inconfusè uniuntur, inter ea salva mente & natura unitorum, & una natura altera non dicatur: quomodo in præsentia negotio unionis hypostaticæ non possit dicere, quodd natura divina sit humana, contra. Verum quia utraq; natura minatur ad unum suppositum seu personam: hinc tametsi naturæ inter se diverse inconfusæ permanent: suppositum tam quod subsistit in duabus naturis unum est & propter hanc unitatem termini seu suppositi fit, ut nomina personam denotant, identificantur tum cum supposito, tum de se invicem & mutuo prædicentur. Item enim ea persona, quæ subsistit in natura divina & humana, & Deus dicitur & homo & propter hanc personæ unitatem, Deus dicitur esse homo, & homo Deus. Et in Mentrerus hactenus rectè docuit in Anti-Mart. pag. 10. quodd communicatio natura-

rum, quam exquisitè loquendo judicat esse ipsam unionem personalem, sit, quā concretum unius naturæ prædicatur de concreto alterius naturæ, propter personæ ταὐτότητα, identitatem: ut Deus est homo, homo est Deus. An verò naturarum ad se ῥεγιχώγησι seu immeatio sit communicationis proxima ratio & causa infra videbitur: nostra verò sententia est, eam causam immediatam & proximam dici non posse.

Afferimus itaq; unionem personalem in 33 eo consistere, & hanc ejus esse differentiam, specificam, si ita loqui liceat in hoc supposito individuo, quod duæ naturæ concurrant ad unum suppositum. Et hinc, secundo loco, unionis personalis propter hanc unitatem suppositi esse consequens, ut utriusque naturæ ad identitatem suppositi concurrentis attributa, non tantum distinetè suæ quæque propria de sua natura: sed & utriusque de eodem supposito sive ab humana sive à divina natura denominato tribuantur. Et ita rectè dici: filium hominis, qui cum Nicodemo loquebatur in his terris, esse in cœlo: & Dominum gloriam crucifixum. Et hæc est propriè communicatio idiomatum, quam docuerunt Concilia, eamq; secuti patres Orthodoxi: & hanc doctrinam in nostris Ecclesiis tan-

70 C.6. De triplici genere commun. Idiom.

quam scripturæ consentaneā agnoscimus
confitemur ac profitemuu. Id verò re-
ctius è sententiarum & opinionum colla-
tione patebit. Proponemus ergo sum-
matim eorum, qui à nobis hac in re dissen-
tiunt, opinionem, & quid in ea vel veri &
falsi insit demonstrabimus.

CAP. VI.

*De triplici genere commun-
cationis Idiomatum.*

Tria genera communicationis idion-
tum statulint, qui in hac re à nobis di-
sentient. Primum idem nobiscum est: i-
hoc enim ut docet Mentz. in Exegeſi Augu-
ſtini Confess. art. 3. ſ. 4. n. 12. propria naturarū
prædicantur de Christo (ſive à natura di-
vina, ſive humana, ſive utraq; denominatio)
divina quidem propter Deitatem, huma-
na autem propter humanitatem. Ac pro-
inde hic talis est communicatio, in qua ſi-
mul propria vendicantur suis naturis. Per-
dicantur autem de tota persona, quia in iphi-
litteraque natura ſubſiſtit. Vide eundem contra

Sadeelem

Sadeelem de communicatione idiomatum pag. 105

& in AntiMart. pag. II.

Alterum genus communicationis idiomatum (ut ponitur à Chemnitio de duabus naturis in Christo c. 12. & à Mentz. in AntiMart. pag. 12. quanquam aliâs hoc facit genus tertium Mentz. contra Sadeelem pag. 107. & in Exeges. August. Conf. art. 3. f. 4. n. 14.) vocant, quando utraqae natura in Christo agit, quod sibi proprium est, cum communicatione alterius: quò referunt dicta, quæ explicant officium Christi.

Tertium genus illud est (quod Mentz. secundum facit) quo divina natura filii propriam suam gloriam & excellentiam humanae naturæ communicat seu impertit, manens ipsa passionum carnis expers. Hoc verò tertium genus à Chem. subdividitur, de duabus in Christo naturis c. 19. ita ut quædam θεοφυσικæ, quæ humanæ naturæ in Christo, ex hypostatica unione communicantur, sint creatae & finita dona, qualitates seu habitus, formaliter, habitualiter seu subjectivè ipsi humanitati secundum se inherentes. Quædam verò sunt attributa ipsius divinitatis, quæ non formaliter, per physicam effusionem, seu essentialē confusio- nem, sed per dispensationem unionis humanitati communicantur. Hæc summa

72 C.6. De triplici genere commun. Idiom.
est horum trium generum communicatio-
nis idiomatum.

4. Et ut rectius intelligatur in hoc negotio
status controversiae, explicabimus eandan-
tem verbis Apologie libri Concordiae: Ita ven-
docet cap. 1.: Dethnach die lehre von der
mittheilung der götlichen majestät allermehr
von ihnen widersochten vnd angecastet wird
als wollen wir zu derselbigen lehre greissen
Vnd 1. dieweil in Christo zwei unterschied-
liche naturen sind / die an ihren natürlichen
wesen vnd eigenschaften unverwandelt vnd
unvermischte seyn vñ bleiben / vnd aber gleich
wohl der beyden naturen nur ein einige person
ist / so wird dasselbige / was gleich nur einer na-
tur eigenschaft ist / nicht der natur allein / a-
ber gesondert / in abstracto, sondern der ganzen
person / welche zugleich Gottes vnd mensch
(sie werde genennet Gott oder mensch) in
concreto zugeschrieben. Es folget ab
in hoc genere nit / daß was der person zuge-
schrieben / dasselbige zugleich beyder naturen
eigenschaft sey / dann es wird unterschiedlich
erkläret / nach welcher natur ein jedes der per-
son zu geschriften / vnd solches heist man in
schnlen in concreto geredt seyn. Gehören
auß zu dieser ersten art zurreden die particula-
distinctivæ, secundum carmen Rom. 1. pas-
sus est carne I. Pet. 4. Welches mit sonderem
fleiß

Steß in dieser sach wahr zunehmen die confu-
sionem naturarum & proprietatum zuver-
hüten. Und dieses stück's halben müssen
die adversarii das Concordienbuch ohne ih-
ren dancē pafzieren lassen/haben im geringsten
nichts/das sie darin tadeln oder straffen kön-
nen.

2. Was nun anlangt die propositiones, 5
so von dem ampt desß mitlers Christi reden;
in welchem die person/nicht/in/mit / durch o-
der nacheiner natur allein/sondern in / nach/
mit vnd durch beyde naturen / oder wie das
Conciliu[m] Chalcedonense redet: eine na-
tur wircket mit gemeinschafft der andern / w[er]
einer jedern eigenschafft ist ic. als zum Ex-
empel: Christus hat vns erlöset vom fluch
desß gesetzes/macht die gläubigen gerecht / se-
lig ist vñser Erlöser/versöhner/müller / König/
hoherpriester/Bischoff/ vnd was dergleichen
mehr sind / müssen sie das Christliche Con-
cordienbuch auch vngebissen lassen.

Aber über diese erste zwey genera hat die 6
heilige schrifft noch andere propositiones,
welche bezengen / daß die menschliche natur
in Christo/über ihre natürliche vnd wesent-
liche eigenschafften/deß gleichen auch über die
höhe/aber doch erschaffene vnd endliche gabe/
gegeben vnd mitgetheilt seynd göttliche eigen-

E v. schaffens/

74 C.6. De triplici genere comm. Idiom.

schafften / wie bald hernach sol erwiesen werden.

7 Hierüber stößt sichs nun zwischen uns vnd
ihnen. Sie gestehen / daß die angenommene
menschliche natur in Christo / über ihre na-
turliche wesentliche eigenschaften / von wegen
der persönlichen vereinigung vnd glorifica-
tion vnd erhebung / empfangen habe / hoh
übernatürliche himlische herrlichkeit. Abe
solches alles verstehen sie nur von den finni
qualitatibus & donis creatis, von endliche
vnd erschaffeten gaben / die der menschliche
natur habitualiter & formaliter inhä-
ren, damit sie aller Engel vnd heiligen me-
nschen gaben numero & gradibus übertrifft
welche lehre aber noch bey weitem das we-
ge noch nicht erreicht / davon die schrifft
hoc genere enunciationum redet.

8 Das Christliche Concordienbuch beza-
get / vnd gibt ausdrücklich nach / dz die mensch-
liche natur in Christo / von wegen der per-
sönlichen vereinigung vnd erhöhung / viele / ja un-
zählige gaben empfangen habe / die ihr auch
habitualiter inhäriren / welche aller Engel
vnd heiligen menschen gaben multis grad-
ibus in viel wege übertrifft. Aber di-
scheiden wir uns von einander / nemlich das
die adversarii in ihren wieder das Christ-
liche Concordienbuch aufgesprengt schrifft

ten mit vollem munde schreyen/ daß der ange-
nommenen menschlichen natur in Christo/
von wegen der persönlichen vereinigung vnnd
erhöhung/nur vnnd allein solche erschaffene
vnd endliche gaben/ so sie an vnd für sich selbst
hat/warhaftig mitgetheilet/ als höhere weis-
heit / liecht / verstand / weisheit / freudet
leben / klarheit / herrlichkeit / krafft vnnd ehre/
vnd dergleichen gaben/damit sie aller Engel
vnd heiligen menschen gaben vberreffen/vnd
weiter nicht mehr. Daß ihr aber über ihre
wesentliche vnd natürliche eigenschaft/ vnnd
auch über die dona habitualia, welche erschaf-
fen vnnd endlich seynd/von wegen vnnd nach
art der persönlichen vereinigung vñ erhöhung
zur rechten hand Gottes/ auch göttliche ei-
genschaffen oder göttliche majestät solle mi-
tgetheilet oder gegeben worden seyn/ das ver-
neynen sie mit aller gewalt.

Wir aber hergegen lehren vnnd bekennen
im Christlichen Concordienbuch/ vermöge
göttlicher schrifte/ daß nicht allein solche er-
schaffene endliche gaben der menschlichen na-
tur in Christo/ von wegen der persönlichen
vereinigung vnd erhöhung gegeben oder mi-
tgetheilet seynd/die sie an vnnd vor sich selbsten
haben/ vnd nach welchen sie/wie gesage/ aller
Engel vnd heiligen menschen gaben multis
gradibus weit vbertriffe/ sondern auch attri-
buta

buta divinitatis propria, oder insondrheit
 davon wir anztrückliche zeugniss der schrifft
 haben/ göttliche vnd vnendliche eigenschaft
 als allgewalt im himmel vnnd auff erden
 Matth. 11. vnnd 28. Apoc. 5. Daniel. 7. die
 krafft lebendig zu machen Joh. 6. gericht
 zu halten Joh. 15. alles vnter händen vnd siß
 sen vnterworffen haben Psal. 8. Eph. 1. von
 sünden reinigen i. Joh. 1. alles wissen Col. 2.
 Eph. 4. alles erfüllen vnnd Matth. 26. dat
 sizen zur rechten Eph. 1. Marc. 16. Joh.
 den geist ohne maß ic. die ehre der antri
 fung Dan. 7. Phil. 2. vnnd was dergleichen
 mehr seynd. Dann solche attributa m
 inchen creatæ aut finitæ qualitates odi
 gaben seynd/wie männlich siehet vnnd vi
 siehet / vnd daß solche mittheilung nicht pa
 phrasin aut modum loquendi, i. e. allen
 mit worten von der person nach der göt
 lichen natur/ sondern auch der menschlichen
 natur zu verstehen sey/welches alles unser ga
 genheil in allen wieder das Christliche
 Cōcordienbuch auf gegangenē büchern/fall
 durch alle paginas oder blätter mit hellen
 runden worten wiederspricht. Et hic qui
 dem status controversiæ principalis est in
 hoc negotio: ubi quid verum falsumve sit
 paulo post ostendemus. Sed quia vulgata

hodie querela est, quod negemus esse communicationem idiomatum realem: de qua quid sentiendum prius dicemus.

CAP. VII.

An communicatio Idiomatum sit realis?

IVi diversum à nobis hac in re sentiunt, quod perpetuo nostris objiciunt, quod verbale in faciant communicationem idiomatum, non realem. Sed hic distinctione opus est. Quod si enim de primo genere communicationis idiomatum intelligatur id ipsum, fatemur eam esse maximè realem. Cum enim modum essendi sequatur modus prædicandi: certè quia verissimè & realissimè hæc persona, & Deus & homo, & est & dicitur, verissimè & realissimè subsistit in duabus, naturis divinâ & humana: verissimè & realissimè etiam attributa, tam quæ divinam, quam quæ humanam naturam vel designant, vel sequuntur, & Deo & homini tanquam eidem supposito & personæ attribuuntur. Quomodo enim verissimè & realissimè homo dicitur esse oculi-

73 C.7. An communic. Idiom. sit realis.
ocularus, vel habere manus & pedes, quia
haec membra ejus hominis propria sunt, &
ad esse hominis concurrunt: adeoque &
videndi & ambulandi & apprehendendi
cum facultas cum operatio homini tribuuntur,
quia ad eam functionem in hominis
sum haec membra destinata sunt: ita quia
haec caro τὸς λόγος propria est, inde ut verissimè
& realissimè dicitur incarnatus λόγος
ita & homo esse dicitur, & propria omnia
& attributa humana verissimè & realissimè
τῷ λόγῳ tribuuntur. Et ideo quia humanum
tatem in unitate suppositi assumpti λόγος
ut una jam persona sit Deus & homo, haec
quae hominis sunt rectissimè, verissimè
realissimè tribuuntur Deo. Est enim Deus
manifestatus in carne, non secundum
parentiam & phantasiam quoddam, sed
secundum rei veritatem. Ut propterea redi
ex Epistola ad Hebr. 2. v.14. de ipso dictum
quia pueri communicaverunt carni & san-
guini, & ipse similiter participavit eorum
de Deo dicere possimus, quod Deus par-
ceps sit factus carnis & sanguinis: & con-
Paulo Act. 20, 28. Deum sanguine suo, hoc est
sibi proprio sanguine, acquisivisse Eccle-
siam. Itaque omnibus modis negamus esse hanc
communicationem idiomatum verbalem
tantum: sed & veram & realissimam agno-
scimus hanc ipsam.

Sic

Sin de tertio genere communicationis 2
 idiomatum sermo sit, & quidem de ea par-
 te tertii generis, quæ divina, eaq; infinita at-
 tributa humanæ Christi naturæ tribuit:
 tantum abest, ut realem esse afferamus eam
 communicationem, ut verè verbalem, hoc
 est fraudulentam, fictam, falsam & purum
 putum idolum humani cerebri appellemus,
 utpote absq; fundamento vel scripturæ, vel
 sanæ rationis introductam. Ut enim falsissi-
 ma est hæc: humana natura est divina natu-
 ra, ita & falsissimum est, quod humana na-
 tura sit vel omnipotens, essentiali eâ & infi-
 nita Dei omnipotentia, vel omnipræsens
 omnibus locis & ubiq; : qua de re fusius in-
 ferius agemus.

Quod ne à me uno dictum quisquam 3
 existimare possit, audiat is Beza in præfa-
 tione ad Acta Colloq. Mompelg. pag. 17. 18. Qua-
 lis inquit, hæc tua calumnia est? Beza, in-
 quis, nullam idiomatum communicatio-
 nem in persona Christi, nisi verbalem con-
 concedit, quod ipsum cum tu scriberes, vel
 quid scriberes ignorasti, vel insigni usus es
 sophistica. Communicationis enim idio-
 matum appellatione, si modum illum
 prædicationis intelligis, quo in vocibus
 concietis, Christo à diversa natura deno-
 mina-

minato, tribuiur alterius naturæ proprietas, ut cum dicitur Deus gloriae crucifixus, & filius hominis in terris loquens cum Nicodemo, in cœlis fuisse, falsissimum est, quod ait, hanc prædicationem à me verbalem in persona constitui, quod me Nestorianum fuerit. Prædicationes vero quibus unius naturæ idiomata in abstracto alteri tribuuntur, ut si Deitatem possum carnem in Christo ubique sive omnipotentem esse dices (quod vos quidem magnâ cum Christiani nominis infamia ferere non pudet) non verbales, non reales sed falsas, impias, blasphemias esse affirmavi, affirmo. Ita ille. Vide in eandem sententiam Daniel Chamier de Christo l. 4.

c. 2.

CAP.

CAP. VIII.

De primo genere Communicationis Idiomatum.

Circa primum genus communicationis idiomatum quatuor in considerationem veniunt:

1. Quodnam illud sit?
2. Quomodo scilicet habeat in ordine ad naturas?
3. Particulæ distinctivæ. Et
4. Analogia.

I. Quoad primum non est inter nos controversum in genere, hoc genus communicationis idiomatum: quemadmodum acerbè satis testatur idipsum *Apologia libri concordie*: Unde dieses stück's halben müssen die adversarii das Concordienbuch ohne ihren dancē passieren lassen / haben im geringsten nichis / daß sie darin tadeln oder straffen können. Hæc enim ea est communicatio idiomatum tam celebris in Ecclesia, & non alia. Unde Chemnitius de duabus naturis in Christo cap. 13. Scholastici scriptores, inquit, illas prædicationes, qui-

bus propria naturarum tribuuntur personæ, propriè (propriè dicit) & usitatè vocarunt Communicationem idiomatum. Atque inde in scholis in vulgari usu mansit. Et quia non voluimus de vocabulis contendere, nominemus primum hunc genitum communicationis idiomatum: Si addimus, quæ usitatè in scholis ita appellantur. Et Mentz. in Anti Mart. pag. 197. vocat, inquit, soleo νοιωνιαριδιωματων κατ' ιχνην. Nos itaque quando in Ecclesiis patris de Communicatione idiomatum quimus, unam hanc & solam intelligimus, ut quam solam agnoscimus proprietatem, ut loquitur Chemn. ita dicta Damascenus in 3. de orthod. fide cap. 4. υπέρ ποντίκης απιδόσεως, modum απιδόσεως alternationis, ut habet latina ysto in interpretatione: & in textu, modum alternatio alternataeque attributionis. Indeque natu αποστολεως vox in nostris Ecclesiis, tantorum invisa nostris adversariis: quum docent aliquid vox haec ipsa, quam quod humanæ naturæ attributa Deo, & divina humani tribuantur, vi hujus communicationis seu alternationis alternataeque attributionis. Explicat vero hunc suum τρόπον απιδόση Damascenus, docens: non freri prædicationem priorum & attributorum unius

naturæ de altera in abstracto consideratæ, ut hodie loquimur, sed in concreto, seu de hypostasi. Divinitatem igitur inquit, dicentes, non de illa nominamus ea, quæ humanitatis sunt propria: non enim dicimus Deitatem aut passibilem, aut creatam. Neque de carne, id est, humanitate, prædicamus ea, quæ Deitatis sunt propria: nam neque dicimus carnem, id est, humanitatem incretam. At vero de hypostasi, sive ex utrâque, sive ex una naturarum eam nominamus, utriusq; naturarum propria illi adjicimus. Nam Christus hoc quidem est, quod utrumq; simul, & Deus & homo dicatur, & creatus & increatus, & passibilis & impassibilis. Et quando ex una naturarum filius Dei & Deus nominatur, suscipit consuetata naturæ, id est, carnis propria, Deus passibilis nominatus, & Deus gloria crucifixus, non secundum quod Deus, sed secundum quod homo idem est. Et quando dicitur homo & filius hominis, suscipit divinæ substantiæ propria, & glorificatiōnes, puerulus ante secula, & homo sine principio: non secundum quod puer, & homo, sed secundum quod Deus (qui est ante secula) factus est in novissimis puer parvulus. Ad hoc genus communicationis idiomaticum refertur, q̄ canimus in Ecclesia

84 C.3. De primo genere comm. Idiom.

cum Luthero: quem universus terrarum orbis non claudebat, jacet in gremio Matris; & puer parvulus est factus, qui conservat res omnes solus. Et hæc una ac sola ea **Communicatio idiomatum**, quam unitate suppositi & personæ natam usurpunt perpetuò, Concilium Ephesinum, & Patres adversus Nestorium: adversus quem nihil quicquam facit fictitum illud tertium genus **Communicationis idiomatum** naturæ ad naturam. Unde dicebat Theodorus. *dial. 3.* qui inscribitur *Immutabilis*: Natura & divinitatis & humanitatis talem prædimus unionem, ut intelligamus unam personam indivisam, & eundem agnoscamus Deum & hominem, visibilem & invisibilis circumscriptum, & incircumscriptum, & aliam nullam, quæcunq; divinitatem & humanitatem designant uni personæ accommodamus. hæc quoque est ea **communicatio idiomatum**, quam superius unionem personalem consequi, propter unitatem suppositi in personæ, dicebamus.

2. II. Ordo verò **communicationis** ad naturas is est, ut quæ sunt utriusque naturæ rectè tribuantur toti personæ seu supposito: propterea quia utraq; natura ad eum suppositi unitatem & substantiam concordat. Non verò contrà. Non enim quæ tribuan-

tribuuntur personæ seu supposito , propterea utriq[ue] etiam naturæ vel conveniunt, vel tribuuntur. Id probè observavit *Apologia libri Concordie*, quando dicit : Es folget aber in hoc genere nicht daß was der person zugeschrieben / dasselbe zugleich behder naturen eigenschaft sey / dann es wird vnterschiedlich erklärt / nach welcher natur ein jedes der person zugeschrieben Ita Proclus Episcopus Constantinopolitanus ad Iohannem Antiochia Episcopum scripsit : Dicentes iterum passibilem Deum, id est, Christum , confitemur eum, quia est secundum quod factum sit, id est, propria carne crucifixum : & ita prædicantur, nullo modo fallimur: quoniam quidem & unum ex Trinitate secundum carnem crucifixum fatemur, & divinitatem passibilem minimè blasphemantes, ut annovavit Baron. Anno C. 435. n. 6. è Liberato diacono in breviario c. 10. tom. 2. Conciliorum. Sensus est: hanc personam , quæ est Deus, crucifixam & passam , non tamen secundum utramq[ue] naturam, sed secundum carnem seu humanam naturam , divinitate impassibili manente. Idque monuit Concilium Ephesinum : Humanas, inquit, divinasque insuper voces ab uno Christo dictas , animadvententes, recte sentimus. Cura enim Deo dignissimè loquitur de seipso: qui me videt, videt & Patrem , ego enim & Pater

unum sumus, divinam ejus intelligimus ineffabilemque naturam, secundum quam unum est cum Patre suo, propter unam eademque substantiam, Imago, & chara splendorque ejus existens. Cum vero hominæ naturæ mensuram nullatenus ignorans, Judæos alloquitur: Nunc me quantis occidere hominem, qui veritatem vobis locutus sum: Item non minus eum, qui similitudine & æqualitate patris est, Deum verum etiam in mensuris humanitatib[us] ejus cognoscimus. Hic certè: Ego, Mihi sunt vocabula designantia personam: tamen inde licet inferre; Ego & Pater unum sumus: Ergo Christus est unum quicum patre, & secundum divinam, & secundum humanam naturam. Concilium enim docet: quando loquitur de seipso Ego & pater unum sumus, divinam ejus intelligimus ineffabilemque naturam. Item: quæritis occidere Me: anne intelligendum secundum utramque naturam quia vocabulum Me designat personam nequaquam, sed intelligendum esse secundum humanam naturam docet Concilium. Hinc judicium ferri potest de modo argumentandi eorum, qui e Matth. 18. 20. Ibi sum in medio eorum: & Matth. 28. 20. Ecce ego vobiscum sum: inferim

è per

è persona utramque naturam, quia Ego denotat personam, ea vero subsistit in dubitis naturis: Eam ergo praesentiam, quæ de persona effertur, secundum utramque naturam necessariò intelligendam, hoc est, & secundum divinam, & secundum humanam. Est enim argumentatio ea imperitorum, qui ignorant statum controverxerunt. Nam à persona ad utramque naturam nec sunt illationem: Secus atque in statu controversiae traditur, ubi expressè docebatur: Es folget in hoc genere nicht / daß was der der person zugeschrieben / dasselbe zugleich beider naturen eigenschaft sey / dann es wird vnterschiedlich erklärt / nach welcher natur ein jedes der person zugeschrieben. Probandum ergo prius, an humanæ naturæ conveniat ubiquitas & ubique praesentia: non vero ita indistinctè è prædicatione personali ad naturam humanam transferenda.

III. Probè etiam observandum, quod in *Apologia libri Concordia* additur de particulis distinctivis. Gehören auch zu dieser art allreden docet *Apologia libri Concordiae*, die particulæ distinctivæ secundum carnem Rom.1. passus est carne. I. Petr. 4. welche mit sonderm fleish in dieser sache warzunehmen/ die confusion naturæ & proprietatum

33 Cap. 8. De primo genere comm. Idiom.
in verhūten. Monet verò Chemn. particulas
distinctivas quandoq; poni expressè, qua-
ndoque verò subintelligi. Inde q; ponit tria
regulas in libro de duabus naturis in Chrys.
cap. 15: 1. non necesse esse semper expressè
addere particulas distinctivas, sed licet
sæpè simpliciter loqui per communicati-
onem Idiomatum. 2. quæ in hoc genere sim-
pliciter proferuntur, explicanda & resol-
venda esse per particulas distinctivas.
3. Majoris perspicuitatis gratia, ad vitandas
insidiosas ambiguitates, & cavendos erro-
res addendas sæpius in ipsis propositionib;
particulas distinctivas: idq; exemplo scri-
pturæ. Collegit verò eleganter summarum
locorum, quibus usा sit scriptura particulas
his distinctivis, ut: Primo 1. Pet. 4. 1. Chri-
stus passus est carne. 1. Pet. 3. 18. Mortificat-
us carne, vivificatus spiritu. Secundo uti-
tur particula IN. Eph. 2. 14. Col. 1. 22. 1. Pet.
2. 24. 1. Pet. 3. 19. Tertio præpositione καν
seu secundum Rom. 1. 3. 4. Rom. 9. 5. Quartò
præpositione δια Heb. 10. 20. Heb. 9. 12.

4 Scripturæ verò loquendi modum, secundum
est Ecclesia. Ita in symbo: Athana: conser-
temur de Christo: æqualis patri secundum
divinitatem; minor patre secundum hu-
manitatem. Et notatu digna est professio
fidei Synodi Antiochenæ secundæ congrega-

gatz contra Paulum Samosætenum Anno C. 272. quæ habetur apud synodum Ephesinam intexta his verbis, prout extat ejus *Councilii tomo. 6. cap. 1. edit. Pelt. & apud Baron. Anno C. 272. n. 16.* Confitemur Dominum nostrum Jesum Christum totum Deum, & totum hominem. Totum Deum etiam cum corpore, sed non secundum corpus Deum. Totum hominem, etiam cum divinitate: sed non secundum divinitatem hominem. Totum rursus adorabilem, etiam cum corpore, sed non secundum corpus adorabilem. Totum adorantem, etiam cum divinitate, sed non secundum divinitatem adorantem. Totum increatum etiam corpore, sed non secundum corpus increatum. Totum formatum, etiam cum divinitate, sed non secundum divinitatem formatum. Totum Deo homousion, consubstantialem, etiam cum corpore, sed non secundum corpus consubstantialem: quemadmodum neq; secundum divinitatem quoque hominibus consubstantialis est &c. Eo sensu dixit *Augustinus contra sermonem Arrianorum cap. 8.* appareret, idem ipse Christus geminæ substantiæ secundum quid obediens, secundum quid æqualis Deo: secundum quid dicat, pater major me est: secundum quid, Ego & pater unum sumus: secundum quid non

faciat voluntatem suam, sed ejus à quo
 missus est: secundum quid, sicut pater susci-
 tavit mortuos, & vivificat, sic & filius vivi-
 ficat quos vult Job. 5. Quoniam ergo in
 hoc genere communicationis distinctivæ
 particulæ sunt necessariæ, ut intelligatur
 secundum quam naturam attributum
 quodque personæ conveniat & attribua-
 tur: Conscientibus id ipsum adversariis,
 afferentibus Conciliis, & confirmantibus
 Patribus: doctrina ea similiter est retine-
 da. Sed non video, qui possit esse firmi-
 siquidem locum habet Communicatio
 attributorum divinorum ad naturam hu-
 manam: nec enim jam dicere poterimus
 secundum quid propriè ubique sit Christus,
 omnipotens, omniscius &c. siquidem
 non personæ toti, ita & naturæ utrique re-
 tribui possunt, & de utraque prædicant
 proprietates ejusmodi & attributa. Sed in
 mente obiter monere voluimus: inferius ei
 professo acturi ea de re.

IV. Ad ἀποστολανην quod attinet, alia ei-
 non est ab antidoto Damasceni: propterea
 ita dicta, quia de Deo humana & de homi-
 ne divina attributa prædicantur & dicun-
 tur. Id quod vult lex & definitio primi
 hujus generis communicationis idioma-
 tum. Et ita Chemnitius in libro de duabus na-
 turis in Christo cap. 12. pag. 81. editionis Lipsensi.

Anno 600. docet: Damascenus inquit, lib. 3.
 cap. 4. primum genus vocat ἀποίωσιν καὶ
 αὐτόδοσιν, hoc est, alternationem & mutu-
 am attributionem, quando proprietas uni
 naturæ conveniens tribuitur personæ in
 concreto. Idem docet Mentzerus in Anti-
 Martinio pag. 11. vocatur à Damasceno
 αὐτόδοσις καὶ ἀποίωσις. In hanc ἀποίωσιν
 gravissimè invehitur Apologia libri Con-
 cordiz his verbis: Hierben aber ist son-
 denlich zu mercken / daß vnter den worten / da
 gesagewird (Es wird der ganzen person zu ge-
 schrieben / was einer natur eigen ist) sic die
 widersacher ihren schädlichen gifte verbergen/
 vnd wohl die ganze person nennen / aber
 gleichwohl nur bloß die eine natur darunter
 verstehen / vnd die ander natur gänglich auf-
 schlussen / als hecke die bloße menschliche natur
 für uns gelitten. Daher dann auch etliche
 dispositionem, sola humanitas in cruce
 est passa, die bloße menschliche natur am
 cruce hat gelitten / der kirchen aufringen
 wollte welche im grund Nestorianisch vñ von
 D. Luthero in seiner grossen Confession
 da er von desz Zwingels seiner Alliaſe
 handelt (wie die wort in libro Concordie
 allegiri) billich als falsch vnd vrechte ver-
 worfen. Vide librum Concordie in declaracione
 cap. 8. p. 733. editionis latinae Lipsensis Anno 1580

Et Mentz. in Anti Mart. p. 198. & in exegesi Aug Confess. art. 3. sect. 4. n. 12. ubi etiam invehitur in synecdochen Calvinianam & sect. 6. n. 19

6 Verūm injuriam faciunt nostris Theologis adversarii: nostri enim legem & regulam primi generis observant, quā docetur quando quid dicitur de persona in concerto, adhibendam esse particulam distinctivam, ut intelligatur, secundūm quam nam ram hæc vel illa proprietas personæ ambuatur. Et ita docent, Christum esse pulsum, sed carne, quemadmodum scripturæ ipsa hanc particulam distinctivam tradidit. Pet. 4. 1. ut superius non diffidente etiam Chemnitio dicebamus. Nec immen- hic utimur receptâ illâ distinctione, in subiectum denominationis, & subiectum inhaesione: illud suppositum est, huic enim propriè actiones & passiones tribuuntur secundum regulam Aristotelis in 1. metaz. 5. indeque propriè dicimus, Christum pati, Dominum gloriæ crucifixum, & filium hominis gentilibus traditur, illuditur, flagellatur, conspuitur, occiditur, resurgit. *Luc. 18. 31. 32. 33.* Hæc enim sunt vocabula suppositum seu personam designantia. Si natura subiectum inhaesione est, unctione quæ immediatè in se recipit vulnera, plaga, & leta, sputum, cædem. Unde Petr' dicitur Chri-

Christū passum esse, hoc subjectū denominationis est, sed & simul indicat, passum esse carne, hoc subjectum inhæsionis est, capax ejusmodi passionū & afflictionum. Hanc n. passionem carne sua propria mediante, non verò in carne aliena patitur Deus: ut pptere dicat Apostolus, Deū sanguine suo (non alieno) redemisse Ecclesiā Act. 20. 28. Hinc Cyril in Epistola ad Presbyteros & Diaconos in adū concilii Ephesini tom. I: erat, inquit, verbū in eo, quod ex muliere suscepimus erat, tanquam in proprio corpore. Hoc corpus præfinito tempore in mortem tradidit, nihil intenim incommodi propria natura sustinens: ipsum namq; & vita est, & cætera omnia vivificans est. Veruntamē, quæ carnis sunt veluti ppria in se transferens & morte perpulsum; & unus qui omnibus dignitate præstabat pro omnibuss mortuus proprio sanguine humanum genus expiasse, & quotquā passum per orbem terrarum degunt, Deo & Patri acquisivisse dicitur. Patitur ergo verbum: sed non in natura verbi propriâ divinitate, sed in naturâ assumptâ, quam ita sibi appropriavit, ut in proprio corpore patidicatur, & proprio sanguine humanum genus expiasse & acquisivisse.

Sed aīs, dixisse quosdam ē nostris Solā naturam humanam passam. Ambigua phrasis:

vel

velenim particula illa Sola excludit personam, in quâ subsistit: vel naturam, à qua alia est, & contradistinguitur. Priori sensu Nestoriana plane est, & sapit illud Nestoriè: noli gloriari Judæe, nec enim Deum sed hominem crucifixisti. Falsa ergo Nos enim Deum passum in carne, & Dominum gloriæ esse crucifixum, toties jam asserimus. Et hunc sensum non admittunt nostri, sed docent exclusivam non exclusive subordinata, sed opposita. Subordinantur verò humana natura & Deus, in hoc mysterio incarnationis: quia enim in Deus etiam homo est, quemadmodum humana natura & homo non opponuntur & humana natura hominem non excludit, ita nec excludit Deum, quia in unitate personæ, quæ Deus est, assumpta est humana natura.

Posteriori sensu, verissima est: sola humana natura est passa, quia divina natura impassibilis plane est: & Eutychiana et contraria, quod passa sit divinitas, & anathema pronunciat Concilium Chalcedonense, qui passibilem Deitatem unigeniti ausi sunt dicere. Non igitur sola intelligitur, id est, separata; & male redditur sola, Die bloß menschliche Natur hat gelitten. Sed recte dicimus, Deum passum esse in carne sua.

ppria, hoc est, humana natura, Deitate im-
passibili manente, utpote quæ alterationis,
mutationis, & passionis omnis expers planè
est. Et hoc, & non alio sensu hanc locutio-
nem admittimus.

Quod ad Lutherum attinet in Confes-
sione majori, certum est, quoad sensum
Theologos nostros cum Luthero consenti-
re, frustâ contrarium asserente Luthero.
Verissima enim verba sunt hæc Lutheri:
Et sanè revera res ita sese habet. Hoc fateri
te necesse est. Hæc persona (monstrato
Christo) patitur, moritur: hæc autem perso-
na est verus Deus. Rectè igitur dicitur:
Filius Dei patitur. Etsi enim una ipsius
pars (ut ita loquar) divinitas videlicet, non
patiatur, tamen ea persona quæ Deus est,
patitur in altera sua parte, nimirum in hu-
manitate. Revera enim Filius Dei pro-
nobis est crucifixus, hoc est, persona, quæ
Deus est: ipsa enim, ipsa (inquam) persona
crucifixa est secundum humanitatem. Hæc
enim ambabus manibus amplectimur & vi-
tæ mortis rectissimè dicuntur.

A se ipso vero deflectit, quando invehil-
latur in αἰδοίωσιν. Quid enim sibi volunt
i. Verba illa? Si forte venefica illa Domina
RATIO (cuius neptis est in ipsa αἰδοίωσις) re-
clamare voluerit, dicens: divinitas neq;₃ pati, neq;₃
mori

36 C.8. De primo genere comm. Idiom.
mori potest. Tu respondebis: verum id quidem
est: nihilominus tamen, quia divinitas & huma-
nit in Christo unam personam constituunt, scrip-
tura propter unionem illam hypostaticam, etiam
divinitati omnia illa tribuit, quae humanitati ac-
cidunt, & viciissim humanitati qua divinitus
sunt. Sed ubi, & quæ scriptura id dicit?
Ergone & quod humanitatis est, quodcum
in carne factum esse docet scriptura, pati
tribuetur divinitati? adeoque verum quidem
esse dicemus cum Lutherio, divinitatem neq;
pati neq; mori posse: & cum eodem simul, verè posse tribui divinitati, pati
& mori. Quo genere communio-
nitis idiomatum ita dicemus? Non pri-
mo genere; id enim complectitur locum
nes concretivas. Non tertio; id enim ei
reciprocum negant Lutherani, & divini-
quidem attributa humanitati, vi ejus am-
bui dixerunt, at verò humana divinitati in-
bui negarunt. Non enim is loquendimus
sanus est, nec divinitæ communicationis
idiomatum consentaneus. Imò quæ hu-
manitatis sunt Deo rectè tribuemus, non
verò divinitati: & rectè affirmabimus
Deum pati in altera sui parte (ut ita cum
Lutherio loquamur) nimirum in humani-
tate & secundùm humanitatem, sed no-

in divinitate: Restrictiva enim ea in huma-
nitate & secundum humanitatem, non
patitur id quod personæ est, tribui divinitati
simil, & humanitati, sed humanitati tantum,
quando à concreto personæ, ad abstracta
naturarum descendimus.

Quod v. 2. dicit, si constabit αὐτὸις, ut
eam Zwinglius proponit, in Christo duas personas
esse necesse erit, diuinam videlicet & humanam,
quandoquidem Zwinglius dicta scriptura de
passione tantum ad humanitatem inflectit, exq;
prorsus à divinitate removet. Vbi enim opera se-
parantur, ibi etiam personam ipsam dividiri necesse
est. Cum omnia opera, omnesq; passiones, non
naturis, sed persona tribuantur. Persona enim
ipsa est, qua omnia illa agit & patitur: hoc qui-
dem secundum hanc naturam, illud vero secun-
dum alteram naturam, qua sane omnia viri erudi-
tis sunt notissima. Ita Lutherus. Hic
vero libenter concedimus, omnes actiones
& passiones rectè personæ tribui:
hæc enim omnia agit & patitur, & qui-
dem hoc secundum hanc naturam, illud
vero secundum alteram naturam. Ne-
gamus vero, si id, quod tribuatur personæ,
alteri etiam naturæ tribuitur, secundum
quam persona hoc vel illud agere vel pati
dicitur, non mentione facta naturæ alte-

rius: propterea vel dividi personam, vel fieri duas personas. Recepta in scholis distinctio est, inter agens Quod, & agem Quo. Persona agens & patiens Quod est: ita de Christo dicimus, fuisse passum crucifixum, ambulasse, esuriisse, defatigatum esse. Sed agens Quo, & patient Quo est natura humana, non divina: ambulat enim non divinitate, quæ omnibus locis præsens est & motus omnis experientia humanitate defatigatur, patitur, esuri, crucifigitur, non in divinitate, sed in humanitate. Quod si itaque agens & patient Quod spectetur, persona tota nominatur non exclusa etiam divinitate: eo sane modo quo dicebamus superius è Concilio Antiocheno, esse totum adorantē etiam divinitate, sed non secundum divinitatē adorantē totum consubstantialem etiam cum corpore, sed non secundum corpus consubstantialem. Ita ergo tota persona patitur, etiam cum divinitate, sed non secundum divinitatem patitur. Si agens & patiens Quo nominetur, in hoc quia contradistinguitur natura à natura, quotiescunq; docetur, secundum quam naturam hoc vel illud agat vel patiatur persona, jam meritò ab hoc agendi vel patiënti modo natu-

naturam excludimus. Ita namque , ut rem simili declaremus , homo intelligit ut agens Quod : agens vero Quo intellectus est. Intellectio enim est actio immanens, quae est & ab intellectu , & in intellectu. Hic tametsi ab homine intelligente non excluditur corpus , excluditur tamen ab actu intelligendi , quia corpus non concurrit ad actum intelligendi eō, quod inorganica planè actio intellectus est. Similiter in præsenti negotio res sese habet. Haec ad ea, quae citantur è Confessione majoti: quae allegantur è libro de Conciliis & Ecclesia , libenter admittimus, tanquam nostra doctrinæ maxime consentanea.

CAP. IX.

*De secundo genere Commu-
nicationis idiomatum.*

TAmethi verò usitatè præter hoc pri-
mum & unum Communicationis ge-
nus non agnoscimus aliud , docente Chemni-
tio, de duabus naturis in Christo cap. 17. quod
primus gradus seu primū genus usitatè &
propriè vocetur Communicatio idiomatu-
rum , nihilominus , quia adversarii præ-
hoc unum, alia etiam duo effinxerunt , di-
ctum eorum sequamur necesse est. Et primo
de Secundo eorum genere Communi-
cationis idiomatum agemus. Secundum
hoc genus Communicationis Idiomatum,
ut posuit Chemnitius, & Apologia libri Concu-
die c. i. Mentzerus Tertium appellat *commi-*
Sadeelem de Communicat. Idiom. pag. 107. &
August. Confess. art. 3. sect. 4. n. 14. De eo
non litigabimus : quanquam causam intel-
ligere facile est. Ita verò scribit ille : Ter-
tium genus communicationis (quod alii
secundum vocarunt) est, quando utraque
natura in Christo agit, quod sibi proprium
est,

est, cum communicatione alterius. Huc pertinet officium Christi, quod ipsi competit secundum utramque naturam. Unde nata est regula: *Nomina officii competunt Christo secundum utramque naturam.* Agunt enim naturae non divisè, sed unitè, & cum alterius communicatione, ut piè monet *Damas. lib. 3. cap. 19.* Et ita liber *Concordia in repetitione & declaratione articulo octavo de persona Christi pag. 736.* docet: Deinde quod ad rationes officii Christi attinet, persona non agit & operatur tantum In, seu Cum una, vel per unam naturam tantum: sed potius In, Cum & secundum, atque per utramque naturam: seu, ut *Councilium Chalcedonense loquitur:* Una natura agit seu operatur cum communicatione alterius, quod unius cuiusq; proprium est. Itaque Christus noster est mediator, redemptor, Rex, summus pontifex, caput & pastor &c. non secundum unam tantum naturam, sive divinam, sive humanam, sed secundum utramq; naturam.

Et certè, si quæstio in genere ea tantum est: An Christus sit noster mediator, secundum utramq; naturam: fatemur, nullam esse internos & adversarios controversiam: quæ enim hactenus dicta sunt, nobis non adversantur. Et ita docet *Apologia libri*

Concordia cap. i. Was min anlangt die propositiones so von dem ampt des mittlers reden/in welchem die person nicht/in/mit/durch oder nach einer natur allein/sondern in/nach mit vnnnd durch beyde naturen/oder /wie das Concilium Chalcedonense redet: eine natur wircket mit gemeinschafft der andern was einer jeder eigenschaffe ist ic. Als zum exemplum: Christus hat vns erlöset vom sinne des gesetzes/macht die gläubigen gerecht/selig ist vnser erlöser/versöhnner/mittler/könig/hochpriester/Bischoff/ vnnnd was dergleichen mehr seynd müssen sie das Christliche Concordienbuch auch vngebissen lassen. Et explicit plenius Menter. hoc genus communicationis in disputatione posteriori Giesseniae Iesu Christo Deo et Deo πρωτῳ Anno 1606. Hic, inquit, conjunguntur sive concurrent triusq; naturæ in Christo proprietates & operationes in officio redemptoris, ut commune ἀποτέλεσμα exsurgat, quod neq; ad humanam naturam tantum, neq; ad divinam naturam tantum, sed ad utramq; simul refertur. Unde Cyrus vocat καινοποιαν, η καινοποίησιν. Damascenus τεχνη Φραστρον. Et vñs god dicitur: Nomina officii competit Christo secundum utramq; naturam. Et damnat errorem Stancari, & Jesuitarum,

voci-

vociferantium Christum esse mediato-
rem tantum secundum humanam natu-
ram.

Hactenus ergo in genere nulla est inter
nos discepantia. Nec enim negamus, ad
ipsum αποτέλεσμα seu opus redemptionis
concurrere utramq; naturam, divinam &
humanam, hac sanguinem effundente, illa
τῷ λύτρῳ pretium conferente: nec enim
sufficiens λύτρον esset & pretium pro re-
demptione generis humani, nisi esset filii
Dei sanguis: adeoq; agere unum cum com-
munione alterius: dum modò id simul ob-
servetur, quænam sit ejusq; naturæ opera-
tio propria. Docente Leone epistola 10. ad Flau-
rianum, & approbante Concilio Chalcedo-
nensi, in quo lecta est ea epistola, ut eo sen-
su Concilii Chalcedonensis hanc defini-
tionem esse, concedamus: quod agat u-
traq; natura cum communione alterius,
quod ejusq; proprium est. Et ea de causa,
antequam de hoc negotio porrò agamus,
& quid vel controversum, vel non contro-
versum sit, rectè statuamus, distinguendi
ante omnia termini sunt: ita enim pri-
mùm status controversiae pote-
rit rectè constitui.

CAP. X.

Complectitur explicationem terminorum pertinentium ad hoc secundum genus communicationis Idiomatum.

Damasenus in libro 3. de orthodoxa fide in 15: Sciendum, inquit, quod aliud actio, aliud activum, aliud actus, & aliud agens. Actio enim est efficax & substantialis naturæ motus. Activum natura ipsa, ex qua actio prodit. Actus, actionis absolute & res ipsa gesta. Agens autem, quod utitur actione, id est, ἄρχων греческ., persona seu suppositum est, cui res gesta tribuitur, agereque proprie & simpliciter dicitur, quod supra agens Quod cum Scholasticis & Philosophis esse dicebamus. Et de hoc intelligitur tritum illud: Actiones & passiones esse suppositorum. Activum ἀρεγγητικὸν forma est, seu principium, unde emanat & enascitur facultas & virtus agendi, ut agens possit agere.

Id

Id agens Quo superius diximus: est enim agendi ratio, ut hoc prius, quam aliud agens producere possit. Actio ἐνέργεια est, seu influxus ille à principio tanquam ratione agendi profluens proximè: & est ceterum medium quoddam, tendens ad opus, quod ab agente propriè intenditur. Actus ἐνέργημα seu ἀποτέλεσμα opus ipsum perfectum & absolutum est, quod ab agente intenditur, & ad ipsum acquirendum exerit selevit ἐνέργυτική ad actiones operi necessarias efficiendas. Adducit rei declarandæ gratia, exemplum de gladio ignito, quod quo ad suppositum massa una est, non enim sunt duo gladii igniti, sed unus gladius ignitus est, adeoque est unum illud ἐνέργων seu agens, Quod operatur. Nihilominus vis ἐνέργυτική duplex: vis comburendi in igne, & vis incidendi in ferro seu gladio. Indeque pro duplci virtute agendi, duplex quoque sequitur ἐνέργεια seu actio, combustio & sectio, quarum illa ab igne, hæc à gladio immediate enascitur. Inde jam ἀποτέλεσμα sequitur: combusta incisio, hoc est, divisio ejus quod in partes diversas partim per incisionem, partim per combustionem à se invicem separatur. Sic Christus unum suppositum, subsistens in duabus naturis, divisa & humana: quarum quæque propriam

agendi virtutem habet. Indeque divinitati ejus, dicit Damascenus, divina & omnipotens actio; humanitatis autem ejus, quæ secundum nos. Actio enim humanitatis, quod tenuit puellam manu, & erexit: divinitatis autem, vivificatio. Aliud enim hoc illud aliud: et si ab invicem inseparabiles sum in deivita actione. Sed ἐνέγυη σεῦ ἀποτέλεσμα seu actus & opus est puellæ resuscitatio à mortuis, quam unus ille Christus operatur. Indeque Jēsum puellam à mortuis resuscitasse rectè pronunciamus. Vide quæ in eam sententiam eleganter tradidit Zanchius libro 2. de incarnatione, quæstione ii. thes. 3.

2 Et quoniam ad has actiones Dei auctoritatem seu deivires etiam referuntur miracula Christo facta, libenter hic utor insigni Ciriilli dicto in thesauro lib. 10. cap. 2. ut quod rem hanc plurimum illustrat. Quemadmodum igitur, inquit, quando per carnem miracula efficiebat (spuro enim cœcum curavit, & manu extensa feretroque tacto unigenitum viduæ filium à mortuis revocavit, & voce instrumentis corporis emissâ Lazarus dixit, veni foras) non ipsi ut homini hæc, sed ut Deo attribuimus. Sic quando humano more aliquid de seipso dicit, quod alienum à Deitate sua videatur, carni id ipsum

ipsum accommodare debemus. Sic enim singula factorum atque dictorum commandat distribuentes, à vera cognitione salvatoris non aberrabimus. Unum Christum scripturæ prædicant. Unus enim Deus Pater, inquit, & unus Dominus Jesus Christus. Sicut igitur ab operibus verus Deus cognoscitur, sic necesse erat à convenientibus homini dictis atq; operibus, addo etiam passionibus, in quibus nulla delicti suspicio invenitur, ut verus homo cognosceretur. Utrumq; igitur in ipso cernimus. Interrogabat enim ut homo, ubi Lazarus positus esset: imperabat autem ut Deus, ut è mortuis rediret. Et matri, quid mihi & tibi ô mulier, ut homo dicebar: & aquam in vinum ut Deus convertebat. Duarum igitur naturarum suarum cognitione & dictis & factis necessariè facienda erat. Quare ipsi quoque nos debemus, quæ vero Deo convenient, Divinitati ejus: quæ verò homini humilitati naturæ, quam propter nos assumit accommodare. Ita Cyrillus.

Ex hac terminorum explicatione & exemplis illustrationis gratia additis manifestum est, quomodo intelligendum illud Leonii epistola 10.ad Flavianum, letta & approbata in Concilio Chalcedonensi. Agere enim utramq;

utramq; naturam cum communione alterius, quod cajusq; proprium est: non eo sensu interpretamur, quod una natura alteri communicet vim suam ἐνεργητικὴν, ut ei mediante operetur hæc natura. v. g. ut natura divina virtutē faciendi miracula communicet cum natura humana, ut hæc natura humana vī ea à divina sibi communicata edat miracula: id enim non erit agere id, quod sibi proprium est: sed concurreat perfectionem operis vi aliunde sibi communicata: & cessabit duplicitas τοῦ ἐνεργητικοῦ, & τοῦ ἐνεργεῖας. Quem sensum innuere videtur *Mentz.* in *disputatione 2. Gr. Anno 1606. de Iesu Christo Deoν Θεόπτωθι* 77. tertium genus communicationis, quod ex prioribus illis compositum videri possit. Quomodo enim ex utroq; genere communicationis videbatur compositum, nisi hoc sensu: ut à primo genere communicationis petat modum prædicationis, & quod utriusq; est naturæ de composite datur: à tertio verò (*Mentzeri secundo*) id petat, ut propria & attributa infinita divinæ naturæ communicetur humanæ, adeoque humana natura agat non tantum quod sibi proprium est, sed à divina petitis prius attributis divinis, quibus mediantibus & operetur ipsa, & ad operum seu αποτελεσμάτων perfectionem concurrat. Et hæc ipsa vi-

detur esse ratio immutati ordinis communicationis idiomatum: ut hoc quod secundum dicebatur aliâs in Apologia libri Concordie & à Chemnitio, fuerit à Mentzero in tertium locum rejectum. Nec enim absque gravi ratione ordo ille erat immutandus: ne absque justa causa facta mutatio, causa esset confusionis & ambiguitatis inter disperandum. Sed ea de re infra videbitur in tertio genere communicationis.

Nos enim unam naturam agere cum communione alterius asserimus: 1. ratione suppositi agentis. 2. ratione concursus: & 3. ratione termini. Ratione suppositi agentis, quatenus utraq[ue] forma & natura est necessaria ad actionem perficiendam agenti seu operanti: nec enim divina natura sola poterat officium redemptionis exequi, nec humana sola: non h[oc]c sanguis enim puri hominis non fuisset sufficiens λύτρον ad redemptionem generis humani: sed sanguis preciosus filii Dei 1. Pet. 1. 19. Act. 20. 28. Sola verò divina natura non poterat esse mediatrix & reconciliatrix humani generis absq[ue] sanguine: sine sanguinis n[on] effusione non fit remissio Hebr. 9. 22. ideoq[ue] mediator noster est & Deus & homo, ut sanguis humanus esset λύτρον: premium & virtutem conferente operi redēptionis λόγῳ: adeoq[ue] utraq[ue]

110 C.10. Terminis & generis communis. Idiom.

utraq; vis èνεργύη τιχή conferēdo quod suum est, ἀποτέλεσμα perficeret, redēptionem scilicet generis humāni. Et hinc à Dama-sceno dicitur, agens uti actione: quia scili-
cet ad agentis intentionem obtinendam confert utraq; natura, quod suum est, ne
deficiat in agendo. Est etiam Communio
ratione concursus, quia simul concurrunt,
non separatim: hic enim libenter utimur
illo Damasceni: utraq; natura agit in
Christo, non διηρημένως, οὐδὲ ἵνωμένως,
non divisè, sed unitè. Quemadmodum
enim in visione perficienda operari oculus
potest, non nisi animatus, & simul bene
dispositus: ut visio non fiat, nisi concur-
rente simul & oculi justâ dispositione &
nimâ: & ab hac principaliter, ab illa vero
instrumentaliter unum opus, visio nimis
nascatur, quod absque hac communione
conclusus fieri non poterat: Ita in Christo
utraq; natura concurrit simul: qui non
mediante utrāq; poterat officium me-
diatoris exequi Christus. Hic itaq; conclusus
est argumentum communionis naturarum.
Sed hæc communio propriè tendit ad u-
num communem terminum, unum scilicet
ἀποτέλεσμα, pertinens ad officium media-
toris: operatur enim simul utraq; natu-
ra, quod suum est, ut commune illud opus
perfi-

perficiatur. Rem hanc eleganter docuit *Damasenus* citato capite 15. l. 3. de orthodoxa fide: Sic &, inquit, in Domino nostro Iesu Christo miraculorum virtus, divinitatis ipsius fuit actio: manus impositione medela, & velle dicere, volo mundare, ejus humanitatis fuit actio. Et ab ejus humanitate perfectum, & res gesta fuit, panum fractio, & quod a leproso auditum, volo. At vero a divinitate gestum, panum multiplicatio, & leprosi mundatio; per utrasq; enim & animæ & corporis actiones, unam & eandem congeneam & æqualem demonstrat sui ipsius actionem. Quemadmodum enim unitas naturas cognoscimus, & se invicem immeantes, & earum differentiam non negamus, sed & numeramus, & easdem inseparables agnoscimus: Sic & voluntatum & actionum conjunctionem cognoscimus, & differentiam agnoscimus, & numeramus, & divisionem haud quam inducimus.

CAP. XI.

*De tertio genere Communica-
tionis Idiomatum.*

Tertium genus Communicationis Idiomatum in eo positum esse statuum quod divina natura communicet vi unionis personalis naturæ humanae idiomata seu attributa quædam. Nec enim, i. ut dom. Chemnitius de duabus naturis in Christo c. 19. pag. 123. νοιωνίας doctrinam esse integrā & perfectam, si tantum doceatur in primi gradu idiomata naturarum tribui seu communicari personæ. Et in secundo generi utramque in Christo naturam agere cum communione alterius, quod cujusque proprium est. Sed præter hæc duo genera etiam explicandum esse, quod humana natura in Christo præter manentes essentiales suas proprietates, ex hypostatica cum divinitate unione, innumera θεοφυσια acceperit, & quænam illa sint, & quomodo naturæ assumptæ communicata sint: hoc est, præter duos priores gradus alium adhuc ponendum esse Tertium gradum, seu genus

genus eorum, quæ ex hypostatica illa unione oriuntur & consequuntur,

2. Differentiam ponit tertii hujus generis à primo duplicem: 1. quòd in primo genere agatur de essentialib. cuiusq; naturæ proprietatib., & q; in hoc genere p̄dicantur, tribuuntur personæ, non alteri naturæ. 2. q; sit mutua & reciproca in hoc primogenere alternatio seu communicatio, qua tam Deo quæ sunt hominis, quam homini quæ Dei sunt, tribuuntur. At verò in tertio genere: 1. nō agatur de physicis seu naturalibus, sed de hyperphysicis, quæ non personæ tantum, sed & ipsi assumptæ naturæ tribuantrur. Etq; 2. non sit reciproca seu mutua illa comunicatio, eò quòd humanitie ea comunicentur à divinitate, nō contrà. Hanc differentiam dicit esse manifestam, eamq; potissimum urget Mentz. è Damasco.

A secundo verò genere judicat differre: 3 quòd in secundo genere sit communio actionum, quæ cuiq; naturæ propriæ & naturales sint: in tertio verò hoc gradu, humanam naturam in officiis Christi communicare divinæ, seu cooperari cum illa, non naturalibus tantum suis viribus & operationibus, sicut in secundo genere, sed ex hyperphysicis illis, quæ ex hypostatica unione accepit, & communicata habet.

4 3. Distinguit Chemnitius tertium genus communicationis idiomatum. Tertium, inquit, hunc gradum ita distribuimus: quædam enim ~~Caro~~ & ~~spiritus~~, quæ humanæ naturæ in Christo ex hypostaticatione communicantur, sunt creata & finita, qualitates seu habitus, formaliter habitualiter, seu subjectivè ipsi humanitatem secundum se inhærentes. Quædam vero sunt attributa ipsius divinitatis, quæ non formaliter per physicam effusionem & essentialiem confusionem, sed per dispositionem unionis humanirati communica sunt: sicut potentiae animæ rationales & animales corpori, vis lucendi & tendi ferro ignito communicantur.

Ita summam hujus tertii generis communicationis idiomatum exposuit Chemnitius.

—
—
—
—

CAP

CAP. XII.

*De donis finitis & creatis in
humanam naturam col-
latis.*

Quoniam verò duo genera sub hoc ter-
tio genere communicationis idioma-
tum complectuntur adversarii: quorum
prius est de donis creatis & finitis, quae sunt
qualitates & habitus formaliter, habitua-
liter & subjectivè ipsi humanitati secun-
dùm se inhærentes: alterum verò de attri-
butis essentialibus divinitatis, infinitis iis
& non creatis, quae & ipsa per dispensatio-
nem unionis personalis humanitati com-
municari volunt: de priori genere contro-
versia non est: sed de posteriori tantum.
Nam quoad prius genus, concedimus li-
benter, divinam naturam unitam huma-
næ, esse in ea efficacem, & conferre dona
non vulgaria, sed in summo & eminentissi-
mo gradu.

Hic enim libenter utimur illo *Chemnitii de*
duabus naturis in Christo c. 20. fol. 125.b. Illa
dona spiritualia, cœlestia & divina tota ple-
nitudine, omnia & in summo gradu ac per-
fectissimo gradu humanæ naturæ in Christo

collata esse, inde certum est: Christus enim in omnibus primatum tener *Col. i.* unctus est ultra consortes, speciosus formâ præ filii hominum *Psal. 45.* plenus gratia &c veritatem *Ioh. i.* cumq; teliquis sanctis dona confertantur, prout cuiq; Deus distribuit mensuram fidei *Rom. 12.* Soli Christo spiritus natus ad mensuram datus est *Ioh. 3.* exaltatus enim est super omne nomen. Et ita disputat *Thomas 3. parte q. 7. art. 1.* quod sit necesse ponere in Christo gratiam habitualem propter unionem animæ illius ad verbum Dei: quantò enim aliquid receptivum ei propinquius causæ influenti, tantò magis participat de influentia ipsius: influxus enim gratiæ est à Deo, secundum illud *Psalm.* gratiam & gloriam dabit Dominus: & id eo maximè fuit conveniens, ut anima illa recipere influxum divinæ gratiæ. Ab ea venient gratia profluxisse omnes virtutes, disputatur *ejusdem questionis art. 3.* sicut, inquit, gratia respicit essentiam animæ, ita virtus respicit potentiam ejus: unde oportet, ut sicut potentiae animæ derivantur ab ejus essentia: ita virtutes sint quædam derivationes gratiæ. Quantò autem aliquod principium est perfectius: tantò magis imprimis suoesse cestus: Unde eum gratia Christi fuerit perfectus.

fectissima: consequens est, quod ex ipsa processerunt virtutes ad perficiendum singulas potentias animæ, quantum ad omnes animæ actus: & ita Christus omnes habuit virtutes. Idem disputat de donis art. 5. & de gratiis gratiis datus art. 7.

Et hinc pertinet, quod de Christo dictum est Esa. 11. 2. 3. & requiescit super eum spiritus Domini, spiritus sapientiae & intelligentie, spiritus consilii & fortitudinis, spiritus scientiae & pietatis: & replebit eum spiritus timoris Domini. Hic enim locus intelligitur communiter de septem donis spiritus sancti, eaq; dona fuisse perfectissimè in anima Christi, quæ fuit perfectissima in omnibus donis & charismatis Spiritus Sancti, prout applicat hunc locum Lyra in Commentariis ad eum ipsum. Huc etiam adducunt, approbante idipsum Chemnitio de duab. naturis in Christo c. 10; illud Luc. 2. 4. puer crescebat & conformatatur spiritu, & implebatur sapientia, ac gratia Dei erat cum illo. Et v. 52. & Jesus proficiebat sapientia & ætate, & gratia apud Deum & homines. Hic quemadmodum de corpore dicitur, quod creverit statu, non secundum apparentiam tantum, sed secundum ipsam rei veritatem; ita de habitibus animæ fatemur,

quod profecerit in ipsis, tanquam aliis ab
essentiali illa & infinita sapientia divina,
quaes incrementa & gradus non accipit: se-
cūs verò sese res habet de sapientia huma-
na, quae per incrementorum intervalla ad
summum & eminentissimum gradum
scientiae ascendit.

CAP. XIII.

*De Communicatione proprie-
tatum seu attributorum divi-
norum respectu humana
Christi naturae.*

I Controversia in hoc negotio principalis
est: An divina Christi natura commu-
nicaverit humanae attributa sua propria, ut
omnipotentiam, ubiquitatem omniscienc-
tiā? Ea de re ita loquitur liber Concor-
dia art. 8. de persona Christi §. II. affirmati-
vo: iam non tantum ut Deus, verum etiam
ut homo, omnia novit, omnia potest, o-
mnibus creaturis præsens est, & omnia quæ
in cœlis, in terris, & sub terra sunt, sub pedi-
bus suis & in manu sua habet. Hæc ita se
habere;

habere; Christus ipse testatur, inquiens: mihi data est omnis potestas in cœlo & in terra *Matth. 28.* Et *Paulus ait Eph. 4.* ascendi super omnes cœlos, ut omnia impleat. Hanc suam potestatem ubique præsens exercere potest: nec quicquam illi aut impossibile est aut ignotum. Rejicit verò in negativis, & damnat hunc articulum: Christo impossibile esse, propter humanæ naturæ proprietatem, ut simul eodemque tempore in pluribus, nedum in omnibus locis suo cum corpore esse possit. Et paulò post hunc articulum: Christus secundum humanitatem omnipotentiae, aliarumque proprietatum divinæ prorsus non esse capace: Idque *inquit* afferere auderi contra expressum testimonium Christi dicentis; mihi data est omnis potestas in cœlo & in terra. Et contradicunt Paulo, qui ait: in ipso inhabitat tota divinitatis plenitudo corporaliter. Et *superius c. 6. ex Apol. libri Concordia citavimus*, esse sententiam libri Concordiæ, quod non tantum plurima dona collata sint humanæ naturæ, quæ multis gradibus excedant omnium angelorum & sanctorum hominum dona, id enim non esse controversum: sed quod doceant, non tantum creata & finita ejusmodi dona esse collata, sed & attributa divinitatis propria,

& in specie omnipotentiam, vim vivificandi &c. hæc enim attributa non esse creatas aut finitas qualitates aut dona, omnibus esse conspicuum. *Chemnitius* in l. de duabus naturis in Christo c. 21. hanc rem ita concludit. *Ego eorum, quæ humanæ naturæ in Christo ex hypostatica cum divinitate unionem donata sunt, præter dona creata & qualitates finitas, alias summus donationis seu novavias gradus ponendus est, quo assumpta natura humana in Christo, cum ipsis naturæ divinæ verbi attributis secundomatis, ratione hypostaticæ unionis communionem talem habeat, sicut vis lucendi & urendi, quæ essentialis proprietas ignis est, & manet, ratione unionis, absque confusione communicatur ferro igni.* Et paulò post: *Nunc, inquit, prius duo haec demonstranda sunt: illa, quæ in hoc summo gradu Christo secundum humanam naturam donata esse scriptura prædicat, non esse dona creata, sed esse attributa ipsius divinitatis propria: 2. Illa donata esse Christo, non secundum divinam, sed secundum assumptam humanam naturam, sive (ita enim legendum arbitror, aliâs scriptum, SINE, absque sensu) respectu humanæ naturæ illa donata esse.* His enim duobus capitibus comprobatis, explica-

plicatio reliquorum postea plana erit. Ita Chemnitius rem hanc exposuit.

Hic verò duo potissimum ante omnia in considerationem veniunt: 1. ut explicetur modum communicationis illius. 2. an omnia divinæ naturæ propria communificantur naturæ humanæ, an verò quædam tantum, & quænam propriè ea sint, quæ comunicantur? His enim duobus expositis, status controversiæ rectè poterit constitui.

Quod ad prius attinet, modum communicationis duobus modis declarant, negativè, & affirmativè. Negativè in prefatione ad librum Concordia his verbis: Theologini nostri disertis & expressis verbis testatum volunt, Majestatem illam humanæ Christi naturæ extra unionem personalem nequaquam ascribendam esse: nec etiam concedendum, quòd humana natura eam majestatem vel propriam, vel per se (etiam in unione personali) essentialiter, formaliter, habitualiter, subiectivè (hæc enim quamvis non satis latinè vocabula scholis placent) possideat. Nam si eam & dicendi & docendi rationem teneremus, divina & humana natura, unà cum proprietatibus suis confunderentur: humana enim divinæ ratione essentiæ & proprietatum exæquaretur, imò verò tota negaretur.

4 Affirmative vero quando modum communicationis explicant & declarant per modum communicationis, qua potentia animæ naturales & animales corpori, & vel lucendi & urendi ferro ignito communicatur, ut diximus superius ē Chemnitio de duabus naturis in Christo c. 19. & 21.

5 Verum, ut de priori modo dicamus prius, quænam eæ scholæ sunt, quæ doceant & quibus placeat, eam communicationem attributorum divinitatis respectu humanae naturæ, & esse, & fieri non essentialiter, non formaliter, non habitualiter, non subjectivè? quando in Ecclesia vera in hoc negotio hæ vocea auditæ fuerunt? non est, si vocibus usi Patrum ætas, nec hæc doctrina Scholasticis derivari potest. In Lutherorum seu ubiquitiorum potius scholis hæc voces primum natæ sunt, & usurpatæ in hoc negotio. Alias vero prior ille modus declarationis negativus non explicat rem, sed inticat potius, & tollitur a posteriori affirmativo. Quid enim i. est, datum esse aliquid & communicatum alicui, idque possidere: nec tamen habere idipsum essentialiter, formaliter, habitualiter, subjectivè? ubi ergo erit datum & possessum illud? Idea Platonica forsitan, quam nunquam & nusquam esse clamitant, qui Plato-

nem insectantur? Certè si ubiquitas poterit caussari id, propter quod inventa est, ut corpus Christi ita sit præsens in signis sacramenti, ut oraliter etiam possit manducari, formaliter certè & habitualiter erit ubique, quod ipsum in seipso ore percipitur per eum ubiquitatis modum. Et unde didicerunt hunc modum, qui nec est in scriptura expositus, ut quæ ignorat hæc vocabula, & cuius exemplum simile in natura dari non potest.

2. Exempla enim quæ in modo affirmativo ponuntur, quibus explicare voluerunt hoc institutum, simile nihil habent. 1. Ferro ignito convenire vim lucendi & urendi nemo negat: at hæc massa est ceu suppositum quoddam ex igne & ferro compositum, unde & ferrum ignitum dicitur: cui massæ utriusq; extremi & ignis & terri attributa convenire negabit nemo. Pertinet verò exemplum hoc vel ad 1. Communicationis genus, si species similitudinem quo ad unitatem compositi: vel certè ad 2. quomodo eo usus est Damascenus, ut superioris vidimus, in declarandis actionibus Christi δεανδροκαστης, quas ad secundum genus referebat Damascenus. Et quis dixerit, ferro ignito non convenire formaliter & subjectivè lucendi & urendi vim? Sensus certè

certè demonstrat id ipsum, ut ratione opus non sit. Et an non est actio ignis materialis, ut etiam convertat in suam substantiam quod ejus vim patitur? at quæ agunt materialiter, simile quid producunt in subiecto, in quod agunt, ut ignis calor generat calorem, qui formaliter inest ei, qui calefacit ut propterea ancilla summi Sacerdotis viderit Petrum calefacentem se *Marc. 14. 67.*
 an Petrus incalescebat quidem, sed non formaliter, non subjectivè? Et quis unquam dixit, quod respondeat ipsorum pronunciato: natura humana Christi est omnipotens, ubique: ita natura ferri habet vim lucendi, vim urendi? necessarium id profectò est, ut exempla ad eandem phrasem & loquendi formam reducantur, si quidem unum per alterum illustrare & declarare velit.

7 Sed satis esse dicent, usos Parres hoc simili. Doceant usos hoc sensu. Nos superius docuimus i. è Damasco in 3. orthodoxa fide r. 15. usos hoc simili Patres ad demonstrandam diversitatem actionis plurium activorum concurrentis in eodem ageris supposito ad unum apotelesma seu opus. Sed quid hoc ad præsens negotium? Illud enim pertinet secundum ipsos ad secundum

cundum genus Comunicationis Chemnitianum: nobis verò nunc sermo est de tertio genere communicationis Chemnitii, quomodo divina natura humanæ communiceat non dona aut creatas qualitates, sed ipsa divinitatis attributa propria.

Et 2. ut rectè Bellar. lib. 3. de incarnatione 8
 c. 10. quando explicat, quām sit alienum si-
 mile de ferro candenti à præsenti negotio,
 ad quod adducitur ab adversariis, docet:
 Patres illi nō volunt hac similitudine osten-
 dere communicationem idiomatum, nec to-
 tum incarnationis mysterium, sed unam
 ejus conditionem, quomodo videlicet per
 incarnationem non lædatur divinitas,
 & multum perficiatur humanitas. Ut
 enim ignis in ferro non nigrescit, nec fri-
 gescit, nec consumitur rubigine: ita non
 læditur divinitas, perficitur humanitas.
 Doceant verò modum eum perfectionis
 assurgere ad communicationem attributo-
 rum divinorum usque, quod controver-
 sum nunc est.

Alterum exemplum desumptum à po-
 tentiis animæ naturalibus & animalib. cor-
 pori communicatis, nihil etiam ad rem facit.
 Corporis vocabulū duob. modis accipitur:
 vel ut est genus, in prædicamento substanciæ,
 vel ut est altera compositi pars. Priori
 modo

modo totum quid est, & distinguitur tanquam animatum per esse vegetativum & sensitivum. Eo modo ut corpus hoc formaliter est animatum, ita vires & potentiae animae extra omnem controversiam formaliter, habitualiter, essentialiter, subjectivè corpori convenienter: ut propterea secundum hunc sensum, ad presentem controversiam, similitudo corporis animalis nihil faciat. Posteriori modo anima contradistinguitur a corpore tanquam pars parte, quarum altera se habet per modum actus, altera per modum potentiae: quod dicit Aristoteles 2. de anima text. 6. definiendo animam, quod sit actus corporis naturalis potentiæ vitam habentis. Hinc jam questio est: a anima corpori communicet potentias animales & naturales sibi proprias, & quidem ita communicet, ut non insint in corpore formaliter, essentialiter, habitualiter, subjectivè? hunc enim modum communicationis declarare necesse est: non vero, in genere communicatio aliqua intercedat.

10 Verum haec sententia a veritate longe recedit: nec enim potentiae illae naturales & animales sunt in anima tanquam in subiecto, ut inde ab anima per unionem ad corpus communicentur primò corpori, tanquam

quam alteri parti compositi: sed suut in anima tanquam in principio, seu caussa influente, unde ad totum compositum derivantur, tanquam ad subiectum primum, adæquatum & immediatum. Audiamus ea de re Thomam 3. parte q. 70. art. 1. quidam, *inquit*, æstimantes potentias omnes esse in anima ad modum, quo colore est in corpore: dicunt, quod anima à corpore separata omnes potentias suas secum trahit: si enim aliqua deesset, oportet animam transmutatam esse secundùm naturales proprietas, quæ subiecto manente variari non possunt. Sed dicta existimatio falsa est. Cum enim potentia sit secundùm quam potentes dicimus aliquid agere vel pati: ejusdem autem sit agere, & posse agere, oportet quod ejusdem sit potentia, sicut subiecti, quod est agens vel patiens. Unde *Philosophus in principio de somno & vigilia* dicit: quod cuius est potentia, ejus est actio. Videmus autem manifestè, quasdam operationes, quarum potentiae animæ sunt principia, non esse animæ propriè loquendo: sed conjuncti: quia cplentur mediante corpore, ut est videre, audire & hujusmodi. Unde oportet, quod istæ potentiae sint conjuncti, sicut subiecti: animæ autem sicut principii influentis: sicut forma est principia

pium proprietatum compositi. Et inferius
in solutione ad tertium : potentiae sensitivae
non comparantur ad animam, sicut natura-
les passiones ad subiectum, sed sicut ad ori-
ginem.

II Colligamus jam in summari, ordinem
animae & corporis ad potentias naturales
& animales, & videamus, an quadret ad ins-
titutum : 1. potentiae non sunt in anima
tanquam in subiecto : sed tantum ut in
principio. 2. potentiae non communica-
tur corpori, tanquam alteri parti ab anima
contradistinctae. 3. Sed potentiae animae
tanquam primo & immediato subiecto
conveniunt toti coniuncto, seu composito.
At verò 1. attributa Dei in se, ex se & per
considerata Deo insunt, ita ut Deus sine or-
dine ad humanam naturam dicatur esse o-
mnipotens, ubique &c. 2. Anima est ori-
go seu principium effectivum potentiarum
dictarum. Quæ verò à divina natura esse
effectivè derivantur in humanam naturam, sum-
ma dona & qualitates habituales, aliæ à sub-
stantia Dei. Itaque si attributa Deitatis pro-
pria sunt in Deo, & inde tanquam origine
& ab ea effectivè derivantur in humanam
simili modo erunt dona habitualia, alia
divinis attributis, quæ sunt in Deo essentia-
liter. Itaque jam alia erit omnipotenti
essentia.

essentialis ea, quæ est in Deo, non effectivè, sed formaliter & essentialiter: & alia omnipotentia, quæ sit effectivè à Deo tanquam origine. Absurdum, etiam secundùm adversarios.

3. Potentiæ essentials eæ sunt in compo- 12
sito conjunctim sumpto, non divisim: non insunt corpori tanquam alteri parti compositi. Quomodo nos libenter concedimus, attributa Dei supposito, Christo, convenire per communicationis Idiomatum primum genus: huic enim aliqua ex parte poterit modus ille communicationis respondere. Sed nostra quæstio est de tertio genere communicationis, an quod animæ est essentialiter & formaliter, communicetur corpori, in quo non insit essentialiter & formaliter: ut respondeat tertio generi communicationis, quo attributa divina communicentur naturæ humanæ. Demonstrent nobis hunc modum communicationis adversarii prius, & exempli loco nobis erit. Verùm ii ignotum nobis declarant per æque ignotum, quod ἄλογον est & sophisticum. Quomodo hac similia non faciant quicquam ad institutum, disputavi alias Antidotis mei l. i. c. 15. & 16.

Quoad posterius, quia attributa Dei propria ita identificantur, cū simplicissima di-

vina essentia, ut secundum communem Theogorū regulā: nihil sit in Deo, quod sit ipse Deus argumentantur nostri Theologi communiter, ex hac essentiæ tum simplicitate, tum identitate attributorum, tum inter se, tum cum Deo ipso: communicato uno attributorum, necessariò communicari & alii. Ex hac igitur & simplicitate & identitate sequitur, quod cuicunq; conveniunt attributa, eidem conveniat essentia ea, cum qua simplicissima identificantur attributa. Erit ergo humana natura & Deus, & Deus erit infinita, erit æterna & que atque omnipotens, omniscia, omnipræsens. At vero absurdum hoc adeò, ut ne ipsi quidem versarii, æternam audeant dicere humanitatem, multò verò minus vel Deitatem, non Deum. Absurdum ergo, unde hæc absurdum absurdorum absurdissima deducuntur humanæ naturæ communicari propria tributa Dei & communicari omnipotentiam, omnipræsentiam seu ubiquitatem. Est hoc argumentum sextum Sadeeli de veritate humana naturæ Christi.

14 Respondet Mentzerus Sadeeli in Elementis de communicatione idiomatum pag. 130: Idiomatum divinorum quædam sunt ἐνεγρηται in creaturis: quædam ita non sunt. ἐνεγρηται sunt bonitas, sanctitas, justitia, misericordia.

cordia &c. quorum certa extant vestigia in rebus creatis, & ab illis res creatæ denominantur. Non ἐνεγνητικὰ sunt æternitas & imensitas: quæ sic de solo Deo prædicatur, ut nulli creaturæ possint tribui. Quare idiomata ἐνεγνητικὰ sic carni Christi assignantur, ut dicatur ipsa omnipotens, vivifica, peccatorū purgatrix, sanctificans, regenerans & similia: nám ejusmodi ἐνεγνεῖαι in assumpta natura cum ea & per eam ὁλόγονο profert & exerit. Non autem dicitur de carne Christi quoddimensa sit, vel æterna: quoniam nullæ ἐνεγνεῖαι istarum proprietatum per carnem immediate exeruntur. Habemus ergo sententiam adversiorum: Communicari à divina Chr. natura humanæ propria divinitatis attributa, non omnia, sed tantum ἐνεγνητικὰ, ut quorum vestigia extant in rebus creatis, & à quibus res creatæ denominantur: non verò ea, quæ sunt non ἐνεγνητικὰ, cujusmodi sunt æternitas, infinitas. Et si quæras ulterius, respondent scripturam ducem sequimur. De hoc ultimo 1. videbimus *inferius*, an scripturam ducem sequantur: & in singulorum attributorum consideratione docebimus, de hoc dogmate, ne apicem quidem inveniri in scriptura. 2. quid verò facit ad denominationem hanc, quod humana Christi

natura dicitur esse vel omnipotens vel
bique, ordo attributorum ad creaturas, ut
quod res creatae ab illis denominentur
quam ab unione hypostatica dependere
tam superius docuerant. Elenchus ergo
non causae ut causae est. Quod si enim
nihil personalis adaequata, & prima ac immi-
diata causa est communicationis idiom-
atum, non possumus diversitatem eam com-
municationis metiri ex aliquo extrinseco
quod sub considerationem unionis hypo-
staticae non venit. Extrinseca enim quae
sunt, non possunt immutare influxum ca-
uae primae immediatae & adaequatae.
verò operatio ea, per quam certa vesti-
extant in rebus creatis, & quod res crea-
tales denominantur propter similitudinem
attributorum, planè est extrinseca & acci-
dentalis unioni hypostaticae, eamque im-
mediate consequenti Communicationis
Idiomatum. Operatio ergo ea non po-
est variare, ut non unionem hypostat-
icam, ita nec communicationem idiom-
atum ab ea immediatè dependentem.
Adeoque quemadmodum ratione unio-
nis hypostaticae omnia attributa ex æquo
uniuntur una cum ipsa divina natura nati-
tæ humanæ, ita vel ex æquo communic-
buntur, eorum sensu omnia, vel nulla.

3. Dicam

3. Dicam verò quid pro ipsis faciat ἐνεργήτικόν illud vel αὐτέγγυητον, ut possint propter nominum similitudinem ludere ambiguo: adeoque pro essentiali attributo nobis obtrudere, cuius vestigia deprehenduntur in creaturis, & commiscere cum divinis attributis. Quod Sophistis solenne est.

4. Aliás verò Iohannes Gerhardus Confess. 16
Cath. l. 2. art. 2. c. 1. pag. 356. utitur simili nobiscum argumentandi modo: denique si ipsa verbi substantia, sive τὸ λόγος ϕωστικός est carni communicata, quomodo essentialia attributa τὸ λόγος non erunt carni communicata, cum ϕωστικός non sit aliquid realiter distinctum ab attributis essentialibus in filio Dei, aliás persona filii ex duobus realiter distinctis esset composita. Sed illud: Ergò & hoc. Quod si verò potuitis ab attributis personalibus argumentari ad essentialia: nos rectius argumentabimur, vel saltem eodem jure, ab essentialibus ad essentialia, quæ cum eadem natura & essentia inter se maximè identificantur.

5. Et nescio, an ϕωστικός seu substantia possit referri inter attributa ἐνεργητικά? ut & hīc laboret distinctio, communica-

cata esse attributa ea, quæ sunt ~~evagyn~~
~~tinae~~, non verò ea quæ sunt ~~avagyn~~
~~ta~~. Quòd si enim similitudinem sub-
stendi in creaturis velit urgere adver-
rius, quoniam & his vestigia subsistend
conveniant: ego urgebo essentiam, e
enim omnibus rebus essendi modus al-
quis communis: nec tamen proptere
divina essentia humanæ potest commu-
nicari ita, ut de humana prædicari ve-
dici possit, quòd sit vel Deus, vel De-
tas.

18 6. Aliás verò stultum, attributa quæ
sunt infinita posse communicari natu-
humanæ, ipsam verò infinitatem non po-
communicari. Si ratione & authore-
te res posset definiri, adducerem regulam
Aristotelis in anteprädicamentis: cum al-
terum de altero tanquam de subjecto dic-
tur: quicquid de attributo dicitur, id omne
de subjecto quoque dicetur. Quòd si
ergò de humana Christi natura potest dici
quòd sit omnipotens: huic verò attributo
omnipotentiæ convenit esse infinitum:
Ergò de humana quoque Christi natu-
rectè dicitur, quòd sit infinita. Sed di-
cent nos philosophari, se verò scripturam
ducem sequi: missâ ergò Philosophia & A-
ristotele, audiamus quid producant è scri-
pturis

pturis. Nobis enim stat sententia, dogma
hoc de communicatione attributorum
divinorum infinitorum facta humanæ
Christi naturæ, esse falsum, erroneum &
à scriptura alienum totum: suam senten-
tiā contrariam quomodo probent, vi-
deamus.

CAP. XIV.

*Complectitur primum argu-
mentum desumptum ex
Γαρσάρεως communica-
tione.*

Conversiæ status hic est: nunc descen-
demus ad solvenda adversariorum ar-
gumenta. Quæ quia brevissimè collegit
Iohannes Gerhardus Professor Ienensis, preceptor
olim meus in Philosophicis, in Confessione Catho-
lica l. 2. art. 2. c. 1. absque omni acrimonia
(amo enim virum, qui me amabat eo tem-
pore plurimum) resumam & respon-
deo.

Primum argumentum desumptum ex 2
Γαρσάρεως communicatione. Si ὁ λόγος

seipsum totum ac suam personam & naturam
assumpta carni communicavit, utiq^z non tantum
finita quædam dona, sed verè infinita & uxoriata
carni sunt communicata, cum persona & natura
divina τὸ λόγος non sit aliquid finitum, sed ven-
infinitum & immensum, Sed verum prius, i-
paret ex vera & genuina unionis personalis defini-
tione. Ergo & posterius.

Resp. Esse ignorationem Elenchi, ne
observari statum controversiæ: Commu-
nicatio enim accipitur vel pro gratia uni-
onis, vel pro reali communicatione attribu-
torum divinorum ea, secundum quam
vina attributa possint prædicari de natura
humana. Priori modo verum, communio-
ri, hoc est, uniri humanæ Christi natura
λόγον totum, personam & naturam: qua-
enam λόγος immediate sibi univit & as-
sumpsit; in unitatem personæ, naturam hu-
manam, fit inde, ut quia λόγος est αὐτέργε, totus
sit unitus humanæ naturæ: & quia ha-
ipsa persona subsistit in duabus naturis
consequens est, duas has naturas imme-
diatè uniri. Sed hæc immediata unio non
dum infert alteram hanc partem tertii ge-
neris communicationis, quam ita compa-
ratam esse volunt, ut sit realis divinorum
attributorum collatio, adeoque ea prædi-
centur de humana naturâ: ut natura hu-

mana dicatur esse omnipontens, ubique. At verò nemo eorum dixit hactenus, & dicere absurdum est, humanam naturam vel esse ψώσασιν, vel quod inde sequitur, se ipsa subsistere, esse suppositum, personam, posse separatim subsistere, esse naturam divinam, esse λόγον. Non ergò loquitur propositio & argumentum de eo genere communicationis idiomatum, de quo nobis sermo est: Hoc n. infert prædicationem attributorum de natura humana: at verò ea quæ in argu-
mento adducuntur, de humana natura non
prædicantur.

2. Idq; magis patet ex assumpto: dicit enim antecedens esse verum, idq; esse ma-
nifestum ex vera & genuina unionis perso-
nalis definitione. Nobis enim nunc quæstio
non est, de ipsa unione hypostatica in se &
formaliter sumpta: quam libenter conce-
dimus esse positam in immediata unione
duarum naturarum inter se, in quibus sub-
sistit ea persona, qnæ est Deus & homo: sed
de communicatione idiomatum, quæ est
immediatum consequens unionis hyposta-
ticæ, & de qua verum non est, ipsis id ipsum
afferentibus, quòd quicquid est in λόγῳ &
natura divina; adeoq; totus λόγος & natura
tota comunicatur: quia negant comunicari

attributa omnia, sed quædam tantum, et
nimis quæ sunt ἐνεργητικæ, non vero
σύνεργητæ. Ut propterea omne quidem
quod est in λόγῳ & natura divina sit unitum
humanæ naturæ: sed non omne, & totum
id quod est in λόγῳ & divina naturâ in
realiter collatum humanæ naturæ ut de ei
dicî possit & p̄tædicari.

3 Sed dicas: collatam interim τὸν λόγον
Ταῦτα σεως humanæ naturæ, ut quæ pro-
priam *Ταῦτα σεως* non habeat, sed est as-
sumpta in unitatem personæ τὸν λόγον, in
qua & per quam subsistit. Sed negamus
esse consequens: natura humana est as-
sumpta in unitatem personæ τὸν λόγον: ergo
Ταῦτα σεως est communicata, naturæ huma-
næ per tertium illud genus communicatio-
nis idiomatum, sed tantum per gratiam in-
nitionis. Imò contrarium sequi assertimus:
quia enim est assumpta in subsistentiam al-
terius, *Ταῦτα σεως* ergo eo modo communi-
cata non est. Communicari enim *Ταῦ-
τα σεως*, non est subsistere subsistentiâ alienâ,
sed propria: Id enim infert *Ταῦτα σεως* ra-
rio. Quemadmodum ergo quando acci-
dens subsistit in substantia tanquam in sub-
jecto, nemo dixerit, substantiæ proprium
modum per se subsistendi communicari
accidenti: ita consequens non est, quando
humana

humana natura subsistit in λόγῳ, communicatam esse τὸ σὸν: τὸ σὸν enim semper infert proprium per se subsistendi modum, ut patet in mysterio Trinitatis, ubi tres τὰ σάρκα, quia singulis personis respondet proprius per se subsistendi modus.

Nos ergò ita argumentamur: Cuicunq;⁴ communicata est τὸ σὸν, eidem communicatus est proprius per se subsistendi modus: è reciprocatione definitionis & definiti. At verò humanæ Christi naturæ non est communicatus proprius per se subsistendi modus. Ergò humanæ Christi naturæ non est communicata τὸ σὸν.

Ergo nullo modo subsistit, dices? Subsistit certè, sed non subsistentiā⁵ propriā, verum in λόγῳ: id verò negamus esse communicari τὸ σὸν. Quin iind τὸ σὸν propriè loquendo, non est modus subsistendi, sed suppositum ipsum, cui modus ille intrinsecus per se subsistendi suppositaliter convenit. Sed natura humana, ut dicebamus, nec persona, nec suppositum est: non ergò eo modo communicata τὸ σὸν est, quo volunt adversarii, sed per gratiam unionis.

Videant verò qui producunt hoc argumentum, an è sacris, an verò è Philosophia sophi-

sophistica sit de promptū : nec enim vel scripturam hīc agnoscimus , vel Philosophiam sanam & sobriam .

7 4. Sed dices : Bellarminum & Gregorium de Valentia agnoscere illam communicationem subsistentiæ verbi . Ita enim Gerhardus dicto superius loco pag . 356 . allegat utrumq ; quod inquit Bellarm . l . 3 . de Christo c . 8 . § . Higitur : statuit : unionem hypostaticam consistere in communicatione subsistentiæ verbi . Gregorius de Valentia tom . 1 . disp . 1 . q . 2 . punct . 3 . § . 3 . Agnoscimus & subsistentiam , & etiam divitatem atq ; per se rationem omnem verbi naturæ humanæ communicatam esse uno quodam modo maxim reali , ut scilicet in persona verbi subsistat . Verum ii per communicationem non intelligunt realem illam communicationem , secundum quam , ut humana natura dicitur esse omnipotens , omniscia , ubique : in humanæ naturæ communicata sit *Glossa* , ut sit suppositum , & habeat proprium per se subsistendi modum : nec enim *Glossa* denotat quemcunq ; subsistendi modum , sed est modus inseparabilis & intrinsecus , quod subsistat per se secundum modum suppositi . Sed per communicationem intelligunt communicationem , quæ est se-

secundum gratiam unionis. Hinc dicit *Bellarminus* in verbis citatis, unionem hypostaticam consistere in communicatione subsistentiae verbi. Ideoque haec communicatio secundum Bellarminum est de formali unionis hypostaticæ: at vero ea communicatio idiomatum, de qua sermo nobis est, consequens unionis hypostaticæ est. Hinc Bellarminus eam explicat, per assumptionem à verbo aeterno ad ipsam verbi subsistentiam. Et citat secundum anathematismum Concilii Alexandrini approbatum in synodo Ephesina & Chalcedonensi: si quis non confitetur carni secundum consistentiam unitum Dei Patris verbum, anathema sit. Et eodem sensu accepisse Gregorium de *Valentia* manifestum est: Conjungit enim subsistentiam, divinitatem & perfectionem omnem verbi naturæ humanæ communicatam esse. Id vero verum non est, si intelligatur secundum tertium modum communicationis Idiomatum: non enim est divinitas communicata naturæ humanae, ut de humana dicatur, quod sit vel Deitas, vel Deus: & secundum ipsos falsum, quod omnis perfectio verbi sit communicata humanae naturæ, eo modo: non enim sunt

com-

communicata idiomata & vēgynτα, quæ certe ad omnimodam perfectionem verbū pertinent. Ergo non potest intelligi alter, nisi per gratiam unionis: hoc enim sensu verum est, subsistentiam verbi, divinam naturam & omnem perfectionem verbi humanæ naturæ esse cōmunicatam.

8. Aliâs vero, ex ipsorum etiā hypothesis, consequens non est: communicatur subsistentia: Ergo communicatur omnipotētia & ubiquitas. Quia enim nolum omnibus attributis esse commune comunicari humanæ naturæ Christi; hinc non sequitur, subsistentia verbi est communicata, Ergo communicata est omnipotētia & ubiquitas. Argumentabor enim ego similiter; subsistentia est communica ta, ergo & æternitas, & immensitas, & infinitas. At vero id sequi negant. Nec ergo communicatione subsistentiæ sequitur attributorum essentialium communicatio. Et ita Bellarm. docet in citato §. his igitur: unionem hypostaticam consistere in communicatione subsistentiæ verbi, non in communicatione attributorum Deitatis. Et ita scriptura facit mentionem assumptionis seminis Abrahæ Hebr. 2. 16. At vero propria Deitatis attributa, esse humanæ naturæ cōmunicata, tam diu falso nobis erit, donec è scri-

è scripturis probaverint idem similiter. Sic de unitate subsistentiae decreverunt Concilia, ut citato cap. 8. multis allegat Bellarminus: de tertio illo speciali genere communicationis idiomatum, de quo sermo nobis est, altum silentium. Et hīc probamus judicium Heshusii in colloquio Quedlinburgensi ad 4. argumentum ab unione personali: quod in iis rebus, quas ratio nostra comprehendere non potest, quæq; in sacris expressæ non sunt, ut in mysterio Trinitatis, non liceat & conveniat necesse consequentias: & in eundem modum rem sese habere in mysterio de unione personali. Vide de duplice significatione communicationis, & quod eodem redit, dationis, per unionem & realem collationem admonitionem Neu-

*stadianam c. 3. & colloquium Maul-
brunnense actione 2.*

¶ 3.

—
—
—

CAP.

CAP. XV.

*In quo examinatur alterum
argumentum desumptum ex
totius plenitudinis Dei-
tatis in carne Christi
inhabitatione.*

1. Alterum argumentum desumptum
ex totius plenitudinis Deitatis in can-
Christi inhabitatione, hoc est: Si tota pla-
tudo Deitatis habitat in Christo σωματικῇ
in assumpta Christi natura, consequens est, in
verè divina & infinita Christo esse communia
quia tota plenitudo Deitatis complectitur, in
tantum finita quadam, sed verè divina & infini-
ta ψυχή ματρία. Sed verum prius Colos. 2. 9. Ergo
posteriorius.

2. Resp. i. Videndum, an observetur si
tus controversiae: quod tum primum ap-
parebit, si evolvatur posteriorius illud, quo
in conclusione ponitur: erit verò secun-
dum formam syllogisticam consequens si
posteriorius in propositione: id verò con-
sequens est, dona verè divina & infinita

CHRISTO esse communicata. De quo posteriori non magnoperè litigabunt nostri Theologi, dummodo pro donis ponantur idiomata divina, de quibus sermo est: Durius enim videtur, attributa Deitatis propria dona appellare. Eritque conclusio: Ergò idiomata verè divina & infinita **CHRISTO** sunt communicata: hoc est, attribuuntur Christo per communicacionem idiomatum: agitur enim de ea communicatione, quæ est communicatio idiomatum. Sed hoc consequens, argumentum non est communicationis idiomatum specialis ejus, de qua sermo nobis est: sed pertinet ad primum genus: quo docetur, idiomata divina Christo convenire & tribui in supposito & personâ. Et certè huic conclusioni respondet locus *Coloss.* 2. ubi v. 8. de Christo loquitur scriptura: & non secundum Christum dieit Apostolus. Inde verè sequitur: in ipso scilicet Christo, inhabitat omnis plenitudo Deitatis corporaliter, & estis in illo repleti, qui est caput omnis principatus & potestatis. Probata ergo hactenus, non abstractiva illa prædictio tertii generis specialis, sed concretiva primi generis communicationis idiomatum.

2. Sed dices: resolvenda illa concretiva 3

in abstractivum: habitat in Christo τῷ σώματι καὶ ὁντινός, id est, in assumpta Christi natura. Verum μεγάλη ἡ αἰτηματική (márgnum vald postulatum) locutionem controversam immutare pro arbitrio: ut, cum concretival locutio, ejus loco substituatur controversia abstractiva. Quod in Elenchis appellat Aristoteles, petere in principio.

4. 3. Videamus ulterius, an obseretur huius controversiae? Consequens est: donec verè divina & infinita Christo esse communicata, hoc est, ut illi interpretantur, humanae Christi naturae. Hæc indefinita est & dubium, sitne universalis, omnia attributa divina esse communicata: quomodo in materia necessaria, indefinita æquipollat universali: an vero sit particularis quod usitatum in materia contingere, ut æquipolleat huic: quædam attributa divina esse communicata. Pro universalis respondebit scriptura: tota plenitudo ut citatur: seu omnis plenitudo, ut habet vulgata πᾶν τὸ πλήρωμα, ut habet textus græc⁹, Deitatis in ipso habitat corporaliter. At qui dicit vel totum, vel omne nihil includit. Secundum scripturam ergo condendum erit universaliter: quod omnia attributa Deitatis sint communicata corporaliter, unacum Deitate ipsa, quæ auctoritate plenaria.

plenitudine excludi non potest. Et hanc requirit unio secundum regulam toties ab istis repetitam: Qualis est unio, talis est communicatio. At verò unio est totalis & universalis: tota enim & omnis plenitudo inhabitat corporaliter. Erit ergo totalis quoque & universalis communicatio. Sed ipsis necessariò conclusio erit particularis, adeoque si regulam Logicorum sequi velimus, contingens: quædam dona verè divina & infinita Christo sunt communicata, hoc est, humanæ Christi naturæ, ut volunt, ut omnipotentia, omniscientia, ubiquitas. Non vero æternitas, immensitas, infinitas: & quæcunque sunt alia attributa ἀνέγεντα. At quomodo probabunt hanc particularem è scriptura proposita? tota & omnis plenitudo inhabitat corporaliter, hoc est, secundum ipsos communicata est humanæ naturæ per tertium particulare genus communicationis idiomatum. Nulla ergo attributa excludenda ab hoc genere communicationis: universalis enim nihil excludit, quod ad eam totalitatem & universalitatem pertinet. At verò sanus nemo negaverit, sub ea plenitudine & totalitate contineri & comprehendi æternitatem, infinitatem, immensitatem. Et certè ita nos libenter admittimus & statuimus: hu-

manæ naturæ per gratiam unionis unita esse & communicatam totam plenitudinem Deitatis, sive attributum ipsum sit cœsentiale, sive personale, omnemque in perfectionem, nullo plane excluso attributo: ita enim docet scriptura. Videnti, quomodo ex hoc dicto inferant sum particularē tertium genus communianis idiomatum, per quod non nisi quædam attributa ad libitum & arbitrium ipsorum communicentur.

5 4. Et nos inhabitationem illam int̄ pretamur per gratiam unionis, σωματικ̄ corporaliter, non umbratiliter, sed personaliter factam: ut excludamus vel in modum inhabitationis accidentalem, factam communicatione virtutum & donorum seu effecta, sicut in sanctis: vel sacramentali sicut Deus in templo suo habitasse dicitur & astruamus unionem personalem: inhabitat enim σωματικῶς, hoc est, uno σωματικῷ substantiali & hypostatica, exposuerunt nostri. Ita August. Psal. 67. ipso quippe inhabitat omnis plenitudo Deitatis, non umbratiliter, tanquam templo à rege Salomone facto, sed corporaliter, id est, solidè, atq; veraciter, quam Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi. Quod sive de patre dictum:

cipiāmus, quoniam ipse ait, pater autem in me manens facit opera, ego autem in patre & pater in me. Sive ita intelligatur, Deus erat in Christo, verbum erat in homine: sic erat utiq; verbum in carne, ut verbum etiam caro factum, solus propriè diceretur, id est, homo verbum in unam Christi personam copularetur. Quem posteriorem sensum nos libenter approbamus: sed is nihil omnino facit ad illud genus communicationis idiomatum, de quo quæstio est. Et in eundem sensum intellexit Athanasius serm.4.contra Arianos, cujus verba sunt: corporaliter, ut inquit Apostolus, habitavit divinitas in carne. Quæ verba idem volunt, ac si dicas, cùm Deus esset, proprium quoddam corpus cepit, eoq; utens ut organo, homo factus est propter nos. Quæ verba nihil profectò faciunt ad defensionem communicationis ejus controversæ, Vide August. Epistola 57. & 59. in solutione quest. 7. & tomo 3. ex August. de certa sententia 193. & Chrysost.in commentariis ad hunc locum diversas interpretationes proponentem, quarum tamen nulla faciat ad probationem hujus generis communicationis idiomatum, de quo agimus.

CAP. XVI.

*Argumentum tertium de sumptu
à Spiritus Sancti un-
ctione examina-
tur.*

1 **T**ertium argumentum de sumptu à Spiritus Sancti unctione, in hunc modum proponitur. Si Christus plenitudine Spiritus Sancti unctionis, & Spiritum Sanctum non a mensuram accepit, consequens est, dona verè digna & infinita illi esse data, quia dari sine mensura necessariò infert, donum illud, quod datur verè esse immensum, sed verum prius Psal. 45.8. (Heb. 1.9.) Ioh. 3.34. c. 1.16. Act. 10.38. Ergo & posterius.

2 Respondemus v. primò: Tres loci Ps. 45.8. Hebr. 1.9. Act. 10.38 ejusdem sunt sententiae: Jesum unctionem esse Spiritu Sancto & virtute in Actis: oleo lætitiae præ consortibus seu participibus, ut docet Psalmus, & epistola ad Hebreos. Verum negamus inferri hinc attributa illa divinæ naturæ propria & infinita: sed χαρισματα, quæ humanae natu-

naturæ sunt collata secundum quandam excellentiam & eminentiam. Nec aliter inellexit locum Psalm. 45. Lutherus tom. 3.
lat. Ienens. Anno 34. in enarratione Psalm. 45.
pag. 460. ita enim scribit: Mundus vos persequitur, potat felle & aceto, donec tandem crucifigat. Sed quid Deus contra facit? Ille unget oleo lætitiae, id est, consolabitur & erigeret te contra mundum & omnia pericula. Tales multi alii loci sunt, ut Psalm. 16. adimplebis me lætitia cum vultu tuo, & Psalm. 8. gloriâ & honore coronasti eum. Ubi significat retributam Christo æternam gloriam pro cruce. Et paulò post: Nos habemus non oleum balsami, quo inungatur corpus: sed oleum Spiritus Sancti, quem diffundit per cor, & erigit nos etiam in hac vita. Sic in Evangelii legimus, Christum aliquando exaltasse Spiritu & lætatum esse. Ea fuit unctio Spiritus Sancti, de qua hic dicit. Quia vero fit mentio consortum, ita subjungit: non improbo, quod verterunt præ confortibus, ut significet excellentiam. Quanquam etiam potest verti, propter consortes tuos. Utrum autem legas, magna consolatio est, quod dicit Propheta, Christum sic esse læticatum & gloriosum, ut habeat consortes. Diligenter igitur est observandum, quæ

Christus habet, esse consociata & communica-
nicata cum suis consortibus, qui in ipsum
credunt. Habent eandem dilectionem
justitiae, id est, odium iniquitatis, id est, o-
leum lætitiae. Sic tamen ne nos aliquid in
Christum conferamus, sed ut accipiamus
omnia ab eo, sicut dicit *textus* (Ioh. 3.) de
plenitudine ejus accepimus omnes. *Hadde-
nus Lutherus.* Nihil in his, quod pertineat
ad magnificum illud speciale genus ter-
tium: tametsi libenter concedimus, χα-
ρισματα illa præclara, quorum communi-
catio priori parte hujus tertii generis doce-
tur, hinc confirmari. Et ita Chemnitius de
duabus naturis in Christo c. 20. quando Lom-
bardum adducit ad confirmanda domi-
gratiæ humanæ naturæ in Christum colla-
ta, & docet *Esaiam Prophetam cap. II.* quasi
intento digito descriptiones habituum in-
herentium ponere, subjungit: juxta hanc
Esaiae interpretationem, reliqua etiam
dicta, ubi Messias describitur, unctus pra-
consortibus *Psalm. 45.* unctus spiritu *Esa. 61.*
donatus spiritu *Ioh. 3.* rectè intelliguntur &
de ipsa tota plenitudine Deitatis, ac totius
ἐνεργείας, sicut in sequenti gradu, qui sum-
musest, dicemus, & de ipsis etiam virtuti-
bus, habitibus seu donis, naturæ humanae
in Christum collatis *Psal. 45.* Et paulò post:
illa

illa verò dona spiritualia, cœlestia & divina tota plenitudine, omnia & in summo ac perfectissimo gradu humanae naturæ in Christum collata esse, inde certum est. Christus enim in omnibus primatum tenet Coloss. I. unctus est ultra confortes Psalm. 45. plenus gratia & veritate Ioh. I. cumque reliquis sanctis dona conferantur, prout cuiq; Deus distribuit mensuram fidei Rom. I2. soli Christo spiritus non ad mensuram datus est Ioh. 3. exaltatus enim est super omne nomen Eph. I. & concludit tandem: **Hæc** siquidem dicta etiam ad superabundantiam & perfectionem donorum in Christum rectè accommodantur, licet ea summam illam celsitudinem in ipsis scripturæ testimoniosis propositam, non assequantur, sicut in sequenti capite ostendemus. **Ita Chemnitius.**

Equibus nos sequentia deducimus: 1. ut Isa. c. II. locus rectè intelligitur de donis habituibus, ita Psalmum 45. Isa. 61. Ioh. 3. Ioh. I. Eph. I. rectè de iisdem donis habituibus intelligi. Rectè itaq; & benè hæc dicta nostri Theologi de virtutibus, habitibus seu donis naturæ humanæ in Christum collatis, interpretantur. 2. Hæc dicta ad superabundantiam & perfectionem donorum in Christum rectè accommodantur:

licet ea summam illam celsitudinem in ipsis scripturæ testimoniis propositam non assequantur. Hic prius etiam acceptamus utiliter, hæc dicta rectè accommodari ad superabundantiam & perfectionem donorum: an verò vel his ipsis, vel aliis scriptura testimoniis (ambiguè n. id positum, an summa illa celsitudo vel his ipsis, vel aliis doceatur dictis: sensum tamen esse puto, non his ipsis, sed aliis testimoniis proponi) alia celsitudo præter illam donorum superabundantiam & perfectionem doceatur: tum primum dispiciendum, quando vel hæc ipsa, vel alia ad hoc negotium producentur. Nobis in præsenti sat esto, rectè à nobis responderi, si allegata superius dicta, de donis habitualibus intelligi doceamus, non invito Chemnitio.

4. 3. Nec enim videre adhuc dum possum, quomodo & de donis habitualibus, & de proprietatibus divinis infinitis simul possint explicari: quorum illa formaliter, habitualiter, subjectivè insint in humana Christi natura: hæc verò nec formaliter, nec subjectivè, nec habitualiter, nec essentialiter insint humanæ Christi naturæ: eadem dicta de rebus tantoperè inter se diversis, quantum differunt dona finita & attributa infinita. Argumentum certè ipsorum

rum demonstrativum saltem non erit, quod
etque ad dona habitualia, atque ad divi-
na ea infinita possit referri & applicari.
Sarergò esto nobis in praesenti, è Psalm. 45.
Hebr. 1. Act. 10. non probari, quod volebant
conclusum.

2. Sed dices: plus momenti esse positum
in loco Ioh. 3. 34. non enim ad mensuram
dat Deus Spiritum, indeque distinctis &
diversis characteribus in argumento no-
tantur verba, non ad mensuram accepit:
qua ratiōne verba in textru scripturæ non ha-
bentur. Verūm 1. Chemnitius loco ci-
tato superiùs, hoc & ipsum referebat inter-
dicta, de quibus dicebat, licet ea summam
celitudinem illam in ipsis scripturæ testi-
moniis propositam non assequantur: &
posse intelligi de donis habitualibus assere-
bat. Sed videamus 2. an è dicto inferatur,
de quo agitur. Chemnitius in elegantissima
illa harmonia Evangelica cap. 30. ad hunc locum,
non ex mensura dat Deus Spiritum: duas
adducit explicationes, quarum neutra
quicquam facit ad prælens negotium.
Priorem sententiam, inquit, quidam gene-
raliter exponunt: Deum dare hominibus
Spiritum Sanctum, non quasi ex mensura
aliqua angusta & finita (sicut Syrus habet
scilicet bæciela) quod mensuram Ephi signi-
ficat)

ficat) quæ possit exauriri : sed quasi ex fonte perenni opulenter ipsum effundere Spiritum Tit. 3. 6. dives enim est in omnes & super omnes qui credunt in eum Rom. 10. 12. Hæc sententia, inquit Chemnitius, bona & vera est. Ita ille. Quod si ergo bona est & vera sententia, quæ in genere loquitur de sanctis hominibus, non in specie de humana Christi natura : quomodo probabitur inde communicatio diuinorum attributorum infinitorum ad humanam Christi naturam, secundum tertium illud speciale genus communicationis idiomatum, si ne de Christo quidem, ne dum de humana ejus natura in specie, intelligitur?

6 Altera sententia de Christo locum intelligit. Sed contextus, inquit Chemnitius, optimè fluit, si cum Chrysostomo & Augustino, de filio sententiam hanc exponamus, ut sensus sit: Deus dat Spiritum ipsi, scil. filio, quem misit, non ut Baptistæ & reliquis sanctis, ad certam mensuram. Antithesis enim inter Christum & reliquos ministros, quoad mensuram Spiritus, manifestè explicatur 1. Cor. 12. 4. & Eph. 4. 7. secundum mensuram donationis &c. Intelligenda autem est hæc sententia, non tantum de excellentia personæ Christi, sed de officio:

officio: *Sicut Paulus Col. 1.19. inquit*, complacuit in Christo inhabitare omnem plenitudinem, ut in ipso essemus consummati.

Appellatione enim Spiritus & ipsum Spiritum, & omnia spiritualia dona ad conversionem, salutem & pietatem necessaria intelligit. Respicit enim ad locum *Isa. 11. Esa. 61.1. interpres Baptista Ioh. 1. 16. &c.* Christus igitur non tantum ut minister docet, sed ut Dominus etiam confert gratiam & dona Spiritus Sancti.

E quibus nos sequentia: 1. non dat 7 Spiritum ad certam mensuram. Ergò dat secundum mensuram infinitam: Ergò confert humanæ Christi naturæ dona & attributa infinita. Consequentia nulla. Non enim si certa mensura non est, infinita propterea mensura & immensitas. 2. Intelligitur de excellentia personæ: Ergò collata sunt dona infinita humanæ Christi naturæ. Consequentia nulla, argumentari à concreto ad abstractum, à persona ad naturam humanam.

3. Intelligitur de officio: Ergò hinc stabilitur tertium illud speciale genus communicationis idiomatum. Consequentia planè nulla: idiomata enim, quæ pertinent ad

ad officium, ad secundum genus communicationis idiomatum Chemnitii referenda esse, è statu controversæ manifestum est.

4. Intelligitur spiritus & ipse, & omnia spiritualia dona ad conversionem, salutem & pietatem necessaria. Consequens ergo ab his donis spiritualibus ad essentialia divina attributa nullum est.

8 Est & tertia hujus dicti explicatio *apud Cyrillum in Iohannis Evangelium lib. 2. c. 72. ad hunc locum: per ea, inquit, quæ modò dicit, longè à Prophetis filium separat. Et uno hoc signo immensam esse differentiam inter homines & filium ostendit. Imposibile namque, inquit, est, ut qui mensurâ Spiritum acceperunt, aliis etiam illum largiantur: nunquam enim Sanctus vir alteri Sancto Spiritus fuit largitor, sed omnibus ex amplitudine suâ filius largitur. Non ergo ad mensuram dat, nec ut illi, mensurâ & participatione Spiritum habet. Quoniam igitur largitor Spiritus est, nemo ambiget, quin substantialiter in seipso Spiritum possideat. Quia ergo tantâ præstantia Propheta excedit, non ut illi verba Dei loquetur, sed ut Deus ex Deo decentia Deum prædicabit. Et lib. 3. c. 3. docet: quod non participatione, nec de foris, ut in Sanctis Spiritus*

in filium influit: sed substantialiter & secundum naturā in ipso est. Et ita intelligimus Bren-
tū sententiam in exegesi ad hunc locum: Aliis
datur Spiritus veritatis coīmunicatione,
participatione & pro sua mensura: Christo
verò Spiritus datus est, non ad mensuram,
sed afferatim, abundantē & tota plenitudi-
ne, hoc est, in Christum effusus est Spiritus
NATVRA, non adoptione, ut est in homi-
nibus piis.

Colligant ex his suam communicatio-
nem, qui tuentur contrarium: 1. *Cyrillus &*
Brentius dicunt, Spiritū non habet participa-
tionē, coīmunicatione: at hi dicūt, habet coī-
municatione, participatione. Cui fidem ha-
beamus dicere facile est. 2. habet & possidet
in seipso Spiritum naturā, secundum natu-
ram, substantialiter, ut Deus ex Deo: hoc
est, ex æterna generatione, per unitatem
essentiæ & substantiæ cum Spiritu. Non
ergò de communicatione ulla, facta in
tempore, sermo ibi est secundum Cyrillum.
3. Consequens non est: non dat ad mensu-
ram, Ergò humanæ Christi naturæ in tem-
pore data sunt attributa Deitatis infinita.
Quoniam ergò: 1. dubium, an de filio lo-
quatur locus secundum primam interpre-
tationem. 2. dubium, an locus loquatur
de

de donatione in tempore : potest enim intelligi secundum possessionem Spiritus, quam habet filius naturâ per generationem : potest intelligi de excellentia personæ. 3. Et si in tempore , potest intelligi de officio ; quomodo è loco tam obscuro tantèque difficultatis , clarum nobis erit & manifestum obscurum illud & inauditum dogma de communicatione donorum infinitorum , facta humana Christi naturæ , per tertium illud speciali genus communicationis Idiomatum.

CAP. XVII.

Quartum argumentum , ex gloriæ Christi datae descriptione , discutitur.

I **Q**uartum argumentum ex gloriæ Christi datae descriptione deflumptum, in hunc modum proponitur: *Gloria Christi in tempore data, sicuti describitur, quod eam apud Patrem habuerit ab aeterno Joh. 17.5. quod si ipsi in Deitate cum Patre essentialiter communis.*

March.

Matth. 16. 27. cap. 24. 30. cap. 25. 31. 2. Pet. i.
17. Apoc. 5. 13. quod se exerat per divina mi-
racula Joh. 2. 11. quod sit gloria tanquam unige-
niti a patre Joh. 1. 14. Atque ita gloria non est
finita, sed infinita, divina & immensa. Ergo.

Videamus ordine, quid quantumque est
locis adductis probari possit. Locus pri-
mus Joh. 17. 5. est, quo concludunt, datam
Christo in tempore gloriam infinitam se-
cundum naturam humanam. Data ergo
dona infinita, divina & immensa. Verum
intelligunt alii hunc locum de gloria filii,
essentiali & naturali, sed ita ut in praesenti
de ea sermo sit non absolute, sed ratione
glorificationis & revelationis, in quantum
ea fiat nota hominibus. Ita Brentius in Exe-
gesi ad hunc locum: glorifica me, id est, de-
clara & revela gloriam meam, resuscita me,
& per resurrectionem colloca ad dextram
tuam. Haec autem est gloria, quam Christus ab eterno a patre possidet. Cur igitur
rogat Christus ut glorificetur? non rogat,
ut novi aliquid ipsi accedar, propterea quod
tanquam Deus ab eterno omnia possideat
bona, & tanquam homo ab initio incarna-
tionis, a Deo omnia bona acceperit, sed ut
vetera bona, quae tempore exinanitionis
sua dissimulavit, in ipso declarentur & ma-
nifestentur. Proinde roget, ut glorificetur,

hoc est, ut rursus in ipso forma & gloria
Dei, quam ad tempus dissimulavit, per re-
surrectionem manifestetur. Ita ille.

³ In eundem sensum *Cyrillus explicat hunc*
locū in Iohannis Evangelium lib. II. c. 14. hū verbi
putabit forsitan aliquis, clarificationis ac glo-
rificationis illū indigere, à quo hæc dicuntur.
Sed si unigeniti oblit⁹ dignitatis nō sit, faci-
lē inanes cogitationes has ejiciet. Et paulo
pōst: quia universus terrarum orbis Spiri-
tus doctrinā illuminatus, secundum naturam
& verum Deum esse Christum erat cogni-
turus: idcirco ait, pater glorifica filium
tuum, ut & filius tuus te clarificet. Glo-
rificetur igitur Pater in gloria filii, qui
dum intelligitur, à quo Pater natus est, tam
Patri, quam filio gloria redditur. Gloria
igitur à Patre, qui talem gentit, ad filium:
& à filio qui Patri similis est, ad Patrem o-
mnino redundat. Si quis autem humili-
tus propter assumptum hominem, id quoq;
à Salvatore dici opinatur, recte quidem di-
cet, non tamen ita exquisitè vim theore-
matis hujus exponet. Nam si Christus
solum glorificari à Patre peteret, humani-
tati hoc attribueremus. Verum quoniam
vicissim clarificaturum se quoq; pollicetur,
necessè ita locum interpretari, ut dictum
est. Quod si itaq; in hunc modum locum
intel.

intelligamus, certum est: 1. locum non intelligi de humana Christi natura: sed de divina. Negat enim exquisitè vim theorematis exponi, si intelligatur de humanitate. Ignoratio ergò Elenchi erit: non enim quæritur, an divinæ naturæ conveniat infinita & æterna illa gloria, sed an per tertium illud speciale genus communicationis idiomaticum conveniat humanæ naturæ? 2. Non petit Christus, ut novi aliquid realiter conferatur: sed ut quod ipsi per naturam realiter convenit ab æterno, in tempore reveletur & manifestetur. Non ergò observatur status quæstionis: nostra enim quæstio est, non an aliquid in tempore de Deo, de filio Dei manifestetur & reveletur. Certum enim speciale hoc fuisse populi Israelitici privilegium, quod Psalm. 76. v. 1. docetur: notus in Iudea Deus, in Israël magnum nomen ejus. Ast clarificatio & glorificatio ea, de qua *Cyrillus & Brentius loquuntur*, est revelationis & manifestationis gloria, qua omnibus gentibus innovuit Deus, & simul innovuit Christus. Sed quæstio est, an in tempore humanæ naturæ Christi collata fuerint infinita dona, non tantum per notitiam, revelationem & manifestationem: sed per realem collationem. Id v. nunc quæritur Nihil ergò ex hoc loco probatum hactenus:

nec enim secundum hanc Cyrilli sententiam observatur, vel idem quæstionis subjectum, vel idem prædicatum: nec enim secundum Cyrrillum subiectum loci hujus est, humana Christi natura, sed Christus: nec prædicatum essentialis illa communicatio tertii generis communicationis idiomaticum, sed revelatio & manifestatio.

4 Altera sententia est *August.in Evangelian Johannem tract. 105. ad cap. 17.* is intelligi glorificationem de humana natura: sed eam, quæ sit secundum prædestinationem, non verò secundum realem collationem æternæ illius & essentialis ac infinitæ gloriæ divinæ. *Verba Augustini sunt:* Dicendo & clarificari Patrem super terram, se autem patre apud eundem patrem: modum profectò utriusq; glorificationis ostendit. Ipse quippe patrem clarificavit super terram, eum gentibus prædicando: Pater vero ipsum apud semet ipsum, ad suam dextram collocando. Et paulò pòst: Filio dicente, nunc glorifica me tu pater apud temerem ipsum, claritate, quam habui prius quam mundus esset apud te, intelligamus prædestinationem claritatis humanæ, quæ in illo est, naturæ, ex mortali immortalis apud patrem futuræ: & hoc iam prædestinando factum fuisse antequam mundus esset, quod

quod in mundo etiam suo tempore fieret.
Et sub finem tractatus: cum videret, illius
prædestinatæ suæ clarificationis venisse
jam tempus, ut & nunc fieret in redditione,
quod fuerat in prædestinatione jam fa-
ctum, oravit: tanquam diceret, illam clari-
tatem, quam habui apud te in prædestina-
tione tua, jam tempus est, ut apud te ha-
beam etiam vivens in dextra tua. *Hactenus
August.*

Ex quib. constat Augustinum subjectum
hujus loci agnoscere humanam Christi na-
turam: per prædicatum verò non intelli-
gere realem illam communicationem es-
sentialium & infinitorum attributorum di-
vinorum: sed gloriæ prædestinatæ realem
collationem post passionem. Eam verò
gloriam explicat: 1. per collocationem ad
dextram suam: de qua inferius disputabi-
tur, quòd non conferat hanc communica-
tionem attributorum divinorum & infini-
torum. 2. quòd natura mortalis immorta-
lis apud patrem erat futura.

Et ita Chrysost. in Ioh. 17. caput homil. 79. do-
cat: Et ubi claritas Illa? Esto, apud homines
merito inglorius sis ob vestem assumptam,
quomodo & apud Deum clarificari quæris?
Quid ergò hic dicit? de incarnatione hic
semo habetur, cum nondum carnis natura

glorificata esset, neq; induisset incorruptionem, neq; in regiam sedem ascendisset, idè non dixit super terram : sed apud te. Hac nos claritate pro portione nostra donabimur, si virtutem amplectemur. Ideò Paulus inquit Rom. 8. si tamen compatimur, ut simul conglorificemur. Anne & proportione nostræ gloriæ communicabimus essentialia attributa diuina ? nemo id dixerit. Sed tamen mortale induet immortale : & magna erit nostra claritas Phil. 3. 21. Negamus ergo, quia locus 1. potest intelligi, non de gloria substantiæ ejus conjuncta, sed de revelatione & manifestatione divinæ illius gloriæ. 2. Et si ad humanam naturam applicetur, non intelligitur de gloria illa infiniti, sed de gloria prædestinata, secundum immortalitatem & sessionem ad detrimentum : quod inde possit probari communictatio ea infinitorum attributorum, de qua inter nos agitur,

—S[O]S—

CAP.

CAP. XVIII.

*Quo alii loci de gloria Christo
data examinantur.*

DE adventu gloriose Christi ad iudicium loquuntur loci sequentes, Matth. 16.27. cap. 24.30. cap. 25.31. Sed venturum Christum in gloria magnâ, venturum in gloria patris, quis negat? Nec negamus, venturum in gloria, quæ sit patri etiam essentialis: nec enim Deitatem divinamque gloriam & maiestatem exuet & deponet in adventu illo: apparitum etiam in gloria maximâ, quoad naturam humanam, exspectamus enim Salvatorem Dominum nostrum Jesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ Phil. 3.20.21. Vide ad hunc locum Chrysost. ad Phil. serm. 13.

Verum hinc nondum sequitur communicatio illa controversia idiomatum divinorum infinitorum essentialium, humanæ Christi naturæ collatorum. Et in genere certum est, quod hi loci habeant phrasim concretivam, filius hominis veniet: non abstractivam, de qua sermo nobis est,

3 Locus. 2. Pet. 1. 17. accipiens à Deo Patre honorem & gloriam, voce delapsa ad eum hujuscemodi à magnifica gloria: Hic est filius meus dilectus &c. nihil facit etiam ad hanc communicationem: sed quod Christus sit à Patre nobis revelatus & manifestatus, quod sit filius suus unigenitus: locutione tum concreta, tum ea quæ spectat divinam naturam. Hinc enim probamus mysterium Trinitatis è loco Matth. 3. 17. Marc. 1. 11. Luc. 3. 22. cò quod cœlitus sit declaratus Christus esse filius Dei: & nobiscum Mentzerus in Exegesi August. Conf. art. 1. s. 4. n. 11. Et ita Ioh. 1. 34. Baptista dicit, & ego vidi, & testimonium perhibui, quod hic est Filius Dei. Quod si ergo vox Patris est argumentum essentialis Deitatis, quomodo applicabitur ad fictitiam illam communicationem?

4 Sed urges: Accepisse dicitur à Deo Patre honorem & gloriam: Ergo in tempore accepit: Ergo secundum humanam naturam accepit. Accepit enim in tempore, significat hoc loco, ut utar verbis Brentii superius adductis, non aliquid novum, quod ante non habuerit: sed revelationem & manifestationem ejus gloriæ, fuit enim declaratus publicè voce cœlitus delapsa, quod sit Filius Dei: quod non accepit primum in

tempore, sed habuit ab æterno. Vide ea de re
Cyrillum in lib. ad Theodosium de recta fide.
Quo verò sensu in tempore data secundum
humanam naturam accepisse Christus, verè
dicatur: agetur inferius.

Locns Apocal. 5. 13. duo complectitur i. 5
quod dignus sit agnus, qui occisus est, acci-
pere honorem & gloriam & benedictio-
nem v.12. 2. quod dicitur: sedenti in throno
& agno benedictio & honor & gloria.
Hic 1. dubium, quis per agnum intelliga-
tur. 2. quid sit illud, quod detur & accipia-
tur. Augustinus in Apoc. homil. 4. throni, inquit,
animalia, seniores & agnus qui occisus est,
Ecclesia est cum capite suo, quæ pro Chri-
sto moritur, ut cum Christo vivat. Possunt
& Martyres in Ecclesia quasi agnus occisus
accipi. Et paulò pòst: sedentem in throno,
& Patrem accipimus, & Filium & Spiritum
Sanctū. Accepit ergò agnus de dextra Dei,
id est, à filio accepit opus libri perficien-
dum, ipso dicente (I. Joh. 20.1.) sicut mis-
te Pater, & ego mitto vos, eò quod ipse in
illis perficiat, quod donat. Et inferius: dignus
est agnus, qui occisus est, accipere potesta-
tem & divitias & sapientiam &c. Non de
Domino dicit, in quo sunt omnes thesauri
sapientiæ, ut accipiat: sed de homine as-
sumpro & ejus corpore, quod est Ecclesia,

vel de martyribus ejus, qui pro nomine ejus occisi sunt: quia in capite suo totum accipit Ecclesia, sicut scriptum est: cum illo nobis omnia donavit, Rom. 8. Ipse enim agnus accipit, qui in Evangelio dicit: data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra. Secundum humanitatem a., non secundum divinam accepit. Omnes, inquit, audivit dicentes sedenti in throno, id est Patri & Filio agno: id est, Ecclesiæ cum capite suo: benedictio & honor & claritas in secula. In Augustinus.

At verò ex his nequaquam poterit probari tertium illud genus communicantis idiomaticum: i. si intelligatur per agnum Ecclesia & martyres: vel etiam Ecclesia cum suo capite. Sermo ergò erit, i. non de humana natura præcisè & in se sumptâ, sed in quantum consideratur relativè, ratione officii, & in ordine ad Ecclesiam. Illud ergo accipit, quod dat Ecclesiæ. At verò infinita illa & divina attributa ac essentialia non da Ecclesiæ. Non ergo hactenus accipit ea. Et hoc rectè applicari potest: sicut misit me Pater, & ego mitto vos: quæ verba spectant officium. Cum illo nobis omnia donavit: dona scil. χαρισματα, gratiam, favorem, & morem, benevolentiam, hæreditatem.

7 Et ita sàpè Athanasius, quando aliquid v.

Chri-

Christo datum, vel ab eo acceptum in sacris legimus p nobis accepisse interpretatur. In oratione 2. contra Arianos pag. 154. cùm inquit, ipse humano more inungi memoratur, vos etis & nos sumus, qui in eo inungimur. Ideò cum ille baptizaretur, nos eramus, in quos ille baptismus perveniebat. Omnia ista clara, manifestaque; Salvator noster reddit, dum Pater dicit Ioh. 17. & ego gloriam quam dedisti mihi, dedi & illis, ut unum sint, quemadmodum nos unum sumus: propter nos igitur gloriam postulabat, & illud (*acepit*) & illud (*donavit*) & illud (*exaltavit*) ideò dictum est, ut nos acciperemus, ut nobis donaretur, & nos exaltaremur in eo: quemadmodum seipsum sanctificat, ut nos sanctificemur in eo. Ita Athanasius hic & alibi sapè.

Hinc sequuntur hæc porissimata: 1. per Agnum intelligitur Christus caput cum Ecclesia: non ergo humana natura absolute & inseparabile, sed ratione officii. 2. Gloria, honor, benedictio, de qua in Apoc. tribuitur etiam Ecclesia & martyribus: non ergo intelligitur eadem gloria essentialis communis cum Patre, sed distinctè pro distinctione subjectorum. Juxta regulam tritam illam: Talia sunt prædicta, qualia permittuntur esse à suis subjectis. Gloria infinita Patri, debita Patri: gloria

gloria finita Ecclesiæ, destinata & præordinata à Patre Ecclesiæ. 3. Quod si enim de humana natura absolutè & in se sumpta intelligatur, quis argumentabitur à genere ad speciem? Humanæ naturæ convenit gloria, benedictio & honor. Ergo infinita illa & essentialis gloria divina convenit, & quidem per tertium illud controversum genus: Communicationis Idiomatum.

9 Sed dices: conjunctim ponit in throno sedentē & agnum: Ergo eodem modo secundum idem genus & eandem speciem gloriam & honoris, & de sedente in throno, & de agno intelligitur. Negamus consequiam. Videatur locus pauli ante citatus: Athanasio Ioh. 17. 22: Et ego claritatem quam tu dedisti mihi dedi eis, ut sint unum, sicut & nos unum sumus. At ex hypothesi claritatem quam Pater dedit Christo, dedit humanæ naturæ: & quidem claritatem suam propriam & essentialem infinitam, non finitam ex eadem hypothesi (scil. a posteriorum) sed hanc ipsam dedit nobis & quidem ita dedit, ut simus unum, sicut ipse & Pater unum sunt. Ergo & nobis datur essentialis eadem, & infinita, non finita clritis, nosq; sumus cum Patre unum essentialiter, quemadmodum Pater & Filius

fuit unum essentialiter. Fatebuntur conclusionem esse absurdam: at verò, ex ipso-rum hypothesi, non poterit deduci alia: siquidem è conjunctim positis idem genus & eadem gloriæ & claritatis species infe-renda: & quæ per vocem relativam *QUAM* significatur, quæ respicit proximè antece-dens, argumentari velimus, & unitate con-sequence, quæ ex eadem claritatis specie in-ferrur. Quòd si ergò absurdā hæc: conclu-datur 1. non posse in conjunctis, in eadem propositione compositâ perpetuò intelligi idem secundùm genus & speciem: idem genus gloriæ, benedictionis, honoris. Et 2. claritatem, quæ convenit Christo ratione humanae naturæ, quamq; accepit pro Eccle-sia, & quam confert Ecclesiæ, nou esse insi-nitam illam essentialem divinam glo-riam & honorem. Id quod erat demonstrandum,

CAP.

CAP. XIX.

*De gloria Christi exerente se
per miracula.*

1] **A**ccedamus ad locum Ioh. 2.11. Hoc se cit initium signorum Jesus in Canis Galileæ & manifestavit gloriam suam, & crediderunt in eum discipuli ejus. Unde argumentum: **Gloria humanae naturæ in Christo data, sese exerit per divina miracula est ergo infinita illa & immensa divina gloria humanae Christi naturæ collata.** Elenchi consequentis est. Nec enim quando ei aqua Christus fecit vinum, propterea divina natura potentiam suam essentialē communicavit naturæ humanae per tertium illud genus communicationis idiomatum.

2] Sed 1. Jesus, hoc est, hæc persona, qua fecit initium signorum, manifestavit gloriam suam, hoc est, divinam illam quam habebat in iustatem & potentiam. Locutio hæc concretiva est, non abstractiva.

2. Si in miraculis quandoq; concurrebit humana natura cum divina, agit utraq; quod suum est, juxta Canonem Leonis: & referendus hic agendi modus, non ad tertium,

tertium, sed ad secundum modum communicationis idiomatum Chemnitianum: ita ut agens principale sit divina natura, instrumentale humana natura.

Hinc Athanasius sermo. 4. contra Arianos 3 pag. 144. inquit: quia & ea opera quæ sunt propria verbi, qualia sunt mortuos excitare, cœcis visum reponere, hæmorrhoidam sanare, ea quoque omnino corporis ministerio peragebantur. Et paulò post: certè quoniam necessitas requirebat, ut socrum Petri febrentem excitaret, humano quidem more manum extendit, divinitus autem morbum compescuit: & in eœco à nativitate humanum è carne emisit Spurum, divinitus autem oculos aperuit per lutum: in Lazaro autem vocato quidem ut homo edidit, divinitus tamen ut Deus eundem è mortuis excitavit. Quid hîc est, quod in cedendis miraculis sapiat tertium illud speciale genus communicationis idiomatum, attributorum infinitorum & divinorum?

Tandem locus Ioh. 1. 14. succedit: quod sit gloria tanquam unigeniti à Patre. Textus ita habet: Et verbum caro factum est, & habitavit in nobis (¶ vidimus gloriam quasi unigeniti à Patre) plenum gratiæ & veritatis. Quod nam hic argumentum tertiaz illius communicationis idiomatum? Subjectum enim propositionis est verbum: hoc caro factum

est, hoc habitavit in nobis, ejus gloria vis
quasi unigeniti à Patre, hoc erat plenum
gratiae & veritatis. Non ergo hic sermo
est de humana natura, sed de verbo, de quo
nunc controversia non est. Loquitur
enim scriptura de gloria verbo essentiali,
quam nemo nisi Arianus, vel huic affini
verbo derogaverit. Ita exposuit Cyril
hunc locum in Iohann. lib. x. cap. 17. quanquam
verbum Dei carnem, id est, hominem fa-
ctum esse asseruerit, conservare tamen
jam sic integrum Deitatis dignitatem Pa-
tris, non minus quam antea plenum boni
ostendit: firma enim atque immutabilis
supernaturalis illa natura est, eodem
modo se semper habens, propriis semper
dignitatibus aequaliter abundat. Quamvis
ergo verbum caro factum sit, inquit, nec
tamen infirmitate carnis superatum est,
nec de prisca maiestate atque omnipotenti-
tia decidit, quoniam homo factum est. Ita
ita paulò post, de gloria hac ita loquitur: u
in perfecto perfecta substantialiter inest,
Patre naturaliter habita,

Dices: At visam: ergo in corpore, &
per corpus visam: communicatam ergo
corpori eam gloriam. Et scriptum, quia
unigeniti: hic ergo, quasi, humanam natu-
ram videtur designate: est enim secundum

divinam naturam non quasi unigenitus, sed
verè & substantialiter unigenitus. Quoad
prius, negamus, videre illud esse argumentū
tertii generis communicationis idiomatum,
sed primi. Ita Christus: Philippe, qui me vi-
det, videt & Patrem Ioh. 14.9. An qui huma-
nam naturam videt, videt & Patrem? an v.
rectius, qui videt hoc suppositum, seu hanc
personam, quæ est ejusdem cum Patre es-
sentiæ, non ratione humanæ, sed ratione di-
vincæ naturæ? Ita adversus Arianos utitur
hoc loco *Cyrillus in Iohannem lib. 9. c. 37.* tan-
demque concludit: nūgīs igitur illorum o-
mīllis, veram prosequemur rationem, ex
substantia Dei Patris secundūm naturam
naturæ est filius. Sic enim verè cum character
simili modo q; illius sit, dicere potest: qui me
videt, videt & Patrem. Quomodo igitur
ô Philippe, Patrem tibi petis ostendi, cum
Patrem in eo videre possit, qui totam natu-
ram Patris, ut verus Character ejus & ima-
go incommutabilis verè haberet? Et paulo pōst:
Ergo, inquit, ô Philippe, genitoris naturam,
ut imago substantiæ suæ perfectissimè ad
illam formatus, in me totam exprimo; non
exterioribus, neq; adventitiis dignitatibus,
sed naturalibus naturæ Patris perfectioni-
bus splendens: id enim sum verè, quod Pa-
ter est, identitatis substantiæ ratione. Ita

1. Ioh. i. v. i. 2. quod fuit ab initio, quod adivimus, quod vidimus oculis nostris, quod prospeximus, & manus nostræ contredicunt de verbo vitæ &c. locutio hæc non concretiva est, & pertinet ad primum genus communicationis idiomatum, non ad secundum illud fictitium & imaginarium.

⁶ Quod ad particulam *Quasi* attinet, et non particula diminutiva hoc loco est, restringi possit ad carnem seu humanam naturam. Ideoque eam sic explicat Christus in Ioh. homil. 11. id verbum *Quasi*, hoc in hoc non similitudinis est, neque parabolæ, sed confirmationis & definitionis certissimum quasi dicat: vidimus gloriam qualemque erat, & credibile sit, habere unigenitum dilectissimum omnium regis Dei Filium.

Hæc de quarto argumento, è gloria Christi sumpto, dicere nunc voluimus: quin tum sequitur.

CAP. XX.

In quo quintum argumentum desumptum ex collocatio-
ne ad dextram Dei, ex-
aminatur.

Quintum argumentum desumptum ex
collocatione ad dextram Dei, his ver-
bis proponitur.

Iuxta quam naturam Christus ad dextram
Dei collocatus, iuxta eandem accepit dona vere
divina & immensa. At particeps factus est divina
majestatu, gloriae ac potentiæ: quia scriptura dex-
tram Dei per divinum dominum describit.

At Christus secundum humanam naturam ad
dextram Dei collocatus. Ergo.

Hic primò Elenchus consequentis est. 2
Nos enim antecedens concedimus, esse
Christum secundum humanam etiam na-
turam collocatum ad dextram Dei. Conse-
quens vero negamus: accepisse iuxta ean-
dem naturam humanam dona vere divina
& immensa. Posterior ergo è priori non
inferitur, propositionem ergo negamus.

3 Sed 2. probatur ejus consequentia: quia scriptura dextram Dei per divinam potentiam, ac sessionem ad dextram Dei per divinum dominium describit. Ergo humana natura sedens ad dextram Dei accepit divinam potentiam & divinum dominium: Adeoque dona verè divina & immensa. Verum non annotatur hoc locus scripturæ locus, quo doceatur dextram Dei describi per divinam potentiam. Itaque si interpretes consulamus, negamus 1. antecedens: & 2. consequentia. Nam enim interpretes scripturæ per dextram Dei intelligunt semper & perpetuam divinam potentiam: nec si intelligerent finiter, sequeretur: dextra Dei est divina potentia, Ergo quæ natura sedet ad dextram Dei, ea accepit divinam eam potentiam infinitam & immensam. Prius satis manifestum est. Sapientius Augustinus per dextram Dei & Patris intelligit æternam felicitatem & beatitudinem. In lib. de agone Christiano cap. 26. ubi explicat sessionem Christi ad dextram Patris: dextra Patris, inquit, est beatitudo perpetua, quæ sanctis dannos sicut sinistra ejus rectissime dicitur miseri perpetua, quæ impiis datur. Et in lib. sermonem Arianorum cap. 12. quid autem inquit, est Patris dextra, nisi æterna illa in-

fabilisque felicitas, quod pervenit Filius hominis etiam carnis immortalitate percipita? In enarratione Psalm. 137. dextra Dei dicitur felicitas illa: quae quoniam oculis ostendinon potest, tale nomen accepit. Lib. 1. de symbolo ad Catechumenos: sic ergo credite, habitare Christum in dextra Dei Patris, ibi est. Nec dicat vobis cor vestrum, quid agit? nolite quererere, quod non licet invente: ibi est, sufficit vobis, beatus est, & a beatitudine, quae dextra Patris vocatur, ipsius beatitudinis nomen est dextra Patris. Et serm. 119. de tempore, qui est tertius in feria de passione Domini de symbolo, ascendit in cælum, & modò ubi est? Seder ad dextram Patris. Intellige dextram, ne queras ibi sinistram. Dextra Dei dicitur æternafelicitas. Dextra Dei dicitur ineffabilis, inestimabilis, incomprehensibilis beatitudo atque prosperitas. Hæc est dextra Dei. Ibi sedet. Quid est ibi sedes? ibi habitat. Sedes enim dicuntur, ubi quisque habitat.

Alias etiam Augustinus dextram Dei explicat per potentiani. Ita in lib. de symb. ad Catechumenos, qui inscribitur Alius in ordine secundus, dicit: istam dextram intelligite potestatem, quam accepit homo ille, suscepitus a Deo, ut yeniat judicaturus, qui prius ve-

nerat judicandus. Et ita interpretari eum
videretur in enarrat. Psalm. 109. Et in eundem
sensum Chrysost. in Epist. ad Hebr. homil.
Confessus, inquit, nihil demonstrat alia
nisi honoris æqualitatem. Et paulò post: Pro-
pheta dixit, quod tantum dixerit, sedet
nihil aliud, nisi ut eum non putes esse a pri-
cipatu & administrando regno exsisterem
Cyrillus in Ioh. lib. 10. c. 9. Ideò ergo à de-
sedet ejus, quem nullus unquam, tanquam
minorem incusavit, ut æqualis ei omni
esse creditur. Et paulò post: Illud post
gloriosum, ut ad dignitatem, potestatem
gloriam Dei apertè redeat, & à Patre
tris sedeat. Et inferius: Hac ratione non
est Filius, donec ad primam gloriam humi-
tatem suam reduxerit. Cyrillus etiam in
nominat dextram ipsum Dei Filium. In
Commentario in Esa. 44. lib. 4. oratione scribi-
tur: at in dextra mea, id est, in filio (in
semper in scriptura divinitus inspirata, filii
nominatur dextra Patris) nihil mendacium
inveniri potest. Et in Genes. lib. 6. dextra
tris Filius est, qua cuncta teneat, cuncta
gat, cunctaque gubernet, par est, & ea que
non sunt, ut sint producat, & ea que pa-
fuerint, ut bene sint, curam nimirum exhibeat.

5. Manifestum ex his est, quod usi sint Pa-

tres voce dextræ Dei in triplici significatio-
ne, quas collegit Zanchius de natura Dei lib. 2.
c.6. quest. 4: 1. per dextram Dei intelligitur
Deipotentia seu omnipotentia Exod. 15. 6.
Psal. 118. 16. 2. quandoque significatur
Filius Dei, ut è Cyrillo manifestum est. Et
è Theologis multi hoc sensu accipiunt,
quod scriptum est Esai 53. 1. brachium Do-
mini cui revelatum est, ut per brachium in-
telligatur Filius Dei. Et per digitum Dei in-
telligi Spiritum Sanctum Luc. 11. 20. 3. In
hac verò locutione, sedet ad dextrā Patris,
significare dignitatem, honorem, gloriam,
potentiamq; suminam, & felicitatem Dei in
cælo regnatis. Et hoc secundū Cyrilli expli-
catione de Christo dicitur, essentialiter se-
cundū divinam naturam. Unde Cyril-
lus eam sessionem explicat per redditum &
reductionem ad dignitatem, potestatem ac
gloriam Deitatis primam: quæ certè ver-
ba de Christo non nisi secundū divinam
naturam intelligi possunt. Sin de Christo
dicatur, sedere ad dextram Patris, qua ho-
mo est, significat quiescere apud Patrem in
insumma felicitate & quiete: cum primum
post Patrem dignitatis, honoris, gloriæ,
gradum & locum habere, potentiamq; tan-
tam obtinere, quanta ulli rei creatæ concedi
possit. Et hoc pertinent quæ scripta sunt.

esse ei omnia subiecta in cœlo & in terra &
de exaltatione super omnes principatus &
potestates. Et ita interpretatur August. Cai.
art. 3. ut ledeat ad dextram Patris, & perpe-
tuò regnet, & dominetur omnib. creaturis.

6 Ex his jam constat de argumento: 1. no-
se qui: Dextra Dei quandoque significa
infinitam Dei potentiam, significat filium
qui est infinitus, & Spiritum Sanctum: et
sedere ad dextram Dei, significat humanam
naturæ communicatam esse omnipotenciam
infinitam eam. Potest enim in aliis
significatione usurpari: scilicet ut secundum
Cyrillum intelligatur Christum, etiam
secundum divinam naturam redire & credi
cere suam humilitatem ad æqualem
pristinam gloriæ, & ad dignitatem, potes-
tem ac gloriam primam.

7 2. Si de humana natura intelligatur, in-
telligimus tum felicitatem & beatitudinem
maximam humanæ naturæ. Sed negamus
inde inferri cœmunicationem infiniti al-
cujus attributi.

8 3. Et intelligimus regnum & dominium
Christi, quod ipsi tanquam mediatori con-
venit, ut sit rex noster & Dominus noster.
Sed has denominations pertinere non ad
tertium, sed ad secundum genus communi-
cationis idiomatum meminisse poterant:

statu controversiæ. At v. hîc distinctæ denomi-
nationes ejusmodi sunt explicandæ, quo-
modo eæ vel divinæ, vel humanæ naturæ
conveniant ratione officii, ut distinctè suū
cuiq; naturæ tribuatur. Nos ergo tam diu
negabimus consequentiam, donec proba-
verint sessionem ad dextrā Patris designare
& significare communicationem divinorū
attributorum per tertium illud communi-
cationis Idiomatum. Sed inferiùs fusiùs a-
genc de hac sessione ad dextram Patris,
quando de omnipræsentia humanæ Christi
naturæ sermo erit.

Era hactenus in eo fuit Gerhardus, ut do-
cerat: quod non solum dona quædam crea-
turalia finita, sed etiam verè divina & infinita
Christo sint communicata. Accedit nunc
ad posterius, ut demonstret, eam communi-
cationem factam esse humanæ naturæ. Ve-
rūm quia toto hoc contextu, assumptionem
fieri semper restrinxit ad humanā naturam,
nosq; argumentorum disceptationem o-
mnem huc direximus, poteramus superse-
deret operi & labori, ubi nova non addu-
cuntur. Sequemur tamen ductum ejus, &
quoad fieri potest, breviter & hic annota-
bimus, si quæ uberiorem requiriere vi-
dentur disquisitionem.

CAP. XXI.

Quomodo caro Christi dicitur vivifica?

Divina & infinita dona Christo communicata, secundum naturam humanam (id enim erat posterius illud) sed monstraturum porro affirmat noster C. hardus. Sed jam actum agit, nisi in pma idipsum jam ante demonstraverit: nec nam nos negamus communicationem idiomatum, si Christus secundum personam & suppositum intelligatur: sed ha erat primum genus communicationis idiomatum: videbimus verò quid ultra prof ratur.

Posteriorius, inquit, demonstramus: i.e. diserta carnis expressione Ioh. 6. 51. 54. si ubi caro Christi dicitur vivifica.

Resp. i. Nemo nostrum negavit unquam dici carnem Christi vivificam. Quod tan certum, ut propterea anathema dixerit Concilium Ephesinum anathematismo n. ii, qui idipsum negaverint. Si quis, inquit, non confiteretur carnem Domini vivificantem

tem esse, & propriam ipsius verbi Dei Patris, sed velut alterius præter ipsum, conjuncti eidem per dignitatem, aut quasi divinam habentis habitationem, ac non potius vivificatricem esse, quia facta est propria verbi, cuncta vivificare valentis, anathema sit. Sed negamus inde sequi tertium illud genus communicationis idiomatum, de quo disputatio est. Concedimus verò posse hanc prædicationem ad secundum genus communicationis idiomatum rectè referri. Caro enim Christi dicitur vivifica, ratione officii mediatoris, quatenus in nobis vivificantis Deitas, quæ per se est vivifica, utitur carne sibi propria tanquam organo & instrumento per quod in nobis est efficax. Ideoque idem nobis est judicium de vivificatione carnis Christi, quod est de miraculis: aliisque actionibus theantricis. Ita Cyrillus in Ioh. lib. 4. c. 11. in cap. 6. Iohannis cum, inquit, vivificans Dei Filius in carne habitaverit, ad suum bonum eam, id est, ad vitam reformavit, & totus (ut ita dicam) toti ineffabili modo unionis conjunctus, vivificantem ipsam effecit: quia natura vivificans est, propterea participantes hanc caro vivificat: ejicit enim mortem ab eis, & interitum penitus expellit,

Videant, an hæc Cyrilli sententia, re- 3
spon-

spondeat tertio ipsorum generi communicationis Idiomatum , secundum quod propria ab ipsis dicuntur communicari , non insint in humana natura subjectivè habitualiter, formaliter, essentialiter. Docenim **Cyrillus** hanc vim vivificandi can convenire per modum reformationis à vitam, per modum causæ efficientis, ita sit effecta vivificatrix. At verò resolutio & influxus effectivus non possit esse , quin aliquid à causa efficiente derivetur in subjectum , quod in eo insit vel subjectivè , vel alio quodam modum modorum, quos excludunt illi ab hoc tertio genere communicationis idiomatu.

4 Et Chryfost. homil. 45. in Ioban. quandoq; de hoc loco : si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum. Panem v., inquit, sine doctrinam hoc in loco, & salutē & fidē inservientem corpus suum dicit. Ucrumq; enim ammam fortiorem reddit. At alibi dicit: si quis sermonem meum audierit, mortem non gustabit. Ita Chryfost. Anne dicent, qui sermo ejus est vivificus: esse & hic factam sermoni ejus communicationem eam divini attributi infiniti & essentialis? Cernit Iob. 5. 24. & cap. 8. 51. 52. unde sua de proposito Chryfost. ita scriptum, ut verbi auditui & fidei tribuatur vita æterna, & ne mortem gustet.

gustemus. Vivificatio ergò & vis vivificandi; sed non essentiale aliquod attributum divinum. Negamus ergò vivificandi vim semper designare essentiale aliquod Deitatis proprium: sed quandoque accipi pro virtute quadam instrumentalī, per quam Deus tanquam per organum suum efficax est & operatur. Sic Evangelium est virtus Dei *Rom. 1. 16.* Ergone essentiale aliquod Dei attributum assignabimus Evangelio?

Dices: Aliter rem sese habere in natura humana Christi, & in Evangelio seu sermone Dei. *Esse* enim hoc instrumentum separatum: Illud verò instrumentum coniunctum, ut caro sit caro Dei propria. Farcimur i. dissimilitudinem in modo operandi. Interim Chrysost. locum explicat tam per doctrinam & fidem, quam per corpus 2. Id tamen recte inde sequitur, vim vivificandou semper denotare essentiale aliquod Dei attributum: ut propterea demonstrandum ipsi prius sit, quando de carne dicitur, accipi pro essentiali Dei attributo, non verò pro concessso, ut faciunt, sumendum.

Alias, qā caro in sacris quandoq; accipitur 6
pro cōcreto, nimirū pro homine, per synecdochen; ut quando dicitur *verbū caro factū,*

id

id est, homo factus est, s^ep^e alias: inde suut quidam Theologi respondeant, post hanc locutionem etiam intelligi non abstractivè, sed concretivè. Et certè eavdetur esse Concilii Ephesini sententia: enim Concilium contra Nestorium, quurgebat diversitatem personarum & ~~carne~~: at verò Concilium contrà disputabat, esse eundem, qui sit & Deus & homo, & ita tam divinas, quam humanas locutiones, Christo tanquam eidem persona supposito convenire. Et hi carnem sapient accipiunt pro homine. Id omnino manifestum est ex anathematismis in synodo Alexandrina primum scriptis & conclusis, & ad Nestorium missis, inde verò Concilio Ephesino denuò confirmatis, patet è collatione anathematismorum. Ita verò legitur in 2. anathematis. *Alexandri no:* si quis sunt, qui Deitatis verbum carniscundum ~~carne~~ unitum, & unum tantum cum sua carne Christum esse, eundem nimirum Deum simul & hominem non confitentur, anathema sit. Hic quodante carnem dixerat, p^ost explicat per hominem. Et in hunc modum rectè poterimus explicare, quod in Concilio Ephesino scriptum: non eam (carnem) ut hominis unius ex nobis estimare debemus: quomodo enim

enim juxta naturam suam vivificatrix esse
caro hominis poterit? sed ut verè propriam
esse factam, qui propter nos filius hominis
& factus & vocatus. Prout habetur in versio-
ne Concilii, quæ est apud Baron. anno C. 430 n. 55.
At vero natura sua esse vivificatricem hanc
carnem non dixerint, si in abstracto acci-
piatur: quod enim natura sua est vivifica-
trix, huic vis illa vivifica inest formaliter,
essentialiter, habitualiter, saltem subjective:
quod de communicatione horum proprio-
rum negant illi. Sin in Concreto dicatur,
verè dicere poterimus, esse hanc carnem
naturalia vivificatricem, hoc est, hunc ho-
minem, qui idem est Deus, qui natura vi-
tam habet in seipso, & natura sua est vivifi-
cans. Sed fuse prosecutus est Cyrilli sententiam
de communicatione & vivifica virtute carnis
Christi, Christianus Hessiander, qui liber commun-
dus est cum secundo volumine Theod. Beza, &
Hermannus Pacificus in thesibus de vivifica carne
Christi. Hic plura videat, qui voluerit,
quæ spectant hoc argu-
mentum.

— OS[O]S —

CAP.

CAP. XXII.

*De loco Johannis 5. v. 27
quod Pater judicium dederit
filio, quia filius est hominis.*

- 1 Porro probat secundum humanam naturam data Christo infinita dona: quia determinate docetur, quod potestas judicis data sit Christus, quia filius hominis est.
Secundo, inquit: ex particula determinata adjectione Johan. 5. 27. Pater dedit eis potestas faciendi judicium, ut, quia est filius hominis, sive ut est filius hominis.

- 2 Verum locus ille spectat officium predicatoris, cuiusmodi prædicationes ipsius referunt ad secundum genus communicationis idiomatum: officium vero consernire Christo secundum utramque naturam conjunctim quidem ratione personarum distincte tamen pro diversitate naturarum notum est, è regula Leonis, approbatum Concilio Chalcedonensi, è qua hoc secundum genus communicationis idiomatum construxerunt.

Sed dicas: Est adjecta particula determinativa ^{est}, quia filius hominis est. Ergo ratione humanæ naturæ convenit potestas judicii. Verum restrictiva illa, an intelligenda exclusivè, an verò inclusivè? si inclusivè intelligatur, quod & divina & humana natura coniunctim exerceant judicium illud, hoc ipsum est, quod volumus: officii regii esse judicium exercere secundum utramque naturam. Sin exclusivè intellectum velint, ut judicet humana natura, in consortium non admittendo divinam natum: dicemus & falsum id esse, & adversariationi officii Mediatoris, quod exerceatur secundum utramq; naturam.

Exposuit id nobis August. tract. 21. in Ioh. c. ad hunc locum: non pater, inquit, judicat quenquam, sed omne judicium dedit filio. Quando ergo Filius judicaturus est, Pater vacabit & non judicabit? quid est hoc? lego alio loco te dicentem: Ego non judico quenquam, est qui querat & judicet. Ioh. 3. 15. 30. De quo dicas, est qui querat & judicet, nisi de Patre? paulò post responderem, hoc dictum est, quia hominibus in judicio non apparebit nisi Filius. Pater occultuerit, Filius manifestus. In quo erit Filius manifestus? in forma, qua ascendit. Nam in forma Dei cum Patre occultus est,

in forma servi hominibus manifestus. Non ergo Pater judicat quenquam, sed in manifesto omne judicium dedit Filio. *Hoc enim dictum est, quia hominibus in iudicio non apparebit nisi Filius, sed manifesto. In quo manifesto iudicio Filius judicabit, quia ipse iudicandis apparebit.* *Vide eundem agust. tract. proxime sequenti 22. & contra sacerdotem Arian. c. 12.*

s 2. Ali quanto aliter distinguit hunc lucum Chrysost. homil. 38. in Iohann. Verba sunt: quia Filius hominis est, nolite hoc mirari. Paulus Samosatensis non sicut legit potestatem dedit ei iudicium facere, Filius hominis est: quod minimè sequitur. Non enim propterea accepit iudicium, quia homo est, nam nihil prohibuerunt homines homines iudices esse: sed quoniam ineffabilis illius substantia Filius est, iudex. Quamobrem ita loquendum. *Quia Filius hominis est, nolite hoc mirari.* Nam cum videretur id repugnare, & nihil aliud, quam purum hominem esse arbitrarentur, verba autem supra minem, ac etiam Angelos, & solius Dei hanc tollens objectionem, addit: nolite mirari hoc, quia Filius hominis est. Ita Chrysost. Hanc sententiam si sequi vellent, diceremus, particulam illam determinavam.

vam, non spectare id quod volunt, potestatem judicii datam Christo, secundum humanam naturam: sed determinativam eam particulam id docere, quod mirari non debeamus, filio datam esse potestatem judicii, quia filius hominis est: esse enim simul quoque Deum: quemadmodum paulo ante dixerat, mortui audient vocem Filii Dei.

Sed nos libenter h̄ic sequimur Bezae expositionem in notis majoribus ad hunc locum, qui interpretatur de apotelesmati personalium actionum, in quibus utraque natura ita concurrat, ut mere divina Christi deitati, humana ejusdem humanitati, συνόλως consideratae toti personæ tribuantur. Ita h̄ic Filius Dei habet vitam in semetipso, ejusque vocem audient mortui, eos iudicabit ille in forma humana conspicuus, & manifestus ad judicium veniet, in humano corpore apparens, hominibus dextris dicens: venire benedicti &c. dicens sinistris, ite in ignem æternum. Et hactenus tertium illud genus communicationis idiomatum controversum ē particula illa determinativa: an probari non poterit.

3. Quod si in his nolint acquiescere, audiunt Cyrillam ad hunc locum in Iohannem lib. 2. cap. 140. quem tanto h̄ic adduco libentius, quia

196 C.22. Quid Pater judic. ded. filio.
poterit utilis esse ad alia. Verba ejus sunt: Num
accommodeat, ut arbitor, atque deceat
propter incarnationis dispensationem, q
se humiliavit in similitudinem homin
factus, id ita esse dictum, affirmamus. V
rūm quoniam tu hæc simpliciora Ecclesie
dogmata negligis, & aliora curiosè qua
rens, rationibus tuis respondere acu
cogis: Primum istud dicimus, non necessa
riò, neque semper non habenti DATUM
nec major est semper, qui dat, quam qui
cipit. Quid enim respondebis, si Psalm
stam (Psalm.67.) audieris, dicentem: d
gloriam Deo? Gloriāne Deum carete p
tabis, aut maiores creatore creatos hu
nes arbitraberis, quia gloriam Deo affi
jubeantur? plena gloriæ Deitas est, etiam
nihil à nobis acceperit. Quod a. à se habet
id loco honoris accipit, non est minor pro
rea eo, qui obtulit. Quare nec Pater man
pprio filio est, quia ei totū judiciū dedet
Deinde considerandū diligenterius est, ga
dicare actus quidā potius est, quā substantia
Nam si non actus, sed substantia esset, cu
quis judicare cessaret, confessim etiam
esse cessaret: quod manifestè falso est.
Nihil ergo aliud judicare est, quam quidam
actus atq; operatio. Quid igitur Pater filio
suo dedit, si totum judicium ei præsumit
nihil aliud profectò, quam actum quendam

super eos, qui judicantur. Quomodo igitur major natura quam Filius, aut quid praebuit Filio, quod non habebat? nonne ipse liquidum dicit: omnia quae habet Pater mea sunt? quomodo igitur, inquires, datum sibi esse judicium, intelligemus? Audi quæso atque attende. Nam quemadmodum cum Deus Pater creare omnia possit, per Filium tamen, ut per virtutem suam id facit: sic cum judicare orbem queat, per Filium, ut per justitiam suam, id peragat. Veluti si quis diceret, ignem naturali suo calori cremandi potestatem dedisse, non longè aberraret à veritate: quia cremandi actus hoc modo perficitur. Sic datum esse judicium filio intelligentes, à diaboli laqueis non capiemur.

Eadem Cyrus.

Equibus nos sequentia: 1. Dari, non semper inferre dari non habenti. Ut propterea possit & ad divinam &c ad humanam natum referri. 2. Dari, non semper inferre dari in tempore: quod si enim id quoque potest dici dari filio, quod habet cum Patre ab æterno, non ergo semper inferre datinam in tempore, sed per generationem ab æterno. Eo sensu, quo scriptum: sicut pater habet vitam in semetipso, sic dedit & filio, vitam habere in semetipso. 3. Datum judicium, non inferre necessariò essentia-

198 C. 22. Quod Pater judic. ded. filio.

lem aliquam & infinitam Dei proprietatem: estenim actus transitorius, qui cessat per acto judicio. At vero non cessant proprietates illæ divinitæ essentiales & infinitae.

4. Si de aliquo essentiali intelligatur: modo quo omnia per Filium creavitur, quam per virtutem, absque communicatione eâ factâ humanæ naturæ in tempore ut quæcumque nondum erat: Ita judicat per Filium tanquam per esse entem sibi unitam.

9 Dices: obstat illud öti determinativum. Respondebimus hoc superadditum, quia Filius Dei, cuius vocem audient mortui, ut habent peritum hoc cap. v. 25. 28. apparebit sicut humanâ visibili & in ea visibili formâ exercebitur judicium. Videant qui volunt, a dictis posse extirri tertium illud contraversum genus Communicationis Idiomatum.

CAP.

CAP. XXIII.

In quo reliquorum argumentorum de Communicatione Idiomatum in genere summa, & breve examen proponitur.

Unus porro tertio loco circumstantiarum notationem, quibus digitus ad humanam Christianitatem intenditur Psal. 8.7. Joh. 3.35. Eph. 1.22. Apocal. 1.13. & cap. 5.5.6. &c 12.

Respondeamus Psal. 8.7. quod de homine in genere dicitur, constituisti eum super opera manuum tuarum: Heb. 2.8. ad Christum applicatur. Hoc et si de communi humanitate dictum est: Veruntamen propriè aptam ad Christum secundum carnem, dicit Chrys. homil. 4. epistola ad Hebreos. Id docet eleganter ad hunc locum Calvinus in Commentariis, & Beza in notis majoribus. De Christo vero intellectum locum secundum applicationem epistolæ ad Hebreos, demonstrare infinitam quandam potentiam, humanitati collatam doceant. Nos conse-

209 C. 23. Exam. argum. de comm. idiom.
quentiam negamus. Acturi ea de re in
inferius, quando de omnipotentiā humananā
collata tractabitur.

Huc pertinet etiam locus Iob. 3. 35. Pa-
diligit filium & omnia dedit in manū eju-
s. Ad quem breviter respondemus verbi Chrysostomi Harm. Evangelica cap. 30. ad hunc locum
Cyrillus, inquit, de divina natura in Christo
hæc intelligit, quod scilicet Pater Filio ge-
nerando, ac dando illi essentiam, omnia in
ipso dederit. Alii ita intelligunt, quod Christo secundum humanitatē Pater dederit
per gratiam omnem potentiam in exaltatione
in terra Matth. 18. 18. omnes enim creaturam
subjicit sub pedibus ejus. Psal. 8. 8. Heb. 2. 10.
Hæc vera sunt, inquit, sed simplicius est
de persona Christi in officio mediatoris in-
telligatur. Nam primum Pater dedit
omnem caritatem Iob. 17. 2; id est, ratione
genus humanum perditum, ut illud restitu-
meret & salvaret. Secundò, omnia ad ab-
solutem necessariam depositit in manum ejus.
Tertiò, quæ ad gubernationem & conser-
vationem Ecclesiæ pertinent, omnia hæc
Christo à Patre in manum data. Et He-
braismus ille sancte in genere significat, o-
mnia potestati ejus commissa: Sed rame
peculiarem emphasis phrasis hæc habet.
Est enim dulcissima descriptio Mediatoris.

quæ tranquam gemina in postrema hac Baptizæ concione diligenter observanda est. Omnia quæcunque ad vitam æternam necessaria sunt, Pater dedit. Sed per manum seu ē manū filii. Quid quæso 1. est in his, quod juvare possit fictitiam illam proprium communicationem? 2. Et unde doceatur ē textu digitum hīc intendi in humanam naturam? dē Filio enim id dictum est, quem diligit Pater.

Similis est ratio loci Eph. 1.22. Et omnia subiecit sub pedibus ejus: & ipsum dedit caput supra omnem Ecclesiam. Nec enim spectat locus tam naturam humanam, quam officium. Quod patet ex illis, quæ subjiciuntur verbis: omnia subiecit pedibus ejus, & ipsum dedit caput super omnem Ecclesiam. Quod officium est competens Christo secundum utramque natum.

Iacob Apoc. 1.13. docet, visum à Johanne in medio septem candelabrorum auterorum similem filio hominis. Quis dubitat Christum incarnatum præsentem esse suę Ecclesię? Sed quid hoc facit ad asserendam communicationem idiomatum eam, de qua sermo nobis est?

De loco Apoc. 5. dictum superius cap. 16.

IV. Ab exinanitione, inquit, & exaltatione

202 C.23.Exam. argum. de Comm. Idem.
connexione. Exaltatio describitur, ut eximam-
nis consequens & primum, Psal.8.6.7. Ps.111.
v.ult. Luc.24.26. Rom.14.9. Eph.1,20. Phil.
2.9. Heb.2.9. E. juxta eam naturam Chri-
stus competit, juxta quam exinanitus, hoc est, jux-
ta humanam naturam.

- 7 Sed haec t. quæstio non est: An exalta-
tio Christo conveniat secundum naturam hu-
manam: sed an per hanc exaltationem in-
feratur communicatio idiomatum pri-
orium divinorum infinitorum. Ignor-
atio ergo Elenchi est. Nec enim sat ad
demonstrare communicata esse dona
mira & illustria humanæ naturæ, sed ea
nam, quæ sunt verè divina & infinita Chri-
stus secundum humanam naturam esse
lata.
- 8 2. Et quia volunt exinanitionem mi-
modo convenire Christo secundum hu-
manam naturam; audiant, quod est in Corin-
thi Epistola tom.1.cap.1. in Epistola Cyrilli ad Tha-
byteros & Diaconos, ubi proponitur locus
Pauli Phil.2. inde quæ sequuntur, subjicien-
tur: quis obsecro ille est, qui in forma Dei
est, Deo se æquiparate, non rapinari ab-
tractus est: aut quomodo exinanitus est: an
qua demum ratione ad humilitatem scri-
bentque formam abjectus est? Sane qui-
num Dominum nostrum Jesum Christum

in duobus, in hominem videlicet & verbum, quod ex Deo natum est, divellunt, cum qui ex sacra virgine ortum ducit exinanitionem sustinuisse autumant, verbum autem, quod ex Patre natum est, nequaquam ut quod omnino ab eo leccernant. Verum si ita res habet, exponant illi nobis, quoniam modo hic in forma & æqualitate Patris aliquid extiterit; aut qua ratione, ut exinanitionis modum experiri posset, in id, quod non erat quandoque se demiserit? nam quod secundum se totum Patri æquale est, id, si secundum naturam suam consideratur, inter res creatas jure ceteri non potest. Qui natus is exinanitus est, qui suapte natura merus homo existens hominum more ex muliere prognatus est? Ex qua quæso emisentia, quæ communem hominis naturam excelleret, ut homo fieret sese demisit? aut quo tandem sensu formam servi, quam initio non habebat, sumpsisse perhibetur, qui secundum naturam inter servos habebat, perindeque ut unus ex nobis servitatis jugo premebatur. Ita Concilium Ephesinum.

Nihil hic apertius, quam exinanitionem convenire Christo secundum id quoque, de quo dicitur, quod æqualis Patris forma servi, quam non habebat, assumrit.

204 C.23.Exam. argum.de Comim. Idem
serit. At non potest de Christo dici, tam secundum humanam naturam, quam secundum divinam, quod aequalis Patri assumuit formam servi, quam non habebat. Humanæ enim naturæ non est assumere formam servi, sed assumi a λόγῳ in unitate personæ. Ergo exinanitio ea, de qua loquitur Paulus his verbis, non tam secundum naturam humanam, quam secundum divinam Christo rectè convenire dicendum ad eo que non omnis exinanitio a divinitate expellenda, adeo que non exaltatio omnibus.

10 Aliâs libenter concedimus dicto in Phil. 2. præter exinanitionem eam, quæ divinæ naturæ est, suam etiam exinanitionem humanæ naturæ ascribi, eandemque consequentem exaltationem.

Ideoque Theologi nostri distincte loquuntur de exaltatione vel divinæ, vel humanæ naturæ. Exaltationem docent convenire divinæ naturæ non absolute, & secundum seipsam consideratae: ita enim natura infinitæ perfectionis non admittit incrementum, vel decrementum aliquod, secundum quod dicatur, vel humiliari vel exaltari: sed relatè in ordine ad officium & ad carnem, quando assumuit formam servi & in ea ita patitur, ut passio ramen personæ affici-

asscribarur: recteque sit à Paulo dictum, Dominum gloriæ esse crucifixum, quæ certè humiliatio divinæ naturæ est maxima. Et contrà exaltatio seu glorificatio intelligitur gloriæ ad tempus in carne latentis, & λόγῳ, ut loquitur Irenæus, quiescentis manifestatio arque patefactio, de qua disputavimus superius ad locum Ioh. 17.16. exponente ita Brentio & aliis.

Ait humanæ naturæ convenit exaltatio non tantum relatè, sed & absolute, quatenus in seipsa glorificatur, & collatæ sunt ipsi qualitates, dona, charismata, accidentia naturæ humanæ ratione gloriæ, in quam translata est convenientia, ut non tantum posuerit infirmitates naturæ nostræ, sed & acceptet gloriam, majestatem, potentiam, summamque felicitatem & beatitudinem animæ ac corporis, quemadmodum de his donis & charismatis in humanam naturam collatis apud nos disputatio non est. Ex iis vero locis, qui adducuntur, libenter concedimus, consecutam esse exinanitionem, exaltationem, nec negamus factam esse exaltationem naturæ humanæ. Et concedimus doceri antecedens Psal. 8.6.7. Psal. 110.7. Luc. 24.26. Rom. 14.9. Eph. 1.20. Phil. 2.8.9. Heb. 2.19. cundem nimirum esse & exinanitum & exaltatum, & præcessisse exinanitione-

206 C. 23. Exam. argum. de Comm. Idiom.
nitionem, subsecutam exaltationem. Ne-
gamus vero inde probari realem illam pri-
ororum divinorum infinitorum commu-
nicationem, de qua quæstio est. Elenchus
ergo consequentis est.

12 V. A præstantioris nominis collatione am-
mentatur: Secundum quam naturam Christi
Angelis præstantior factus, & præstantius illu-
men sortitus, juxta eandem etiam divinam
infinitam gloriam accepit.

Atqui secundum humanam naturam an-
gelis præstantior factus Hebr. 1. 4. Phil. 1.
Ergo.

13 Assumptum inter nos controversum no-
est, ipsis etiam fatentibus, qui nos-
cum contendunt in hoc negotio. In
Apologia Concord. cap. 1. citavimus super
capite 6. ipsorum verba; Sie gesiehen / Mi-
die angenommene menschliche natur
Christo/ über ihre natürliche/wesentliche
Geschäften/von wegen der persönlichen
einigung vnd glorification oder erhöhung
empfangen habe hohe übernatürliche/him-
mische Herrlichkeit. Aber solches alles ve-
stehen sie nur von den finitis qualitatibus &
douis creatis, von endlichen vnd erschaffu-
nen gaben/die der menschlichen natur he-
tualiter vnd formaliter inhæriten/damit se
aller Engel vnd heiligen menschen gäbe
numero

numero & gradib: vbertresse / welche lehr aber
wen weit dz jenige noch nicht erreicht davon die
schrift in hoc genere enūciationū redet. Dz
christliche Concordienbuch bezeuge vñ gibt
ausdrücklich nach / dz die menschliche natur in
Christo von wegen der persönlichen vereini-
gung vnd erhöhung viele / ja vnzählche gaben
empfangen habe / die ihr auch habitualiter
inhaben / welche aller Engel vnd heiligen
menschen gabe in vielwegen weit vbertressen.
Aber da scheiden wir vns von einander / daß
vber die wesentliche vnd natürliche eigen-
schaffen / vnd auch vber die dona habitualia,
auch göttliche eigenschaften oder göttliche
Majestät solle mitgerheilet oder gegeben wor-
den seyn / das verneinen sie mit gewalt.

E quibus nos sequentia deducimus : 13
Quod scilicet i. utrinque inter nos conve-
nit, Collata in humanam Christi naturam
dona numero & gradibus multum supe-
rioria, omnium Angelorum & sanctorum
hominum dona. At vero non convenit de
collatis proprietatib. infinitis divinis. Non
ergo ex eo, quod præstantior Angelis factus
& præstantius illis nomen sortitus, recte &
evidenter infertur, communicatio idioma-
tum inter nos controversa. Hinc concessa
assumptione, propositionem negamus,
nondum probatam hactenus. Ratio nega-
tionis

208 C.23.Exam.argum.de Comm. Iden-
tationis evidentior est, quoniam ipsi con-
dunt verbis superius allegatis, quod doce-
na, qua docetur, quod humana natura
mero & gradibus antecellar omnium
gelorum & sanctissimorum hominum
nis, longe lateque non attingat id ipsum,
quo scriptura loquatur in hoc genere em-
ciationum. Non itaque licebit è diverso
hoc genere *μεταβαλειν eis ἀπὸ γένους*, ad
ipsum ex hoc genere demonstrandum.

24 VI. Sextum argumentum desumitur
temporis determinatione. *Quia in tempore
Christo data dicuntur, non possunt secundum hu-
manitatem ipsi data dici, quia juxta Deitatem non
habet ab aeterno. Iam vero dona illa in
in tempore Christo dicuntur data* Dan. 7.13, 1.
9.24. Ioh. 17.1. &c.

De propositione agendum prius, hinc
assumptione dicemus. Propositio crypta
est: resolvenda igitur. *Quia in tempore
Christo data dicuntur aut secundum Dei-
tatem ipsi data dicuntur, aut secundum hu-
manitatem. Subsumit author: At non
secundum Deitatem, secundum humani-
tatem igitur.*

25 Sed t. non esse propositionem hanc im-
mediatam constare poterat è Chemniti.
Ejus verba *ad locum Ioh. 3.35. citavimus in
Harmonia, qui tria ponit membra, intelleximus*

posse locum, vel secundūm Deitatem ab
eterno, vel secundūm humanitatem, vel de
persona Christi in officio Mediatoris. Est
eigō tertium aliquid, præter Deitatem &
humanitatem, scilicet persona considerata
ratione officii Mediatoris. Et ita secun-
dūm divinitatem absolute & in se conside-
rā non est opus, dare quicquam Christo,
infinite enim perfectionis est, non indiga-
cujsquam, ad eam perficiendam: & con-
cedimus libenter, humanæ naturæ collata
esse dona numero & gradibus multum su-
perantia omnium Angelorum & sancto-
rum hominum dona: tertium tamen simul
asserimus, dici quædam Christo data, quæ
spectent personam ratione officii mediato-
ris, prærente nobis hac in parte Chemnitio
his verbis: simplicius est, si de persona Chri-
sti in officio Mediatoris intelligatur.

Et ita officio interpretatur Athanasius ¹⁶
in traditu; omnia mibi tradita sunt à Patre,
editio Basiliensis, Anno 1564. pag. 290. ad
hunc ipsam locum Matth. 11. 27. & Ioh. 3. 35.
Non, inquit, Dominatus in res creatas,
aut imperium naturæ istis vocibus innuitur,
sed significatio non nulla dispensationis de-
notatur. Et paulò post: sub iis verbis dispen-
satio terum per carnem gerendarum signi-
ficatur. Quod quid sit declarat: Deus ho-

minum amator, ac nolens perire hominem
ad suam imaginem conditum, in his
verba locutus est: Quem emittam? & quod
proficiscetur? omnibus obticentibus, locu-
tus est Filius: Ecce ego, emitte me. Quo
tempore illi respondit Pater, vade ergo
tum, *inquit*, dedit illi hominem, ut ipse
verbum caro fieret, carnemque assumam
omnibus instauraret. Tradita enim sibi
illi, ut medico, & ut vita, & ut luci, & ut
rationi. Postquam igitur illi sunt tradita
omnia, & factus est homo, correcta sum-
ma &c. Consentit, *inquit*, cum illis etiam
illud dictum 1. Ioh. 3: omnia dedit in nos
eius, dedit enim, ut quemadmodum
eum facta sunt, ita in eosefici omnia
sunt. Non enim ut ex paupere diversi
ret: neque ut qui non haberet potestam
acciperet, assumit omnia. Absit! Si
quod omnia, ut Salvator instauraret. Et
tendit, quod freques est apud Athanatum
Quod, quae accepit Christus, pro nobis
ceperit, ut ab eius manu, (*ut superius em-
loquebatur Chemnitius*), nos habemus omnia ac-
perimus. Ita oratione 2. Contra Ariani
propter nos igitur gloriam postulabat,
illud accepit, & illud donavit, & illud exal-
vit, id est dictum est, ut nos acciperemus, ut
donaretur, ut nos exaltaremur in eo. Si

hobis accepit: Ergò dare & accipere illud, spectat officium; & si accepit, quod nobis daret, non ergò accepit proprietates essentiales infinitas, quas nobis non dedit: Clarè enim testatur Ioh.17. & ego gloriam, quam dedisti mihi, dedi & illis, ut superius idem annotavimus. Meminisse poterit unus è Professoribus Marpurgensibus Theologis, quod hunc Athanasii locum ipsi exhibetur in bibliotheca Academica. Ad quem respondebat tum: Esse locum altioris indaginis & considerationis. Sed omnino certum, quod tollat Athanasius hoc ipso opinionem ipsorum. Nam Athanasius non ita generaliter loquitur, ut ipsi volunt, sed strictius. Hæc enī ejus verba sunt *contra Arianos sermonē 4. pag. 252:* Ideo quicquid post hominem sumptum, humanitū loquitur, ea omnia par est humanitati scribi.

2. Ethinc *Cyrillus in hunc locum tempore 17
rati stilum: Obliti estis, inquit, ea quæ scripta
sunt, congruis temporibus attribuenda, &
ea quæ divinitati minus convenient, incar-
nationis tribuenda temporibus, et si forte
dicantur de unigenito: ita Dialog. de Trinita-
te lib.3. pag. 396. edit. Paris. anno 1572. Et ex-
plicat exemplo è Psalmo 9. 21. Constitue,
Dominē Legislatorem super illis, sciant*

gentes, quod homines sint. Quid, impedit opinari & dicere, quod Deus & homo voluerit, Regem ac legislatorem substantialiter existentem filium, id quod demonstrare hominibus? Nec tamen co, quod cōperit propterea regnare, si quod permisericet quodammodo illis potest legem ponere, & quod voluerit propter sceptris ejus subjugare eos, qui per eum, quo colebant multos Deos, à potestate & principatu sub ipso exciderant. Illustrat exemplo radiorum subito incidentium in locum tenebrosum. Et subjungit paulò post: Igitur quid illi nobis, tanquam inexpugnabilem murum opponunt, si filium constitutum esse legislatorem, etiam regem à Deo & Patre, quamvis legislator sit, minimè tunc cōperit iniuriam quando ostendit gloriam naturalem, postea constitutionibus propriis, etiam gloriam: sed quod debuerit turmas subjungit significarit, quod simul approbat & annobat Deus Pater, qui solus jam superioribus temporibus Israëlis cervicem etiam divinis legibus, subjugabat. Explicat ergo Cœrillus hunc locum de manifestatione, quod ostenderit gloriam naturalem tempore incarnationis, quando regnum ejus non tam super populum Israëliticum, sed

super turmas gentium extenderit. Idque explicat de regio officio, quod spectat Christum, non secundum humanitatem tantum, sed simul secundum naturam divinam.

Vide eundem Cyrillū lib.i.de Trinitate pag.356.

Nosigitur de Christo sequentem in modum loquimur: 1. Dicimus, datum Christum ipsum & missum in tempore, ut esset noster mediator & salvator Ioh. 3. 16. 34. Rom. 8. 32. Gal. 4. 4. Hæc datio est ad officium, quod perficitur secundum utramque naturam.

2. Itaq; data Christo secundum utramq; naturam, quæ erant ad hoc officium consummandum & perficiendum necessaria. Et ita λόγω erat necessariū, nō absolutè ad esse, sed ad officium, corpus ex ordinatione divina. Inde scriptum Heb.10.5. ideo ingrediens mundum dicit: Corpus aptasti. Cui? mihi: ingredienti in mundum, qui jam erat ab æterno, & nunc primum mundum ingreditur. Aptatio ergo hæc corporis convenit Christo λόγω secundum divinam naturam, secundum quam & assumpsit corpus, & hoc ipsum datum & aptatum ei dicitur, tanquam necessarium, ut esset oblatio & victima pro peccato, & ea de causa dicitur hoc corpus proprium & suum, ut recte suo sanguine dicatur redemisse

214 C.23. Exam. argum. de Comm. Idiom.
Ecclesiam Deus. Non igitur abhorret au-
ritate in universum, posse Christo in tempo-
re aliquid dari secundum naturam di-
nam, accipiendo aliquid in tempore, quo
non habuit, quia accepit corpus non
perfectionem sti esse, sed ut posset sustine
officium mediatoris.

20 3. Et quia Christus est mediator secu-
dum utramque naturam: ita non tantum
ut dicebamus, dantur quædam & accipi-
quæ ad hoc officium sunt necessaria, secu-
dum naturam divinam, sed & secundi-
naturam humanam: & accipit quæ
ratione personæ secundum quam medi-
noster est: quemadmodum ex Athanasi-
citabamus, quod pro nobis sanctificam
pro nobis acceperit dona etiam, quæ de
hominibus. Eph 4.8.

21 4. Aliâs quosdam etiam locos, de iis qui
Christo data dicuntur, explicant Patres
secundum generationem, quæ est ab æterni-
ut superioris è Chemnitio dicebamus. Cy-
lum locum Ioban. 3.35. intelligere de divi-
natura in Christo, quod scil. pater filium ge-
nerando ac dando illi essentiam, omnia in
dederit. In quam sententiam etiam inten-
tatur Chrysostomus in cap. Matth. 11. homil.;
in Iob. homil. 79.1. Cor. hom. 40.

22 5. Data etiam dicuntur quædam Christi
secundum divinam naturam, ratione man-

festationis & declarationis in tempore. In quem modum *hoc ipso cap:* allegabamus *Cyrillum in Dialog. de Trinitate. lib.3.* & alias *Brentium in Exeg.ad cap.17.Ioh.Vide quæ cap.21.* *allegavimus de verbo Datur è Cyrillo in Ioh. lib.2.cap.140.ad locum.Ioh.5.v.27.*

6. Concedimus etiam, omnia data esse 23 Christo secundūm humanam naturam, per gratiam unionis. Quia enim divina natura est in indivisiibili posita, sit inde, ut se ipsam communicando, & inhabitando Christi corpori, per gratiam unionis, cum natura simul sint communicata & unita naturæ humanæ omnia, quæ complectit natura divina, ut superius concessimus sæpius.

7. Tandem inter dona etiam ea Christi 24 refutimus *χαρισματα* & prærogativas insignes in humanam naturam collatas, præstantiores etiam omnium Angelorum & sanctorum hominum donis, de quibus non controverti constat utrinque.

Ex his jam potest fieri judicium de propositione. Qua 1. negatur potuisse quicquam dari Christo in tempore secundūm divinam naturam, & 2. tertium quoddam, præter divinam & humanam naturam, distinctè consideratas, ostenditur, persona scilicet ratione officii considerata, secundūm

216 C.23.Exam.argum.de Comm.Idiom.

dùm quam Christo & datum aliquid fucie,
& is acceperit.

26 Ad assumptionem nunc accedamus. De
loco. Joh. 17. fusè egimus superius c. 16. Dan.
7. 13. 14. loquitur de regno Christi in Eccle-
sia, quod spectat officium Christi regium
secundùm utramque naturam. De quo
loco Augustinus contra Faustum Manichaum
lib. 12. cap. 44. Quis non eundem salvato-
rem agnoscat apud Danielem, cum antiquo
dierum offertur filius hominis, & accipit re-
gnum sine fine, ut serviant ei omnes gentes.

27 Dices, sermonem esse de humana natum,
quia mentio fiat filii hominis. Negamus
rectè deduci argumentum à concreto ad
abstractum. Quomodo consequens va-
est. Joh. 3. 13. filium hominis tum loquentem
in terris cum Nicodemo, & descendisse de
cælo, & esse in cælo : Ergò humana natum
descendit de cælo, & jam tum humana na-
tura erat in cælo : quod per communica-
tionem idiomatum propter unitatem per-
sonæ dictum interpretatur Augustinus
contra sermonem Arianorum cap. 8. quod genus
communicationis primum est, non tertium
hoc fictitium.

28 Dan. 9. 24. Nihil video, quod ad præsens
negotium faciat, nisi quod de ungendo san-
cto sanctorum dicitur: Et ungetur san-
ctus

& us sanctorum: cætera enim, quæ eo versu sunt, officium Mediatoris spectant. De qua unctione quid sentiendū diximus supra.c.15.

VII. De septimo, desumpto à Deitatis conditione.

Divina natura est immutabilis, perfectissima, autolesatη, αυταρχης. Ergo per unionem in tempore factam, & per exaltationem dies carnis secundam, ipsi addi nihil potuit.

Ad hoc jam aliquoties respondimus, di- 30
stinguendo Deitatem vel absolutè & in se consideratam, vel in ordine ad officium & ad nos. Deo absolutè & in se considerato, tanquam enti infinitæ perfectionis, nec accedere, nec decedere quicquam potest, quod ejus essentiam vel augeat, vel minuat. Dicit tamen Christus de Patre Ioh. 17.4.6. Ego te glorificavi super terram, manifestavi nomen tuum hominibus: Et Psalmistam audivimus superius, dicentem Psalm. 67. Date gloriam Deo, & Cyrillo in Ioh. lib. 2. cap. 140. Et data Christo quædam, inquit omnia, quæ spectant officium mediatoris, jam aliquoties diximus, è *Chemnitio in harmonia Evangelica cap. 30.* ut propterea inde nulla difficultas nobis nascatur.

VIII. Octavum argumentum ex finis 31
consideratione desumptum est: *Quæ Christus in tempore data sunt, eo fine data sunt, ut Christus*

officium mediatorium exequeretur. Iam vel Christus secundum Deitatem per essentiam aeterno obtinet divinam potentiam & evagyan ad officii mediatoris opera requisita. Ergo non fuit opus, ut secundum divinam naturam quam in tempore ipse daretur.

32 Hic Elenchus est à dicto simpliciter, ad dictum secundum quid. Habet omnino Christus ab aeterno regnum jure creationis. In specie vero in tempore ipse datum regnum, quoad Ecclesiaz latitudinem & amplitudinem, quae ad hoc usq; tempus angustis finibus & terminis inclusa, à temporis consummati officii mediatoris sese extendit per universum orbem terrarum, ut super ea de re vidimus *Cyrillum in Dialog. de infinitat. lib. 3. ad Psalm. 9. 21. Constitue Domini Legislatorem super eos.* 2. Et hinc *Chrysostom. Cor. 15. homil. 39. docet, regna Dei scriptura* duo novit: alterum adoptionis & familiaritatis, alterum creationis. Omnium igitur Judæorum, Ethnicorum, Dæmonum & adversariorum opificii & creationis lege rex est: fidelium vero & ultrò se committentium subjectorumque, familiaritate & cura. Hoc regnum etiam principium habere dicitur. De hoc enim *Psal. 2. postula, inquit, à me & dabo tibi genites hereditatem tuam.*

De proximè sequentibus jam antedixi- 33
mus.

De nono argumento, à divinitatis inhab-
itatione *Coloff. 2.9. cap. 14.*

De decimo ex Spiritus Sancti unctione
cap. 15.

De undecimo ex collocatione ad dex-
tram Dei *cap. 19.*

De duodecimo ex gratiæ adjectione
sæpius, & in specie *de loco*
Phil. 2. 9. superius hoc ipso cap. quando a-
gebamus de exaltatione: ut propterea
opus non sit, eadem otiosè à nobis re-
peti.

Tandem decimo tertio & ultimò, Do-
minium illud de quo mentio fit *Act. 2. 36.* 34
quando dicit Petrus: Certissimè sciat
omnis domus Israël, quia & Dominum
eum, & Christum fecit Deus hunc Jesum,
quem vos crucifixistis. Loquitur is de
dominio ratione officii mediatoris, se-
cundùm quod specialiter is est Christus
& Messias: Ita & speciali ratione Domi-
nus & caput suæ Ecclesiæ. De quo Do-
minio supra etiam diximus ad locum
Eph. 1. 22. omnia subjecit sub pedibus ejus, &
ipsum dedit caput super omnem Ecclesiam.
Ideoque qui Dominus est, per naturam
omnium

omnium rerum, per œconomiam & di-
pensionem obtinet specialiter Domi-
nium in Ecclesiam, quam à jugo servitus
liberavit, & in pristinam libertatem resti-
tuit, ut paulò ante ita cum Athanasio di-
stinximus dominatum Christi, è tradita
Omnia mihi tradita sunt à Patre. Vide ad hunc
locum Franciscum Iunium defens. 3. de S. Trini-
*cap. 5. pag. 179. 180. ubi hic locus egregie ex-
peditatur.*

Et hactenus de communicatione di-
norum idiomatum in genere argumentum
examinavimus. Nunc de communica-
tione divinorum idiomatum in specie eum
erit agendum, ubi breviores erimus
quia magnam argumentorum
partem jam excus-
imus.

diom.

& di-
Domi-
ervimus
m reli-
asio d-
traditio
ad bun-
S. Trini-
giè exp.

e divi-
um en-
nicatio-
e con-
nus
m

AP.

CAP. XXIV.

*An humanae Christi nature
communicata sit potentia ve-
rè divina & infi-
nita?*

DE Communicatione Idiomatum di-
vinorum quinque ponit theses, qua-
rum prima hæc est: *Christo homini sive*
secundum humanam naturam data
est potentia verè divina & infinita.
Et pro antithesi habet, quod docet Bellarm.
lib. 3. de Christo, cap. 16. potentia, collata
Christi humanitati, non est absolutè omni-
potentia. Habetque pro æquipollenti-
bus: Christo homini datam esse potentiam
verè divinam & infinitam (quod nos alias
secundum primum genus communicatio-
nis idiomatum verè dici non negamus.)
Et Christi humanitati datam esse & collat-
tam hanc ipsam potentiam essentialiem,
quod simpliciter negamus.

Quatuor argumenta pro sua opinione 2
addu-

adducit: quorum primum è scriptura videtur esse desumptum. nostram, inquit, sententiam demonstramus, i. ex clarissimis scripturæ dictis Dan. 7.13. 14. (Confer Dan. 4.3; & c.6.26.) Matth. 28.18. (Confer Luc. 22.69; Ioh. 17.2. (Confer Num. 16.22. cap. 26.22, c. 27.16. Ier. 32.27.) Apoc. 5.12. & 13.

3 De loco Dan. 7.13.14. diximus, cum à nobis intelligi de regno Ecclesiæ, quod spectat officium Christi tanquam regis, secundum utramque naturam: idque regnum collatum Christo Filio hominis mediatori & salvatori nostro: & diximus, esse hoc regnum non dominatum illum naturaliter, sed dominatum ὀικονομίας & dispensationis ex Athanasio: Regnum, quod spectat latitudinem & amplitudinem domini, sub quo omnes populi, tribus & linguis serviant, quod erat ferè ad Judæos jam antiquum contractum, è Cyrillo. Regnum adoptionis, familiaritatis, curæ specialis fidelium, & ultrò se committentium, & sponte subiectorum, è Chrysostomo: adeoq; non separatum, distinctum tamen à regno, quod obtinet jure creationis in dæmones etiam, & in impios: ideoque regnum non humanum, sed quod habet potestatem æternam, quod non auferetur, & regnum, quod non corrupetur. Est enim regnum Dei, & Fili

Dei unigeniti, ejusdemque hominis: regnum, quod convenit personæ, quæ est verus Deus, benedictus in secula, regnum mediatoris nostri non secundum humanam tantum, sed & secundum divinam naturam. Regnum quod durabit, in ea etiam vita, quam ex fide Apostolici symboli credimus esse æternam. Et ob hanc causam superius allegavi sententiam Francisci Junii e defens. 3. de sancta Trinitate sect. 5, pag. 180. Christum, inquit, esse Dominum, de persona ipsius secundum naturam utramq;, est verissimum: secundum divinam Dominus est ab æterno essentiali dominatu, qui Filio cum Patre & Spiritu Sancto communis est: & Dominus dispensativus proprio ac personali dominatu, in tempore Ecclesiæ Patre datus. Secundum humanitatem Dominus est, non priore illo dominatu (est enim Deitatis proprius & incomunicabilis) sed posteriore, Dominus à Patre factus per gratiam unionis, (ut vocant) in unitate personæ voluntaria dispensatione. Eadem planè ratione, Christum regem, qua Dominum appellamus, ut Deus est, & ut Θεόν Θεωπότης. Nondum ergo probata communicatio idiomatis essentialis, sed & attributi personalis ratione officii, quod pertinet ad secundum genus communica-

224 C.24. De potentia hum. Chr. nature.
municationis idiomatum ab ipsis positum;
adeoque pro diversitate naturarum di-
stè consideratur.

¶ Collatio cum loco Dan. 4.31. & cap. 6.26.
ad rem nihil facit: habet enim hoc regnum
Christi in Ecclesiam multa cum regno es-
sentiali communia, quia est dominatus
principatus, omni Angelorum & hominum
dominatu superior: dominatus nempe in
Ecclesiam, quo & hanc vocat, & colligit, &
gubernat, & tuetur & defendit, non in ha-
tantum, sed & in futura vita. Et frequen-
tia, in rebus excellentissimis adhiberi
nomina communia. Et si exactè rem-
limus considerare, verba Regis sunt
dum habentis perfectam divini regni no-
tiā & cognitionem, sed eam, quam dicit
vero & justo Dei, justitiam misericor-
diā temperantis, cognoverat: cum comm.
Athanaſius, Cyriſſus, Chryſoſt. distingua-
regnum essentialis dominatus ratione cri-
tionis, à regno œconomiae & dispensationis.
Et August. in lib. 83. quæſitionum quæſt. 69. regni
eius ſunt, in quibus nunc regnat per fidem:
Aliter enim dicitur regnum Christi secun-
dum potestatem divinitatis, secundum
quod ei cuncta creatura ſubiecta eſt, & al-
ter regnum eius dicitur Ecclesia, secundum
proprietatem fidei, quæ in illo eſt, secun-
dum

dum quod erat, qui dicit, posside nos. Quam specialem regni Christi rationem nondum agnoverat Nebucadnezar, quia recens ad Dei notitiam accesserat. Distingue vero eam diversitatem regni Patres, quibus nota est ratio Ecclesiae. Propterea in vocibus quibusdam, utriusque regno communibus, inferenda non est utiusque regni, & essentialis, & spectantis officium mediatoris, confusio.

Porro adducitur locus Matth. 28. 18. quem confert cum loco Luc. 22. 69: Ex hoc erit filius hominis sedens a dextris virtutis Dei: Defensione Christi ad dextram virtutis Dei, egimus superius cap. 17. & fatemur libenter, hanc sessione intelligi non tantum felicitatem & beatitudinem maximam humanae naturae Christi, sed & regnum & dominium Christi, quod ipsi tanquam mediatori convenit, ut sit rex & Dominus noster. Et libenter amplectimur, quod scriptum in Augst. Conf art. 3. Ascendit ad ccelos, ut sedeat ad dextram Patris, & perpetuo regnet & dominetur omnibus creaturis. Sed hoc regnum & dominium pertinet ad secundum genus communicationis idiomaticum, siquidem ita placet distinguere, non ad tertium illud controversum. Quia enim hoc regnum est conjunctum cum actu gubernati-

bernationis, dici nequit, quod non insit for
maliter, habitualiter, subjectivè in eo, quo
agere dicitur, ut si actus gubernationis,
in specie Ecclesiæ & judicii Christo con-
nit secundùm utramque naturam, emanans
& profluens ab hac potestate, actus est in
divinæ tantum, sed & humanæ naturæ, be-
& illi proportionaliter necessariò insit, i-
ta omnium rectissimè explicatur in
Matth. 28.18. de potestate officij, quem
modum superius de regno & dominio
quoties docuimus.

6 Et ita exponit Theophyl. in enarrationib.
hunc locum: *Data est mihi omnis po-
tastas in cœlo & in terra,* hoc-
dem hunc sensum habet. Habui quidem
sicut Deus & opifex potestatem omnium.
Quin omnia serviūt tibi, dixit ad eū Dm
(*Psal. 115.*) sed voluntariam subjectionem
non habui, quam nunc habitatus sum, i-
jecta enim erunt mihi omnia. Quod
quidem per crucem vici eum, qui potest
tem habet mortis. Duplex enim est ob-
dientia & subjectione, involuntaria, scilicet
secundùm quod omnes sumus servi Dm:
etiam Dæmones ipsi, & voluntaria, quia
modo Paulus erat servus Christi. Cu-
prius omnia obedientiam involuntariam

exhiberent, & salvator omnium potesta-
tem quasi dimidiatam haberet: post cru-
cem, cum Dei cognitio innotesceret omni-
bus, habuit etiam voluntariè obedientes o-
mnes, qui subiecti fuerunt. Merito igi-
nus dicit Christus: Nunc accepi potesta-
tem omnem, priùs enim partiaria potestas
mihi erat, eò quod præter voluntatem mihi
velutifactori serviebant: nunc autem cum
homines sponte & scientes mihi serviant,
omnis & integra potestas mihi data est.
Et hæc interpretatio de officii potestate,
responderet consequentibus: Euntes ergo
docete omnes gentes. Ubi particula illa-
tiva. Ergo, docet, quod potestas Ecclesiæ,
qua ad Judæos hactenus erat restricta,
nunc ad omnes gentes sit extendenda &
explicanda. Et certè hanc potestatem
exercit Christus in Ecclesia, ut propterea
non possit esse ea, quæ non insit humanæ
naturaliter, habitualiter, subiectivè:
qualis singitur potestas ea tertii generis
Communicationis Idiomatum. Brevita-
tis studio alias explicationes nunc præ-
tereo.

Micah Job. 17. 2. concedimus, datum esse 7.
Christo potestatem omnis carnis, quam
habet per naturam, ut Deus. In specie vero
ut salvator, ut det vitam æternam eis, quos

Pater dedit ei. Et in contrarium nihil
collatio. *Num. 16. 22.* & *cap. 27. 16. Ier. 32. 17.*
ubi Deo tribuitur, quod sit Deus Spiritus
& Dominus Deus universæ carnis. Ne
& hanc potestatem non denegamus Chri-
sto, habenti eam potestatem in omnem
nem per naturam, quia Filius Dei est epi-
dem cum Patre maiestatis, & subordin-
ta huic est potestas mediatoria in eos, q
sunt ipsi specialiter à Patre dati, ut oves
Ioh. 10. 29. & ut eis det vitam æternam
Ioh. c. 17. 2. ut propterea hæc potestas spec-
ialis non sit separata, sed quoad circumst-
tias, & speciales conditiones distincta-
testate illa universalis. *Vide quæ aliás dixi*
hunc locum, & ad locum *Apoc. 5. 12. 13.* *in*
cap. 16.

8 Secundum argumentum desumptum
ex descriptione potentiae communica-
Psal. 8. 7. 1. Cor. 15. 27. Heb. 2. 8. Matth. 11.
Ioh. 3. 35. Eph. 1. 20. 21. 22. De quibus ha-
egimus *cap. 20.* ut non opus sit ea re-
tere.

9 Tertium est, ex potentiae illius effectu
quæ sunt: operatio miraculorum, expul-
sionem dæmonum, administratio extremi iude-
citionum subjectio &c. *Luc. 4. 36. cap. 9.*
Ioh. 5. 27. Act. 10. 38. Phil. 3. 21. &c. De lo-
Ioh. 5. 27. egimus satis prolixè. *cap. 21.*

In reliquis tria attingit: operationem miraculorum, ejectionem dæmoniorum & operationem virtutis suæ, quâ etiam possit subjecere sibi omnia. Sed hæc nihil ad persens. Operatio miraculosa & ejectione dæmoniorum pertinent ad secundum ipsorum genus Communicationis Idiomatum. Certe, inquit Athanasius contra Arianos, sermo. 4. pag. 145. editionis Basiliensis anno 1564. cum necessitas requirebat, ut locrum Petri febriendem excitarit, humano quidem more manum extendit, divinitus autem morbum compescuit: & in cæro à nativitate humanum è carne emisit patum, divinitus autem oculos aperuit per lutum. In Lazaro autem vocem quidem ut homo edidit, divinitus tamen, ut Deus, eundem à mortuis excitavit. Similis ratio est de ejectione dæmoniorum, ad quam asserendam, non adducit fictitiam hanc communicationem, sed docet se Spiritu Dei ejicere dæmones, Matth. 12. 28. & in digito Dei Luc. 11. 20. Unde Athan. oratione 2. contra Arianos pag. 155: Ecce tibi Spiritus datorem, in Spiritu se asserentem, ejicere dæmonia: quæ verba nihil aliud sibi volunt, nisi ratione carnis id dicuntur, sed quod non idonea satis, neq; efficaciat humana natura, ut per se dæ-

250 C. 24. De potentia hum. Chr. natura.
monia sine præsidio Spiritus ejiceret. Il-
veluti homo hoc verbum prolocutus es
sin autem ego in Spiritu ejicio dæmons.
Ita Athanasius. Hæc certè ἀποτελέσματα su-
Christi Θεανθρώπου, ideoq; ad actiones
Θεανθρώπουs referenda, quæ ad secundum
eorum genus pertinent.

II **Philip. 3. 21.** Scriptum est, quod è cœlo
pœstemus salvatorem Dominum nostrum
Jesum Christum, qui reformabit corpus
humilitatis nostræ, configuratum corpo-
claritatis suæ, secundum operationem vi-
tutis suæ, qua etiam possit sibi subjicere
mnia. Nihil quicquid facit ad comuni-
tionem idiomati evincendam eam, eni-
quæstio est. Neq; n. fit hic mentio huma-
naturæ, q; ea reformatura sit corpus hu-
militatis nostræ, configuratum corporali-
tatis suæ; sed Salvatoris, cuius operationes
& virtutem neimo vocavit in dubium, q;
virtutem ejus esse infinitam asserimus
traq; manu. Sed à concreto ad abstractum
à persona ad humanam naturam argumen-
tari non licet absque manifesto Elenchi
vel phraseos, seu figuræ dictiōnis, vel per-
tioniōis in principio. 2. Et in scripturis nec
fuscatio, adeoq; nec glorificatio corporis
Christi tribuitur humanæ naturæ, sed De
Act. 2. 24. & cap. 3. 15. Unde mortificatio
quidem carne, vivificatus autem Spiri-

dicitur I. Pet. 3. 18. ideoque similiter & re-suscitatio & glorificatio nostra non tam hu-manæ, quam divinæ virtutis est. 3. Et spe-ciat propriè glorificatio, adeoque hæc ope-ratio αποτέλεσμα Salvatoris nostri, quando Christo tribuitur. Non ergò ad tertium, sed ad secundum genus Communicationis Idiomatum pertinet.

Quarto probat thesin è sessione ad dex-tram Dei. *Dextra Dei, ad quam Christus secundum humanam naturam est erectus, comple-ditur vere divinam & infinitam virtutem: unde vocatur dextra virtutis Matth. 26. 64. Marc. 14. 64. Luc. 22. 69.* De colloca-tione & sessione ad dextram Patris superiùs a-etum à nobis cap. 17. Consequens verò non est. Dextra virtutis Dei est infinita. Ergò Christo secundum humanam naturam pro-communicatione idiomatum tertii generis communicata est infinita & essentialis o-mnipotentia.

Nos ergò distinguimus phrases: Qui se-det ad dextram Dei, Filius Dei & Filius ho-minis, habet communicationem potentie infinitæ primo genere communicationis idiomatum: & ita legitur apud Evange-listas locis citatis, non abstractum humanæ naturæ, sed filius hominis in concreto. Vera ergo hæc: Qui sedet ad dextram Dei est

omnipotens, infinitæ potentia & virtutis
vocula enim. Qui designat suppositum seu
personam, ut masculina solent. Sin in neu-
tro genere loquaris, ubi designantur nam-
rae, & dicere velis: Quicquid sedet ad de-
ttam Dei est omnipotens, infinitæ virtutis
& potentiae: ideoq; humana etiam natura
sublimata ad hoc, ut sedeat ad dextram Pa-
tris, habet communicatam omnipotentiam
& infinitam virtutem & potentiam, jam pa-
titio in principio est: de eo enim qualiter
Nos enim non negamus antecedens de si-
fione Christi ad dextram Patris, etiam se-
cundum humanam naturam: sed consequens
controversum inter nos, quod humana
Christi naturae secundum tertium genere
communicationis idiomatum collata
eiusmodi virtus & potentia infinita: & cu-
simul Elenchus apud Logicos figuræ phi-
losœws seu dictioris, argumentari à concien-
tia ad abstractum, à supposito ad naturam. Vñ

de his pleniùs Metaphys. meæ lib. 2. cap. 2.

sect. 6. pag. 535. & seqq.

• 69 •

¶

CAP.

CAP. XXV.

*In quo de infinita scientia seu
omniscientia humanae Christi
naturæ collata agitur.*

Thesis secunda est: *Christo homini sive secundum humanam naturam data est verè divina & infinita scientia & omniscientia.* Nos ut superius distinguimus phrases, & largimur: *Christo homini, per primum genus Communicationis Idiomatum, convenire omniscientiam, seu scientiam infinitam.* Quando verò de humana natura quæstio est, perfectissimuri sciendi gradum & modum tribuimus animæ Christi seu Christi humanæ naturæ. Negamus verò omniscienciam, quatenus includit infinitatem, & quatenus est essentiale Dei attributum, vel collatam esse, vel convenire humanæ Christi naturæ secundum tertium illud scriptum genus communicationis idiomatum: nosq; id scriptum negamus, quod assertur thesi.

Contrarium probare conantur argumentis tribus: *quorum primum vult esse de-*

P. 5. sumtum

234 C.25. De omnisc. human. Chr. natura.

sumtum ex manifestis dictis, Esa.11.1. Luc.2.41
Ioh.2.25.c.3.34.c.21.17. Col.1.19.c.2.3. Quod
ad locum Esa. 11.1. attinet, loquitur is non
de communicatione proprietatis alicuius
essentialis infinitæ; sed de specialibus donis
& charismatis, Christo etiam secundum
humanam naturam collatis, ut super
diximus cap.12. Et ita Chemnit. de duabus na
ris in Christo cap.20. hunc locum interpre
tur de donis hyperphysicis humanæ nam
in Christo collatis.

3 Ad locum Luc.2.40. Puer autem succo
scebat corroborabaturque Spiritu, & in
plebatur sapientia, & gratia Dei erat lux
illum: Libenter admittimus exposi
tionem Chemnitii in Harmonia Evangeliorum
hunc versum, his verbis: Quæ verò (Luc.)
addit, corroborabatur Spiritu, pertinentia
dona sive ad operationes spirituales: in
ita n. phrases quæ extant in hac descrip
tione usurpantur Eph.3.16. corroborari per Sp
iritum in interiorem hominem: Att.6.4.
pleni Spiritu & sapientia Col.1.9. vocari
sapientia spiritualis. Et paulò post: quod
verò sapientiam spiritualem, quæ Col.1.9. de
scribitur, Lucas intelligat, subiectum histo
riæ ostendit de specimine, quod anno du
decimo edidit in templo. Inde subjicit: U
litata autem phrasis est, plenum esse inten
tione

ligenitiâ & sapientiâ 3. Reg. 7.14. & Act. 6.3.
 sed Lucas vocat non πληρῆ, sed πληρόμενον,
 quod est participium passivum præsentis
 temporis, cumque Latine una voce reddi
 non possit, sensus est, sicut Paulus hoc my-
 sticum explicat Col. 2.9, cum tota plenitu-
 do divinitatis in Christo corporaliter inha-
 benter, cumque omnes thesauri sapientiae &
 scientiae in ipso sint απόχεν Φοι, quod πληρω-
 μα illud & thesauri illi progressu ætatis sen-
 sum magis magisque in patefactionibus
 se coperint exerere, & aliquando supra æ-
 tatem illustres radios, salva tamen exina-
 nitionis dispensatione, proferre, ac ha-
 bitualia etiam (sicut scholæ loquuntur) dona
 subinde in humanam naturam conferri. Ita
 ille.

Equihius nos sequentia: 1. usitata phrasis
 est, communis in scriptura aliis etiam ho-
 minibus, ut dicantur esse pleni sapientiâ &
 intelligentiâ: non ergo inde potest proba-
 tiomniscientia infinita illa.

1. Intelligitur de ea sapientia spirituali,
 cuius fit mentio Col. 1. 9. At vero Aposto-
 lus omnia pro Colosfensibus, ut eam implean-
 tur. Non ergo est sapientia infinita.

3. Intelligitur de sapientia habituali, per-
 tinet ad dona sive operationes spirituales.

Non

Non ergò est argumētūm omniscientia infinitæ, sed doni alicujus hyperphysici. Nihil ergò facit hic locus ad afferendam omniscientiam humanæ Christi naturæ.

4. Aliás Christum esse omniscium, nemo nostrorum negat. Deus enim est, cujus propria est omniscientia, ut per primum genus communicationis rectè intelligimus, communicatam esse omniscientiam; sed de hoc genere communicationis quaestio non est.

5 Ioh. 2.5. scriptum est: Ei opus non erit, ut quis testimonium perhiberet de homine, ipse enim sciebat, quid esset in homine. Nihil verò id facit ad hanc, de qua quaerimus, communicationem: de humanæ naturæ Christi omniscientia quaeritur, &c. persona respondetur. Vero Deo solummodo, inquit ad hunc locum *Cyrillus in lib. 2. cap. 37.* nec ulli creaturarum hæc dignitas attribuitur. Ut igitur natura Deum unigenitum esse credamus, diligenter ab Evangelista scriptum est, non esse illius opus, ut quis testimonium perhiberet de homine: ipse enim sciebat, quid esset in homine.

6 De loco Iohan. 3. diximus superius cap. 15. Nihil ille ad præsens, ubi de Christo, do-

cetur, quod & verba Dei loquatur, &
quod non ad mensuram Deus det Spiritum. *Vide Harmo: Evang. Chem. ad hunc locum.*

Similiter Christum nosse omnia, quod docetur vobis Petri Ioh. 21.17. extra dubium est: de infinita omnisciencia collata humanæ Christi naturæ, quæstio est: nemo aliâs nostrorum negaverit, Christum nosse omnia. Anathema sit, qui dixerit contrarium.

Quod Coloff. 1.29. docetur, quod in ipso inhabitet omnis plenitudo divinitatis, & quidem corporaliter, ut additum Colof. 2.9. deo dictum à nobis multis. cap. 14.

Hactenus ergo negamus, manifestis scripturæ dictis esse probatum, omniscienciam infinitam eam, & essentialē Deitatis proprietatem humanæ Christi naturæ esse communicatam.

Alterum argumentum petitur è potestate faciendi judicium Christo data Ioh. 5.27. ad eam enim, inquit, requiritur manifestatio, ac proinde etiam introspectio occultorum cordis. I. Cor. 4.5. Sed nos de loco Ioh. 5.27. multa diximus superius. cap. 19.

Concedimus vero requiri ad judicium hoc universale, & manifestationem, & in-

trospēctionem occultorum cordis: sedductum inde consequens, quod propterea humānæ naturæ collata sit omniscientia infinita negamus. Nam & 1. satis est ad judicium, omnisciā esse hanc personam, data est potestas faciendi judicium. Inde nim & occultorum manifestatio, & cordium inspectio ad judicium necessaria, pendet. Et 2. in verbo videre & cognoscere omnia potest humana natura, per quam visibiliter exercetur iudicium, divina natura non exclusa. Et 3. summum scientiarum genū, qui possit in creaturam cadere humānæ Christi naturæ non denegamus. Officiale vero Regii actus est, judicium exercere pertinens ad secundum genus communicationis idiomatum, ubi utraq; natura agit, quod suum est, cum communicatione alterius: ut propterea ad asserendam omnisciā infinitam tertii fietitii generis nihil quicquam faciat.

10 Tertium argumentum, ex cultu adoratio-
nis Christo, secundum utramq; naturam, debito desumptum est. Is enim presupponit, Christum, etiam ut hominem, oculum cordis nostri gemitus intelligere. De cultu adoratio-
nis quomodo conveniat humāna natura Christi dicitur *inferius thesi*, quin Christo mediatori & advocate nostro,

cultum tribuimus adorationis, & exaudire eum gemitus nostros, certi sumus, & esse omniscium non dubitamus: cætera quæ extra scripturam dicuntur, unde doceant, videtur ipsi. Interim suo loco de hoc plenius.

CAP. XXVI.

De potestate θαυματουργική, ζωοποιητική, καθαριτική, & κριτική.

Thesis tertia est. **C**hristo homini sive juxta humanam naturam data est potestas θαυματουργική sive miracula faciendi, vis ζωοποιητική, sive vivificandi, vis καθαριτική sive mundandi à peccatis, at potestas κριτική sive judicium faciendi.

Verum hæc omnia non spectant ad tertium genus communicationis idiomatum, sed ad secundū pertinent. Et dixim⁹ de miraculis cap. 21. de virtute vivificandi cap. 18. de potestate faciendi judicium cap. 19. Similiter res sese habet de virtute καθαριτική seu mundandi à peccatis, quæ personæ convenient ratione officii: sanguini vero tribuitur, quia eo mediante opus redemptionis fuit perfectum & consummatum. Hinc Ad. 20. 28. De⁹ sanguine suo dicitur acquisivisse Ecclesiam. Apoc. 1. 5. scriptū de Iesu Christo,

qui

240 C.26. De potest θαυματεργική, &c.
qui dilexit nos, & lavit nos à peccatis nostris
in sanguine suo. Et frequens est, ut instrumentis
tribuatur, quod iis medianibus es-
cit agens principale. Non quòd agens prin-
cipale vim suam & facultatem propriam
communicet instrumento, sed quòd com-
diante actionem perficiat. Quia ergo n-
demptio nostra, & mundatio à peccatis
~~ἀποτέλεσμα~~ Filii Dei mediatoris nostri ei-
& verò docetur I. Pet. 1. 18. 19. quòd redem-
simus pretioso sanguine, quasi agni immacu-
lati Christi & incontaminati: Insolens
non est, sanguini tribui in hoc officio Me-
diatoris mundationem nostri, quia he-
λύτεω redemit nos Christus. Sed mem-
rint, hic non esse communicatione
tertii, sed secundi generis.

CAP.

CAP. XXVII.

De Ubiquitate.

THESIS quarta est: Christo homini juxta ¹
humanam naturam, data est omnipräsentia,
hoc est, præsens ac potens in cælo ac terra domi-
num. Insuper etiam illud humanae ipsius naturæ
datum, ut vi unionis personalis & exaltationis
ad dextram Dei, possit esse simul in pluribus locis.
Et improbatur antithesis Bellarm.lib. 3, de
Christo cap. 11. 12. 13. & aliorum, qui dicunt,
quod ubiquitas repugnet expreßè scripturis, qua-
diciunt, Christum hominem ratione humanitatis
aliquid non fuisse.

Hic observandus status controversiæ: ²
1. non negamus, per primum communicationis idiomatum genus convenire homini
Christo omnipräsentiam. Ita enim docet
scriptura Ioh. 3. 13 nemo ascendit in cælum,
nisi qui descendit de cælo, filius hominis,
qui est in cælo.

Quod per communicationem dictum
aliquoties monuimus, non tertii hujus, sed
primigenoris.

2. Nec status controversiæ est, de pote- ³
state & dominio Christi in cælo & in terra.

Q

Ag-

Agimus enim hoc loco non de secundogeniture communicationis idiomatum, quod referendum est dominium illud gubernatio Christi, quā regnāt in cælo in terra. Regium enim officium eas prostat.

4. 3. Sed quæstio est hæc; An humanae Christi natura per unionem hypostaticam & sessionem ad dextram Patris id obtinet, ut omnipræsentia, quæ est attributum esse entale Deitatis secundum modum trinitatis hæc illius communicationis idiomatum generis, humanae Christi natura conveniat, ita ut humana natura corporaliter in terris omnipræsens, adeoque universaliter & otialiter possit in Eucharistia fidelibus pariter & fidelibus manducans quod nihil facit gubernatio & dominus sed ipsa substantia corporis.

5. Ac necessarium prius erat ante omnino docerent ac definirent nobis suam ubiquitatem, ne vaga sit disputatio de termino ignoto, & de quo disputerunt Anno 1583 colloquio Quedlinburgensi, Theologi Electiones & Brunsuicenses, ac hodie Tübingenses & Marpurgenses, ut monuitinus id ipsius in Loco de Eucharistia. cap. 4.

6. Primum argumentum afferendæ omnipotencie defunctum est ex unione personali, per quam

summa caro τῷ λόγῳ ἀδιασάτως fuit unita, ex qua etiam fluit περιχώρησις illa personalis, ut ne ὁ λόγος sit extra carnem, nec caro extra τὸν λόγον.

Hic tria ponuntur: primum est, quod assumta caro sit τῷ λόγῳ ἀδιασάτως unita. Verum hinc non sequitur omnipræsentia. Unionem hypostaticam contra hæteticos firmissime asseruerunt Patres, carnis omnipræsentiam negarunt. Secundum hanc formam (*carnis*) non est putandus ubique diffusus. Cavendum est enim, ne ita divinitatem astruamus hominis, ut veritatem corporis auferamus. Non est autem consequens, ut quod in Deo est, ita sit ubique, ut Deus, dicit August. in Epistola 57. ad Dard. Ideoque unio hypostatica est ad intra, hoc est, naturarum inter se, ut naturæ ipsæ inter se ἀδιασάτως sint unitæ: non ad extra, hoc est, non petitur ex ordine ad creaturas, quasi necessarium sit, ut quia divina natura præfens est omnibus creaturis immediate, ita & præfens iisdem sit caro. Elenchus ergo consequentis est.

Secundum est, quod ex illa unione hypostatica fluat περιχώρησις illa personalis. Concedimus περιχώρησιν naturarū: negamus humanæ naturæ inde sequi vel ubiquitatem, vel omnipræsentiam, vel multipræ-

sentiam. Ita Damasc. lib. 3. de orth. fide cap. 3. afferit $\pi\epsilon\rho\chi\omega\eta\sigma\iota\nu$ & hypostaticam unionem: simul tamen docet, mansisse circumscriptum, circumscriptum & incircumscriptum, incircumscriptum, ad afferendam substantialem differentiam naturarum. Iurum ergo Elenchus consequentis est.

¶ Tertium est, ut nec $\ddot{\lambda}\ddot{\o}\gamma\Theta$ sit extra carnem, nec caro extra $\tau\ddot{o}\nu \lambda\ddot{\o}\gamma\sigma\iota$. Ambiguum dictum. Quod si enim intelligatur: 1. in indistantiâ naturarum ad invicem, non quam caro extra $\lambda\ddot{\o}\gamma\sigma\iota$, nec $\lambda\ddot{\o}\gamma\Theta$ extra carnem. Ethinc 2. non potest dici esse alicubi $\lambda\ddot{\o}\gamma\Theta$; ubi non sit incarnatus. Id enim inferret separationem $\lambda\ddot{\o}\gamma\sigma\iota$ & carnis. Sin ita intelligatur, ut ubique est $\lambda\ddot{\o}\gamma\sigma\iota$, ibi quoque sit caro, ratione tertii extensionem hypostaticam: certè afferimus, fuisse in cœlo $\lambda\ddot{\o}\gamma\sigma\iota$ tempore existentis & non fuisse in cœlo carnem: & nunc terris esse etiam $\lambda\ddot{\o}\gamma\sigma\iota$, non verò esse in terris carnem! Ita Vigil. lib. 4. contra Euthen. Quando in terra fuit, non erat utique in cœlo, & nunc quia in cœlo est, non est utique in terra. Et in tantum non est, ut secundum ipsam, Christum speremus venturum de cœlo, quem secundum verbum esse nobiscum credimus in terra. Et hanc dicit esse fidem & confessionem Catholicam, quam

Apostoli tradiderunt, Martyres roboraverunt, & fideles nunc usq; custodiunt. *Vide Fulgent. lib. 2. ad Trafimundum.*

Nos itaque firmiter statuimus, cum unione hypostatica simul consistere carnis ad certum locum determinationem, dicentes Christo: *Gaudeo propter vos, ut credatis, quoniam non eram ibi: sed eamus ad eum Iob. 11. 15. & Angelo Marc. 16. 6. surrexit, non est hic.* Determinatio ergo humanae naturae ad locum non solvit unionem hypostaticam.

Dicis: *Quamvis verò post exaltationem dominum Christus in carne & per carnem in celo ac terra ratione plenarii usus gubernare cepit, tamen in medio exinanitionis statu maiestatem omnipresentiae personaliter communicatam habuit, ac nisi sponte propter nos & nostram salutem se exinanivisset, potuisset in primo statu incarnationis momento plenarium universale dominium in carne & per carnem exercere, in cuius rei testimonium radios quosdam illius maiestatis sibi communicatae quandoq; exercuit, quod ipsum evidenter probat, unionem personalem à fundamentis omnipresentia non esse excludendam.*

Sed extra scopum hæc omnia; ubi, quando, quo loco, quibus testibus in statu exinan-

nitionis exeruit omnipræsentiam? à quo dictum scriptum mye, omnipræsentiæ humanae naturæ radios tempore exinanitione relixisse? Anne usquam legitur fuisse humanam ejus naturam, quam diu vixit in his terris, vel in omnibus, vel in pluribus locis.

13 Ast inquis; Exeruit potestatem dominum adeoq; omnipræsentiæ. Ex qua vel Grammatica, vel Utopia profectum est, universal dominium eis omni præsentiam? Dominiū mediatoris, quod ad officium, & ita secundum genus communicationis idiomatum ipsorum pertinet: esse eam omnipræsentiam humanæ naturæ, de qua inratio idiomatum genere disputatur, & cumdem eam, quæ necessaria est ad mandationem oralem substantiæ corporis Christi, ipsum ut corpus, in, sub, & cum signis per eam ori corporis nostri immédiatè præsentiæ corporali statuatur, & ita oraliter manducetur, negamus. Anne æquipollent sunt, dominium & omnipræsentiæ? Anne unum ex altero sequitur? Novum illud plenè, ignotum & incognitum sacris literis, p[ro]m[on]t[er] omnibus posterius hoc. Tota ergo res consistit in petitione principii. Adde, quod tempore etiam exaltationis & glorificatio[n]is patet, non fuisse Christum secundum huma-

humanam naturam ubique, sed corpus ejus visum fuisse definitum & determinatum, apparuisse ita discipulis & exhibitu Thomae certo loco, è certo loco à monte Oliveti ascendisse in cœlum, & quidem secundum rationem motus localis, ut à Luca nobis describitur Actor. 1. unde etiam expectamus venturum ad judicium. Ut propterea falsum sit, corpus hoc tempore exinanitione tantum certo loco fuisse circumscriptum, secus verò rem sele habere tempore exaltationis & glorificationis. Tota ergo res consistit in petitione principii.

Secundum argumentum petitur ex pro-¹⁴ missione Matth. 18. 20. cap. 28. 20. Johan. 14. 23. ubi loquitur Christus ḡeāv ḡewπ, promittens gratiosam suam presentiam fidelibus, non tantum secundum divinam, sed etiam secundum humanam naturam, quia pronomen Ego est totius persona nomen.

Formemus argumentum: Ubiunque loquitur Christus ḡeāv ḡewπ per pronomen Ego, quod est nomen Totius personæ, ibi quod docetur, debet intelligi secundum utramque naturam. At Matth. 18. 20. cap. 18. 20. Iohann. 14. 23. loquitur Christus ḡeāv ḡewπ per nomen Ego, promittens suam presentiam fidelibus, quod prono-

men est nomen Totius personæ. Ego quod docet, loquitur & promittitibi Christus, secundum utramque naturam intelligendum. Propositio vel falsa est, vel saltem particularis: ut propterea nihil hinc legimè concludatur in prima figura: nec enim sequitur, Ego est vocabulum totius personæ subsistentis in duabus naturis. Ego quod exprimitur per vocabulum Ego secundum utramq; naturam intelligendum. Multa enim vel personæ, vel supposito conveniunt, quæ tamen non intelliguntur praedicantur de partibus, vel personæ, vel suppositi. Homo intellectualis est, ac datur intelligere: at verò corpus nec in materiali est, nec intelligere dicitur. Et homo corporeus est, anima incorporea manem. Ita Christus dicit Ioh. 14.9. Philippe, qui videt, videt Patrem, Ego & Pater unus sumus. Ioh. 10.30. Ego pronomen hic penitus. At verò monet concilium Ephesinum, intelligendum, non secundum utramq; sed secundum divinā naturam. Humanas ergo, inquit, divinasq; insuper voces ab uno Christo dictas, animadvertentes, recte sentimus. Cum n. Deo dignissimè loquitur de seipso. Qui me videt, videt & Patrem, Ego & Pater unus sumus. Divinam ejus intelligemus ineffabilemq; naturam, secundum quam unum

est cum Patre suo; propter unam eandemq;
substantiam. Non ergo è promine Ego, no-
mine personæ, inferi concilium Ephesinum,
duas ejusdem personæ naturas, divinam si-
mul & humanam, sed secundum divinam
intelligendū dictū exponit. Idq; similiter alio
exemplō explicat de humana natura in se-
quentibus: Nunc me quæritis occidere ho-
minem, qui veritatem vobis locutus sum,
Ioh. 8.37.40. De quo superius etiam dictum:
& hoc genus communicationis idiomatum
primum est, non hoc tertium fictitium.

Sed videamus dicta. *Matt. 18.20. & 28.20* 16
intelligitur, non de præsentia carnis, sed
præsentia gratiæ, spiritus, divinitatis. Ita
August. tractatu 50. in Ioh. Quem tenebo?
Absentem? Quomodo in cælum mittam
manum, ut ibi sedentem teneam. Fidem
mitte, & tenuisti: Parentes tui tenuerunt
carne, tu tene corde: quoniam Christus
absens etiam prælens est. Ni si præsens esset,
à nobis ipsis teneri non posset. Sed quo-
niā verum est, quod ait; Ecce ego vobiscū
sum usque ad consummationem seculi: &
abiit, & hic est, & crediit, & nos non deseruit:
Corpus enim suum intulit cælo, Majesta-
tem non abstulit mundo. Ac ne quis existi-
met, majestatem hanc non esse tam divini-

Q,

tatis,

250 Cap. 27. De Ubiquitate.

tatis, quam corporis seu humanæ naturæ meminerit, hoc loco corpus à Majestate contradistingui, ut Majestas ea, secundum quam præsens esse dicitur, propterea corpori convenire & tribui non possit. Eaudiat Cyrillum: quomodo, inquit, dicere quispiam, pollicitus est, cum eis se futurum usq; ad consummationem seculi (Matth. 21) nunc autem prædictione futurorum id est illos munire ait, quia secum futurus non est? Nullus ambigit, cum ad cœlos ascenderit, quamvis virtute Spiritus semper adfuerit, præsentia tamen carnis ipsum abfuisse in cap. 16. Ioh. lib. 10. c. 38. Quarecum Deus & homo Christus verè sit, opomere intellexisse, ineffabili Deitatis potestate una cum eis semper futurum, et si carnem abesset, inquit in Ioh. cap. 17. lib. II. cap. II. quamvis secundum carnem solummodoabiturus erat, adest enim semper virtus Deitatis in Ioh. lib. 9. c. 21. ad cap. 13. aliis in pluribus: lib. II. cap. 3. 10. & 19. & fere semper adducuntur loci citati Matth. 18. & 28.

17 Tertium argumentum est ex ascensione Christus ita in cœlos ascendit, ut super omnes cœlos ascenderit. Eph. 4. 20. ac cœlis factus sit excelsus Heb. 7. 26. Ergo ipsius ascensio ab Enoch & Elia ascensione longissime distat, nec potest ex inferri, quod in terris non amplius nobis posse est prestat.

præsens, cum terminus ascensionis non sit locus
aliquis circumscriptus, sed infinita Dei dex-
træ.

Magna verò confidentia, ex ascensione, 18
quā nihil magis repugnat ubiuitati, petere
ubiquitatis argumentum. Recessit ab eis
& ferebatur in cœlum, dicit Lucas 24. 31.
Ubi duo ponuntur ascensionis termini, à
quo, qui describitur per modum recessus, &
terminus ad quem ferebatur, qui dicitur
esse cœlum. In qua Grammatica, vel in
quonovo Lexico, Recedere significat præ-
sentem esse & manere? Et Att. 1. 9. 10. 11.
scriptum: 1. videntibus illis elevatus est:
2. nubes suscepit eum. 3. intuentur Aposto-
li euntem illum: 4. quid staris aspicientes
in cœlum. 5. Sic veniet, quemadmodum
vidistis eum euntem in cœlum. Anne ele-
vari, suscipi à nube, aspicere in cœlum,
assumia discipulis in cœlum, ire hinc, redire
huc, sunt argumentū p̄sentiæ, omni p̄sentiæ,
ubiquitatis, mansionis in eodem loco, non
moveri de loco in locū in hac descriptione?

Dices: Ascendit super omnes cœlos, & 19
cœlis factus est excelsior. Quid infertur
inde? Ergo simul est in terris, & in cœlo, &
supra omnes cœlos, & est ubique. Etiam
omnivaria sunt, esse supra cœlos, & excelsi,
orem cœlis, & omnipræsentem esse seu
ubiq;?

ubiique? Imò nos contra, vel potiori, rū
saltēm eodem jure, supra cœlos est, & ci-
celsior cœlis. Non ergo in terris, non ubiq
est. Et certè, ita explicandum erit illud esse
supra cœlos, & excelsiorem cœlis: ut ve-
rum interim maneat illud *Luc. 24.51.* sen-
batur in cœlum. Et *Act. 1.* ubi Apostoli in-
tuentur euntem in cœlum, ut in terris non
mansisse hinc certò intelligamus: adeoq
non esse ubiq̄ afferamus. An verò infer-
id tandem: Ergo ejus ascensio longissime
differt ab ascensione Eliæ & Enoch? Non
id concedimus libenter, & afferimus vel
maximè. Negamus verò ex ea ascensione
differentia sequi ubiquitatem & omni-
fentiam.

20 Quòd verò dicitur, terminum ascen-
nīs non esse locum aliquem circumsciri-
ptum, sed infinitam Dei dextram: nescio,
an consentiat scripturæ. Ita enim *Mat.*
16.19. scribitur, assumptus est in cœlum, &
sedet à dextris Dei. Hic terminus assump-
tionis seu ascensionis ponitur cœlum, non
dextra Dei: & in symbolo distinctè descri-
bitur nobis, ascensio in cœlum, & sessio ad
dextram: ut propterea concedamus facil-
sessionem ad dextrā esse consequens ascen-
sionis, tetminum verò ascensionis cœlū esse
afferamus. Et cum sedere ad dextram expo-

natur pro rō regnare ; non potest dici terminus ascensionis illius, nisi impropriè, prout finem motus, pro termino accipimus. Quo sensu ab Apostolo dictum *Phil. 3.13.14* quæ retrò sunt oblivisciens, ad ea verò quæ sunt priora extendens meipsum, ad destinatum persequor, ad βραβεῖον supernæ vocationis in Christo Jesu. Sed hic finis intentionis seu perfectionis non tollit terminum ad quem motus localis. Et propterea Paulus non scribit, se futurum in non loco, si vel maximè βραβεῖον illud supernæ vocationis Dei locus non sit, in loco reddimur participes ejus, quod de se locus non est.

*Quæ 4. de sessione ad dextram Dei. 6. 21
de subiectione omnium. 7. de domina-
tione. 9. de regii officii administratione
repetuntur, de iis diximus multis superius;
non esse ea præsentis instituti. Hæc enim
spectant secundum genus communicatio-
nis ipsorum, non verò pertinent ad hoc ter-
tium genus, de quo quæstio est.*

Similiter X. decimum de invocatione, 22
pertinet ad thesin proximè sequentem ulti-
mā: hæc enim cum adoratione conjungitur,
de qua & ipsa aliás diximus. De XII. duode-
cimo argumēto ex sacra cœnar institutione
prolixè latissimō loco de Eucharistia egim⁹, ut
pro-

propterea brevitatis studio non agamus
his pluribus hoc loco.

23 Supersunt ergò nobis tria adhuc argu-
menta. V. Quintum ex omnium imple-
tione. VIII. Octavum ex capitinis conditione-
bus. XI. Undecimum ex Christi apparitione.

24 Quintum ergò argumentum desumus
ex omnium impletione. Ascendit Christus super
omnes caelos, ut omnia impleret Eph. 4.10. omni
præsente scilicet majestate, & omnipotente domi-
nio, quem esse phraseos hujus sensum, patet
Jer. 23. 23. Sap. 1.7. Quid si vero nos habemus
locum interpretetur secundum psalmum
Christi ipsius de se ipso Luc. 24. 44. neque
est impleri omnia, quæ scripta sunt in
Mosis, & Prophetis, & Psalmis de mea
Lyra explicat hunc locum in commentario
ad Ephesios: ut impleret omnia, quæ
eo per Prophetas erant scripta, qui non so-
lum prophetaverunt de ejus incarnatione,
morte, resurrectione, sed & de ejus ascen-
sione.

25 Sed explicent nobis, quomodo imple-
re omnia? Anne eo modo, quo Deus dicitur
implere & replere omnia substantia to-
poris sui, id est enim hic queritur? Et ita
colloq. Quedlinb. Anno 1583. 14. & 16. die
marci fuit disputatum de hoc loco, quomo-
do intelligendum illud impleere omnia: u-

de operatione, efficacia, virtute, dominatu, an verò quod Christus substantia carnis impleat omnia. Quod si priori modo intellegatur, manifestum hinc esse, docet Heshusius, ex hoc dicto, nullam probari posse ubiquitatem. Si posteriori sensu intellectum velim, quod Christus substantia carnis & corporis impleat omnia, considerandum collocutoribus objicit Heshusius, repugnare id ipsum priori ipsorum confessioni; nec enim eos velle dicere, quod Christi corpus sit in foliis, gramine, ligno, lapidibus. Nam *omnia*, universalis clausula complectitur omne, quod sub *cælo* est, Solem, Lunam, stellas, aërem, nubes, terram, omnes arbores, lapides, montes omnes, maria & pisces omnes, quæ si impleri dicantur, necessariò corpus Christi erit in Sole, Luna, stellis, in foliis & gramine, adeoque ubique: quod quidem collocutores dicere hactenā noluisse Heshusius & testatur, & objicit Electoralibus. Transigant igitur hac de re prius Quedliburgenses collocutores, & videatur interim, quid egerit in eo colloquio Heshusius: quod si novi quicquam produixerint, respondebitur pluribus. Hactenus enim Heshusius partes suas recte probeq; egit,

Octavum argumentum est ex *capitu* con- 26
ditione.

ditione. Christus, inquit, est Ecclesia caput, solum secundum divinam, sed etiam secundum humanam naturam. Ephes. 5. 24. Eph. 1. 21. Col. 1. 18. iam verò non convenit caput a membris per locorum diaconiata sejungi ac separari. At verò vir caput mulieris est, sicut Christus caput est Ecclesiae Eph. 5. 23. 1. Cor. 11. 3. Non ergò convenit virum per locorum diaconiata sejungi ac separari à muliere. Distingue ergò caput physicum à capite, cùm mystico, tūm civiliter considerato; illud separationem non admittit salvo corpore. At verò nihil decessit mulieri, vel subditis, si vel maximè secundum locorum intervalla & diaconiata separetur ab aliis vir, ab his rex vel princeps, qui & ipse una est subditorum. Ita Christus caput est Ecclesiae, non secundum loci instantiam, quidam natura humanam: sed quoad influxum & collationem vitæ spiritualis, & Spiritus vivifici, caput scilicet mysticum. Et pertinet haec doctrina de capite Ecclesiae ad secundum genus communicationis idiomatum ipsorum, non ad hoc tertium, de quo quantum.

27 Undecimum argumentum est, ex Christi apparitione Act. 9. 27. & cap. 23. 11. 2. Tim. 4. 17. 1. Cor. 15. 8. Act. 7. 59. Apoc. 1. 13. Negamus vero ubiquitatem sequi ex hac apparitione Christi. Vetus à Paulo Christus, & certe in-

visus, ut dicat 1. Cor. 9. 1. nonné Christum
Iesum Dominum vidi nostrum? indeque
asserat resurrectionem ejus. 1. Cor. 15. 8.
Acverè dicere potuerit, novissimè omnium
tanquam abortivo visus est & mihi. Sed
modum visionis non describit, an vel 1.
Christus ad ipsum in aërem descenderit,
nec enim Christum ita cælo includimus,
ut cælo alligatus, non possit sanctis & fide-
libus hominibus suam præsentiam testari
etiam in corpore. Vel 2. eum in modum,
quo Stephanus Act. 7. 59. ipse in terris ex-
istens intendens in cælum, vidit cælos
apertos & filium hominis stantem à dextris
virtutis Dei, Paulus eundem viderit Chri-
stum. Vel 3. raptus ad tertium cælum
ipse, in cœlesti gloria constitutum Christum
videtur, Tametsi enim visionem hanc
2. Cor. 12. suisse à priori illa Act. 7. 27. aliam,
disputat Baronius A. C. 36. n. 9. & Chemnit.
de duabus naturis in Christo cap. 30. nihil ta-
men impedit, quin modus visionis idem
esse potuerit. Vel quicunq; denique mo-
dus visionis fuerit aliis, nec enim disertè
is exprimitur: non tamen vel legimus, vel
colligere hinc possumus, vidisse Christum
Paulum ubiq;, quod in questione nunc ve-
nit. Videri possunt, ad examen hujus argumēti, qua-
erendis scripsit Zanchius in responsione ad Holderū.

CAP. XXVIII.

De Adoratione Christi.

- 1 Thesis quinta est: *Christo homini constitutus cultus religiosa adorationis.* Id vero nemo negat hactenus. Est enim genus communicationis primum hoc. In Concreto posita thesis: non in abstracto. Non probatur tertium genus communicationis idiomatum. Quæ reliqua sunt, nihil aliud sunt, quam ut sub ambagibus & involucris ambiguae positis res tegatur & obscuratur. Id & probandum & concludendum est: *Christi humanæ naturæ per tertium genus Communicationis Idiomatum convenienter cultum religiosæ adorationis.* Non probatum id hactenus.
- 2 Ut ratiōne res intelligatur pleniū, & laetus controversiae cognoscatur rectius hinc inseremus, quæ de adoratione Christi in Comment. in Matthæum alibi diximus fuisse, a locum de adoratione Magorum Matth. 2. hic enim cognosci poterit, quid de praesentum argumento sit statuendum.
- 3 Adoratio in universum duplex: *Civili seu politica, & religiosa.* Illa hominibus

convenit: hæc unius & solius Dei propria est. Illa virtutis præmium, & observantia erga homines debitum: ea enim remunnos agnoscere dona, potestatem, dignitatem divinitus in hominem collatam, & beneficiorum in nos collatorum memoriā. Ita Gen. 23.7. surrexit Abraham, & adoravit populum terræ, filios Heth. & Esavum adorarunt uxores Jacobi Gen. 33. 6.7: & Jonathan David 1. Sam. 20. 41.

Religiosa verò unius Dei propria ex fine proficitur, & est conjuncta cum ea fiducia, quâ in uno Deo acquiescimus, ipsumque tanquam summum bonum colimus & veneramur. Estque tum interna, tum externa: Illa in interiori animi affectione consistit: hæc externis etiam gestibus internam illam affectionem animi testatur & declarat. Hæc si sola sit, hypocrita est. Unde sæpè externas ceremonias rejicit & detestatur Deus, utpotè quæ fide & interior illo affectu animi destituitur. Psal. 50. 13. 14. 16. Esai. 1. 11. & seqq. Amos. 5. 21. & seqq. Malach. 2. 13. 14. Quid si verò cultus animi interior cum exteriori cultu & adoratione conjungatur, gratus erit odor Abelis & Noah. Gen. 4. 4. & cap. 8. 20. 21. Hebr. 11. 4.

Hincjam circa Christi adorationem hæ-

questiones nascuntur: 1. qualis fuerit M^gorum adoratio. 2. de adoratione sup^{pi}siti seu personæ Christi. 3. an carni Chri^{sec}t^{pr} & qualis conveniat adoratio. 4. quodlibet loco m^ovet Stapletonus de Christo adorando in Eucharistia. Potest etiam sibi tractari quæstio, de distinctione latitudinum & 6. qualis honor sit is, qui tantum debetur.

6 De primo Lyrae sententia est *ad hunc cum*, fuisse hanc adorationem religiosam & procidentes adoraverunt eum, inquit scilicet adorazione latræ. Hanc enim religiosam intelligunt. Et Stapletonus in *Cathol. in die Epiph.* dicit: Magos occidendi, non carnis in hac adoratione usum videtur in eam sententiam inclinare lib. 3. c. 10. & Cypranus in *serm. de stella* Ita Augustinus de tempore serm. 29. quidam Epiph. Ideò se Magi humiliabant, quia humiliari astra cernebant: Deum enim cognoverunt, cui cœlestia serviebant. paulò post: in thure obtulerunt Deib^{co}norem.

7 Contrà verò aliorum sententia est, fuisse adorationem eam non nisi civilem. Is. Calvinus harmon. Evang. ad hunc locum scribit: Quantum ad ipsos (Magos scilicet) spectu non venerant ad exhibendum Chri^{tu}pier-

pietatis cultum , qualis debetur Filio Dei : sed Persico more volebant salutare , quasi præstantissimum Regem . Neque enim de eo plus tenuisse probabile est , quam singu-
laris potentia & dignitate fore prædictum , ut populos omnes in merito in sui admiratio-
nem & reverentiam converteret . Eadem
Guatheri est sententia in cap. 2. Matth. hom. 13.
Benedict. Aretii & Guolf. Musculi ad hunc lo-
cum.

Quæ posterior sententia veritati magis
est consentanea : tum ratione consuetudi-
nis gentis , tum ratione Magorum , & modi
manifestationis . Ea enim Persarum erat
consuetudo , ut & adorarent Reges & of-
ferrent dona . Illud de Cyro lib. 8. de Padia
Cyris scripsit Xenophon , & Alexander ab Alexand.
lib. 2. cap. 19. Hoc Cælius Rhodig. antiqu. test.
lib. 13. c. 16. Magi vero gentiles idololatriæ
erant , veri Dei ignari , multò magis promis-
sionum de Messia : ut propterea , nisi acce-
dente verbo , de vero cultu Dei & Regis
Iudæorum veram notitiam haberet non po-
tuerint . Et modus manifestationis is , qui fa-
cetus est mediante stella , non videtur fuisse
sufficiens ad generandam veram deo
notitiam & fidem , quæ certò nisi sit , adora-
tio vera esse nequit . Nec vero dici potest
intercessisse verbum sacerdotum è Michæla

citatum. Nam & ante hoc Concilium
Rege adorando cogitaverant, adeoque
te verbum cognitum. Esse vero adora-
nis hujus genus aliud, cuius mentiones
faciunt ante sacerdotum conventum
& quam exhibuerunt invento iam Rep.
v. 11. haud facile dixerim. Et Herodes
de externo illo & civili adorationis genere
intellexisse Magorum adorationem, quia
& ipse spem fecerat de adorando rege, certum
est & manifestum.

9. II. Quod ad secundum attinet, de adora-
tione personæ Christi, dubium non est,
adorandum Christum. Cum enim Iher-
rus Deus, adoratio uni & soli Deo est
Christo denegari non potest. Ita in
Epistola ad Hebr. 1. 6. de eo dictum, quod
Psalm. 97. v. 8. scriptum: & cum iterum in-
troducit primogenitum in orbem nostrum
dicat: Et adorent eum omnes Angeli Iher-
rus. Phil. 2. 10. Rom. 14. 11. Et haec adoratio Du-
& homini convenit: nec enim persona alia
Deus est, & homo alia: sed eadem persona
& Deus & homo. Ideoque eadem adora-
tione & Deum & hominem colimus
& adoramus.

10. Hinc concilium Ephesinum docet: Ce-
reumus de Christo dicete (quod Nestorius
dixerat) propter assumentem venerabilis
sumptum.

sumptum, & propter invisibilem adoro
visibilem. Adversus quam Nestorii sen-
tentiā in eodem Concilio positus est
anathematismus 8: Si quis audet dicere af-
sumptum hominem coadorandum Dei
verbo, & conglorificandum & connunc-
pandum Deum, tanquam alterum cum al-
tero, nam Consyllaba semper adjecta hoc
cogit intelligi: ac non potius una supplica-
tione veneratur Emanuel, unamq; ei glori-
ficationem dependit, juxta quod verbum
caro factum est: anathema sit. Idq; pro-
pterea, ne dividendo adorationem perso-
narum, personæ simul ipsæ dividantur.
Hunc enim esse finem anathematismi &
Concilii Ephesini docet *Cyrillus in apolo-*
gitur factus est anathematismus, inquit,
contra eos qui modis omnibus dividunt
Emanuelem in hominem propriè, & Deum
verbum propriè. Nobis enim unum &
eundem Theologorum sermo prædicavit,
sacratumq; scripturarum inadulterata co-
gnitio. Vide eundem in lib. ad *Epyptium con-*
tra reprehensiones Theodorei ad anathematis. 8.
Constat hinc indubitatum esse dogma in
Ecclæsia: Christum Deum & hominem in
una persona eadem adoratione esse ado-
randum & colendum,

III. Sed id jam tertio loco dubium satis, II.

264 Cap. 28. De Adoratione Christi.

an Christi etiam carni adoratio convenit,
 & qualis ea sit? Adversarii enim nostri
 defendant fictitiam idiomatum com-
 municationem, ex hoc jam citato anathematizam.
2. Concilii Ephesini disputant: Adorationem
 divinam communicatam esse carni Christi
 eam verò esse idioma divinum. Quod-
 dam ergo idioma divinum carni Christi
 esse communicatum. Sed anathematizamus,
 non de carne & natura altera, humana lo-
 licet, prout à divina in abstracto distingui-
 tur esse intelligendam, supra è Cyrillo an-
 thematismi authore probavimus. Alii
 enim longè quæstio est, an idem honor &
 cultus Christo & Deo & homini con-
 niat, protinus consideratur in persona &
 posito, seu ut loquuntur in Concilio;
 & alia quæstio est, an humanæ naturæ in
 communicata adoratio divinitati propria
 quatenus ultraq; natura distinctè, &c., uti-
 quuntur, in abstracto consideratur.

32 Eam diversitatem observavit *Synodus Antiochenæ secunda congregata contra Paulum Samosatenum anno Christi 272. Genit. in Concil. Ephes. edit. Pelt. tom. 6. c. 1. in fine, &c. re-
 petitur apud Baron. anno Christi 272. n. 16. ubi
 inter alia hæc habentur: Confitemur Do-
 minum nostrum Jesum Christum, regum
 Deum & totum hominem: Totum Deum*

quam

etiam cum corpore, sed non secundum corpus Deum: Totum hominem, etiam cum divinitate, sed non secundum divinitatem hominem. Totum rursus adorabilem, etiam cum corpore, sed non secundum corpus adorabilem. Hinc *Cyrillus* in lib. de recta fide ad *Theodosium*: num igitur tanquam hominem adorabimus Emanuelem? absit, deliramentum enim hoc esset, & deceptio ac error. In hoc enim nihil differemus ab his, qui creaturam colunt ultra conditorem & factorem. Et in hunc sensum à nostris Theologis in exām̄, recitat *Selnecceri* ad fol. 43. dictum: dicit à nobis asseri, carnem Christi non esse vivificam, neque adorabilem, sed omittit id, quod à nobis additur: Homo quidem, sed non caro hujus hominis comodo, quo Deitas, vivificat & adoratur: & tamen caro suas etiam partes habet in hoc officio vivificationis & honore adorationis. Unū enim λατρεία colitur unus Christus. Et in defens. admonit. Neust. (cujus authorem esse *Marcum Beumlerum* annotat *Hofpin*, in *Concord.* disc. cap. 49.) in prefat. adversus apologeticam Erfurensem ita scriptum pg. 20: Dum Danæo litem capitalem movent, quod scripscerit eos, qui ad carnem Christi adorationem suam dirigunt,

R s esse

esse idololatras, carnem n. proprietatem
objectum adorationis: ipsimet postea pag.
21. disertis verbis fatentur, carnem Christi
sive assumptam humanam naturam, cum
per se, ut creatura, etiam in unione perso-
nali, consideratur, non adorandam, quod
honor adorationis soli omnium conditionis
Deo competit, Vide Bezan apologet. 3. ad Selma.
respons. ad pag. 134. & Marcum Beumlerum su-
im gegenbericht wider D. Jacob Heilbrunner
cap. 2. n. 8. von anbetung des fleisches und
menschheit Christi.

13 Summa hoc credit: 1. objectum adorati-
onis Christi esse supponit
seu personam Christi. 2. Carnem Christi
non quidē excludi, sed tamē non esse prole
terminū seu objectū adorationis: 3. Adeo:
nullam divinæ proprietatis communicatio-
nem hinc adstruit.

14 Bellarminus etiam negat latriam, quam
verū cultum eum qui soli Deo debetur, esse
docet cōvenire humanæ Christi naturæ: in-
deq; hyperdulia ei tribuit, comūnem cum
Maria virgine Christi matre. Quia, inquit,
inter sanctas creatureas humanitas Christi
si seorsim consideretur, singulariter excellit
propter unionem ad verbum, & similiter
B. virgo: ideo Theologi hyperdulianum
tribunt, soli humanitatē Christi, & marie eius

in lib. de Sanct. beat. qui est 1. contro. 4. gener.
cap. 12. Refert eandem sententiam Lem-
barthus 3. sent. d. 9. & præter eam ahorum
sententiam proponit, qui eandem carni &
divinitati adorationem tribuant. Sed
deinde eorum sententia explicanda est, ut
à suppositi adoratione quidem non exclu-
dat humanam naturam, terminus tamen
seu objectum proprium adorationis esse
non dicatur. Pronobis militat similitudo
purpura: quæ nunquam objectum seu ter-
minus adorationis est, quando Rex purpu-
ra induitus adoratur: si vel maximè propter
adorationem exuenda purpura non sit.
*Vide ad hunc locum Bellarmini Fr. Iunium Con-
trov. 7. cap. 12. n. 6. l. Inferius de hac hyperdulia in
specie agemus.*

IV. An Christus adorandus in Euchari- 15
stia? Stapletonus in prompt. Cathol. die Epiph. ad
hac verba: & procidentes adoraverunt eum,
scribit: Locus aptus ostendendi contra in-
credulos nostri temporis hæreticos, Chri-
stum rectissimè adorati in venerabili Eu-
charistia, sicut hic tres magi Christum pue-
tū adoraverunt in psepio: nec illos peccare,
qui adorant, sed illos graviter offendere,
qui non adorant. Disputat eadem de re Bellar.
de Sacramento Euchar. lib. 4. cap. 29. Sed is
questiōnem format de veneratione hujus
Sacramenti. Et subjungit: Sacramentarios

negare, Sacmentum adorandum, & idolatriam appellare ejusmodi adorationem
 & allegat in eum sensum Calvinum lib.
 inst. cap. 17. §. 35. Neque id mirum videtur
 debere ait, cum ipsis non credant esse Christum re ipsa praesente, & pane in Eucharistia
 re ipsa nihil esse nisi pane in ex furno. Videlicet
 eundem sensum Costerum in Enchirid. de S. In-
 charistie sacram. §. de adoratione, cuius haec
 conclusio: Ex his efficitur sanctissimum hoc
 Sacmentum & juxta nomen suum venerabile,
 quantâ potest reverentia, honor,
 celebritate, tum interno cordis affectuum
 externis ceremoniis à Christi fidelibus
 merandum, colendum & adorandum
 summo etiam cultu, quem Graeci λατρεύουσι
 vocant, soli Deo conveniente.

16 Sed hic observanda: 1. Calumnia Bellumini
 afferentis, nostros negare praesentiam
 Christi in Eucharistia: & nihil esse, nisi panem
 ex furno panem Eucharistiae. Falsos
 nos negare Christi praesentiam in Eucha-
 ristia: negamus vero tum panis in corpus
 transubstantiationem, scripturæ & antiqui-
 tati incognitam: tum substantialem cor-
 poris in pane praesentiam: ejusdem vero
 praesentiam in Eucharistia non negamus.
 2. Et fallum, panem Eucharistiae nihil esse,
 nisi panem ex furno. Panem esse &

mande

financere tam ante, quam post consecratio-
nem assērimus cum Apostolo 1. Cor. 11. 26. 27.
28. Sed nihil esse, nisi panem ex furno, nun-
quam in mentem venit Theologis nostris,
quibus illud Apostoli in ore frequens est,
panis quem frangimus, nonne participatio
corporis Domini. est 1. Cor. 10. 16. sed hæc
controversia alterius loci est.

3. Notetur mutatio status quæstionis: ¹⁷
Stepletonus dicit, nos negare, Christum re-
ctè adorari in venerabili Eucharistia: Bel-
larminus & Costerus contendunt de vene-
ratione Sacramenti, idque λατρείας cultu
ut vocant, esse adorandum. Hic quan-
tum interdit, ante omnia animadverten-
dum. Quum enim in Sacramento duo
sint: symbola & res symbolis significataz,
illis adorationem denegamus, at non Chri-
sto. Hanc esse nostrorum sententiam
discere poterant è Petro Martyre loc. comm.
Clas. 4. cap. 10. n. 50. quemadmodum, inquit,
Augustinus admonebat, sistendum non esse
gradum in carne, sed accedendum ad divi-
nitatem: ita hic ego moneo, adoran-
do, cum percipimus Eucharistiam, non
esse consistendum in symbolis, sed ado-
randum in Spiritu & veritate Chri-
stum, sedentem in cælis ad dextram
Patris.

Patris. Quod quia simpliciores non inveniunt, propter confirmatum & robustum errorem transubstantiationis: id existimari non esse inutile, si ab adoratione externa, puta à prostratione vel genitale flexione temperaremus, quoad isti docentur. Adoratio interna potest absque periculo adhiberi, neque externa esset in natura mala. Multi enim piè genu flectunt & adorant illis verbis Evangelii auditum. Et verbum caro factum est: nec tamen nichil verba dicenda sunt adorari, verum significata. Quod idem hic fieri quid prohibetur, modo non adorentur symbola, sed quod per illa significatur: verum hoc tempore, ob predictam causam fortassis adoratio interna non est opportuna, nisi frequenter esset de his rebus in concionibus mentionio.

18 E quibus nos sequentia deducimus: Falsum, si absolutè & simpliciter dicamus Christum non esse adorandum in Eucharistia: nam & internam & externam adorationem concedit Petrus Martyr, dummodo non ad symbola, sed ad Christum ipsum dirigatur: adoratio, inquit, interna potest absque periculo adhiberi, neque externa esset sua natura mala: modo non adorentur symbola, sed quod per illa significatur.

2. Secundum quid, & certo quodam respectu judicat esse abstinentiam ab adoracione externa: propter confirmatum & roboratum errorem transubstantiationis, quia cum in finem potissimum dirigitur adoratio, quasi panis substantia abolita, planè nihil eius præter accidentia seu species exteras sit reliquum, adeoque hoc totum, quod in sacramento est, sit adorandum, quia totum hoc sit Christus. 3. Sin populus rectè erudiatur & instituatur, ut distinguere possit symbola à re significata, non esse illuc circumexterna simul & interna adoratione Christum etiam in usu Eucharistiae adorare. Est enim Eucharistia inter ea media, quæ fidem in nobis confirmant: at verò nō confirmaret, nisi nos dirigeret in verum objectum sidei, quod est Christus: ex ea verò fide necessariò sequitur verus cultus & adoratio Christi. 4. Et ita genibus inflexis prostrati in Anglia percipiunt Sacramentum Eucharistiae: Ministris accedentibus ad humi positos & exhibentibus symbola panis & vini. *Quomodo & ipse ter usus sum hoc Sacramento cum aliis, quum essem Oxonii.*
Anno 1609.

V. De distinctione latrias & dalias. 19

Augustinus lib. I. quæst. super Genes. cap. 61. quætitur, inquit, quomodo scriptum sit: Do-
minum

minum Deum tuum adorabis & illi soli servies: cùm Abraham (Gen. 23.) sic honoraverit populum quendam gentium, etiam adoraret. Sed animadverendum est in eodem præcepto non dictum, Dominum Deum tuum solum adorabis: sic undique est. Et illi soli servies, quod est genere λατρεύσεις (Matth. 4. v. 11. Luc. 4. v. 8. quod voce etiam usi 70. Interpp. Deut. 6. v. 13. ubi etiam habent illud αυτῷ μονῷ ipso soli, quod aliás in Hebræo non est, & Deut. 10. 20.) Talis enim servitus non nisi Deo debetur. Unde damnantur idololatri, id est, ejusmodi servitutem exhibentes idolis, quæ debetur Deo. Itaque Augustini sententia est, adorationem quæ est communica cum latria, eam esse, quæ soli Deo convenit. Et lib. 3. qq. super Levit. cap. 66. ubi Augustinus secundum 70. Interpp. legit (atque in Hebreo est, & in vulgata v. 21.) Et a minere tuo non dabis servire principi. Huius inquit, non video quid intelligatur, nisi principi, qui pro Deo colitur. Non enim διλέεσθαι sed λατρεύεσθαι in Graeco, quod Latinus non solet interpretari, nisi ut dicatur servire. Plurimum autem distat. Nam servare hominibus, quo servi serviunt, quod non est λατρεύεσθαι, sed διλέεσθαι, scriptura non prohibet; servire autem secundum i-

quod est λατρεύειν, non jubetur hominibus, nisi univerò Deo. Et paulò pòst: opportunissimè etiam hic adjungit, Ego Dominus: hoc urique admonens, quia illi soli debetur λατρεία, id est, servitus, quā servitur Deo. Et in eundem sensum scribit de Trinit. lib. 1. cap. 6. Atq[ue] hinc nata communis illa distinctio secundùm Augustinum inter λατρείαν & δελείαν, ut illa sit adoratio seu servitus Deo conveniens, hæc δελεία servitus, quæ hominibus debetur. Et ita communiter videmus usurpatam esse dulias vocem, pro honore civili. Ita Lyra 1. Sam. 20. ad v. 42. de eo, quòd David adorabat Jonathan, scribit: surrexit David, per indicium prædictum. Et cadens pronus in terram adoravit, adoratione duliae. Ita idem Lyra 1. Samuel. 28. ad vers. 14. Samuel permisit se adorari adoratione duliae, nec hoc fuit malum: sicut & David permisit se adorari à Nathan Propheta, ut haberetur 2. Reg. 1. Ita explicat adorationem adoratione duliae 2. Sam. 9. ad v. 6. & 8. 1. Reg. ad v. 16. Et similiter Galatinus lib. 6. cap. 10. & Gabriel Biel in 2. sens. d. 8. q. 1. lab. 3.

Hinc vero jam manifestum est, longè

aliam esse Augustini sententiam & aliorum ab iis, qui Augustini verbis abutuntur. Augustinus enim duplex honoris genus in verbis explicat: alterum Deo, alterum in minibus conveniens. At vero Ponit & ex iis Bellarminus, praeter haec duo agnoscit: 1. genus tertium. Docet enim in triplici excellentia esse triplicem speciem cultus: nam 1. divinæ excellentiæ respondere latriam; 2. humanæ excellentiæ cultum civilem, & observantiam quandam humanam: & 3. esse excellentiam quandam medium inter divinam & humanam, quae est gratia & gloria sanctorum, & hanc unitam speciem cultus Theologos non dulian, de sanct. beat. cap. 12. Sed Augustinus nisi duas species agnoscit. 2. Duliam habet Bellarm. dicto loco in dulian propriam, & hyperdulian: ut illam sanctis omnis, istam soli humanitati Christi, & membris eius tribuat: qua de re altū silentium apud Augustinum. Et ita idem ille Augustinus in Faustum Manicheum lib. 20. cap. 21. nonne duplicitis generis cultus & honoris memini quorum alterum martyribus communem cum sanctis in hac vita: alterum uni & Deo proprium. Colimus, inquit, martyrum opere cultu dilectionis & societatis, quo &c.

hac vita coluntur sancti Dei homines, quorum cor ad tales pro Evangelica veritate passionem paratum esse scimus. At illo cultu, qui græcè latrìa dicitur, latine uno verbo dici non potest, cum sit quædam propriè divinitati debita servitus, nec colimus, nec colendum docemus, nisi unum Deum.

Utria idem honoris genus sanctis in hac vita, & sanctis demortuis tribuat, quod à Pontificiorum sententia est maximè alienum.

3. Adde & hoc, quod Augustinus ipse agnoscit, non esse hoc discrimen perpetuum. Ita enim *Locution. lib. 5. qui est in Deuteron. ad locum Deut. 28.* scribit: Et servies inimicis tuis, quos immittet Dominus Deus tuus super te: Græcus habet λατρευτες, ubi Latinus interpretatus est servire. Solet autem hoc verbum in ea servitute ponere, quæ debetur Deo: Unde idololatriæ appellantur, quia eâ servitute idolis serviantur. Ergo hic inusitatè positum est hoc verbum.

4. Et in universum opus servile non faciendum die Sabbatho, vocatur in sacrificiis opus λατρευτὸν, *Levit. 23. Num. 28. paſsim.* At vero hoc opus non faciendum, non

276 Cap. 28. De Adoratione Christi.

spectat servitutem Deo debitam: hic enim verum, quod Matth. 12. 5. scriptum: auctor legistis in lege, quia Sabbathis Sacerdotes in templo Sabbathum violant, & sine crimine sunt: sed opus servile, spectat servitutem hominibus debitam. Et contra δικαιον
tribuitur 2. Paralip. 12. 8. & cognoscunt
vitutem meam, & servitutem regni tem
Ubi divina pariter & humana servim
δικαιας voce exprimitur.

23 Manifestum ex his: 1. λατρειας voces sunt
& magna ex parte cultum divinum designa
ri, 2. Non tamen esse hanc differentiam
perpetuam: nam quandoque λατρεια
vitutem humanam significare, quandoque
divinam δικαιαν, ut ita quandoque pro
missuē usurpentur. Et ita Paulus Ad. 10.
v. 19. servitutem præstitam allegans, in
δικαιον τῷ κυρίῳ serviens Domino. Ne
gamus vero è sanctis posse demonstrare
δικαιαν denotare cultum quendam religio
sum, medium inter divinam & humanam.
Adeoq; hanc distinctionem inter λατρεια
& δικαιαν ad suum institutum, ad invoca
tionem nempe sanctorum falsò & perverso
adhiberi.

24 VI. Qualis honor sit is, qui sanctis con
betur? Hic i. certum, cultum & honori

divinum, quem λατρείαν vulgo appellant, sanctis non convenire. Hic enim locum habet illud Christi Matth. 4. Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies. Hac enim divina est sententia Isai. 42. v. 8. gloriam meam alteri non dabo. Et nota est sententia primitivæ Ecclesiæ ex Epistola Ecclesiæ Smyrnæorum ad Ponti Ecclesiæ apud Eusebium bish. Eccl. lib. 4. c. 15. secundum versionem Ruffini: instigabatur Nicetas, ne Polycarpi corpus huinandum concederet, ne fortem relinquentes illum, qui crucifixus est, Christiani hunc colere incipient. Ignorantes miserrimi, quia neq; Christum aliquando possimus derelinquere, qui morte pro totius mundi salute sustinuit, neq; alium quemquam colere: quoniam verum Deum, & qui colendus sit noverimus. Et gentilium errorem tanquam aperè falsum rejicit idem Eusebius lib. 8. c. 6. putant, quod divinus honor apud nos martyribus deferratur. Et citavimus superius in eandem seuentiam Augustinum contra Faustum Manicheum lib. 20. cap. 21. & docet idem de vera religione cap. 55. Idq; recte disputat Casterus Enchirid. cap. 12. de veneratione sanctorum prop. 5.

2. Sanctos honoramus charitate, non 25 servitute. Hæc sunt expressa verba Augustini

de vera relig. cap. 55. de honore Angelorum
neque enim inquit & nos videndo angelos
beatis sumus, sed videndo veritatem, q
etiam ipsos *diligimus* angelos, &
congratulamur. Nec invidemus, quod
paratiiores, vel multis molestiis inten
dientibus perfruuntur: sed magis n
diligimus, quoniam & nos tale aliquo
sperare à communī Domino jussi sumus.
Quare honoramus eos charitate, non
vitute. Nec templa eis construimus.
Nolunt enim se sic honorari à nobis,
nos ipsis cum boni sumus, templa sumi
Dei esse noverunt. Rectè itaque (Apoc. 22.)
(Apoc. 22.) hominem ab angelo problem
ne se adoraret, sed unum Deum, sub quo
esset & ille conservus. Hinc argumen
mur: Sanctis non potest vel alius, n
superior honor & cultus deferri, q
angelis. At his convenit honor charitatis
& dilectionis, non servitutis. Nec tamen
Sanctis vel alius, vel superior tribui potest.
Ita Ecclesia Smyrnæorum cit. sup. loco sancti
martyrum tanquam discipulos Domini ad
gimus & veneramur, quasi integrè fidem
magistro servantes & Domino, quoniam
nos quoque in fide & perseverantia chari

tatis optamus esse participes. Ita superius *Augustinus contra Faustum Manicheum lib. 20.* cap. 21. colimus martyres eo cultu dilectionis & societatis, quo & in hac vita coluntur sancti Dei homines, quorum cor ad eam pro Evangelica veritate passionem paratum esse sentimus: sed illos tantò devotius, quantò securius post incerta omnia superata: quantò etiam fidentiore laude predicamus, iam in vita feliciore viatores, quam in ista adhuc usque pugnantes.

Vides gradus diversitatem, speciei di- 26 versitatem non vides. Eodem cultus genere sancti in hac vita & defuncti honorantur: major devotion & confidentia in illis laudandis, de quorum fide certi sumus. Et ita summis honoribus laudandos esse martyres docet *Cyrillus contra Julian. lib. 6. & 10.* quod pro veritate strenue certarint, & fidei sinceritatem servarint. Et in hunc sensum admittimus Cossteri simile, à Regibus, parentibus, praceptoribus sumptum. Sed id non nisi civilis honoris argumentum est: qui in dubium à nobis non vocatur. Et Augustana Confessio, de cultu sanctorum docet, quod memoria sanctorum proponi

possit, ut imitemur fidem eorum, & bona opera juxta vocationem.

27 3. Negamus verò invocationem sacerdotum. Ita enim docet *eadem Confessio* in *et o loco*: *scriptura non docet invocare sanctos, seu petere auxilium à sanctis,* *Augustinus de civitate Dei lib. 22, cap. 10. ad sacrificium homines Dei suo loco & ordinis nominari, non tamen à sacerdote, qui sacrificat, invocari.* *Audis Augustinum expressè negare invocationem sanctorum.* Et certè otiosa est invocatio, siquidem ignorant quid in hac vita agatur. Probat id fusè *Augustinus in lib. de cura pro munigerenda cap. 12. cuius rubrica hec est, manu animas non sentire res viventium.* Id quod docet exemplo marris Monicæ: si rebus viventium interessent animæ mortuorum, & ipsæ nos quando eas videmus alloquerentur in somnis, ut de aliis taceam, me ipsum pia mater nulla nocte desereret, quia terra marisque secuta est, ut tecum viveam. E *Psalm. 27. 10. Pater meus & mater mea dereliquerunt me.* E loco *Ezai 63. 16. Abraham nos nescivit, & Israel non cognovit me.* E *2. Reg. 22. ubi piissimum regi Josiæ pro magno beneficio promisit Deus, quod esset ante moriturus, ne vide-*

ter mala, quæ ventura illi loco & populo minabatur.

4. Sed orant, *ais*, sancti pro nobis: in- 28
vocandi ergò. Nego exoratione inferi
invocationem. Nam & sancti in hac vi-
ta orant pro nobis, non tamen invocandi.
Et oratio sanctorum defunctorum non
tam spectat particulares nostras necessita-
tes, ignoras & incognitas sanctis, ut cum
Augustino dicebamus: quām universa-
lis Ecclesiæ statum & conditionem. Ba-
ronius anno Christi 262. n. 59. allegat Augu-
stinum de diversis serm. 101. cap. 2. recitantem
quasdam sententias ex actis Fructuosi
Episcopi Tarragonensis. Inter cætera,
inquit, quale erat illud Fructuosi Episcopie
cum ei diceret quidam, & peteret, ut cum
in mente haberet & oraret pro illo. (Feli-
cem hunc fuisse docet Baron. n. 66.) respon-
dit: Me orare necesse est pro Ecclesia Ca-
tholica ab oriente usque ad occidentem
diffusa. Quis enim oret pro singulis?
sed neminem singulorum præterit, qui
orat pro universis: ab eo nullum mem-
brum prætermittitur, cuius oratio pro toto
corpo funditur.

E quibus nos sequentia colligimus: 29
1. Rectè dictum à Chemnitio Exam. Concil.

Trid. part. 3. de veneratione Sanctorum: pri
 & bonas esse cogitationes, beatos ince-
 lo, licet particulares circumstantias hu-
 golorum hominum in terris versamus
 non videant, pro ipso tamen generali statu
 Ecclesiæ, quam in terris sub cruce mi-
 tare sciunt, felicitos esse. Apologiam enim
 Confessionis Augustinæ dicere: Con-
 dimus sanctos in cœlis orare pro Ecclesie
 in genere. 2. De agnitione & ex-
 ditione particularium votorum & uni-
 liis esse rem dubiam & incertam.
 Nec de eo quæsti, an sancti sint honoran-
 di. 4. Sed de ea invocatione San-
 torum, qualis est apud Pontificios inter
 controverti: eamque scripturæ &
 riori antiquitati non esse consentaneam.

Et hæc quidem occasione argumen-
 ti de adoratione Christi diximus: an ven-
 ë superiùs dictis colligi possit, conveni-
 re humanæ Christi naturæ seu carni ado-
 rationem per modum tertii generis Com-
 municationis, ipsis viderint.

Atque hæc de Communicatione klo-
 matum dicere voluimus.

Cap. 28. De Adoratione Christi. 28;

Dominus Jesus verus Deus & verus
homo Mediator & Salvator noster, qui
regit & gubernat Ecclesiam, cuius Rex &
caput est, suorum clementer misereatur,
& pacem & concordiam restituat nobis
ad sui nominis gloriam & salutem no-
stram.

Ipsi Regi seculorum honor & gloria
in secula seculorum.

Amen.

Amico

Amico & benevola
Lectori S.

Proposui annis ab hinc viginti Confessionem Orthodoxam de persona & officio Christi in Academia Marpurgensi pro Licentia Doctoratus impetranda. E doctrina quia cognata est cum praesentia materia, visum est eam denuo annedire, exemplaria enim à multo jam tempore distracta sunt, & memini gratam sum esse & acceptam hanc disputationem multis.

CON-

CONFESSIO ORTHODOXA,
DE PERSONA ET
OFFICIO CHRISTI,

QVAM

CHRISTODUCE,
A UTHORITATE ET CONSENSU
VENERANDÆ FACULTATIS
THEOLOGICÆ IN ACADEMIA
Marburgensi,

Pro Licentia Doctoratus in Theologia impetranda.

PROPONIT

JOHANNES COMBACHIUS
Wetteranus Philosophiæ Professor
Ordinarius,

RESPONDENTES

M. CHRISTOPHORO COMBACHIO
Scholæ Wetteranæ Rector.

IV.D.JUNII IN COLLEG. AD LANUM.

Anno à nato Christo

M DC XVIII.

CONFESSIO ORTHODOXA
DE PERSONA ET OF-
FICIO CHRISTI.

Præfatio.

Christus nobis omnia
Quid huic liberalitatiu-
le unquam inveniri pos-
sumus? Ego ipse sum pater, et fu-
ter, ego nutritor, ego filius,
ego radix, ego fundamen-
tū. Ipse amicus sum, membrū, caput, frater, sum
mater, universa ipse sum, dummodo mihi, ut duc
afficiaris. Ego pauper propter te, in sepulchro
propter te, patrem in excelsis propter te interpellu-
qui ad inferiora pro te à patre missus descendit.
Omnia tu mihi es, frater, cohaeres, amicus, mem-
brum. Quid vis amplius? quid averti à me
mentem? quid caduco huic mundo laboras? O-
stende mihi hujus secularis studii finem. Vanitas
enim vanitatum. Et cuncta vanitas sum,
dicit Chylost. in persona Christi in Mattheo hom.

homil. 77. Verè certè vanitas in secularibus est
cum Christum. Quid enim juvat Syllogismos
nisi, figuræ pingere, natura corticem intueri,
futilitates excogitare, dum interim salus extra
Christum periclitetur, ut ob vanam & brevem
gloriâlamea vita excidas, qua verè vita & sine
fines. Scipionem inter sidera positum, stella-
rum magnitudinem contemplantem Cicero in
Somnio inducit ita loquentem : Iam ipsa
terram mihi parva visa est, ut me imperii nostri,
quo quasi ejus punctum attingimus, pœniteret.
Quicum magis intuerer, quæso inquit, Africa-
num, quisq; humi defixa tua mens erit? nonne
affici qua in templo veneris? Somnium & um-
bras rat, qua Scipionem à terris ad sidera revoca-
bat. Nos Christus ad se vocat, & terrenis ac
secularibus immorabimur? Mittamus tandem
rugas, & Christum intueamur, ut in ejus notitia
& fide proficiamus. I pra Christe Iesu tua gra-
tia, & alacres sequemur.

THEISIS PRIMA.

THeologia in universum omnis de di-
vinitate rationem sive sermonem com-
plectitur, secundum August. de civit. D. L. 8.
c.i.h.e.in Dei cognitione consistit, quato-
minus in sacris literis revelatur ad hominum
salutem.

A 4

2. Ea

- 2 Ea vero vel absoluta est, & de Deo in
eiusq; natura, & attributis agit: vel i-
va, quæ opera DEI considerat, tamenque
omnibus creaturis sunt communia, cuj-
modi sunt effecta creationis & gubernati-
onis: quam quæ hominib. sunt propria, scil.
primis electis, cuiusmodi est opus Redes-
pcionis, quæque cum hoc opere sunt
nexa.
- 3 Redemptionis necessitatem Lex dem-
onstrat: gratiam Evangelium.
- 4 Evangelium dicitur, *inquit Theophil. in
init. comment. in Matth.* eò quod nunc et ho-
bis res prosperas, & benè se habentes, h.e.
pacem & bona, nempe remissionem pecc-
atorum, justitiam, redditum in cælos, adop-
tionem in filios DEI. Nunciat autem quod
facile & gratis hæc acceperimus, neq; nostri
labore a sequenti simus hæc bona, neq; eam
nostris acceperimus bonis operibus, sed
gratiâ & misericordiâ DEI talia bona con-
sequuti simus.
- 5 Summa Evangelii Christus est: unde a
Legem Christi nominat *August. de civit. Di-*
17 c. 17. quotquot enim sunt promissiones
DEI, in ipso sunt Etiam, & in ipso sunt A-
men. *2. Cor. 1. v. 20.*
- 6 Unde nobilis est in Ecclesia Athanasi-
confessio in symbolo: quicunq; vult salva-
clu-

esse, necessarium est ad æternam salutem, ut incarnationem quoq; Domini Nostri Jesu Christi fideliter credat.

Hanc confessionē, quam corde credim⁹,
& ore profitemur, paucis exponem⁹. Quod
ut felix & salutare esse velis, Christe Jesu, de-
votus precibus oro.

Doctrina Christi in tribus cōsistit. 1. Qua-
lis sit Christus. 2. Quorsum missus. 3. Quo-
modo redemptionis partes impleverit. Pri-
mum personam concernit: secundum offi-
cium: tertium statum.

Quoad personā Christus est secunda per-
sona Trinitatis ab æterno genita à Patre, e-
iusdem cum ipso essentiæ, quæ in tempore
assumpt̄ humanam naturam in unitatem
sue personæ, ut sit Mediator Dei & homi-
num.

Iraq; doctrina de persona Christi consi- 10
lit in duarum naturarum in Christo veri-
tate, & personæ unitate.

Naturæ duæ sunt: Divina, & Humana. 11
Utriusq; veritas consistit in veritate sub-
stantiæ & proprietatum, ut secundūm illam
sue personæ sit Patri: secundūm hanc nobis
per omnia sit similis, excepto peccato.

Natura Divina Christi est essentia Divi- 12
na eadem cum Patre & S. Sancto, quam per
æternam generationem Pater Filio com-

municavit, ut sit æqualis Patri gloriæ, potestate, & honore, eidemque per omnium omosōs, ut conclusum fuit in Concilio Nicæno.

13 Itaque natura Divina in Christo non citur ratione qualitatis novæ divinæ virtutis, secundum quam & nos reddimur non creaturæ, & Deo similes, divinæ consone naturæ, secundum Apost. Petr. 2. Epist. I. v. 4. Sed est natura divina secundum essentiam. Θεότης est, non θεότης.

14 Indeque Christus non est homo divinus, nec homo Deificatus: sed Deus. Et Deus non secundum quid, videlicet, secundum participationem donorum divinorum, ut impiè sophisticatur Gratianus Probus: sed vere & simpliciter, ejusdem cum hinc essentia.

15 Quemadmodum & Filius Dei non per gratiam electionis, adoptionis & regenerationis: sed filius per naturam, seu per celestialiæ generationem, filius sc. æternus ei substantia Dei Patris progenitus. Ut docet Cyril. in Epist. ad Pres. Diac. act. Conc. Ephes. I. cap. I: Licet nos propter Dei gratiam, interdum nominemur, non ita tamen sumus aut dicimur ut filius; Hic enim quanquam corpus induit, natura & re ipsa Deus est.

Ita docet & confitetur Symbolum Nicenum: Credimus in unum Dominum nostrum Jesum Christum Filium Dei de Patre natum unigenitum, i.e. de substantia Patris, Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deus verus ex Deo vero, natus non factum, ομογενος Patti, h.e. ejusdem cum Patre substantiae, per quem omnia facta sunt, quae in caelis, & quae in terra.

Erit ad hoc, quia ita docet scriptura sa- 17
cra, & Deum simpliciter eum nominat, &
naturalem ejus filiationem describit, & di-
vina attributa, opera & honorem ei ad-
scribit.

1. Expressè vocatur Deus: *Psal. 45. v. 7.* 18
Sedes tua Deus in seculum seculi: quemadmodum hunc locum Christo applicat *Epist. ad Hebr. cap. 1. v. 8.* ad filium autem: Thronus tuus Deus in seculum seculi. *Esa. 6. coll. facta ad locum Ioh. 12. v. 38. & seqq. Esa. 35. v. 4. & 5. & collatione Matth. 11. v. 5. & 15. v. 30. 31. Esa. 40. v. 3. & collat. Matth. 3. v. 3. Ierem. 33. v. 16. Ioh. 1. v. 1. Att. 10. v. 28. Rom. 9. v. 5. Phil. 2. v. 6/1. Ioh. 5. v. 20.*

2. Naturalis verò ejus filiatione docetur, 19
non ex eo solum, quod unigenitus esse dici-
tur *Ioh. 1. v. 18. & 3. v. 16. 18. & 1. Ioh. 4. v. 9.*
ut in hunc modum distingueretur à filiis
Dei per adoptionem *Ioh. 11. v. 52. Rom. 8. v. 15.*

Sed & è speciali paternitatis ratione, secundum
dùm quam Deum Patrem suum vocat: ut
ex ea etiam Judæi colligerent, æqualem
eum se facere Deo Ioh. 5. v. 18. De quo loco
elegans est Chrysostomi sententia in Ioh.
cap. 6. hom. 41. super ea verba, hoc autem dicens
rent ans eum, ipse enim sciebat quid facturum esset.
Ut hoc loco, inquit, Evangelista diligenter hoc notat, ne decipiamur: ita cum in-
quit, propterea magis quærebant eum Ju-
dæi interficere, quia non solùm solvebat
Sabbathum, sed & Patrem suum dicebat
Deum, æqualem se faciens Deo: nisi eas esset
Christi operibus confirmata sententia, eam
quoq; correxisset suspicionem. Nam si
Jesu verbis timet Evangelista, ne quid pa-
peram suspicemur: multò magis in aliorum
sermonibus, si non vetum, id eos opinari
intelligeret. Sed nihil dixit: nō rat enim, eam
fuisse Christi sententiam, quod esset æquale
Deo, nec eos perperam opinatos. Vide Cyl.
in Ioh. lib. 9. cap. 40.

20. 3. Attributa præterea Deo propria Chri-
sto tribuuntur. Æternitas. Mich. 5. v. 2. Ioh.
v. 1. I. Ioh. I. v. 1. Æqualitas cum Patre. Phil. 2.
Omnipotētia, secundum quam eadēm po-
testate prædictus est, quā Pater. Ioh. 5. Omni-
præsentia. Matt. 18. 20. & 28. 20. Ioh. 3. 13. +
Item Opera creationis & gubernationis

Iob. 1. v. 3. 10. Col. 1. 16. Heb. 1. 2. 3. 10. 5. Opera ad salutem Ecclesiae, cuiusmodi sunt, illuminare, & facere Filios Dei, *Iob. 1. 9. 12. 13.* peccata remittere. *Matt. 9. 6.* dare & mittere ministros Ecclesiae. *Matt. 28. 19. Iob. 20. 21. Eph. 4. 11.* 6. Honor & cultus Deo proprius *Psal. 97. 7. Heb. 1. 6. Iob. 5. 23. Rom. 14. v. 11.* Quæ & multa alia Christi divinitatem demonstrantia proposuerunt *Cyrill. in thes. Athan. contra Arianos. Epiph. de heres. Ioh. Cantacuz. Constant. Rex advers. Mahum. fidem. Hier. Zanch. in eleg. scripto de 3. Elohim. & alii multi.*

Itaq; Paulus, Samosarenus ortu, Antiochiz Syria Antistes, Dominum impiè dixit nudum fuisse hominem, in quo Deus verbū, sicut & in singulis Prophetis habitarit: ac proinde duas naturas separatas, & citra ullam prorsus inter se communionem in Christo esse, quasi alias sit Christus, alias Deus verbum in ipso inhabitans. *Theodorus Presb. in lib. de hypost. un.* Vide *Epiph. her. 65.* Et similia his, quæ Paulus Samosatensis docuit de Filio Dei, sensit Photinus, & verba maledicentia, neutquam consistere valentia evomuit, dicit *Epiph. her. 71.* Vide doctissimum opus *Francis. Iunii de Trinitate adversus Samosate-*num.

Et impiè Arrius & Achilleus: non semp inquit, Deus Pater fuit: non semp fuit Dei

verbum: sed fuit, quando Deus Pater non fuit. Dei autem verbum ex non existentibus factum est. Existens enim Deus, non existentem ex non existente fecit. Quapropter fuit aliquando, quando non fuit. **Creatura est enim & factura Filius**, neque similis est Patri secundum substantiam, neque verus est, neque vera sapientia ejus est, neque verum naturaliter Patri verbum est, sed unusquidem creaturarum & facturarum est. Abusivè autem dicitur verbum & sapientia. Unde & convertibilis est & mutabilis per naturam, sicut & universalia rationalia, quemadmodum hanc heres invicit Alexander Episcopus Alexandrinus in lib. ad Eccles. Catholi. Commissari. & ad Alaud. Constantiopol. Episc. in bistor. trip. lib. I. cap. 14.

23 De quibus heresisbus eleganter scripsit August. in Ioh. tract. 26: Deus Pater aequaliter sibi genuit Filium, & qui cogitat atque fide sua sentit, & ruminat aequaliter esse Propterea cum, in quem credidit, ipsum trahit filium. Arrius credidit creaturam, non cum traxit Pater, quia non considerat Propterea, qui Filium non credit aequaliter. Quid dicis ô Arrius? Quid dicis hereticus? Quid loqueris? Quid est Christus? Non inquit Deus verus, sed quem fecit Deus verus

verus. Non te traxit Pater, non intellexisti Patrem, cuius Filium negas? Aliud cogitas, non est ipse Filius: nec à Patre traheris, nec ad Filium traheris. Aliud est enim Filius, aliud quod tu dicis. Photinus dicit: Homo solum est Christus, non est Deus. Qui sic credit, non Pater eum trahit. Quem trahit Pater? Illum qui dicit: Tu es Christus Filius Dei vivi. Non sicut Propheta, non sicut Johannes, non sicut aliquis magnus Justus sed sicut unicus, sicut æqualis: Tu es Christus Filius Dei vivi, ait. *Vide Chrysost. hom. 3. ad Hebr.*

Examinemus corporalem substantiam 24 Domini, inquit Tertull. in lib. de carne Christi sub initio: de spiritali enim certum est. Catoquuntur, veritas & qualitas ejus terra-stantur, an fuerit, &c unde, & cuiusmodi fuerit. Marcion, ut carnem Christi negaret, negavit etiam nativitatem: aut ut nativitatem negaret, negavit & carnem: sc. ne invicem sibi testimonium redderent. Responderent nativitas & caro, quia nec nativitas sine carne, nec caro sine nativitate. Quasi non eadem licentiâ hæreticâ & ipse potuisset, aut admissâ carne nativitatē negare, ut Apelles discipulus, & postea de-sertor iphius. Aut & carnem & nativitatem confessus, aliter illis interpretari, ut con-discipulus & condesertor ejus Valentinus.

Sed & qui carnem Christi putativam introduxit, & què potuit nativitatis quoque phantasmata confingere, ut & conceptus, & prægnatus, & partus virginis, eosdem oculos, eosdēq; sensus fætellissente, quos carnis opinio inlusiit. Ita ille. Scripsit v. aduersus Marcionem Tertull. libros quinque, contra Valentinianos unum. Et de Valentia heresi Irén. advers. hær. lib. I. c. I. & Marcum c. 29 videri potest. Et Epiph. hær. 31. 42. 44.

25 Gravis verò Tertulliani est responso sub lib. med. Quid dicis cœlestem carnem, quam unde cœlestem intelligas non habes? Quid terrenam negas, quam unde remnam agnoscas habes? Esuit sub Diabolo, sitiuit sub Samaritide, lachrymatus super Lazarum, trepidat ad mortem, sanguinem fudit postremo. Hæc sunt opinor signa cœlestia. Sed quomodo inquam contemni & pati posset, sicut & dixi, si quid in illa carne cœlesti generositate radiasset. Ex hoc ergo convincimus nihil in illa de cœlis fuisse, propterea ut contemni & pati posset. Eiferè in fine libri: Certè, inquit, qui negat Christum in carne venisse, hic Antichristus est. Nudam & abolutam & simplici nomine naturæ suæ pronuncians carnem, omnes disceptatores ejus ferit. Vide Chrysost. in Matt. hom. 4.

Veritas humanæ naturæ consistit in par- 26
tum integritate , & proprietatibus : In o-
nnibus enim nobis similis factus est, exce-
pro peccato. *Heb. 2.v 14.17. & 4.v.15.*

Patiuum integritas est in corpore & ani- 27
ma: hænem duæ partes ad naturæ humanæ
veritatem constitutæ necessariò con-
currunt. Quemadmodum de animæ suæ
tristitia Christus conqueritur *Matt. 26.*
v.38. & Marc. 14.v.34. & spiritum emisissè
scribitur *Matt. 27.v.50. & Luc. 23.v.46.* Et
corporis lui veritatem docet, discipulis ma-
nus & latus ostendendo. *Ioan. 20.v.20. & 27*
Vide August. in lib. contra serm. Arianorum cap 9.
ubi concludit: & idèò sic intelligendus gemi-
nae substantiæ, divinæ sc. & humanæ, ut ipsa
humana ex anima constet & carne.

Hanc naturæ veritatem, nostræ omni ex 28
parte similem utget *Cyrill. prima prophonet.*
ad Imp. Theod. in act. Concil. Ephes. tom. I. cap. 4.
Emmanuelem proinde, *inquit*, ex muliere
vete natum, certò credamus: neque illu-
strem illam, summaq; admiratione dignam
naturæ nostræ gloriam, si certè sapimus,
aspernemur. Suscepit namq; unigenitus
non propriam naturam: hac enim ratione
nihil dignitatis naturæ nostræ accessisset: sed
neque angelicam quoque suscepit: verùm
ut scriptum est, *Abrahæ semen appre-*
bendit. Hoc enim non alio modo humanū

genus in interitum prolapsum instan-
dum erat.

29 Indeque recte subjicit: Apollinaris intelligentis animæ locum Christi Divinitatem expleuisse mentiuntur. Hic enim Apollinaris apud Laodiciam Syriæ Episcopum, ut autor est Ruffinus, *hist. Eccles. lib. i. cap. 20.* ex contentione hereticis generis afferens solum corpus, non etiam animam à Domino in dispensatione suscepimus. Cumq; urgeretur Evangelii testimonium quibus ipse Dominus habere se animam profitetur, & ponere eam quando vellet, & iterum assumere eam, quamque turbam & tristem esse dicit usque ad momentum in totum vinci videretur, ait, cum enim habuissse animam, sed non rationem verum eam quæ corpus vivificet, ratione vero partis supplementum esse velim Dei. Quæ assertio Romæ à Damaso, Petro Alexandrino Episcopo concilio gregato, hac sententia depulsa est, ut denerent, si quis Filium Dei, qui sicut unus Deus, ita & verè homo fuit, vel humanis aliquid, vel Deitatis minus diceret, buisse, alienus ab Ecclesia judicaret. Eademque sententia Alexandriæ & Constantinopoli decreto Concilii confirmata.

est. Vide hist. tripart. lib. 9. c. 3. 14. & 15. August. 120. & in lib. 83. qq. q. 80.

Proprietates verò naturas consequin- 30
tur: ut quemadmodum essentia non tolli-
tur, ita & salvæ sint proprietates utriusque
naturæ, definiente Concil. Chalced. in fide sua.
Hinc eruditè disputat Damasc. in lib. de duab.
Christi volunt: Quòd si duabus naturis
coincideret, certè duarum naturarum natu-
rales proprietates in eo perfectè & comple-
tè inesse confiteantur necesse est, si quidem
eum & Deum perfectum, & hominem per-
fectum cognoscimus.

Ac divinæ proprietates ab Athanasio in 31
Symbolo numerantur, esse increatum, im-
mensum, omnipotentem. A Damasco
de Orthod. fid. lib. 1. c. 19. ha: increatum, ini-
tiatū, immortale, infinitū, æternū, imaterialē,
bonum, opifex, justū, illuminativū, inverti-
bile, impassibile, incircumscripturn, incapax, in-
termittitū, indefinibile, incorporeū, invisibi-
le, intelligibile, nullius indigū, per se domi-
nans, per se potens, omnitenens, vivificans,
omnipotens, infinitipotens, sanctificans,
continens & constringens omnia, & omni-
bus providens. Omnia hæc & similia na-
tura habet: non aliundè suscipiens. Vide
August. mediat. cap. 29. & 30. In summa: Ea
omnia quæ habet Pater, sunt Filii, solā
gignendi vi exceptā. Cujus rei ipse Domi-

nus verus testis, omnia, inquit, quæ Pater
habet, mea sunt. *Ioan. 16. v. 15.* & ipsi Pa-
ter dixit, mea omnia tua sunt, & tua mea su-
Ioan. 17. v. 10,

32 Humanæ proprietates aliæ sunt es-
tiales, aliæ tantum naturales: Illæ sunt, quæ
essentiam & substantiam immediate con-
quuntur, & sunt inseparabiles ac perpe-
cujusmodi sunt esse finitum & circum-
ptum, habere partem extra partem, vim in-
telligendi, volendi &c. Purè vero na-
turalles sunt, quæ naturam ad tempus sequuntur,
quibus tamen corpus aliquando careat
beat, ut sunt, edere, bibere. Quas prop-
erties omnes in se Christus recepit. Im-
itates etiam & defectus nostros, ut habem-
mus Pontificem, qui posset compatim-
mitatib. nostris, tentatum per omnia in
peccato, ut dicit Epist. ad Hebr. c. 4. v. 15. Ut
& ætate simul, & corpore crevisse, & sap-
ientia profecisse legitur *Luc. 2. v. 40.* & si se
metipsum exinanivit, formā servi accipiem,
in similitudinem hominū factus, & habim-
inventus ut homo, dicit *Apost. Philipp. 2. v. 6.*

33 Hinc definitum fuit in Synodo 6. Consta-
tinop. contra Monothelitas: in Christo non est
unam tantum voluntatem, sed duas na-
ras, voluntates & operationes. Et approba-
ta est Epistola Agathonis, in qua demostri-

et testimoniis Scripturæ, esse duas in Christo voluntates & operationes: & adducit multa è Patribus dicta, item ex Synodis universaliibus decreta, in quibus naturæ in Christo, earumq; proprietates ita perspicuè distinguuntur, ut omnino necesse sit, duas in Christo statuere voluntates & operationes, nisi quis velit duas in Christo distinctas naturas negare. Vide de utriusq; naturæ veritate & proprietatibus August. serm. 4. in natali Domini, & Damasc. de Orthod. fide lib. 3. cap. 3. & in lib. de duab. Christi volunt.

Præter hanc duarum naturarum in 34 Christo veritatem in substantia, credimus & confitemur personæ unitatem, cum Apost. 1. Cor. 8. v. 6. unum scil. Dominum Jesum Christum. Quomodo adversus Nestorium definivit Conc. Ephes. anathem. 4: Si quis personis duabus vel substantiis eas voles, quæ in Apostolicis & Evangelicis Scriptis continentur, dividit, vel quæ de Christo à sanctis dicuntur, vel ab ipso: & aliquas quidem ex his velut homini, qui præter Dei verbum specialiter intelligatur, aptaverit, illas autem tanquam Deo dignas soli Dei Patris verbodeputaverit, anathema sit. Vide Cyrill. in Ioh. L. 9. c. 30.

Hanc fidem tradidit Aug. tom. 7. de bono per 35 sever.

sever. libr. 2. cap. 24. ejus libr. ultimo: Fidelis
inquit, qui in eo (Jesu) veram naturam con-
dit, & confitetur humanam, id est, nostram
quamvis singulariter suscipiente Deo no-
bo, in unicum Filium Dei sublimatam, in
ut quis suscepit, & quod suscepit, una esset
Trinitate persona. Neque enim homo
assumpto quaternitas facta est, sed Trini-
tatis mansit, assumptione illa ineffabiliter
scente personæ unius in Deo & homine no-
ritatem. Quoniam non Deum tan-
dicimus Christum, sicut hæretici Manichei
nec hominem tantum, sicut hæretici Phi-
tiniani: nec ita hominem, ut aliquid non
habeat, quod ad humanam certitudinem
tinere naturam, sive animam, sive infa-
nima mentem rationalem, sive carnem,
non de fœmina sumptam, sed factam
verbō in carnem converso atque minu-
quæ omnia falsa & vana hæreticorum
pollinariistarum tres partes varias dis-
fasque fecerunt. Sed dicimus Christum
Deum verum, natum de Deo Patre simili
lo initio temporis, eundemque hominem ve-
natum de homine matre certa plenitudine
temporis, nec ejus humanitatem, quam
nihil est Patre, minuere aliquid ejus divini-
tatem, qua æqualis est Patri: hoc autem
trumque unus est Christus, qui & secundum

Deum verissimè dixit: Ego & Pater unum sumus: & secundùm hominem verissimè dixit: Pater major me est. Et in Ioh. tract. 69. dicit: non alia verbi, alia est hominis persona, quoniam uerumque est Christus, una persona.

Quæ verba omni ex parte consentiunt 36
Canoni Concil. Ephes. quod ita definit: Eas voces, quas Salvator noster in Evangelii p-
tulit, non in duabus subsistentiis aut perso-
nis omnino partimur: non enim duplex
est, unus Christus, & solus, quamvis ex dua-
bus, diversisque rebus ad unitatem cognoscatur individuam coiisse: sicut homo,
quamquam ex anima constans & corpore,
non duplex, sed potius unus ex utroque.
Humanas ergò divinasque insuper voces
ab uno Christo dictas, animadvertisentes:
rectè sentimus, cum enim Deo dignissimè
loquitur de seipso: qui me videt, videt &
Patrem, ego & Pater unum sumus: Divi-
niam ejus intelligimus ineffabilemque na-
turam, secundum quam unū est cum Patre
suo, propter unam eandemque substanciam, imago & character, splendorq; gloria
ejus existens. Cum vero humanæ natu-
ræ mensuram nullatenus ignorans, Judæos
alloquitur: nunc me queritis occidere ho-
minem, qui veritatem vobis loquutus sum -
item

item non minus eum, qui in similitudine & aequalitate Patris est, Deum verum, etiam in mensuris humanitatis ejus cognoscimus. Vide eleganter differentem de hoc mystice Tertull. adversus Praxeas ferè circa finis libri.

37 Hæc unitas personæ consideratur: in unione, & iis, quæ hanc unionem consequuntur.

38 Modum unionis naturarum desinimus. Concil. Chalced. in Confess. fidei: quod sit agnoscendus in duabus naturis inconsecutè, immutabiliter, indivisiè, inseparabiliter, nusquam sublatâ essentiâ naturarum propter unionem, magisque salvâ propriam utriusque naturæ: & una persona una existentia, ut Christus non sit in duas personas partitus, atque divisus, neque disjunctus.

39 Quem canonem eleganter exposuit Damascen.lib. de orthodox. fid. 3. cap. 3. & docet, quod contineat duplicitis potissimum hæreses improbationem, Eutychianæ & Nestorianæ: Ex duabus, inquit, personis naturis divina & humana, dicimus unionem factam esse, non secundum materialism, aut confusionem, aut mixtionem: à Deo repulsus inquit Dioscorus, Eutyches & Severus, & eorum scelerata cohortem. Neque

Neque personatam, $\pi\epsilon\rho\sigma\omega\pi\eta\eta\nu$ (ita enim malui reddere, quia paulò pōst hanc unionem veram esse dicit, non secundūm phantasmā apparentiamque fallacem,) aut relativam $\chi\epsilon\tau\eta\eta\nu$, aut secundūm dignitatem, aut eandem voluntatis conspirationem, authonoris æqualitatem, aut eandem homonymē nuncupationem aut acceptationem, ut Deo odibilis dicebat Nestorius. Et paulo pōst subjicit: Substantiale dicimus unionem, non quōd ex duabus naturis una perficiatur natura, sed quōd unitæ sint ad invicem secundūm veritatem, in unam compositam Filii Dei hypostasim. Et earum substantiale differentiam astruimus salvari: nam creatum mansit creatum, & increatum increatum, & mortale manebat mortale, & immortale immortale, & circumscriptum circumscriptum, & incircumscripsum incircumscripsum, visibile visibile, & invisibile invisibile.

Hanc unionem ut ab essentiali & accidentalī distinguamus, hypostaticam vocamus: & describimus, quēd sit arcana & admirabilis diversatum Christi naturarum, divinitatil. & humanitatem, in unam personam indissolubilis copulatio.

Itaque facta est unio, non ut duæ essent personæ, sed ut è duabus naturis una constaret.

staret persona. Inde Concilium Ephesinum ad
versus Nestorium excludit: 1. Conjunctionem in unitate dignitatis & autoritatis.
Non enim potest unire naturam sola digni-
tatis æqualitas. Petrus & Joannes æquales
sunt in alterutrum dignitatis, propter quod
& Apostoli, & sancti discipuli esse mo-
strantur, veruntamen uterque non uni-
est. 2. Nec secundum participationem
effectum inquit: sic nos etiam adherentes
Domino, unus cum eo spiritus sumus.

42 Inde Cyrill. in Epist. ad Presb. Diacon. in
Conc. Ephes. tom. I. non vult Emanuelum
hominem Deiferum, aut numine afflatus
instrumenti tantum loco assumptum
surpatum, sed Deum verè incarnatum. si
si quis illud, quod ex virgine sumpsumet,
aliud nihil, quam nudum Dei organum
titisse contenderet, is vel invitus Filiū ratio-
nem illi auferet. Et paulus p̄st: Neutiquam
templum illud, quo ex sacra virginis
sumptum est, organii tantum loco habere
dicimus.

43 Hæc enim unio & connexio tam ad
est, ut propter hanc personæ unitatem No-
riam verè Dei genitricem & Deipacem
pellemus & profiteamur: non quod ver-
natura existendi principium de carne son-
ta sit, sed quod juxta subsistentiam sibi

mans humanam naturam, nativitatem fu-
stinet ex utero virginali. Conc. Ephes.

Nec tamen propter arctissimam hanc u- 44
nionem caro desuit esse caro, vel Deitas mu-
tata est in carnem, ut in eandem naturam
duas naturas coalescerent. Eos enim, qui
duas quidem ante unionem naturas Do-
mini habulantur, unam vero post cor-
pus configunt, anathematizat Concil.
Chalced.

Et approbat Leonis Epistolam num. 10. ad 45
Flavianum, in qua legitur: salvâ proprieta-
te utriusque naturæ, & in unam coëunte
personam suscepta est à majestate humili-
tas, à virtute infirmitas, ab æternitate mor-
talitas, & ad resolvendū conditionis nostræ
debitum, natura inviolabilis naturæ est u-
nita passibili. Et paulò post: Tenet sine
defectu proprietatem suam utraque natu-
ra. Et paulò post: Agit utraque forma eum
alterius communione, quod proprium est,
verboscoperante quod verbi est, & carne
exequente, quod carnis est. Unum ho-
rum coruscat miraculis, aliud succumbit
injuriis. Et sicut verbum ab æqualitate
paternæ gloriæ non recessit, ita caro natu-
ram nostri generis non reliquit.

Facta denique est unio, non ut humana 46
natura vel esset vel fieret persona: sed ut

assumetur in unitatem personæ. Humanæ enim natura propriam personalitatem non habet: sed assumpta est à verbo, & subsistit in $\lambda\sigma\gamma\omega$. Non in propria subsistenda sustentata est Dei verbi caro, neque in alia hypostasi facta est, quam in Dei verbi hypostasi, sed in ipsa sustentata & subsistens potius: neq; secundum propriam subsistens hypostasin facta est, dicit Damasc. de Orthodox. fid. lib. 3. cap. 9.

- 47 Hoc scilicet revera est magnum illud Pietatis mysterium, ut exclamat Apostolus 1. Tim. 3. v. 16. Deum esse manifestatum in carne. Ad quem locum Chrysostomus ait hom. 11. Intuere quomodo omnibus in locis dispensationis assumptæ pro nobis carnis, mysterium vocat. Neque enim est omnibus hominibus cognitum, imone angelis quidem ipsis manifestum fuit. Idcirco ait, revera magnum est: nam profectò rissimè magnum prædicatur. Homo enim factus est Deus, & Deus homo, homo paruit absq; peccato, homo assumptus & prædicatus in mundo, viderunt eum angelobiscum: mysterium igitur est,
- 48 Unionem hypostaticam duo consequuntur: sc. Idiomatum communicatio, & donorum collatio.

- 49 Communicatio Idiomatum in Chrysostomus

est mutua prædicatio concretorum utriusq;
naturæ de se invicem, & de supposito in his
subsistente.

Dico duorum concretorum: quia ab-
stracta de se invicem non prædicantur:
nam tametsi homo est verbum, Christus,
Deus: tamen humana natura non est divi-
na natura, nec humanitas est divinitas, nec
humanitas est verbum Deus, nec Christus.

Hanc veritatem docuit *Lutherus in disput.*
de dual. nat. in Christo, & de commun. Idiom. in 51
fine i. tom. Ien. Fides, inquit, catholica hæc est,
ut unum Domínum Christum confiteamur
verum Deum & hominem. Ex hac verita-
te geminæ substantiæ & unitate personæ,
sequitur illa, quæ dicitur Communicatio
Idiomatum: ut ea quæ sunt hominis rectè
de Deo, & contrà, quæ Dei sunt, de homine
dicantur. Verè dicitur, iste homo creavit
*mundum, Et Deus iste est passus, mor-
tuus, sepultus &c. Non tamen hæc rata*
*sunt in abstractis (ut dicitur) humanæ na-
turæ. Unde illa damnatur, Christus est*
humanitas, etiamsi dicatur, Christus est
divinitas. Et paulò pòst: Rectè docetur, in
*hac causa valere usum loquendi in scriptu-
ris & Patribus Orthodoxis servatum. Quin*
& Patribus (quos constat orthodoxos esse)
conceduntur, quæ nobis non liceat imitari.

Et paulò pòst: Patrum dicta, (sicubi opus est), commòdè interpretemur. Vide in hunc sensum virum de Ecclesia optimè meritum Philipum Melanchthonem sub initium responsuum controversia Stancari.

52 Observandum tamen, Lutherum hoc loco strictius accipere vocabulum communicationis Idiomatum, quando sc. personæ ab altera natura concretivè denominatae tribuuntur proprietates alterius nature propter unitatem personæ, ita ut nature humanæ proprietates tribuantur Deo, & divinæ homini, ut: Filius hominis est in corde Ioh. 3. v. 13. Filius Dei factus est ex membris Gal. 4. v. 4. Verbum vitæ oculis videtur, & manus nostræ correcta verunt. Ioh. 1. v. 1. Dominus gloriæ est crucifixus. I. Cor. 1. v. 8.

53 Et hunc modum speciali nomine ~~Dominicus~~ scenus vocat τρόπον τῆς οὐτιδόσεως de Orthodox. fid. lib. 3. cap. 4. Quando, inquit, ex uno naturarum Filius Dei & Deus nominatus suscipit consumentata naturæ, id est, carnis propria, Deus passibilis nominatus, & Dominus gloriæ crucifixus, non secundum quod Deus, sed secundum quod homo idem est. Et quando dicitur homo & Filius hominis suscipit divinæ substantiæ propria, & glorificationis, puerulus ante secula, & homo

sine principio: non secundum quod puer & homo, sed secundum quod Deus (qui est ante secula) factus est in novissimis puer parvulus. Et iste modus est alternationis, alternataeque attributionis utriusque naturae, alterutri propria vicissim reddentis propter hypostaseos identitatem, & ipsarum invicem immanentiam, ac in sessionem. Secundum hoc possumus dicere de Christo, hic Deus noster in terra visus est, & cum hominibus conversatus: & homo iste invenitus est, impassibilis & incircumscribens.

Iea August. docuit contra Pelag. libr. I. de 54 peccat. mer. & remiss. cap. 31. Quamvis in terra factus sit Filius hominis, divinitatem tamen suam, quam in cœlo manens, descendit in terram, non indignam censuit nomine Filii hominis, sicut carnem suam dignatus est nomine filii Dei, ne quasi duo Christi ista accipientur, unus Deus, & alrer homo, sed unus etque idem Deus, quia in principio erat verbum, & Deus erat verbum: homo, quia verbū caro factum est, & habitavit in nobis. Ac per hoc per distantiam divinitatis & infirmitatis filius Dei manebat in cœlo, filius hominis ambulabat in terra: per unitatem vero personæ, qua utraque substantia unus Christus est, & filius Dei ambulat in

terra, & idem ipse filius hominis manebat
in cœlo.

55 Aliâs latius hoc vocabulo utitur Theologî: quomodo Philippus definit, quod Communicatio Idiomatum sit prædicatio in qua proprietas uni naturæ conveniens tribuitur personæ, in concreto. In qua generaliori significatione Lutherus de novissimis verbis Davidis dicit: Sicut ambarunturæ in una persona Filii Dei copulatis, seu unitæ: ita & vocabula in sermone iei formis loquendi in Ecclesia receptis, que tribuuntur naturis, & vulgo vocantur prædicata, convenient & quasi copulatur cum iis, quæ de integra persona dicuntur. Quas formas loquendi usitatè vocantur communicationem Idiomatum, hoc est, cum id quod proprium est alteri naturæ, & de seorsim in abstracto dicitur, tamen in concreto tribuitur personæ.

56 Hinc Damasc. de Orthod. fid. lib. 3. cap. hypostasi, sive ex utraque, sive ex una narrarum eam nominamus, utriusque nomen propria illi adjicimus: Ita Christus dicitur mortuus & resuscitatus. Rom. 1. vers. 34 Christus est in forma Dei Phil. 1. v. 5, 6.

57 In quem modum docet de Orthod. lib. 4. c. 19. eorum quæ de Christo postumo

nem dicuntur, modos esse tres: Primus, inquit, divinæ naturæ est insinuativus, ut illud: Ego in Patre, & Pater in me, & Ego & Pater unum sumus. Secundus est humanae naturæ insinuativus, quid me queritis interficere hominem, qui veritatem locutus sum vobis? Ethoc: Sic oportet exaltari filium hominis, & similia. Tertius modus est unius hypostaseos indicativus, & utriusque naturæ simul designativus, ut: nullus ascendit in cælum, nisi qui ex cœlo descendit, Filius hominis qui est in cœlo.

Hic enim priores duo modi tribuuntur 58 personæ, sed ratione naturæ alterius tantum, ut à persona non liceat ad utramque naturam argumentari: tertius personam, & utramq; simul naturam designat. *Vide Conc. Ephes. Canon.*

Ad communicationem Idiomatum latius ita dictam, quidam etiam referunt locutiones, quibus vel personæ ab altera natura denominatae αποτελέσματα utriusque nature: vel etiam αποτέλεσμα utriusque nature humanæ tribuitur. Illius exemplum: Deus redemit Ecclesiam. *Act. 20. v.28.* Hujus: Sanguis Jesu Christi Filii ejus emundat nos ab omni peccato. *I. Ioh. 1. v.7.* Sed minus propriè: αποτέλεσμα enim & idiomata seu proprietas multum differunt:

sed de verbis non multum litigabimus,
dummmodo de re constet.

60. Itaque Communicatio Idiomatum et
in persona, ad quod utraque natura ad un-
tatem personae concurrit, & scipsum simus
& proprietates suas personae communica-
re. Hinc recte dicitur, Deus est homo: De-
us est passus. Filius hominis est in celo. Do-
minus gloriae est crucifixus. *Vide Aug. lib. 11.
Trinit. cap. 13.*

61. Inter se verò naturae quia unum quid
non sunt, divinitas enim humanitas non est
hinc quemadmodum naturae inter se, ita &
proprietates manent distinctæ. Inde
De Diversitate de Orthod. fid. libr. 4. cap. 4. dicit: Di-
nitatem dicentes, non de illa nominamus
ea, quæ humanitatis sunt propria: non em-
dicimus Deitatem aut passibilem, aut incre-
tam. Neque de carne, id est, humanum
prædicamus ea, quæ Deitatis sunt propria:
nam neque dicimus carnem, id est, huma-
nitudinem incretam.

62. Et quemadmodum naturae, & proprie-
tates, ita & operationes inter se manent di-
stinctæ, tametsi ad unum *αποτέλεσμα* con-
ficiendum concurrunt. Hinc *Tertullianus*
in lib. adversus Praxeas: adeò, inquit, salu-
est utriusque proprietas substantia: in
Spiritust res suas egerit in illo, id est, virtus
& opus.

& opera & signa: & caro passiones suas
fondit, eluriens sub diabolo, sitiens
sub Samaritide, flens Lazarum, anxia usque
ad mortem, denique & mortua est. Et *huc*
pertinet illud Leonis Epist. 10. Agit ultra-
que forma cum alterius communione,
quod proprium est, verbo sc. operante
quod verbi est, & carne exequente quod
carnis est.

Quod claris admodum verbis docet 6;
Cyrilus thes. lib. 10. cap. 2. Quemadmo-
dum inquit, quando per carnem miracula
efficiebat, (sputo enim cœcum curavit: &
manu extensâ, feretroqué tacto unigeni-
tum viduæ filium è mortuis revocâvit: &
voce instrumentis corporis emissâ, Lazare,
dixit, veniforâs) non ipsi ut homini hæc, sed
ut Deo attribuimus: sic quando humano
more aliquid de seipso dicit, quod alienum
à Deitate sua videatur, carni id ipsum ac-
commode debemus. Sic n. singula factio-
rum atque dictorum commode distribuen-
tes à vera cognitione Salvatoris non aber-
rabimus. Unum enim Christum Scriptu-
ræ predicant, unus enim Deus Pater, &
unus Dominus Jesus Christus. Sicut igitur
ab operibus verus Deus cognoscitur,
sic necesse erat à convenientibus homini
dictis atque operibus, addo etiam passio-
nibus,

nibus, in quibus nulla delicti suspicio inventur, ut verus homo cognosceretur. Intelligebat enim ut homo, ubi Lazarus possum esset: imperabat autem ut Deus, ut est mortis rediret. Et matri: quid mihi & tibi omnia fieri, ut homo dicebat, & aquam in vinum ut Deus convertebat. Duarum igitur naturarum suarum cognitio & dictis & factis facienda erat. Quare ipsi quoque nos debemus, quae Deo vero convenient, divinitati suae: quae homini vero, humilitate nostrae, quam propter nos assumpsit, accommodare. *Vide Damasc. lib. 3. de Orthod. fil. c. 15.*

64 Nullum vero communicationis genus agnoscimus, quo natura naturae, divina, nempe humanae suas proprietates, in primis Ubiquitatem, omnipotentiam, & omniscientiam communicet: quemadmodum quidam hanc communicationem cum communione hypostatica ita conjunctam volunt, ut ejus sit vel differentia specifica, vel eam saltem immediatè in modum efficiens proprii consequatur, ut videri possit in colloq. Mulbrun. act. I. & Colloq. Mompelg. d. 26 Martii.

65 Namque hoc dogma à Scriptura est alienum & eruditæ vetustati ignotum.

Scriptura nusquam docet, Deitatem hu-⁶⁶
manitatis suas proprietates communicare,
sed tradit Christum per omnia fratribus si-
milari, excepto peccato, Heb. 2. v. 17. & 4.
v. 15. Quam sententiam non de sola natu-
ra infirmitate, sed & de naturæ essentia o-
mnino intelligendam esse, ex antecedenti-
bus manifestum est: ubi fratres nomina-
tur, & pueri ratione carnis & sanguinis,
quibus similiter participaverit, ut & nos:
quodque semen Abrahæ apprehenderit,
qua omnia non infirmitatem solùm, sed &
substantiam eandem nobiscum per omnia
esse docent. Quomodo per omnia fra-
tribus similis? Nusquam sublata essentia
naturæ, magisque salva proprietate naturæ,
docet Concil. Chalced. Hinc August. Tom. 10.
sermon. 191. de tempore, qui est tertius de Trinit.
ita loquitur: Illorum quoque execramur si-
militer blasphemiam, qui novo sensu asse-
tere conantur, à tempore acceptæ carnis,
omnia quæ erant divinitatis, in hominem
demigrasse, & rursum quæ humanitatis e-
runt, in Deum esse transfusa: ut quod nulla
unquam hæresis ausa est dicere, vincatur
hic confusione utraque exinanita esse sub-
stantia, & Deitatis scil. & humanitatis, &
amissio proprio statu in aliud esse mutata,

ut

ut qui tam Deum perfectum in Filio, quod
hominem confiteimus.

67 August judicat è demigratione & trans-
fusione proprietatum nasci confusionem
naturarum: quomodo ergo verum, uni-
nem esse factam inconfuse? è transfusione
animi statum naturæ: quomodo ergo
salva natura, & magis salvæ proprieta-
tes.

68 Ejusmodi vero transfusionem & effusionem
agnoscit *Brentius contra lib. Bulling* au-
tit. est, tractatio verborum Domini, In domo Pa-
tri mei, pag. 8. dicit: Et si rota Deitas habi-
tat etiam in aliis creaturis prælenter, esen-
tialiter & potenter, ac in sanctis clementer
& feliciter, tamen non habitat in ipsis cor-
poraliter, ut in eas omnem suam ma-
jestatem & gloriam effundat, sed habitat in ipsis
tantum umbratiliter. pag. 9. In solo Do-
mino nostro Iesu Christo habitat rota pe-
nitudo Deitatis corporaliter. In Christo
enim Deitas non tantum habitat sua pre-
sentiâ, essentiâ, potentiâ, gratiâ, & nonnu-
lis singularibus donis, verum etiam ita:
totam, in eum hominem (quem assumpit
in unitatem personæ) effudit, ut non quan-
dem substantia Deitatis mutata sit in sub-
stantiam humanitatis, sed alioqui omnem
majestatem & gloriam ejus habeat. Et
hunc

hanc quidem majestatem habuit jam inde ab initio assumptionis, seu incarnationis. *Et paulò pōst: Cum igitur Deitas in Christo effuderit omnem suam majestatem & gloriam, sine ulla mensura in humanitatem à se assumptam, Ioan. 3: necessariò sequitur, quod & humanitas Christi, quæ à Deitate assumpta est in unitatem personæ, facta sit omnipotens & omnia impleat.* Et discipulus ejus *Iacobus Andrea in Colloq. Momp. pag. 113. λόγος inquit, non tantum unitus est cum humana natura, sed in eam quoque effudit omnem plenitudinem divinitatis.* Sienim de Spiritu Sancto effudit Dominus in sanctos peculiaria dona, quomodo non effudisset in Christum illam plenitudinem omnis Deitatis, cui Spiritus non ad mensuram datus est?

Ad cuius opinionis patrocinium quia 69 duo possimum dicta adducunt: quorum alterum est *Ioan. 3. v. 34. non ad mensuram dat Deus Spiritum: alterum Col. 2. v. 9. in ipso inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter: quid de his Patres sentiant, videamus.*

Priorem locum ita explicat *August. in 70 Ioh. trad. 14. Quid est hoc, inquit, non enim ad mensuram dat Deus Spiritum? Invenimus quia ad mensuram dat Deus Spiritum. Hominibus ad mensuram dat, unico Filio*

non dat ad mensuram. Eph. 4.1. Cor. 12. Hominibus ad mensuram datur, & concorditer ibi unum corpus facit. Quomodo aliud accipit manus ut operetur, aliud oculus videat, &c. sic sunt etiam dona diversa fiduciarium, tanquam membris ad mensuram unicuique propriam distributa. Sed Christus qui dat, non ad mensuram accepit. Aut enim adhuc quid sequitur, quia de Filiis dixerat: Non enim ad mensuram dat Dominus Spiritum. Pater diligit Filium, & omnia dedit in manu ejus. Adjecit, omnia dedit in manu ejus: ut nosse & hic quam distinctione dictum sit, Pater diligit Filium. Quare enim? Pater non diligit Johannem? Et tamen non omnia dedit in manu ejus. Pater non diligit Paulum? Et tamen non omnia dedit in manu ejus. Pater diligit Filium, sed quomodo Pater Filium, non quomodo Dominus servum: quomodo unicum, non quomodo adoptatum. Ita omnia dedit in manu ejus. Quid est omnia? Ut tantus sit Filius, quantus est Pater. Ad aequalitatem enim sibi genuit eum.

71 *Cyrillus in Ioh. lib. 1. cap. 17. ad verba: Et n*
dimus gloriam ejus, gloriam quasi unigeniti, pri
num gratiae & veritatis: plenus inquit erat i
ritate ac gratia. Nam si quis Sanctum m

multitudinem consideret, & singulorum mirificè gesta diligenter enumaret, non negabit illos gloria Dei plenos fuisse. Gloriā tamen & gratiam Filii longè absque comparatione sublimiorem videbit: non enim mensura ipsi datur ut cæteris, nec defonsis accedit: sed ut in perfecto perfecta substantialiter inest, à Patre naturaliter habuit. *Et lib. 2. cap. 7. 2.* Impossibile, *inquit*, est, ut qui mensurā Spiritum acceperunt, aliis etiam illum largiantur: nunquam enim sanctus vir alteri sancto Spiritus fuit largitor, sed omnibus ex amplitudine sua Filius largitur. Non ergò ad mensuram dat, nec ut illi mensurā & participatione Spiritum habet. Quoniam igitur largitor Spiritus est, nemo ambiget, quin substantialiter in seipso Spiritum possideat. *Et cap. sequenti:* Substantialiter bonorum Patris hæres esse cognoscitur. Omnia Patris bona substantialiter bona, non participatione data Filio sunt. Sic enim Deitas Filii adyentitia, non naturalis inveniretur.

Et Theophylactus in Ioan. c. 3. ad hec verba: 72.
 Nos autem omnes, *inquit*, ad mensuram acceptimus operationem Spiritus: Ipsí autem Christo non ad mensuram dedit unam vel duas virtutes: sed ipsum Spiritum integrum habet substantialiter. Igitur & Pro-

phetis dedit Deus Spiritum, hoc est, operationem Spiritus, & ad mensuram dei Christo autem non ad mensuram, sed omnino dedit: habet enim illum Christum substantialiter.

73 Nulla hic communicationis vel effusionis proprietatum mentio per unionem nulla participatio admittitur: sed per generationem, & naturam & substantialiam, ratione naturae divinae aequalis Pro omnia in se habet, ut tantus sit Filius, genitus Pater.

74 Chrysostomus tom. 3. in hom. de Spir. S. de donis & charismatibus explicat, Theologi alii multi sequuntur, de quatuor videbimus.

75 Posterioris loci duas expositiones misericordia ab Aug. in epist. 57. ad Dard. & in Ps. 67. tom. 3. in sent. decerp. 139. in ipso, inquit, misericordia omnis plenitudo divinitatis corporaliter non ideo corporaliter, quia corpore, id est non umbraliter, tanquam in templo a tegeli lomone facto: umbraliter, id est, praefrantibus signis: nam illas omnes observationes umbras futurorum vocat: sed corporaliter, id est, solidè atque veraciter, quam Deus erat in Christo mundum cœdilicilians sibi. Sive, inquit, ita intelligatur Deus erat in Christo, verbum erat in Christo.

ne: sicerat utique verbum in carne, ut verbum etiam caro factum solum propriè diceretur, id est, homo verbum in unam Christi personam copularetur. Hanc postrem explicationem etiam sequitur Philippus in *controvers. Stancari*: Paulus inquit, huncmodum nominat σωματικῶς in Christum habitare Deitatem, id est, non effectivè tantum, sed ut sit unum σῶμα, id est, una persona, ut nos loquimur, quem alii Theologis sequuntur. Vide alias explicationes Chrysostomi super h. loc. in comm. epist. ad Colos. hom. 6.

Ubi hoc obiter noto: Augustinus um-
bratile opponit corporali, sensu Scripturæ,
ut umbra V. Testamenti opponuntur cor-
poris veritati: *Col. 2. v. 17. & Hebr. 8. v. 5. &*
10. v. 1. Trentius inhabitacionem Dei in
creatulis & sanctis etiam umbratilem vo-
cat, suo sensu sine Scriptura, quæ inhabita-
tionem in sanctis non per umbram sed per
illuminationem exprimit. *Ioh. 1. v. 9.* Utri
credendum?

Potò quia Damascenum suum esse vo-
lunt in afferendo ejusmodi quodam gene-
re communicationis naturæ ad naturam,
id ipsum num verum sit videamus.

Damascenus libr. 4. cap. 19. (hoc enim caput 78
allegant) quatuor modos generales ponit,

eorum quæ de Christo dicuntur: quæ enim ipsi conveniunt ante incarnationem qdā post resurrectionē. Primus & quartus modus præsentis instituti propriè non sūt

79 In unioote dicit modi sunt tres: Quandoq; ex meliori sermonem facimus, & deificationē carnis, & verbificationē, & super exaltationē dicimus, &c. quandoq; ex interiorē, incarnationē Dei verbi, humanitatem, exinanitionē, & humiliationē dicimus. Quandoq; ex utrisq; simul, unionem, communionem, unctionem, conjunctionem, & similia proferimus: propter hunc enterritum modum prædicti duo modi dantur. Et paulò pōst subjungit: Lumen non est, quod in primo & secundo modo eorum quæ in unione, conversio, recipiatioq; consideratur.

80 Hinc subjungit: Eorum quæ sunt positionem, modi sunt tres: Primus divinitatæ est insinuativus, ut illud: Ego int̄ tre, & Pater in me. Secundus humanitatem est insinuativus: ut, quid me queritis interficere hominem, qui veritatem locutus sum vobis? Tertius modus est unitate hypostaseos indicativus, & utriusq; nam simul designativus. Hac Damascenus.

81 Hi tres modi posteriores propriè habent communicationem Idiomatum:

pote, qui unionem consequuntur, & ex ea nascuntur, in quibus nihil est, quod docere possit communicationem naturae ad natu-
ram. Piores verò modi tres, ipsam potius unionem, quam Idiomatum communica-
tionem concernunt: quæ tamen inter se
distingui, in modum antecedentis & conse-
quentis, non solum Damascenus autor est,
sed & fatentur *Theol. Wirtemb. in thes. 10. de*
Perf. Christi d. 25. Martii: Nos credimus,
scribunt, quod ex unione personali sequatur
talis proprietatum realis communicatio,
quæ Filius Dei communicet assumptionem na-
turæ humanæ suam omnipotentiam, omni-
scientiam, &c. de qua unione inter nos pro-
priè controversia non est.

Sed nec inde præsidii quidquam petere 82
possunt. Est quædam communicatio, in-
quianat, naturæ ad naturam, nempe divinæ
nature τὸ λόγος ad naturam humanam,
vocatur ex *Paulo Philip. 2. v. 9. Το εργόν ψυχής*
exaltatio, quomodo etiam Damascenus
vocat. Hoc autem genus κοινωνίας vere
esse distinctum à superioribus. Patet: quia
non est ut illa reciprocum. *Damasc. lib. 4. c. 19.*

Est omnino fatemur, communicatio na- 83
turæ ad naturam, si de unione accipiatur:
naturæ siquidem intimè inter se uninntur:
quo sensu Damascenus docet exaltationem

denotare unionis sermonem ex meliori
sed nos de ea Idiomatum communicatio-
ne, quæ unionem consequitur, querem-
us. Sed & in hoc error est, quod hinc
exaltationem negat esse in eo genere, a
quo conversio & reciprocatio considera-
tur. Latendum non est, inquit Damasceno,
quod in primo & secundo modo communi-
quæ in unione conversio reciprocatio
consideratur, h. e. hi duo modi inter se
convertuntur & reciprocantur. Ita enim
explicat: Cum de carne verbum facimus
Deificationem, verbificationem, superem-
tationem, unctionem dicimus. Et quando
de verbo, exinanitionem, incarnationem,
humanationem & humilitatem, & aliquid
dicimus. Itaque primus & secundus
modus inter se debent converti. Ea vero
superexaltatio Damasceno est in primo
modo: & est diversa ab exaltatione Patrum
ad Philipp. quæ obedientiam & mortem poenitentia-
mum sequitur, nec cum ipso assumptione
& incarnationis initio cœpit. Ipsorum ergo
modus non convertibilis, idem est an
exaltatione Damasceni non potest.

84. *Dicitur:* Erit interim aliud modus non con-
vertibilis. Tertium ab his duobus facie-
trisque simul unionem. Quæ unio qui
utramque simul naturam includit, num

ad naturam conversio & reciprocatio non est. Nec dicit Damascenus, esse tertium modum non convertibilem, sed tantum duos priores modos inter se esse convertibiles tradit.

Argumentemur sic: Quicquid formaliter consistit in communicatione proprietatum essentialium, est commune toti Trinitati. Unio hypostatica & incarnatio non est communis toti Trinitati. Ergo unio hypostatica & incarnatio formaliter non consistit in communicatione proprietatum essentialium. Assumptionis oppositum redit ad Sabellium, Praxean, & Patrопassianos. *Vide Tertullianum adversus Praxean.* Propositionis ratio expedita est: Quod est consequens essentiae divinae, commune est toti Trinitati. Quicquid formaliter consistit in communicatione proprietatum essentialium, est consequens essentiae divinae: nam quemadmodum proprietates essentiales essentiam consequuntur, ita & communicatione. Ergo Quoddam quod formaliter consistit in communicatione proprietatum essentialium est commune toti Trinitati. Hinc recte docetur in quest. de Trinitate excerptis ex lib. de Trinitate tom. 3. Augustin. Si una substantia est Pater & Filius & Spiritus Sanctus, quare solus Filius

incarnatus dicitur? R. Quia alia est persona Filii, alia Patris, alia Spiritus Sancti. Vide August. tom. 10. serm. 3. de tempore. Secundum id sc. facta est incarnatio secundum quod personae inter se distinguuntur. Ratione proprietatum essentialium non distinguuntur. Ratione proprietatum essentialium ergo facta incarnatio non est.

86 In specie vero de ubiquitate humanae naturae nihil docet Scriptura, sed certum locum restringit, & Christum de loco in locum transisse docet. Matth. 14. v. 17. & 21. v. 1. legimus Christum qui non erat Hierosolymis, ascendisse Hierosolymam, & appropinquasse Hierosolymam, hæc distantia vel major vel minor cum ubiqutate consistere non potest. Ipse dicit discipulis: Lazarus mortuus est, & gaudet propter vos, ut credatis, quia non eram ibi. Ioh. 11. v. 15. Angelus dicit: Scio quod Jesum, qui crucifixus est, queritis, non est hic, sed surrexit. Matth. 26. v. 5. & 6. Iohann. 6. v. 24. scriptum est: cum vidisset turba, quia Jesus non esset ibi. Hæc absentia à certo loco cum ubiqutate seu præsentia in omni loco pugnat. Summa: Scriptura dicit (non est hic) expressis verbis, quod secundum humanitatem dictum esse nemo negat: doceant non consequens

in consequentibus, quod sophisticari est,
sed è scriptura, humana natura Christi est
hic & ubique

Pugnat præterea cum articulis fidei, 87
Christi nativitate, crucifixione, resurre-
ctione, ascensione ad cœlum, reditu ad ju-
dicium: quum enim singula ea secundum
veritatem facta legamus, non secundum
phantasiam & nudam apparentiam, cer-
toque loco & tempore definiantur, ubiqü-
tatem non admittunt. Christus natus est in
Bethlehem, crucifixus in monte Calvariae:
post resurrectionem dicit angelus, non est
hic: sublatus à terra, assumptus est in cœ-
lum, & quemadmodum dicit Epist. ad Hebr.
8.v.1. & 4. ita in cœlis, ut non sit in terra: &
venturus est ad judicium, hactenus ergo
non praesens. Sed hoc argumentum alii fu-
sustinuerunt.

Augustinus idem docet tract. 78. in Ioan: hinc 88
urbani & formidare poterat cor illorum,
quod ibat ab eis, quamvis venturus ad eos:
ne forsitan gregem lupus hoc intervallo in-
vaderet, pastoris absentia: sed à quibus ho-
mo abscedebat, Deus non recedebat, &
idem ipse Christus homo & Deus. Ergo &
ibat per id quod homo erat, manebat per id
quod Deus erat: ibat per id quod uno loco
erat, manebat per id quod ubique erat.

Vide Epist. 57. ad Dardanum, ubi ex profecto
bac ipsa questione disputat.

89 Et Cyrilus in Ioh. lib. II. cap. 21. putabam
discipuli absentiam Christi, ut hominis dico
(Deus enim ubique adest) multorum ei
incommodorum causam futuram: cum
non adcesset, qui ab omnibus eos possit mis-
lis crucere. Sed oportebat (dicam enim
etiam) si luminaria orbis postea facti sum-
non solum in carnem Christi, verum etiam
in Deitatem respicere: quæ quamvis occi-
sionis non cernatur, adest tamen semper sum-
ma cum potestate. Nee quicquam est,
quod prohibere possit, quin omnia repleat,
& quod velit, peragat: non enim locum
dimensionibus circumscriptibilis natura
divina est. Quare cum Deus & homo
Christus verè sit, oportuit eos intellectu
ineffabili Deitatis postate unâ cum eis
perfuturum, etiam si carne abesseret.

90 Sed ita dices, salva manere non potest
unio hypostatica naturarum, siquidem Æ-
vina omnibus rebus præsens est, humana
ad certum locum restricta. Responda
Augustin. Epist. 57. ad Dardan. Non est con-
queris, ut quod in Deo est, ita sit ubique
ut Deus. Nam & de nobis veracissima
scriptura dicit, quod in illo vivimus, move-
mur & sumus, nec tamen sicut ille ubique
sumus.

sumus: sed aliter homo in Deo, quoniam
aliter est Deus ille in homine, proprio quo-
dam & singulari modo. Una enim persona
Deus & homo est, & utrumque est unus
Christus Jesus, ubique per id, quod Deus
est, in cœlo autem per id quod ho-
mo.

Argumentemur sic: Humana natura in u- 91
tero virginis non fuit ubique sine dissolu-
tione unionis personalis. Humana natu-
ra in uero virginis fuit personaliter unita
 $\lambda\circ\gamma\omega$. Ergo Q. quod fuit personaliter
unitum $\lambda\circ\gamma\omega$ non fuit ubiq; sine dissolu-
tione unionis personalis,

Item: Corpus Christi in morte non fuit 92
ubique. *Ratio:* fuisset enim cum anima uni-
tum, cum hoc, quod est ubique, à nullo sit
separatum, & ita mortuum, & non mortuum.
Corpus Christi in morte fuit personaliter
unitum $\lambda\circ\gamma\omega$. *Ratio:* secus enim Deus non
esset pro nobis mortuus. Ergo Q. personali-
ter unitum $\lambda\circ\gamma\omega$ non fuit ubique.

Quod verò magis aliâs vir è Sophistis 93
adducit de triplici modo essendi alicubi,
nempe circumscriptivo, definitivo, & re-
pletivo: prater mentem Sophistarum ad-
ducit. Hi namque triplicem essendi mo-
dum assignarunt tribus diversis. Encium ge-
neribus: corpori circumscriptivum, spiri-
tuī

tui definitivum, repletivum Deo: non tamen enti diversos simul modos. Quemadmodum enim Deus non potest & simul esse ubique, & circumscribi loco: ita nec corpus quod circumscribitur loco, ubique esse potest, nisi vel natura tollatur, hoc est, nisi corpus finitum simul fiat infinitum, corpus non corpus, vel contradictoria similitudine esse dicantur. Absurdum. *Vide Cynili Iohan.lib.9.cap.40.*

94 De omnipotentiā eadem planè ratioē
divinæ naturæ documentum est omnipotētia: non creditis quia ego in Patre, &
Pater in me? alioquin propter operis ipsius
credite *Iohan.14.v.10.11.* Et: vos dicitis,
quia blasphemas: quia dixi, Filius Deum:
Si non facio opera Patris mei, nolite cede-
re mihi: Si autem facio, & si mihi non vul-
tis credere, operibus credite, ut cognoscam
& credatis, quia Pater in me est, & ego in
Patre. *Ioh.10.v.36.37.* Humanæ ergo naturæ
tribui non potest.

95 Hinc Damasc.de Orthod. fid. lib.3.c.3. Unum
erat & idem Dominus gloriae, qui unum ad
veritate Filius hominis, id est, homo factus
est: ejus miracula & passiones cognoscimus,
et si secundum aliud miracula operi-
batur, & secundum aliud passiones suscep-
rebat. Scimus enim, quemadmodum
unum,

unam, eandemque hypostasin, sic & naturarum substantialem differentiam salvari. At quomodo salvabitur differentia, non salvatis iis, quae ad invicem differentiam habent? nam differentia differentium est differentia. Hic potentiam faciendi miracula Divinitati tribuit.

Ita Cyrillo omnipotentia divinae naturae⁶ argumentum est, in Iohann. lib. 9. cap. 35: Cognovimus, inquit, in Filio quis Pater sit: Nec cognovimus solum, sed etiam vidi-
mus. Cognitio enim mentis speculationem significat, quam mens humana de natura divina, & quae super omnia, & per omnia, & in omnibus est, habere potest. Visus autem miraculorum certitudinem deno-
tat. Non enim tantummodo nudam
mentis agnitione, vitam esse Patrem con-
gnovimus, mortuos vivificantem in Filio,
& corruptos ad esse iterum reducentem:
sed vidimus ipsum in Filio vitam natura-
liter esse, & omnia illi esse subjecta, quan-
do mari & ventis cum supraemam potestate
increpans, dicebat, Tace, obmutesce. Et
clarus dicitur cap. 38: quoniam in humana forma
cernebatur, sermones & opera sua naturae
Deitatis in persona Patris attribuit, ac si dice-
ret: cavete ne humana haec figura & habitus
longe vos a conuenienti de me opinione
sedu-

seducat. Cavere ne hominis nudus vel
mea putetis, sed divina, & ipsi Patri con-
gruentia ducite.

97 Secūs, aīs, docet Scriptura: Omnia mihi
tradita sunt à Patre meo, dicit Christus,
Matth. ii. Data est mihi omnis potestas
cælo & in terra. *Matth. 28.* Data verbum
tempore, humanæ naturæ data. Et huic
referunt illud Athanasii: Quocunq[ue]
Scriptura in tempore dicit Christum ac-
cepisse, propter humanitatem dicit, non
propter divinitatem.

98 At Cbryostomus in cap. *Matth. ii. hom.*
de divina natura utrumq[ue] dictum explicat.
Omnia mihi tradita sunt à Patre meo. Iesu
jecit inquit, hæc ad eos, qui lætabantur,
quoniam dæmones sibi parerent. Quid in
gaudetis frustrâ, inquit? Mea omnia sunt
mihi à Patre meo tradita. Cum autem
audis tradita: nihil humano more factum
suspiceris, quæ dictio, ne duos ingenuos
arbitrari quis possit, posita est. Filius enim
Dominus omnium nascitur, quod alii
multis in locis significat. Majus quidam
deinde adducit, ut mentem tuam ad sub-
limius erigat. Et nemo novit Filium, nisi
Pater, neque Patrem quis novit, nisi Filium.
Et videtur quidem id multis, qui hanc
altius non examinant, separatum argu-

alienum

Alienum à superioribus esse: quod certè plurimum illis convenit, atque cohaeret. Nam quoniam dixit, tradita sunt mihi omnia: quid miramini intulit, si omnium ego sum Dominus, qui & aliud quid multò magis possideo. Patrem noverim, quod ejusdem cum eo substantiæ sim?

In Ioh. hom. 79. ita docet: Quid est dedisti ei potestatem omnis carnis? Quando hanc accepit potestatem (intetrogando hereticos) ante, an post eorum formationem? Ipse enim, inquit, postquam crucifixus est & resurrexit: Data est mihi omnis potestas, ite & docete omnes creaturem. Quid ergo, non dixit potestatem operum suorum, sed fecit quidem eos habere: potestatema autem non habuit, postquam fecit? Anqui omnia ipsum fecisse appetet & superioribus temporibus: & alios quidem ut peccatores puniens, Non abscondam, inquit, servo meo Abraham, quid debeo facere: alios ut bonos honorans. Inde tunc quidem habuit, nunc autem perdidit, & non accepit. Et quis hoc dæmon diceret: Quod si eadem tunc & in præsentia potestas: inquit enim, sicut Pater suscitat mortuos, & vivificat: quid hoc significat? Misserunt eis ad gentes: ne ergo putarem novam esse, cum dixisset: non mis-

missus sum, nisi ad oves, quæ perierunt de
mus Israël, ostendit hanc etiam esse Panis
voluntatem. *Vide Chrysost. i. Cor. hom. 40.*

100 Data ergo potestas, sed per genera-
tionem: Filius enim Dominus nascitur.
data non post resurrectionem primum, sed
ab æterno. *Quomodo Ioh. 5. v. 26. Paulus*
dit Filio vitam habere in semetipso, sape
generationem: ita per generationem sibi
vitam communicando, potestatem simili-
quæ cum essentiâ & vitâ eadem est, com-
municavit.

101 Alii explicant de potentia divina, quæ
accepit natura humana, non per seculum
collationem, sed per unionis gratiam, scilicet modo, quo Deitatis facta est prius,
non ut esset Deus, sed ut esset caro Dei, in
sit omnipotentis caro, non omnipotens
ipsa. *Quo sensu explico Cyrillum in lib. 2.*
cap. 73.

102 Quòd verò Damænum quidam acculcunt
qui doceat Christi hominis potentiam ex
cœli & terræ nominibus, velut certis limi-
bus definitam, huc facit: Siquidem omni-
nō ad humanam Christi naturam hoc
etum applicare velint, intelligendum est
de potentia collata Christi humanitati
omnes creature, quæ tamen nec sit absolu-
tè omnipotentia, nec requirat omnipotenciam.

tiam. Nam solum illis verbis significari, omnibus creaturis Christi humanitatem praesse, & habere jus in omnes: nec tamen hinc sequi, quod possit, quicquid Deus potest, vel quod sit ubique, ut eam dicti explicationem inter alia adducit Bellarm.
de Incarn. lib. 3. cap. 16.

De omniscientia idem est judicium: Si 103
nihil derogat ejus gloriae, quod profis exinanitus fuerit: neque hoc ab eo alienum, quod sicut adolescere, ita & secundum animam nostra causa proficere voluerit. In omnibus similem fuisse excepto peccato, dicit Apostolus *Hebr. 4. v. 15.* quis hic excludet anima ignorantiam eam, quae cadere potest in Angelum & hominem omni peccati maculatum? Ita ipse sibi communem cum angelis ignorantiam tribuit, *Marc. 12. v. 32.* de die illo vel hora nemo scit, neque angeli in celo, neque Filius, nisi Pater. Quo sensu contra Arianos orat. 4. disputat Athanasius, quod ignorantia diei judicii ultimi Christo secundum carnem tribuatur.

Unde recte Lutherus in *concione de natali* 104
Dominum *Iacobum Marc. 13.* de die illo, &c, in hunc modum exposuit: Intempestivam, inquit, narrationem quidam hic afferunt, dicentes, Filius nescit, id est, noluit sciens. Quid opus est istis commentis? Christus

verus homo fuit, quare ut alius purus, &
sanctus homo, non quolibet tempore cog-
tavit, dixit, voluit, intellexit omnia.

105 Præter hanc Idiomatum communican-
tem ex unione hypostatica sequitur Domi-
num collatio. Ejusmodi verò sunt dona
& charismata Spiritus omnia. & summa
quæ alii accipiunt ad mensuram domini-
nis Christi, id est, aliqua & in aliquo gradu
Christus v. tanquam caput, solus habet uni-
sa, & in summo gradu & perfectione, ut &
ejus plenitudine omnes hauriamus. Edo-
na quamvis angelorum etiam & hominum
intellectum & captum excedant, Deinde
tamen naturam non exæquantur aperte
quæ non sunt ipsa essentia, sed esse esse.
Etus & qualitates, ut in hunc modum mul-
ti graves Theologi explicant locum illius.

v. 34.

106 Hinc Chrysost. tom. 3. in hom. de Spiritu
dicit: Corpus Domini & caro sancta
acepit Spiritus Sancti efficaciam: non
cepit, sicut de aliquo Apostolorum dicit
& Prophetarum, gratiam unam, vel ali-
ram. Homo enim non est capax omnium.
In carne autem Christi omnia dona fu-
runt secundum substantiam carnis. I
attende, implevit primò proprium suum
plum omni gratia. Omnia potuit, &

uit donorum plenitudinem, quatenus im-
pleta est caro ejus omnibus charismatibus.
Unde opus fuit, ut inde omnes accipe-
mus ad mensuram & partes, &c.

Hoc sensu dixit Damasc. de Orthod. fid. lib. 107
3. cap. 7. Ipla quidem (divina natura) pro-
priis glorificationes carni tradit: cum ipsa
manent impassibilis & immunis passionum
carnis.

Hoc sensu etiam vera est ea regula Pa- 108
trum: Quæcunque data sunt in tempore
Christo, humanitatis ejus respectu donata
sunt: quia divina ejus natura nullum per-
fectionis augmentum admittit: humanæ
verò multum perfectionis accessit.

Hoc etiam sensu dixerunt Patres τε θεῶ - 109
τὸν τὴν ἡγεμονίαν τῆς χριστιανότητος, deificari carnem
Christi: non tantum propter gratiam unio-
nis, sed & propter divinas habituales gra-
tias, ut loquuntur, divina, hoc est, Deo simi-
limes facta, ut nihil ad divinam perfectio-
nem proprius accedat, quam humana Chri-
stianitas: non autem sit in Deum conver-
sa, aut Deo exæquata. Vide Damasc. in oratio-
ne contra Acephalos.

Huc etiam referimus locum Ies. 11. v. 2. 110
requisicer super eum (Christum) Spiritus
Domini, Spiritus sapientiae & intellectus,
Spiritus consilii & fortitudinis, Spiritus

Scientiae & pietatis. Et replebit eum spiritus timoris Domini.

III Id voluit Basilius in serm. de Nativ. Christi quando dicit: Verbum corporis debilitate non est impletum: sed sicut ignis ferri proprietates non transsumit (nigrum est sebum & frigidum: sed tamen ignitum ignis flamam induit, & ipsum illustratur & non nigrefaciens ignem: & ipsum inflamat, non frigefaciens flamam) secundum humana Domini caro, ipsa facta particeps Deitatis, non suam propriam dedit Deitati imbecillitatem.

112 Hoc est; Natura divina, ex assumptione humanae naturae, non est facta imbecilla, infirma, passibilis. Sed contra naturam humana, participatione, non est elevata proprietatum, sed donorum divinorum perfectior facta est: quemadmodum in doctrinam eleganter illustravit Zanchius in scripto de Incarnatione libr. 2. quest. 11. Videlicet de Incarn. lib. 3. cap. 10.

113 Summa: Hęc est recta Fides, ut credimus & confiteamur, quia Dominus noster Christus Dei Filius, Deus & homo & Deus ex substantia Patris ante secula genitus, & homo ex substantia matris, inseparatus. Perfectus Deus, perfectus homo ex anima rationali & humana carne.

stens. Aequalis Patri secundum divinitatem, minor Patre secundum humanitatem. Quilicet Deus sit & homo, non duo tamen, sed unus est Christus. Unus non conversione Deitatis in carnem, sed assumptione humanitatis in Deum: Unus omnino, non confusione substantiarum, sed unitate personarum, ut confitemur in *Symbolo Athanasii*. Vide Augst. serm. 6. de tempore, qui est 2. in natali Domini. Hactenus de persona Christi.

Officium Christi est, ut sit Mediator inter Deum & hominem, hoc est, est functio filii missi a Patre, facti sub lege, ut eos qui sub lege erant, redimeret, ut adoptionem Filiorum reciperemus. Gal. 4. vers. 4.

& 5.

Namque omnino Mediatore nobis opererat, qui post lapsum nos Deo reconciliaret: huic oneri ferendo pura creatura sufficere non poterat, quae irae divinae sustinendimpar erat: nec satisfacere nisi creatura poterat, creatura enim peccaverat. Itaque Mediator esse non poterat, nisi homo, si solveret, & Deus, qui solvendo par esset: una persona quae & Deus & homo.

Hinc Augst. confess. lib. 10. cap. 42. & 43. 116
Quem invenirem, qui me reconciliaret
ubi? Alii eundum mihi fuit ad A. zelos?

qua prece? quibus Sacramentis? &c. Mediator autem inter Deum & homines, portebat ut haberet aliquid simile Deo, si quid simile hominibus, ne in utroque similis hominibus, longè esset à Deo: aut utroque Deo similis, longè esset ab hominibus: atq; ita mediator non esset. Verus mediator, mediator ille Dei & hominum homo Christus Jesus, inter mortales peccatores & immortalem justum apparuit mortalis cum hominibus, justus cum Deo ut quoniam stipendium justitiae vita & p[ro]cessus est, per justitiam coniunctam Deo evanesceret. mortem justificatorum impiorum, quamcum illis voluit habere communem. Hic demonstratus est antiquis lantibus, ita ipsi per fidem futuræ passionis eius, sicut nos per fidem præteritæ salvi fierem. *Chrysost. 1. Tim. 2. hom. 7. & Cyrill. in lib. 9. cap. 33.*

117 Officium Christi triplex est: Propheticum, Sacerdotale, & Regium.

118 Officium Propheticum in eo est, quod Patris voluntatem hominibus incognitam de redemptione humani generis & reconciliatione cum Deo nobis revelarit. Hinc Propheta dicitur *Luc. 7. v. 16. & 24. v. 19. 2. Act. 3. v. 22. & 23. Petrus ad Christum applicat, quod Moses dixit Deut. 18. v. 15.* Quod

niam Prophetam suscitarbit vobis Dominus Deus vester de fratribus vestris tanquam me: ipsum audietis iuxta omnia quæ dixerit vobis. Erit autem omnis anima, quæ non audierit Prophetam illum, exterminabitur de plebe. *Vide Hebr. 1. v.1. Ioh. 1. v.18.* Hinc & Doctor & magister noster dicitur, Unde Chrysostomus ad Philipp. serm. 12. Non habes exactum & strenuum Doctorem? Habes verum Doctorem, qui & solus Doctor est vocandus. Ab illo discite. Ille dixit, discite à me, quoniam mitis sum. Non observes Doctorem, sed hunc & hujus disciplinas. *Vide August. advers. Manich. lib. 16. cap. 19.*

Hoc officium in duobus consistit: In 119 promulgatione Evangelii, & interiori illuminatione per spiritum, ut prædicatio Evangelii sit efficax in cordibus hominum. Unde August. in Ioan. tract. 96. dicit: Sit ille magister interior, qui cum adhuc discipulis exteriùs loqueretur, ait, adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo, vellet nobis id quod de incorporeâ Dei natura dixi intrinsecus ita dicere, sicut sanctis angelis dicit, qui semper vident faciem Patris.

Porrò Sacerdos noster Christus est, ordinatus ad hoc munus obeundum à Patre,

quemadmodum scriptum est, Hebr. 5.1.
 & 6. Sic & Christus non semetipsum clas-
 sicavit ut Pontifex fieret, sed qui lot-
 tus est ad eum: Filius meus es tu, ego ho-
 die genui te. Quemadmodum & in ali-
 loco dicit: Tu es Sacerdos in aeternum se-
 cundum ordinem Melchisedech.

121 Hoc officium consistit in satisfactione
 pro peccatis, & intercessione pro nobis.

122 Satisfecit autem pro peccatis, quando
 Autem sufficiens per solvit pro peccatis, se-
 metipsum victimam Deo Patri gratia
 offerendo. Quemadmodum docet Ipsi-
 stola ad Hebr. cap. 10. v. 12. & 14. hic unam pro
 peccato offerens hostiam in sempiternum
 sedet in dextra Dei. Una enim omnino
 consummavit in sempiternum sanctifi-
 totos. Vide Eph. 9. v. 2.

123 Hoc sacrificium aureis verbis nobis
 commendat Chrysost. tom. 3. in homiliam
 & latrone: Pascha nostrum, inquit, pro nobis
 immolatus est Christus, & immolatus in
 celso cruce. Novum altare constitutum
 est, quia & sacrificium novum, atque omni-
 bus inopinatum: nam ipse & sacrificium
 secundum carnem, Sacerdos secundum Spi-
 ritum sanctitatis. Idem ipse & offerebat
 & offerebatur. Offerebat secundum spi-
 ritum, offerebatur secundum carnem.

audi, quemadmodum Apostolus utrumque monstravit: omnis, inquit, Pontifex, qui ex hominibus accipitur, pro hominibus statuitur. Unde necessarium est & istum habere aliquid, quod offerat. Vide Sacramentum: Ecce ipse se offerit. Et alibi ait: Quia Christus semel oblatus multorum abstulit peccata. Ecce hic oblatus est, ibi se obrulit. Vides quomodo fuerit sacrificium & sacerdos, & altare crux fuit?

Et August. in lib. d. fid. ad Petr. cap. 2. Ipse versus Deus & Pontifex, qui pro nobis non in sanguinem aut orum & hircorum, sed in sanguine suo semel intravit in sancta. Iste igitur est, qui in se uno totum exhibuit, quod esse necessarium ad redemptionis nostrae sciebat effectum, idem scil. & sacerdos & sacrificium, idem Deus & templum. Sacerdos, per quem sumus reconciliati: sacrificium quo reconciliati. Templum, in quo reconciliati: Deus cui reconciliati. Solus tamen sacerdos, sacrificium & templum, & hac omnia Deus secundum formam servi. Vide Angustin. de Civit. Dei lib. 10. cap. 6.

Itaque redemptio nostra vere facta est 125 per Christum, per preciosissimum $\lambda\sigma\tau\gammaον$ sanguinis ejus, quo prelio maius aliud nullum intervenire poterat. Hoc ipsum multis

in locis expressè dacet Scriptura. Venit de-
re animam λύτρου premium redemptionis
pro multis *Matth.* 20. v. 28. *Marc.* 10. v. 45.
Rom. 3. v. 24. per redemptionem Christi lan-
guine factam *Eph.* 1. v. 7. *Col.* 1. v. 14. In quo
habemus ἀπολύτρωσιν redemptionem per
sanguinem ejus, h.e. remissionem peccato-
rum. *I. Tim.* 2. 6. dedit semetipsum αὐτὸν
premium liberationis satisfactionum pro
omnibus. *Hebr.* 9. v. 12. æternam redemp-
tionem nactus. Et: v. 16. In redemptionem
prævaricationum earum per mortem suam.
I. Pet. 1. v. 18. redempti estis non auro vel
argento, sed precioso sanguine. *Apost.* 5. v. 9.
redemisti nos per sanguinem tuum, mem-
admodum Socino hos clarissimos super
locos docte opposuit *Clariss. Theol.* D. Barni
in comment. epist. ad *Rom.* cap. 3. dub. 10.

126 Intercessio est actus officii sacerdotalis,
quo Christus apud Patrem orat pro ceden-
tibus, ut propter meritum & satisfactionem
suam eos in gratiam recipiat, & in ea con-
servet. Hinc advocatus noster dicitur
Ioh. 2. v. 1. Et *Esaias* conjungit meritum &
intercessionem 53. cap. v. ult. ipse peccan-
torum tulit, & pro transgressoribus ro-
gavit. *Vide Zach.* 1. v. 12. *Ioh.* 17.

127 Hinc *August.* Confess. lib. 10. cap. 43: Unum
ille in mortuis liber, potestatem habens
poner-

ponendi animam suam , & potestatem habens iterum sumendi eam : pro nobis tibi vicitor & victima : & ideo vicitor, quia victima : pro nobis tibi sacerdos & sacrificium, & ideo sacerdos , quia sacrificium , faciens tibi nos de servis Filios, de te nascendo, nobis serviēdo. Meritò mihi spes valida in illo est, quod sanabis omnes languores meos, per eum qui sedet ad dextram tuam , & te interpellat pro nobis, alioquin desperarem. Vide August.in Ioan. tract. 21. & Chrysost. ad Röm. serm. 15.

Deniq; Regium officium Christi & 128 Messiae nostri non in V.T. solum nobis describitur , quando per Nathanem Prophetam Davidi ædificaturo domum Domino, dicit Deus : suscitabo semen tuum post te, quod erit de Filiis tuis, & stabiliam regnum ejus, ipse ædificabit mihi domum , & firmabó solium ejus in æternum. Et statuam eum in domo mea , & in regno meo usq; in sempiternum, & thronus ejus erit firmissimus in perpetuum, 1. Paralip. 17. v. 11. 12. 14 quemadmodum de Messia hanc promissionem intelligit David 2. Sam. 23. in verbis novissimis. Itemq; Ps. 2. v. 6. Ier. 30. v. 21. Ezecl. 34. v. 24. & 37. v. 24. 25. Sed & in Novo Testamento Christus ipse coram Pilato affirmat, se esse regem. Ioh. 18. v. 37.

Hoc

129 Hoc regnum Christi est dominium, quoniam non in universum solum omnes res causas regit, sed & Ecclesiam sibi colligit, quam ab hostibus defendit & liberat, omnibusque bonis ditat & ornat, ut eam in seculi glorificet, vitamque aeternam largatur, hostibus in aeternum ignem coniugiat.

130 Hinc *Cyrillus in Ioan. lib. 12. cap. 12. ad hoc* verba: tu dicas, quia Rex sum ego: Non nego, inquit, regni sui gloriam, qui Rex verus, etiam si esse negetur. Sed veritatis vim nesciit ostendit, quae coegerit Pilatum regem ipsum dixisse. Tu enim dixisti, ait, quia rex sum ego. Natum autem se & venisse in hunc mundum, id est, hominem factum, ut testimonium veritati perhibere, id est, ut falsitatem a mundo expelleret, & hanc tyrannide destruxeret veritatem, id est, domum regnare ficeret, qui rerum omnium nam rex est, non de foris, sed substantialiter, hoc ipsum possidens. Et omnes partes regni nostri eleganter descripsit *August. tom. II. serm. 56. ad fratres in cremo. Vide eundem. tom. III. Psal. 16. & lib. 83. qq. q. 69.*

131 *Samma:* quis negat a Christo custodiri sanctos, lapsos autem in pristinum statum reparari, ignorantes doceri, obliviosos admoneri, peccantes argui, errantes viam adduci, infirmos sanari, ceteros illum-

bari? ut scriptum est in tom. 4. Aug. in lib. de Trinit. & unit. Dei cap. 12, Hactenus de officio.

Hoc autem officium Christus exequitur 132
in dupli statu: Statu scil. humilationis,
& exaltationis.

Status humilationis consistit: in assūptio- 133
ne formæ servi, & obedientia seu passione
Christi. Phil. 2. v. 7. & 8.

Assumptio formæ servi est in Incarnatio- 134
ne. Verbum n. Dei, quod in forma & æquali-
tate Dei & Patris erat, semetipsum humili-
avit, quando, ut Joannes loquitur, Caro
factum ex muliere natum est, æternam quo
ex parte originem obtinens, nostram quoq;
propter nos generationem experiri non re-
culavit, ut docet Cyrill. in Epist. ad Pres. Diac.
abt. Concil. Ephes. tom. i. cap. 1. Et Augustin. in
Psal. 74. demutatus est ergo? diminutus
est: exilio redditus? In defectum lapsus?
Abfir. Quid ergo? Semetipsum exinan-
xit, formam servi accipiens: Exinanisse se
dicendus est, accipiendo inferiorem, non
degenerando ab æquali.

Incarnatio est assumptio humanæ na- 135
turæ à verbo in unitatem suæ personæ. Et
consideratur in conceptione, & na-
tivitate.

Conceptio est formatio humanæ naturæ 136
in

in utero virginis, facta supra naturæ cursus
sine vitili semine, virtute Spiritus Sancti
virginem inumbrante, & ex ejus sanguine &
substântia eam creante. *Luc. 1. v. 3.* Vide
August. tom. 10 de tempore serm. 17. qui est 14.
natal. domini, & in *Enchirid. ad Laur. cap. 38.*

137 Nativitas est fœtus maturi in lucem pro-
ductio à virgine quidem, sed quoad alii
secundum naturæ Legem & consuetudi-
nem facta. *Luc. 2. Vide Orig. in Luc. hom. 14.*
Tertull. in lib. de carne Christi ferè sub finem abr. in Luc. cap. 2.

138 Passio vero complectitur universem
miseriam in cursu vitae Christi ad mortem
usque, & ultimum exinanitionis gradum
descensum ad inferos. Quae passio filii
Dei fuit, eoque efficax: Deitate enim
impassibili manente, ut definivit Concil.
Chalced.

139 De hac passione dicit *Aug. in Ps. 21.* Op-
probriū hominū & abjectio plebis. Vides
quāta passus est. Dominus, flagellabatur, &
nemo subveniebat: sputis deturpabatur, &
nemo subveniebat: colaphis cædebat, &
nemo subveniebat: spinis coronabatur, ne-
mo subveniebat: levabatur ligno, nemor-
ruit, clamat: Deus meus, Deus meus, ut qui
me dereliquisti: nō subvenitur. Quare tri-
tres mei? quare? qua mercede tantum passus

est? Omnia ista quæ passus est, precium est.

Status exaltationis est, in quo Christus 140
gloriam suam plenè perfecteq; manifestat,
& declarat. Ejus gradus primus est in re-
surrectione, quam sequitur ascensio in cœ-
lum, & lessio ad dextram Patris.

Resurrectio est carnis vivificatio, ejus- 141
demq; è sepulchro, mortalitate deposita, e-
duatio, ad declarandā victoriam in mortem
& infernum facta. Act. 2.v.32. & 3.v.15.

Ascensio Christi est realis ejus translatio 142
è terra in cœlum locum beatitudinis, ut do-
cerit Iust. Act. 1.v.9.10.11.

Hinc Aug. in Ps. 46. Ecce ipse est Jesus. A- 143
scendit ante vos, sic veniet, quemadmodum
eum videtis euntē in cœlum. Tollitur quidē
corpus ab oculis vestris, sed non separatur
Deus à cordibus vestris. Videte ascendentē,
credite in absentem, sperate venientem, sed
tamen per misericordiā occultū etiam sen-
tire presentem. Sed & super cœlos Christus,
& longi sunt cœli, & ipse qui ibi sedet, pro-
pœct. Vide August. de fide & symb. cap. 6.

Sessio ad dextram Patris est status Christi 144
maximè gloriosus in cœlo, secundum quem
in summo felicitatis, beatitudinis, honoris,
glorie, dignitatis & majestatis gradu est:
sumulq; mundi, & in primis cœlestis rēgni
moderationem & gubernationem obtinet.
Tunc enim consequutus est supremum suæ

dignitatis & gloriæ gradum, & Deitatis
prius in eo latenter, manifestatum, &
imperii cœlestis in humana usurpatione
quando in cœlum electus est. Hebr. 1. v. 1.
8. v. 1. 1. Pet. 3. v. 12. Marc. ult. v. 19. Eph. 1.
20. 21.

245 Ea sessio ad dextram non infernat
humanæ cum divina exæquationem, in
naturæ humanæ ubiquitatem, ut ubique
est dextra Dei, ibi sit humana quoque na-
ra corporaliter & substantialiter perfice-
re. Sed est propria & summa dignitas Christi
quod videlicet Pater per ipsum immo-
tè omnia operatur, & secundum humanam
etiam naturam fecit, & declaravit in
patre totius Ecclesiæ Ephes. 1. & 4. utrum
Theologi.

146 Quo sensu etiam hanc sessionem duc-
trinam Patris explicat *Angustiana Confessio*,
huius verbis: ascendit ad cœlos, ut sedens
dextram Patris, & perpetuò regnet &
minetur omnibus creaturis, sanctifican-
dentes in ipsum, missio in corda eorum
spiritu sancto, qui regat, consoletur ac vivific-
eos, ac defendat adversus Diabolum, &
peccati.

147 Patres non eodem modo hic loquuntur
alii per dextram Dei intellexerunt
beatitudinis æternæ: ut Aug. in lib. de

Christi. cap. 26. quando dicit: nec eos audi-
mus, qui negant ad dextram Patris sedere
Filium. Dicunt enim, nunquid Deus Pater
habet latus dextrum aut sinistrum, sicuti
cavaria? Nec nos hoc de Deo o Patre sen-
timus. Sed dextra Patris est beatitudo per-
petua, quæ sanctis datur: sicut sinistra ejus
restissimè dicitur, miseria perpetua, quæ
impiis datur. Alii gloriam, potentiam &
majestatem divinam. Quomodo Cyrillus dicit
ibidem. cap. 7: Christus est in dextris Dei
sedens. Nulla certè creatura in eodem cum
rege omnium solio sedet. Cui enim dixit
unquam angelorum, sede à dextris meis?
Solum autem Filius hanc dignitatem habet:
Similiter sedet cum patre, & regnat simul
cum ipso. Non est igitur creatura, qui di-
gnitatem omnem creaturam excellit. Ethoc
senia simpliciter & absolutè ad dextram
Dei Patris sedet. **C H R I S T U S** ratione
nam divinæ, quemadmodum ejus argu-
mentum est è Ps. 110. v. 1. Matth. 22. v. 44. 45.
De pluribus expositionibus videri potest Bellarm. de
Incarnatione libr. 3. cap. 15.

Hic queritur, an status Exaltationis¹⁴⁸
communis sit naturæ divinæ & humanæ?
In quo naturæ convenit, sed aliter atque
alter. Divina omnis mutationis & incre-
menti

menti in se expers est, sed tamen relativi
rificari dicitur ratione manifestationis.
ejus glorificatio nihil sit aliud, quam di-
naturae in carne quasi latentis manifesta-
& declaratio *Ioan. i7.v.1. & 5.* Ita enim
locum exposuit *Brentius*: glorifica me
declarat & revela gloriam meam, resu-
me, & per resurrectionem collocanda
trah tuam, ut æqualis sim tibi potens
majestate. Hæc autem est gloria, quæ
Christus ab æterno à Patre posside-
enim omnium rerum creator & adiu-
tor, adeoq; semper sedet ab æternis
tris dextram. *Proverb. 8.* Cur ergo non
Christus ut glorificetur, non roget, non
aliquid ipsi accedar: propterea etiam
quam Deus omnia ab æterno possidit
bona, & tanquam homo ab iniunc-
nationis, à Deo omnia bona
sed ut vetera bona, quæ tempore crea-
tionis suæ dissimulavit, in ipso declarantur
& manifestentur.

149 In quem modum etiam explicatur
Joan. lib. II. cap. 14. Et inter alia fidei con-
rificatur, inquit, Pater in gloria Filii, q;
ut modò dicebamus, dum in celo
quo Patre natus est, tam Patri quæ
gloria redditur. Gloria igitur

alem genuit, ad Filium : & à Filio qui Patri similis est, ad Patrem omnino redundat. Si quis autem humilius propter assumptum huminem, id quoque à Salvatore dici opinatur, rectè quidem dicet, nō tamen ita ex quinque vīm theorematiſ huj^o exponet. Nam si Christus solum clarificari à Patre peteret, humilitati hoc attribueremus. Verū quoniam vicissim clarificaturum se quoq; pollicetur, necesse est ita locum interpretari, ut dicimus est.

Humana verò natura gloriam accepit 150
absoluta, quoad solutis mortis doloribus,
et infirmitatibus depositis, ascen-
dit in locum beatitudinis, & gloriā & ho-
nore omnium angelorum & hominum ca-
pum exedit, nobis etiam, carniq; nostræ
adūm fecit, cœlestem hæreditatem oc-
cupando, imperii particeps facta est, & ac-
cepit potestatem faciendi judicii, quia Fili-
us hominis est, hoc est, visibili forma ve-
nient ad judicium. Quemadmodum docent
Angeli 18or. l. v. 11. hic Iesus qui assump-
tus es in vobis in cœlum, sic veniet, quem-
admodum vidistis cum euntem in cœ-
lum.

Hinc August. serm. 174. de temp: Glorifica- 151
tio Domini nostri Iesu Christi resurgendo

& ascendendo completa est. Habet enim
minum & Salvatorem nostrum Iesum Christum, prius pendetem in ligno, nunc exaltatae in celo. Precium nostrum dedit, cum pateretur in ligno: collegit quod emit, cum esset in celo. Cum n. omnes collegerit in finem
poris veniet, & quomodo scriptum manifestus veniet: non quemadmodum
primitus venit occultus: sed manifestus occultum enim oportebat eum venire
judicaretur, manifestus autem veniet
judicer. Et paulo post: Jam quandoque
quod ascendit in celum, quod a dextera Patris: sed hoc oculis non videtur
quia nec pendentem in ligno videtur, lo-
tum hoc fide tenemus, oculis conser-
vamur. Qui de celo descendit, non
videt celum: sed quodammodo dicitur.
Mea membra estote, si ascenderemus
celum. Hoc meditemur in terris,
computamur in celis. Tunc exutis
mortalitatis, nunc exuamus animi tem-
tem. Facile corpus levabitur in altis
rum, si non premit Spiritum sarcinapen-
torum.

Et in lib. de visit. infirm. (si modò illa Am-
nistia est) cap 2. dicit: Ad curiam DEI lui-
tui, præcessit Deus natus, homo natus.

tua tunica polymita, quam sibi decentissime coaptavit: induitus illâ, assiduus interpellat pro nobis, non jam ab angelis minoratus, immo gloriâ & honore coronatus, & superopera manuum Dei constitutus.

Claudat hanc dissertationem elegans 153

admodum Tertulliani locus in lib. de resurrect. carnis, à te præsenti non admodum alienus: Si tam abruptè, *inquit*, sine distinctione omnem passim carnem & sanguinem à regno Dei volunt excludi, utique & ab ipsa regia cœlonum: cum illic adhuc se deat Jesus ad dextram Patris, homo etsi Deus: Adam novissimus etsi sermo primarius: caro & sanguis, etsi nostris puriora: idem tamen substantiâ & formâ, quâ ascendit, talis etiam descensurus (ut angeli affirmant) agnoscendus scil. iis qui illum convulneraverunt. Hic sequester Dei atque hominum appellatus ex utriusq; partis deposito commissus, carnis quoque depositum servat in semetipso, arrhabonem summæ totius. Quemadmodum enim nobis arrhabonem Spiritus reliquit, ita & à nobis arrhabonem carnis accepit, & vexit in cœlum pignus totius summæ, illuc quandoque redigendæ. Securi estote caro & sanguis, impastis & cœlum & regnum Dei in

358

Confessio Orthodoxa;

Christo. Aut si negent vos in Christo, ne-
gent & in cœlo **CHRISTUM**, qui vobisca-
lum negaverunt.

154

Hæc est summa doctrinæ de persona
& Officio Christi:

JESU CHRISTE FILI DNI VIVI,
qui nostram carnem assumpsisti, teque pro
nobis tradidisti, ut hæredes essemus vitæ
æternæ: te supplex adoro, accende per Spi-
ritum sanctum tuum. Fidem in nobis, &
corda nostra præpara, ut in memoriæ moni-
tuæ in nobis sit perpetua, nosq; ubi fideli-
ter serviamus, in spem adventus tuu, quan-
do ad nos redibis, nosq; assumes, ut tecum
simus, & vivamus perpetuò. Veni Domine
Iesu. Amen.

REGI SECULORUM IMMORTALI,
INVISIBILI, SOLI DEO HONOR ET GLORIA IN SECULI
SECULORUM, AMEN.

GRATIAS TIBI DOMINE JESU,

155
S[ecundu]s

INDEX RERUM ET
Verborum in librum de Com-
municatione Idiomatum.

A

- A**bstractum, ejusq; simplex significandi mo-
dus 13. à supposito proprio & alieno,
sive à supposito & à subjecto. 14. an ab-
stractum de abstracto possit predicari. 15
Actio, actuum, actus & agens quomodo differant
apud Damasc. 104
Actiones & passiones sunt Suppositorum Ibid.
Actiones Christi Deiviriles. 106
Adoratio Christi. 258.262
Adoratio religiosa & civilis. Ib.
Adoratio Magorum. 260
Adoratio carnis Christi. 264
An adorandus Christus in Eucaristia. 267
Agere utramq; Christi naturam cum commu-
nione alterius, quod cuiusq; proprium, quo-
modo intelligendum. 108
Agnus Apocal. 5. 13. quis sit, & quid illi detur. 169

I N D E X.

- Aποιωσιν quid sit. 90. Epiph.
Ex Animate potius an possit doceri tertium gen.
Communicationis Idiomatum. 121
Ascensio Christi argumentum ubiquitari
est, sed repugnat ei. 131

B

- Baronius citat Capreoli Episc. Carthag. Epist.
Communicatione Idiomatum. 40
Beza agnoscit Communicationem Idiomatum
realem. 71
Brentius differentiam specificam unionis hypole-
tice ponit in communicatione attribu-
rum divinorum facta humanae naturae. 46
refutatur. 49

C

- Calidum per se & per accidens. 31
Caput physicum, mysticum, civile. 236
Хагіσματα humanae Christi natura illata. 130
Caro pro homine sapè accipitur. 23
Caro pro concreto. 189
De Christi persona doctrina variis modis à Sathan
infestata. 1
Christus mediator secundum utramq; naturam. 108
Christi apparitiones non sunt argumentum
quicquam. 236
Christus

INDEX.

- Christus quomodo visus à Paulo.* 257
Christo quedam data & accepta pro nobis in sacris intelliguntur. 171
Christi caro quomodo vivifica. 186
Christo quomodo datum iudicium. 192
quomodo conveniat vel divina vel humana natura. 204
Christi humana natura convenire dona supernalia non est controversum. 206
Christus omnia. 286
De Christo doctrinæ tria complectitur: 289
Christus describitur quoad personam & naturam. 1b.
Christus filius Dei per naturam, non per adoptionem & gratiam electionis. 290
Christus Deus. 291
Christi carni an conveniat adoratio. 264
Christi caro an caelestis. 296
Christi humana natura constat corpore & anima. 297
Christo convenientes proprietates utriusq; natura
Christi humana natura proprietates vel essentiales, vel naturales tantum. 299
Christus non nisi una persona. 301
In Christo unionis modus. 304
Christo officium. 340
Christi officium triplex: Propheticum, sacerdotale, regium. 342

INDEX.

- Christi status duplex : exinanitionis & exaltationis.** 201. 349.
- Communicationis vox varia significat.**
- Communicatio intrinseca, extrinseca, intentionis, realis.**
- Communicabile ut Quod, & ut Quo.**
- De Communicatione propriorum sensus variis, & status controversia.** 36
- Communicationis naturae medieξiv & suvðuarev.** 30
- Communicationis Idiomatum in persona Christi fundamentum persona unitas.** 39.
- Communicationis Idiomatum quomodo consimilis unionis personalis.** 43. an fiat per modum effusionis dissentient. 63. an sit realis. 77
- Communicationis Idiomatum triplex genus.** 70. primum genus non controversum sed qualiter nam sit 82. ejus ordo ad naturas. 84
- Communicationis Idiomatum secundum genus.** 100. genus tertium 112. quod distinguuntur in Chemnitio 114. nempe quoad dona facta & attributa essentialia. 115
- De Communicatione Idiomatum principali controversia : an divina Christi natura communicaverit humana suas proprietates nisi quae veniant in considerationem.** 111
- Communicationem Idiomatum fieri non essentiliter, non formaliter, non subjective, non habitualiter, in qua schola doceatur.** 111
- Concilium Ephesinum removet varios modos rationis.** 111

INDEX.

<i>Concretum quid, ejus materiale & formale, ejus modis.</i>	16
<i>Concreta ejusdem suppositi predicantur de se invicem.</i>	18
<i>Concretum in doctrina de persona Christi.</i>	19
<i>Concreta & abstracta vocabula saepe commutari.</i>	22
<i>Corpus nobis modis accipitur.</i>	125
<i>Corporaliter quid.</i>	322

D

<i>Deinde modo dicatur aliquid.</i>	197
<i>Data Christo in tempore.</i>	208. 213
<i>Dedit omnia Pater in manus ejus.</i>	200
<i>Deitas in Christo consideratur vel absolute & in se, vel in ordine ad officium mediatoris.</i>	217
<i>De Deo predicari abstracta.</i>	16
<i>Deus & homo in persona Christi non sunt dispositi.</i>	22
<i>Deitatis plenitudo habitat in Christo omnipotens, an sit argumentum ficta illius Communicationis Idiomatum.</i>	144
<i>Ad dextram Dei collocari non est argumentum Communicationis Idiomatum.</i>	179
<i>Deinde quid significat. 180. triplices significatio. 183.</i>	
<i>Dormitorum Idiomatum quedam ἐνεγγυτικαὶ, quedam non: Illa communicari, non hac, secundum Mentzerum, an verum. 130. 131.</i>	
<i>Dona habitualia humanae Christi natura collatae 152. eorumque superabundantia & perfectio. 153. ea diversa à proprietatibus divinis 154.</i>	
<i>Dono-</i>	

I N D E X.

Donorum collatio in Christo.

Dulia & latria quomodo distinguantur.

Dulia quid sit.

,

E

Essentialia à priori & à posteriori.

Essentialia & accidentalia in natura Christi.

Essentiales potentiae animae sunt in composite
iunctim sumpto, non divisim.

Evangelium quid.

F

De ferro ignito exemplum, quem habeat alius
in doctrina de persona Christi 123. amul-
lidum non ita conjungitur ut non si in
formaliter, habitualiter, subiective 33

Flamma calidum per se est.

Formam dant dare, que formam consequuntur.

G

Generis propria communicari speciei ratione sub-
ordinationis.

Gloria Christo data qua sit & qualis. 160. 171

Gloria Christi sese exercens per miracula. 174

Gloria ratione revelationis.

H

Honor qualis sanctis debatur. 276. est cultus
charitatis, non servitutis.

Honor sanctorum in hac vita & defunctorum dif-
fert gradus non specie.

Hypostasis τὸν κόντης an & quomodo communica-

INDEX.

*turbamenta Christi nature, & an inferat
communicationem propriorum.* 135. &c seqq.
Hypostasis quid sit. 137

I

Humata quæ & quotuplicia, 6
Humatum Communicatio quid sit. 308
Immo omnium non est argumentum ubiquita-
mum. 234

L

Letales dulia quomodo differant. 273
Leta non esse terminum ascensionis, non consen-
tit scripturae. 252
Natura sit extra carnem dictum ambiguum. 244

M

Natura Christus secundum utramque naturam. 342
*Natura Christi quomodo divina & humana
natura tribuantur.* 174. 229. 315.

N

Natura divina propria non communicatur na-
ture humana, nec humana natura propria
natura. 19

Natura in Christo, divina & humana. 1289
Natura divina priorum ad humanam com-
municationem non agnoscimus. 316

O

Officium Christi. 341. triplex. 342
Omniscientia an humana Christi natura collata.
233. 337
Omni-

I N D E X.

Omnipræsentia an sit universale dominium. 21
Omnipotentia divina natura argumentum. 32

P

Partes quicquid habent conferunt toti, non cum

Particulae distinctiva ad primum genitum con-
municationis pertinentes in scriptura.

Επειχώγησις Damasceni que sit in mysterio
naturæ & incarnationis.

Personæ multa convenient, qua non dividuntur
partibus vel naturis.

Potentia animæ sunt in anima, non ut in subiecto,
sed ut in principio.

Potentia divina & infinita an data humana in-
sti natura.

Potestas Dauphatis egyptiæ, Cœnotopis tunc adiu-
vantiæ, & regitæ.

Q

Qualitates aliae habent vim quandam siem
tiplicandi.

Qualitates finitas creaturæ, excellentiores mytho-
rum & hominum deus humana Christi
natura convenire, non est consonans.

R

Regnum Christi duplex: ratione adoptionis
familiaritatis, & ratione creationis.

Redemptionis necessitatem lex demonstrat.

INDEX.

S

- serum in hac vita & defunctorum honor dif-
fert gradu, non specie. 279
mū non sunt invocandi. 280
mū quis honor debentur 276. charitati,
non servitutis. 278
scientia plenus quid significet. 255
mū dicitur & ipse, & dona spiritualia. 157
indivatis quid sit. 30
De Syndyasi locis Aristotelis explicatur. 31. &
seqq.

T

- Thaliquid. 287. et vel absolute vel relativa.
288

- Tiμοθεος οντιδόσεως quid Damasceno. 310

V

- Vnū an conveniat Christo secundū humu-
ram naturam. 241. & qui sit fatus con-
troversia. 1b.

- De Vbiquirate dissensio inter Electorales, Bru-
svicenses, Marburgenses & Tübinger. 242

- Vnū à Spiritu S. an sit argumentum Commu-
nicationis Idiomatum. 150

- Vnū modi variis 44. & quos modos. 11

- Vnū in persona Christi rejiciat Concilium
Ephesinum. 1b.

- Vnū personalis quomodo definitur à Brentio 46.
examinatur. 49
ad

I N D E X.

*Ad unionem hypostaticam an requiriatur
nam naturam in plere Cælum &*

*Vnio hypostatica consideratur vel ad
ad extra.*

*Vnio personalis & Communicatio I.
non sunt idem.*

*Vnionis hypostatica differentiam specificam
sistere in reali communicatione illius
divina natura cum humana facta.*

Vnio in duobus est.

Vnio personalis in quo consistat.

*Vnio Christi, nec est essentialis, nec acci-
sed hypostatica.*

*Unionem hypostaticam sequitur Commu-
nicatio I. Isomatum & donorum collatio.*

F I N I S.

